

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

ΑΝΤΙ

Περίοδος Β'
Τεύχος 537
Παρασκευή
29 Οκτωβρίου 1991
Δρχ. 300

ΝΕΑ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΚΟΥΡΣΑ ΤΗΣ ΔΙΑΔΟΧΗΣ

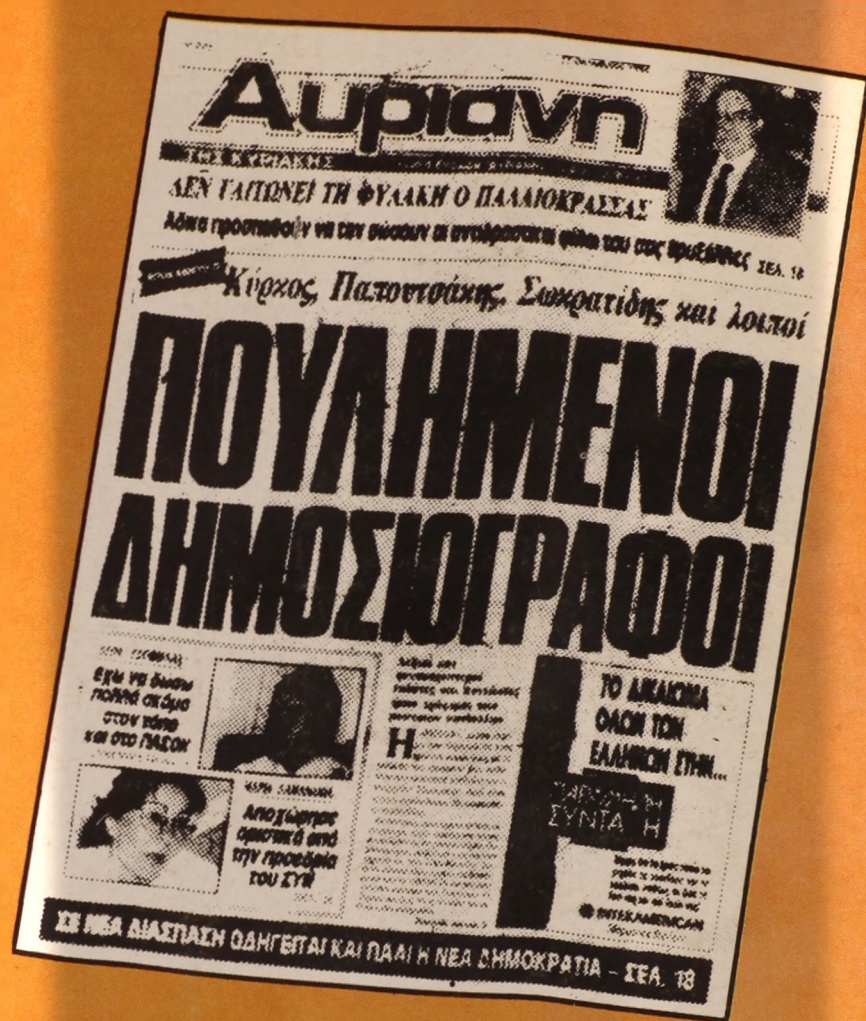
ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΠΑΣΟΚ

ΠΡΩΤΑ ΔΕΙΓΜΑΤΑ ΓΡΑΦΗΣ

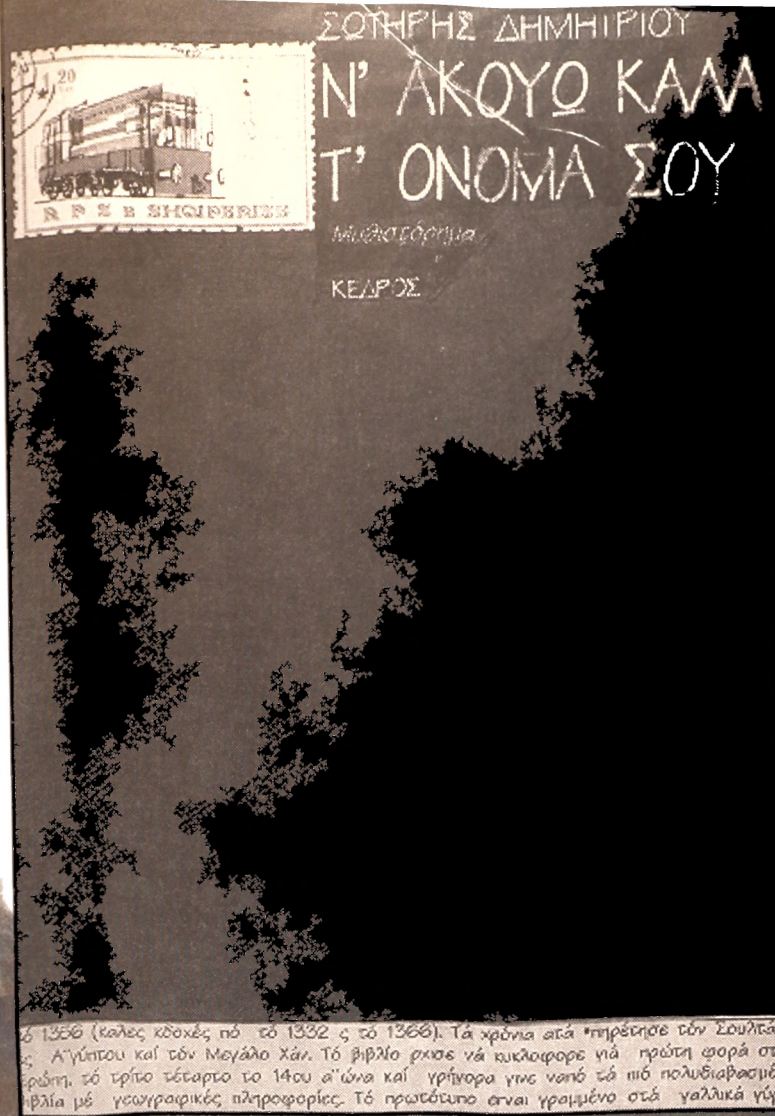
ΓΥΡΓΚΕΝ ΧΑΜΠΕΡΜΑΣ

ΜΙΚΡΟ ΑΦΙΕΡΩΜΑ

Τα μυστικά κονδύλια,
ο πόλεμος στο Αντί
και το ξεκαθάρισμα λογαριασμών

ΣΚΟΝΗ, ΠΕΤΡΕΣ, ΛΑΣΠΗ

Σωτήρη Δημητρίου Ν' ΑΚΟΥΩ ΚΑΛΑ Τ' ΟΝΟΜΑ ΣΟΥ

Είναι η ιστορία μιας ηπειρώτικης οικογένειας. Από το συνοριακό χωριό Πόβλα στο Περδικάρι της Βορείου Ηπείρου και στο Ελμπασάν της Αλβανίας. Από εκεί, με το προσφυγικό κύμα, στη σύγχρονη Αθήνα. Από γενιά σε γενιά.

το 1356 (καθώς κδοχές από το 1332 ως το 1366). Τα χρόνια αυτά «πληρέτισε τον Σουλτάνο Αχμέτ και τον Μεγάλο Χάν. Το βιβλίο ρχισε να κυκλοφορεί για πρώτη φορά στην Ελλάδα, το τρίτο τέταρτο το 14ου α'ώνα και γρήγορα γινε ναπό τό πιο πολυδιαβασμένο βλίο με γεωγραφικές πληροφορίες. Τό πρωτότυπο αναι γραμμένο στα γαλλικά γύρω

Βασίλη Τσιαμπούση ΕΚΤΟΣ ΕΔΡΑΣ

Μια ιστορία περιπτώσεων που παλινδρομούν μέσα στο χρόνο σε ένα τοπικό πλαίσιο που η στενότητα και η ασφυκτικότητα του δημιουργούν ένα ψυχολογικό κλίμα που βρίσκει το πλησιέστερο ανάλογό του στην ηττοπάθεια του δέος του επαρχιώτη ποδοσφαιριστή, όταν ξεκινάει κρίσιμο εκτός έδρας αγώνα στο κέντρο...

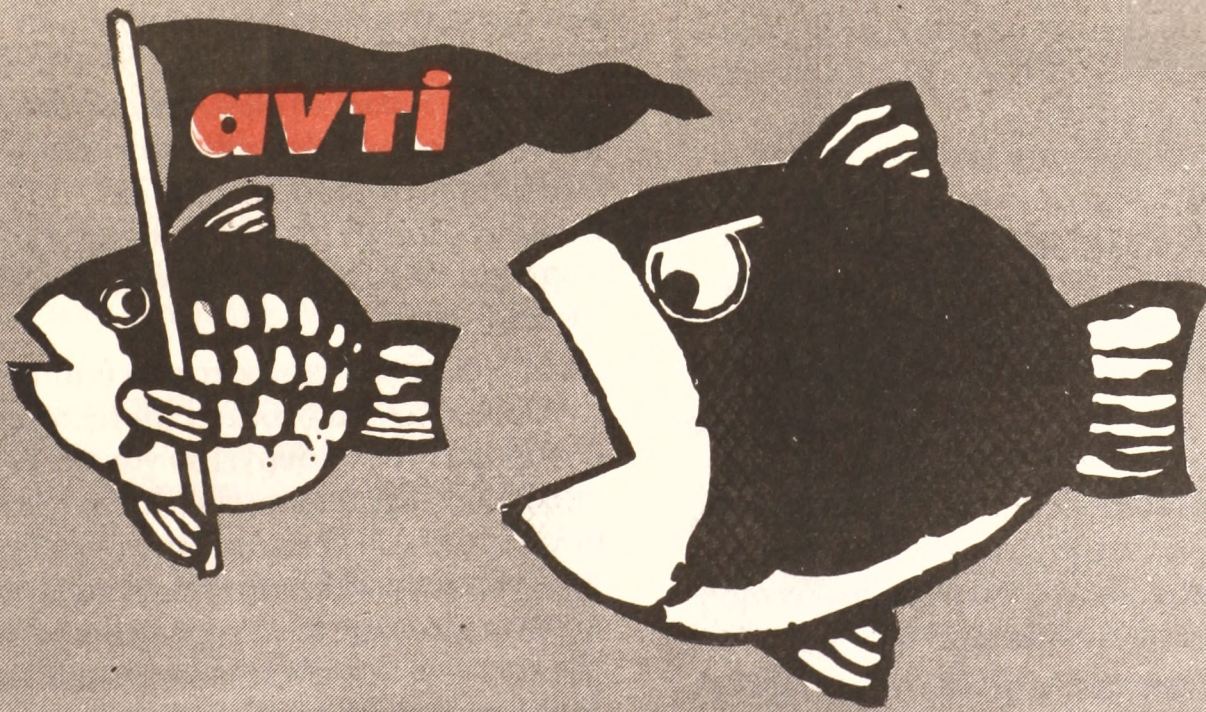
ΚΕΔΡΟΣ
το ελληνικό βιβλίο

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

αντί

Τα μυστικά κονδύλια,
ο πόλεμος στο *Αντί*
και το ξεκαθάρισμα λογαριασμών

ΣΚΟΝΗ, ΠΕΤΡΕΣ, ΛΑΣΠΗ

Η πρώτη μετεκλογική Κυριακή εγκαινιάστηκε από την «Αυριανή της Κυριακής» με τις «αποκαλύψεις» για τα μυστικά κονδύλια του υπουργείου Εξωτερικών. Με πρωτοσέλιδη αναγγελία «το πρότυπο της ελευθεροτυπίας» –όπως είχε στο παρελθόν χαρακτηριστεί από τον κ. Α. Παπανδρέου– κατασκεύασε ένα άθλιο συκοφαντικό δημοσίευμα, που κύριο στόχο είχε το περιοδικό ANTI και τον εκδότη του. Σύμφωνα μ' αυτό το δημοσίευμα, «ο κ. Παπουτσάκης» που κατέθεσε «λαύρος κατά Ανδρέα Παπανδρέου στο Ειδικό Δικαστήριο» αμείφθηκε γι' αυτό με «ταρίφα από τα μυστικά κονδύλια 30 εκατομμύρια το χρόνο!».

Η ιστορία εγγράφεται στις πιο σκοτεινές και άθλιες μεθοδεύσεις αυριανικών κύκλων του ΠΑΣΟΚ. Το μπέρδεμα άσχετων στοιχείων, η αποσιώπηση από τη μια και η στρεβλή παρουσίαση γεγονότων από την άλλη –χαρακτηριστικά μιας γκαιμπελικής προπαγάνδας– ήταν ό,τι χαρακτήριζε το δημοσίευμα της Κυριακής 17 / 10 αλλά και της επόμενης και της μεθεπόμενης ημέρας. Ιδού το σχετικό απόσπασμα που αφορά το περιοδικό.

Αφού σε πρωτοσέλιδο τίτλο αναγράφεται «Κύρκος, Παπουτσάκης, Σωκρατίδης και λοιποί», «ΠΟΥΛΗΜΕΝΟΙ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΟΙ», στο δημοσίευμα της 9ης σελίδας γράφει μεταξύ άλλων και τα εξής, που αφορούν το περιοδικό: «Το "ANTI" του Παπουτσάκη και του Βασίλη Ζήση* (πιάστηκε στο Αγρίνιο να οδηγεί αυτοκίνητο με πλαστές πινακίδες και νά'χει άλλη μια ντουζίνα πλαστές στο πορτ μπαγκάζ του) εισέπραξε 2.500.000 δρχ. Τουτέστιν, 30.000.000 το χρόνο μόνο για εθνικούς σκοπούς! Αναρωτιόμαστε αν το γνώριζε και ο αριστερός νεοφιλελεύθερος συνεργάτης του Σοφιανός Χρυσοστομίδης και τι εισέπραττε για κάθε ταπεινή του συνεργασία».

Αλλά το «θέμα» είχε προαναγγείλει στην εκπομπή του «Επί του πιεστηρίου» ο συνεργάτης του «Καναλιού 29» Σπ. Χατζάρας, την Πέμπτη 15 / 10, ενώ σχετικά ασχολήθηκε και το «Ράδιο Αθήνα» που ως γνωστόν αποτελεί το ραδιοφωνικό μέσο του Γ. Κουρή. Ενορχηστρωμένη λοιπόν και καλά συντονισμένη η εκστρατεία που, δέβαια, είχε στόχο «τον Παπουτσάκη που λαύρος κ.λπ.».

Αυτό είναι δέβαια και το πρόβλημα των ανθρώπων του Ταύρου. Οι λαύροι διώκτες του ANTI δεν του έχουν συγχωρήσει όσα είχε στο παρελθόν αποκαλύψει και καταγγείλει για τις αμαρτωλές ιστορίες της οκταετίας του ΠΑΣΟΚ. Είχαν και τότε καθυβρίσει και απειλήσει. Και όταν ήρθε «η ώρα τους», το πρώτο που βρήκαν ήταν να κατασκευάσουν την άθλια ιστορία, ότι το ANTI αποτελούσε τρόφιμο «μυστικών κονδυλίων» και γι' αυτό το λόγο όσα είχε καταγγείλει δεν ήταν παρά επινοήματα για τη συκοφάντηση του Πανελλήνιου Σοσιαλιστικού Κινήματος!

Την επομένη του δημοσιεύματος, Δευτέρα 18 / 10, το ANTI έστειλε επιστολή σε όλες τις εφημερίδες και, συγχρόνως, κάλεσε για την Τρίτη 19 / 10 συνέντευξη στα γραφεία του περιοδικού.

Ποια είναι λοιπόν αυτή η περίφημη ιστορία των «μυστικών κονδυλίων»; Πρόκειται για τις ετήσιες συνδρομές του ANTI που το ΥΠΕΞ έστελνε στις πρεσβευτικές Αρχές μας στο εξωτερικό. Και τα... 30.000.000 ήταν μόνο 2,5 εκατ. δρχ., το αντίτιμο 107 ετησίων συνδρομών. Το ANTI εξέδωσε κανονικά τιμολόγιο γι' αυτή την εμπορική σχέση (το υπ'

αριθμ. 167 τιμολόγιο της 16 / 8 / 93), αντίγραφο του οποίου έδωσε στους δημοσιογράφους στη συνέντευξη Τύπου της 19 / 10.

Συνδρομητές στο ANTI είναι και η Γενική Γραμματεία Τύπου, βιβλιοθήκες, τράπεζες κ.λπ. Το ANTI βεβαίως και πουλιέται και με συνδρομές. Όπως άλλωστε, γίνεται και όλα τα έντυπα. Οι συνδρομές, οι διαφημίσεις και οι πωλές σε περίπτερα και βιβλιοπωλεία αποτελούν τους μονδικούς πόρους του περιοδικού. Φαίνεται, όμως, ότι οι άνθρωποι Ταύρου εννοούν πως το ANTI έπρεπε να διανέμεται δωρεάν. Και όμως, ο αριθμός των συνδρομών που δημόσιοι οργανισμοί έχουν στο ANTI είναι μικρός. Ενώ εξ αντιθέτου μια σωστή πολιτική όφειλε να φροντίζει για τη μεγαλύτερη κατά το δυνατόν, διανομή του μικρού Τύπου σε όλες τις βιβλιοθήκες, σε ιδρύματα κ.λπ. Αυτό θα εξυπηρετούσε τη κυκλοφορία των ιδεών, αλλά συγχρόνως θα ενίσχυε το μικρό Τύπο και θα τον βοηθούσε να είναι βιώσιμος και ανεξάρτητος.

Οι άθλιοι κύκλοι που κατασκεύασαν αυτή την ιστορία δεν αντιλαμβάνονται δέβαια έτσι τα πράγματα. Θεωρούν ότι συνδρομή ενός υπουργείου για την ενημέρωση των υπηρεσιών του αποτελεί εξάρτηση και αμαρτία. Όμως, σελίδες του ANTI υπάρχουν, τα άρθρα του είναι σε όλους προσιτά και ο καθένας μπορεί να κρίνει ελεύθερα την ποιότητα και τον τόνο της δημοσιογραφίας, του διαλόγου της κριτικής που αναπτύσσεται στο περιοδικό. Ας σταματήσουν στις σελίδες αυτές, ας κάνουν τον κόπο να διαβάσουν και ας αναπτύξουν τον όποιο αντίλογο επιθυμούν. Αλλά είναι άλλης κατηγορίας οι «αναγνώστες»

Η εκ νέου και επίμονη αναφορά στον τέως συνεργάτη του περιοδικού Βασίλη Ζήση, μας δάξει στον πειρασμό να θυμίσουμε σε όσους έχουν επιλεκτική μνήμη ότι συνεργάτες –μόνιμοι και μέλη της συντακτικής ομάδας του ANTI– υπήρξαν και άλλοι που πήραν τους δικούς τους δρόμους, όταν και αυτοί αποχώρησαν από το περιοδικό. Καθένας υπεύθυνος για τη διαδρομή του.

Γαύρου. Αυτοί έχουν προαποφασίσει το άσπρο - μαύρο ιετρούν τα πράγματα με το τι συμβαίνει στην παρέα τους τους «συντρόφους» που έχουν στο κόμμα.

ΑΝΤΙ με την ευκαιρία αυτή θέλει άλλη μια φορά να τονίσει πιδάλλεται να θεσμισθεί το «πόθεν έσχες», όχι μόνο για δημοσιογράφους αλλά και για τους εκδοτικούς ενισμούς και τα συγκροτήματα Τύπου. Διότι είναι λο για μερικούς να ξεσηκώνουν φασαρίες, όπως αυτή αφορούσε τις συνδρομές του ΑΝΤΙ, αλλά αποκρύπτουν για πρόβλημα των διαπλεκόμενων οικονομικών και τικών συμφερόντων, που συναντώνται στο σταυροδρόμι Τύπου.

υτό πρέπει να υπάρξει πλήρης διαφάνεια και ελπίζουμε εν κακό αμιγές καλού- ότι η ιστορία της συσκοφάντησης του ΑΝΤΙ θα αποτελέσει αφορμή για τη εύκανση της όλης αλήθειας. Ο φορέας που πρέπει να μπει γι' αυτό είναι η ΕΣΗΕΑ, γιατί η αξιοπρέπεια του έντος κύρος του δημοσιογραφικού επαγγέλματος πρέπει προστατευθεί στους χαλεπούς καιρούς μας.

εν συμπεριφέρθηκε, βεβαίως, όλος ο Τύπος όπως η ιανή, μετά την άθλια και υποβολιμαία εμπλοκή του ΑΝΤΙ υπόθεση χρηματισμού δημοσιογράφων και οσιογραφικών οργάνων από τα μυστικά κονδύλια του Ε. Ωστόσο, πολλές απογευματινές εφημερίδες της έρας 18 / 10 έσπευσαν να φιλοξενήσουν, χωρίς βεβαίως άρουν θέση, τις αθλιότητες του εντύπου του Ταύρου. τως, μετά τη συνέντευξη Τύπου που δόθηκε στα γραφεία περιοδικού, την Τρίτη 19 / 10, η *Ελευθεροτυπία*, τα *Νέα*, *Εύθερος Τύπος*, η *Καθημερινή*, η *Αυγή*, η *Απογευματινή* έθεσαν τα επιχειρήματα του περιοδικού. Ιδιαίτερα η ή, με επαναλαμβανόμενα δημοσιεύματα του **Κώστα** η, επέμεινε περισσότερο της μιας φοράς στην επίθεση της που δεχθήκαμε.

αντικό είναι το γεγονός ότι, παρά τη γραμμή της ιανής, η συντάκτις της σελίδας του Τύπου, *Βάνα* *ιζάρα*, μια πραγματικά ανεξάρτητη καθώς φαίνεται ή, αναφέρθηκε δύο φορές στο θέμα. Τη μία, δημοσιεύοντας το σχόλιο του Κ.Κ. από την τελευταία δα της *Αυγής* και τη δεύτερη φιλοξενώντας απόσπασμα οσης του Χρήστου Παπουτσάκη, που αρνείται ιαδήποτε σχέση με μυστικά κονδύλια. Μια θαρραλέα γματικά πράξη.

λόγα δημοσιεύματα συμπαράστασης υπήρχαν και στην ιακάτικη *Εποχή* (το ένα, που υπέγραψε ο συνεργάτης του ΠΙ Ηλίας Κανέλλης φιλοξενείται αυτούσιο σε διπλανή λη).

ναδική παραφωνία υπήρξε το *Έθνος* του **Θοδωρή** **ιούδη**. Το οποίο, σε δημοσίευμα που υπέγραφε ο οσιογράφος **Περικλής Κατσιούλας** ούτε λίγο ούτε πολύ, χωνος, ταύτιζε το ΑΝΤΙ «με το ναζιστικό Στόχο». Αλλά την ανοίκεια αυτή συμπεριφορά, διαβάστε σε διπλανή λη.

περασμένη Τρίτη, η *Αυριανή* επανήλθε στο θέμα με οτοσέλιδο δημοσίευμα, που άφηνε υπόνοιες για εμπλοκή λών δημοσιογράφων στην υπόθεση «μυστικά κονδύλια», έπεμπε δε για το «ζουμί» σε εσωτερική σελίδα. Αν, όμως, γαίνες εκεί, θα διαπίστωνες ότι «άνθρακες ο θησαυρός». λώς, υπήρξε πλήρης αποδελτίωση του *μπρίφινγκ* της οηγουμένης, που είχε δώσει ο κυβερνητικός εκπρόσωπος

Με την υπόθεση των μυστικών κονδυλίων ασχολήθηκε το σύνολο του ημερήσιου Τύπου την περασμένη εβδομάδα. Αναπαρήγαγαν με κάποια επιφύλαξη οι περισσότερες εφημερίδες το ρεπορτάζ της «Αυριανής». Αλλά η εφημερίδα ΕΘΝΟΣ σχολίασε με «το δικό της τρόπο» το θέμα. Στο φύλλο της Πέμπτης 21 / 10 ρωτούσε:

«Πέραν του εντύπου *“Αμυνα και Διπλωματία”*, ιδιοκτησίας του πρώην προέδρου της ΕΡΤ κ. Δραγώνα, που παρεδέχθη την χρηματοδότησή του και του *“ΑΝΤΙ”* και της ναζιστικής εφημερίδας *“Στόχος”*, που παρεδέχθησαν επίσης τις αμοιβές τους ως *“συνδρομές”*, είναι αλήθεια ότι κι άλλα 4-5 έντυπα, καθώς και τηλεοπτικός σταθμός, χρηματοδοτήθηκαν;»

Από το ΑΝΤΙ στείλαμε ένα μικρό σημείωμα με την παρατήρηση ότι ο συντάκτης «όφειλε και να διαφοροποιεί το ΑΝΤΙ από τα άλλα έντυπα, αλλά κυρίως να γνωρίζει ότι και η δική του εφημερίδα, όταν αποστέλλεται σε συνδρομητές, εισπράττει το αντίτιμο της συνδρομής» και ακόμα πως «όφειλε να γνωρίζει ότι η λέξη *“αμοιβή”*, όπως την χρησιμοποίησε, δηλώνει *“αντίτιμο για υπηρεσίες”*, που το ΑΝΤΙ ποτέ δεν παρέσχε σε κανέναν». Και κλείναμε με την έκφραση της λύπης μας που το ΕΘΝΟΣ περιέπεσε σε αυτό το επίπεδο και αντιπαράτίθεται με το ΑΝΤΙ, με το οποίο συνδέθηκε στο παρελθόν σε κοινούς αγώνες.

Το Σάββατο 23 / 10 στο ΕΘΝΟΣ παραλείφθηκε η τελευταία παράγραφος και μας έγινε η «παρατήρηση» ότι έπρεπε να γνωρίζουμε τον... τακτικό προϋπολογισμό του ΥΠΕΞ. Ε, καλά, δεν έπρεπε να περιμένουμε και ευπρέπεια από το ΕΘΝΟΣ. Ως γνωστόν, διευθύνεται σήμερα από τον κ. Θ. Καλούδη, ο οποίος και βεβαίως δεν θέλει να έχει καμία σχέση με την παλιά ιστορία της εφημερίδας του, που πρώτη αποκάλεσε τον τότε προϊστάμενό του Κοσκωτά «μαφιόζο». Αλλά με φερέφωνα είναι δυνατόν να συζητάμε για δεοντολογία;

προς τους δημοσιογράφους.

Τέτοια δημοσιογραφία.

- Όπως ρητά είχε δηλωθεί και στη συνέντευξη Τύπου προς τους δημοσιογράφους, το ΑΝΤΙ μέσω του δικηγόρου του **Νίκου Κωνσταντόπουλου** υπέβαλε αγωγή κατά των δημοσιογραφικών μέσων του συγκροτήματος Κουρή, ζητώντας χρηματική αποζημίωση. Αυτά, διότι όποιος ξέρει καλά να συκοφαντεί πρέπει να μαθαίνει και να πληρώνει.

ΥΓ.: Θέλουμε και από τις στήλες αυτές να ευχαριστήσουμε τους πολλούς φίλους και αναγνώστες του ΑΝΤΙ που με τηλεφωνήματα, σημειώματα, επιστολές και... φαξ εκδήλωσαν την αγάπη και την εμπιστοσύνη τους στο περιοδικό.

Και ξαφνικά, εκεί που δεν το περιμέναμε, «έσκασε». Δεν πρόλαβε καλά καλά να σχηματισθεί η νέα κυβέρνηση και, μέσω του «φιλικού της Τύπου για τις βρώμικες δουλειές», βγήκαν στη φόρα οι «καταλυτικές αποκαλύψεις»: τα «μυστικά κονδύλια» του υπουργείου Εξωτερικών «ταΐζαν» έντυπα και δημοσιογράφους. Επιλεκτική η δημοσιότητα για «ταϊσμένους» - δόθηκαν λόγοι εθνικής ασφαλείας επιβάλλουν να μην κοινοποιηθεί ο πλήρης κατάλογος... Κι ακόμη πιο επιλεκτική η χρήση της πληροφορίας σε μια περίπτωση, μάλιστα, σ' εκείνη που αφορά το περιοδικό *ANTI*, κανείς δεν εμποδίζει να γίνει η τρίχα τριχιά. Τα 2,5 εκατομμύρια που φέρεται το περιοδικό να έχει πάρει από το ΥΠΕΞ (η πληροφορία ήταν, άραγε, ότι τα πήρε από τα μυστικά κονδύλια;), διά της αθροιστικής μεθόδου ($2,5 \times 12 = 30$) γίνονται 30 εκατομμύρια, ατεκμηρίωτα, μόνο και μόνο για να ρεύσει η λάσπη.

Και έστω ότι το *ANTI* δεν πήρε παρά μόλις 2,5 εκατομμύρια από τα μυστικά κονδύλια του ΥΠΕΞ. Δεν θα ήταν, από μόνο του, γεγονός που αντιβαίνει σε κάθε δεοντολογία και απόδειξη πως, αφού χρηματίζεται ένα (αριστερό μάλιστα) έντυπο, κάτι είναι σάπιο στο βασίλειο της Δανιμαρκίας; Τι παραπάνω θα χρειαζόταν η *Αυριανή* για να επιχαίρει; Κι όμως χρειαζόταν. Χρειαζόταν το πολλαπλάσιο, τον όγκο, τα χοντρά λεφτά - γιατί, σ' αυτή την αγοραία κοινότητα που όλοι σπαταλούμαστε, όλοι καταλαβαίνουν τα χοντρά και ουδείς νοιάζεται για τα λιμά.

Ωστόσο, η οργισμένη αντίδραση του εκδότη του περιοδικού Χρ. Παπουτσάκη ήρθε να αντιστρέψει την καταγγελία. «Ούτε που διανοήθηκα να πάρω δραχμή από κανένα μυστικό κονδύλι», φώναξε. «Πήραμε 2,5 εκατομμύρια, όπως και πέρυσι και πρόπερσι... Αποτέλεσμα μιας στοιχειώδους ανταλλακτικής σχέσης: πουλάω - αγοράζουν. Το ΥΠΕΞ αγοράζει, κάθε χρόνο, 107 συνδρομές... Τις στέλνει σ' όλες τις προεδρείες μας. Και, για τη σχέση αυτή, που δεν είναι μυστική, κόβουμε τιμολόγια. Τα υπόλοιπα είναι ιταμές συκοφαντίες. Και επειδή δεν θεωρώ πως κάποιος δαιμόνιος δημοσιογράφος παρεισέφρησε στα άδυτα των αδύτων του ΥΠΕΞ, βάσιμα πιστεύω πως η χαλκευμένη πληροφορία έχει δοθεί από κύκλους της κυβέρνησης. Για να μας σπλώσουν, για να μας πλήξουν ανεπανόρθωτα...»

Και προσέθεσε ότι θα υποβάλει μηνύσεις.

Η είδηση, η φιλολογία που τη συνόδευσε και η λάσπη που έρρευσε - και, συγκρατημένα κάπως στη συνέχεια, συνεχίζει να ρέει - δεν πλήττει μόνο τον εκδότη του περιοδικού. Πλήττει και άλλους ανθρώπους. Πλήττει και όσους, έχοντας κάνει την επιλογή τους, εργάζονται στο έντυπο αυτό, πιστεύοντας μάλιστα ότι η πράξη τους συνιστά μια έμπρακτη αντίσταση στη φτήνια των ημερών. Και τους πλήττει ακόμη περισσότερο, γιατί δεν είναι μια απλή επιλογή εργοδότη και επαγγελματικής ταυτότητας είναι, πάνω απ' όλα, επιλογή που απαιτεί σοβαρές θυσιές. Στην τρέχουσα καθομιλουμένη, τούτο σημαίνει δουλειά απλήρωτη, πολλές πολλές ώρες, κούραση αδιάλειπτη, ευθύνες τεράστιες - και, επιπλέον, «φτώσιμο» μιας πολύ πιο εύκολης ζωής και μιας πολύ πιο επιτυχημένης «καριέρας».

Συμβαίνει ο γράφων να συγκαταλέγεται σε όσους έχουν κάνει τη συγκεκριμένη επιλογή. Ως εκ τούτου, έχει πάντα την αγωνία για τις αδυναμίες, τις συγχύσεις, τις λάθος επιλογές που, κατά τη γνώμη του, βαραίνουν πολλές φορές το περιοδικό. Ωστόσο, την ίδια στιγμή έχει και μια άγρια χαρά γιατί στο έντυπο στο οποίο εργάζεται, έννοιες όπως ιδεολογία, δεοντολογία, παρέμβαση συνεχίζουν να βρίσκονται σε πρώτο επίπεδο. Γιατί, στο έντυπο αυτό, η πολιτική γραμμή δεν υπακούει σε αγοραία συμφέροντα παρά σε συγκεκριμένες αναλυτικές συζητήσεις, βάσει των οποίων καθορίζεται. Γιατί η ζωή δεν είναι μόνο η μονόχορδη πραγματικότητα που την καθορίζουν οι πολιτικοί και οι καντρίλιες τους. Γιατί σε ζητήματα σκέψης και πολιτισμού προέχει η τεκμηριωμένη αναζήτηση, η άποψη, η ανάλυση. Γιατί ποτέ δεν αποκλείστηκε ο αντίλογος. Γιατί, τέλος, βασικό μέλημα των συντακτών του περιοδικού είναι ο αριστερός του προσανατολισμός. Γιατί η περιπέτεια της ζωής, των ιδεών, της σκέψης δεν έχει τελειώσει, δεν έχει ισοπεδωθεί στη γυαλιστερή εκδοχή της διαφήμισης, δεν έχει εκχωρηθεί στις «glamour» μυθολογίες του life - styling...

Γι' αυτό το λόγο ο γράφων είναι περήφανος που εργάζεται στο *ANTI*. Δεν είναι κατ' ανάγκην ο ίδιος λόγος που επικαλούνται άλλοι

συνεργάτες (άλλωστε, το *ANTI* είναι ένα κατεξοχήν πλουραλ έντυπο). Είναι, ωστόσο, ένας πολύ σοβαρός προσωπικός λόγος ανοίγει ένα πεδίο ελευθερίας (ζōρικής αλλά και δημιουργικής) δεν ντρέπομαι να τον επικαλεστώ.

Έχοντας, λοιπόν, περάσει πολλά σ' αυτό το περιοδικό, έμαθε να ακροβατώ στα όρια της φτώχειας χωρίς να ψάχνω τις λύσεις, έχοντας ρημάξει τον ελεύθερο χρόνο μου στην ετεροαπαθή, διότι πρέπει και να ζήσω, έχω κάθε λόγο να θίγομαι, με τη μου, και για τους δικούς μου λόγους, απ' όσα κυκλοφορούν. μαθημένος να πληρώνω την ανεξαρτησία μου, δεν θα 'θελα με να συγχέουν το ζωτικό μου χώρο με ανύπαρκτες εξαρτήσεις και ρέες, ούτε να στηρίζουν σε εξαρτήσεις και εξαγορές τις επιλογές ακόμα και τα λάθη μου. Γι' αυτό και δικαιούμαι να έχω παράπονα από τον τρόπο που ασκείται μια κάποια δημοσιογραφία στην Ελλάδα.

Στην περίπτωση του *ANTI* και της συσχέτισής του με τα μυστικά κονδύλια, ο Τύπος, στο σύνολό του σχεδόν, φέρεται στον επιπόλαιο. Αναπαρήγαγε αβασάνιστα την πληροφορία περί «μυστικών κονδυλίων» που έδωσε η *Αυριανή*, χωρίς σε μια περίπτωση να φροντίσει να τη διασταυρώσει, να φωνήσει τον - όποιο - αντίλογο πριν η πληροφορία (γκαιμπελική σεως, όπως αποδεικνύεται) φτάσει στην κοινή γνώμη ως βεβαιότητα. Σε πολλές μάλιστα περιπτώσεις (π.χ. σε ρεπορτάζ στο *Εθνικό* περασμένης Πέμπτης), η θέση του *ANTI* εντέχνως συνεχίζει να ομιλείται. Μίλησε κανείς για δεοντολογία;

Ωστόσο, υπάρχει και άλλη παράμετρος. Και έχει να κάνει με τα μυστικά κονδύλια. Που υπάρχουν. Και ανεξάρτητα από τη οργάνωσή τους, ενός περιοδικού που οι ιδιότητες του θεώρηται ότι σπλώνεται, αφήνονται αιχμές και για πολλούς άλλους δημοσιογράφους, οι οποίοι γράφουν «καθ' υπαγόρευση». Τι έγινε γι' αυτές τις καταγγελίες; Μήπως ο «εθνικός χαρακτήρας» της υποθέσεως πεί να σπλώνονται επαγγελματίες της πληροφόρησης επιλεκτικά, πως η παρέμβαση των συνδικαλιστικών σωματείων οφείλει να είναι έντονη απλώς, αλλά και αποτελεσματική; Μήπως, τέλος, η στάση της κυβέρνησης δεν δείχνει το νέο ύφος (που επαγγέλθηκε) αλλά επιμένει για ξεκαθάρισμα παλιών λογαριασμών, με τα ίδια πάντα όπλα λασπουριάς και του δηλητηρίου;

Τέλος, υπάρχει και το θέμα αυτής της καθεαυτής της ανεξαρτησίας του Τύπου. Είναι γενικευμένο φαινόμενο, υπηρεσίες του δημοσίου, τράπεζες, κοινωφελείς επιχειρήσεις να κάνουν μιακές αγορές συνδρομών σε έντυπα είτε να δίνουν και διαφημίσεις που, επί της ουσίας, αιμοδοτούν οικονομικά μέσα. Ως φαινόμενο, καταρχήν, θα μπορούσε κανείς να το απεικονίσει και σε μια επιθυμία εκείνων που νέμονται την εξουσία να χειραγωγούνται μέσα, με επιλεκτική έγκριση καθ' όλα νόμιμων χρηματοδοτήσεων. Σε μικρά έντυπα, η όποια χρηματοδότηση θα μπορούσε να σφραγιστεί με ασφυκτικό έλεγχο, θα μπορούσε ωστόσο και να μη σημαίνει πάντως, δεν είναι αρμοδιότητα ούτε των γκαϊμπελίσκων που προλογούν ασύδοτα ούτε των όψιμων ηθικολόγων να το κρίνουν έντυπα έχουν και ταυτότητα και ιστορία και συνεργάτες και Εκεί κρίνονται, όταν δεν έχουν μυστικά (και δεν στηρίζονται σε «μυστικά κονδύλια»).

Το *ANTI* έχει ταυτότητα και πάντα είναι υποκείμενο στην κρίση του κοινού. Όπως και όλος ο υπόλοιπος Τύπος. Το δυστύχημα είναι η σχέση με τις κυρίαρχες εκφάνσεις του Τύπου (τηλεοπτικά και ραδιοφωνα, μεγάλες εφημερίδες...), το *ANTI* έχει να προτάξει τη χαμηλή φωνή του, τα γραφτά του, τις όποιες παρεμβάσεις του φτωχικό του προφίλ. Σε αντίθεση με τα τεράστια υλικοτεχνικά μέσα της υποταγής σε διαφημιστικά κλισέ, τα αγοραία παιχνίδια της εξουσίας και τα οικονομικά συμφέροντα των μεγάλων συγκροτήσεων.

Όσο μια τόσο «μικρή» επένδυση συνεχίζει, τοποθετώντας την κρίση του κοινού τη δουλειά, την παρεμβατικότητα, το δημόσιο σωπο των συντελεστών της, τόσο δεν θα μπορεί να την αγγίξει η λάσπη. Το ζήτημα είναι, όμως, πώς δεν θα πέσει η λάσπη, πώς η ζούγκλα δεν θα επικρατήσει στο χώρο της αγοράς των ιδεών των πολιτικών αντιπαραθέσεων. Η τεράστια ευθύνη γι' αυτό και στο δημοσιογραφικό κόσμο και σε όσους επαγγέλλονται μια «ύψους» εξουσία.

Ηλίας Κ.

Περίοδος Β'
Χρόνος 20ός
Γεύχος 537
Ρασκευή 29 Οκτωβρίου 1993,
χ. 300

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

Δημοχάρους 60 • 115 21 ΑΘΗΝΑ
Τηλ: 72.32.713 - 72.32.819
FAX: 72.26.107

κδότης:
ΡΗΣΤΟΣ ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
εισερχάτους 131
5 21 Αθήνα

ιαφημίσεις:
ΟΛΥΝΑ ΓΚΙΟΚΑ

αμματαία - Λογιστήριο:
ΑΣΙΑ ΡΟΥΜΠΟΥ

λιδποίηση, Μοντάζ:
ΑΣΙΑ ΛΕΒΟΝ

υποστοιχειοθεσία - Φιλμς:
ΙΚΑΤΕΡΙΝΗ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ
Ε.

ήστου Λαδά 1 - Αθήνα
λ. 32.33.114 - 32.19.182
λ. 32.33.114

τύπωση:
ΘΟΥΠ Α.Ε.
σίον 5 - Περιστέρι
1 31 Αθήνα
λ. 57.22.201

ίθε ενυπόγραφο άρθρο εκφράζει τις
όψεις του συγγραφέα του.

υπόγραφα δεν επιστρέφονται.

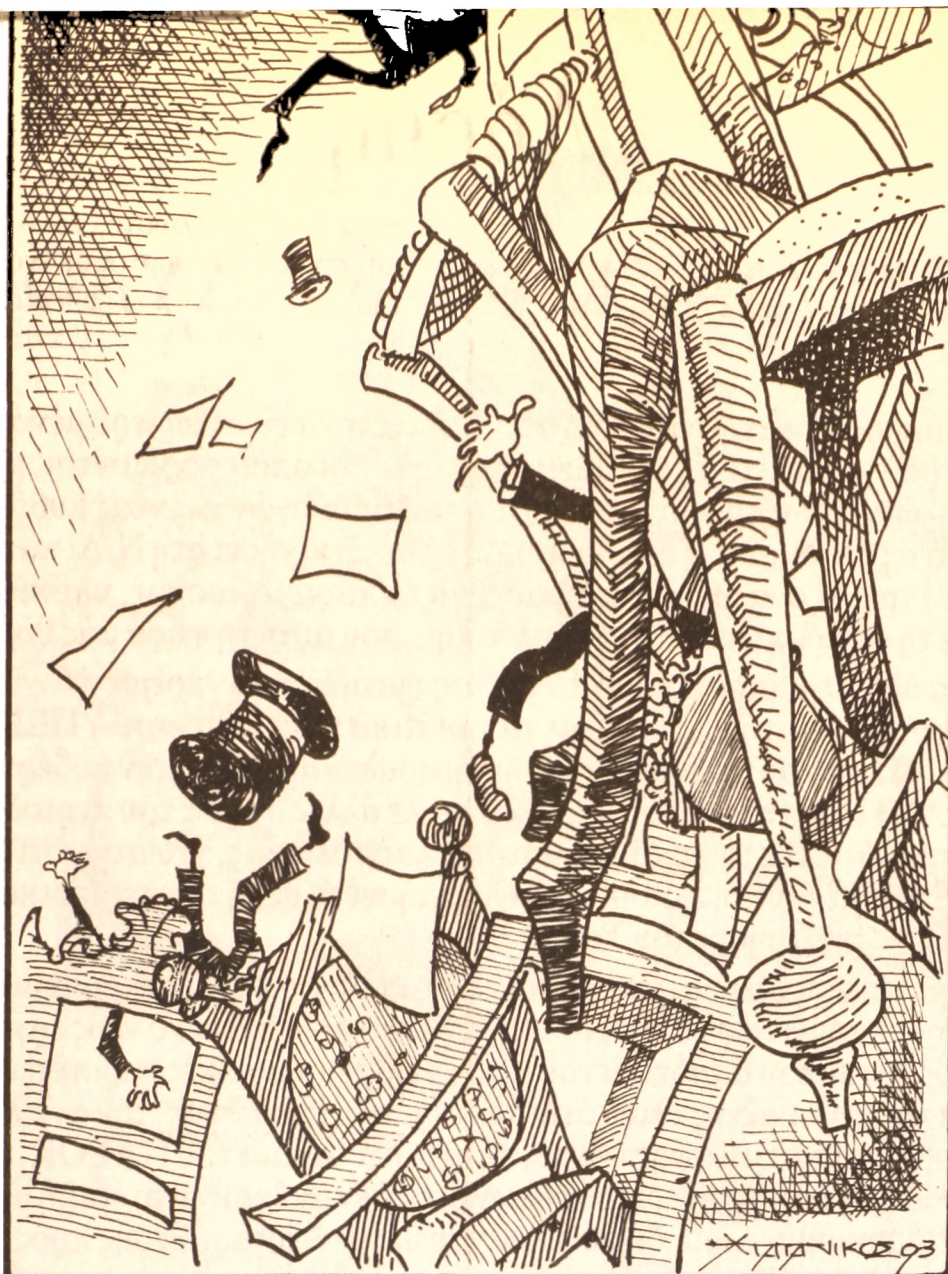
ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

περικού
μ. 3.400 δρχ.
σια 6.800 δρχ.
σια Οργανισμών,
πεζών, κτλ.: 25.000 δρχ.
ητητική ετήσια: 6.100 δρχ.

περικού
κώπη - μεσογ. χώρες:
μηνη: δολ. 27
πια: δολ. 54
Ι.Α. - Καναδάς - Αν. Ασία -
πρاليا - Ωκεανία:
μηνη: δολ. 30
πια: δολ. 60

ζυμβάσματα, επιταγές:
ΡΗΣΤΟΣ
ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
Δημοχάρους 60
15 21 ΑΘΗΝΑ
ΔΗΤΕΥΧΟΥΣ: δρχ. 300
ΔΙΑΤΕΥΧΗ: δρχ. 500

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ
• Για τα βιβλιοπωλεία
της Αθήνας:
Περιοδικό «ΑΝΤΙ»
Δημοχάρους 60
τηλ.: 7232.713 - 7232.819
• Για τα βιβλιοπωλεία
Β. Ελλάδας:
Κέντρο του βιβλίου.
Πουλουκτοή και Σια Ε.Ε.
Λασσάνη 3,
ΤΗΛ. (031) 285.857
546 22 Θεσσαλονίκη

ΠΑΣΟΚ: ΤΟ ΒΑΠΤΙΣΜΑ ΤΟΥ ΠΥΡΟΣ 18

Πρώτα δείγματα γραφής του ΠΑΣΟΚ στην κυβέρνηση. Η τακτική της ήρεμης δύναμης θα είναι η άμεση στρατηγική του; Γράφει ο *Τάσος Παππός*. Και ο ευρωβουλευτής *Φίλιππος Πιέρρος* αναλύει τις δύσκολες συνθήκες στη σχέση της νέας κυβέρνησης με την ΕΟΚ σε θέματα οικονομικής πολιτικής.

Ν.Δ.: ΠΡΟΣ ΝΕΟ ΑΡΧΗΓΟ 16

Στην τελική ευθεία για τον νέο αρχηγό της Ν.Δ., ο *Ρεπόρτερ* αναρωτιέται αν στη δεξιά παράταξη θα πρωτανεύσει σκεπτικισμός για την εκλογή ηγέτη του κόμματος της αστικής τάξης και όχι «περαστικού» αρχηγού, που θα πολιτευθεί με το σύνδρομο του «αντι - Παπανδρέου».

ΑΡΙΣΤΕΡΑ: Η ΦΡΑΣΗ ΠΟΥ ΔΕΝ ΤΕΛΕΙΩΣΕ 22

Τώρα είναι η ώρα της ανασυγκρότησης, σημειώνει σε άρθρο του ο *Χρ. Κυριαζής*. Και μια καινούργια στήλη: Τι συζητιέται μέσα από τον Τύπο για την προοπτική της Αριστεράς;

ΠΥΛΟΣ: SOS ΓΙΑ ΤΗ ΘΑΛΑΣΣΑ 38

Η οικολογική καταστροφή της Πύλου, αν και έγινε προσπάθεια η σημασία της να υποβαθμισθεί από τους αρμόδιους, σήμανε σήμα κινδύνου. Οι ελληνικές θάλασσες κινδυνεύουν, η Μεσόγειος κινδυνεύει από τη ρύπανση. Και τι κάνουμε για να αποτρέψουμε τους κινδύνους; Γράφει η *Γεωργία Δάμα*.

ΓΥΡΓΚΕΝ ΧΑΜΠΕΡΜΑΣ

Ένας από τους σημαντικότερους εκπροσώπους της Σχολής της Φραγκφούρτης, ο Γ. Χάμπερμας, δρέθηκε στην Ελλάδα για να δώσει μια σειρά διαλέξεις. Με αυτή την αφορμή, η *Έρη Κασίμη* παρουσιάζει το έργο του. Και ένα κείμενο του Χάμπερμας για τη σύγχρονη Γερμανία.

(Σελ. 52-58)

ΜΟΝΙΜΕΣ ΣΤΗΛΕΣ

ΗΡΕΜΗ ΔΥΝΑΜΗ 9

Κόμικς του Γιώργου Φιλδισάκου

ΠΟΛΙΤΙΚΟ
ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ..... 10

Τι είδους αναβάθμιση;

ΑΝΤΗΝΩΡ

ΑΝΤΙΘΕΣΕΙΣ 12

BLACK OUT 26

ΜΕΣΑ ΣΤΗΝ

ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ 28

ΤΟ ΠΟΤΑΜΙ ΔΕΝ ΓΥΡΙΖΕΙ

ΠΙΣΩ 30

ΔΙΕΘΝΗΣ ΣΚΗΝΗ 31

Η συζήτηση για τη λύση που δόθηκε στη Μ. Ανατολή συνεχίζεται. Τι γίνεται στην Τουρκία σήμερα; Και μια διαδρομή σ' όλο τον κόσμο με το Κοσμοδρόμιο.

ΔΙΑΛΟΓΟΣ 41

ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ 43

Ο γλυκόπικρος Ράιζερ των κόμικς. Πολύ σινεμά. Όταν η ποίηση συναντά τη ζωγραφική. Και ένα κείμενο για την Τόνι Μόρισον, δς αβείο Νόμπελ Λογοτεχνίας 1993.

«ΚΟΝΔΥΛΙΑ» ΚΑΙ «ΚΟΝΔΥΛΟΦΟΡΟΙ»

ΤΟ ΠΑΡΟΝ κύριο άρθρο στο ανά χείρας τεύχος θα όφειλε να είναι αφιερωμένο στις γενικότερες και εξαιρετικά ενδιαφέρουσες πολιτικές εξελίξεις της χώρας, οι οποίες ορίζονται, κυρίως, από τις προγραμματικές δηλώσεις του πρωθυπουργού και των υπουργών της νέας κυβέρνησης, και, δευτερευόντως, από τις διαδικασίες διαδοχής που έχουν ξεκινήσει στη Ν.Δ. και ολοκληρώνονται σε 5 ημέρες. Όμως, αυτά τα μείζονα υποχρεωνόμαστε να τα παραμερίσουμε, υποκύπτοντας στον πειρασμό της ενασχόλησης με τη «μικροκλίμακα» της πολιτικής, που αυτή τη φορά μάς θίγει άμεσα.

ΠΡΟΚΕΙΤΑΙ για τα όσα δημοσιεύτηκαν από την «εφημερίδα που γκρέμισε τον Καραμανλισμό» και τους ραδιοτηλεοπτικούς συγγενείς της, σχετικά με τα «μυστικά κονδύλια» του ΥΠΕΞ και τα λεφτά που «αναλογούν» στο ΑΝΤΙ από αυτά, έναντι των «υπηρεσιών» μας προς την κυβέρνηση Μητσοτάκη και των αποκαλύψεων του ΑΝΤΙ για την υπόθεση Κοσκωτά. Σε άλλες στήλες του περιοδικού υπάρχει η τεκμηριωμένη ανατροπή αυτής της γκαϊμπελιστικής λασπολογίας, γνωστής και από το παρελθόν, ειδικά στο περιοδικό. Εκεί, ο αναγνώστης μπορεί να αναζητήσει τη θέση του περιοδικού απέναντι στο φαιό λαϊκισμό της «έντιμης» επιχείρησης του Ταύρου.

ΟΜΩΣ, το πρόβλημα υπερβαίνει κατά πολύ την κουτοπόνηρη και σκοπιμοθηρική λογική ξεκαθαρίσματος λογαριασμών που αποπειράθηκε να ενορχηστρώσει ο νέος εργοδότης του κ. Μαστοράκη. Η παρέμβαση του αποδυόμενου σε νέες επιχειρηματικές περιπέτειες κ. Κουρή συνοψίζει, με το γνωστό πάντα και εγνωσμένης «λαϊκότητας» αυριανιστικό ύφος, την αντίληψη κύκλων που συνωθούνται ακόμη –έστω και μειοψηφούντες πλέον– στο κόμμα του ΠΑΣΟΚ, ότι η αλλαγή κυβέρνησης πρέπει να είναι συνώνυμη της ενοχοποίησης όλων όσων δεν ανήκουν στη «δική μας φυλή», όσων είναι ύποπτοι για «αντι-πασοκισμό», όσων διεκδίκησαν τη θέση αντιπαραθέσης προς το ΠΑΣΟΚ, ιδίως την τελευταία του διετία στην κυβέρνηση.

ΠΟΛΛΟΙ από τους παραπάνω προσδιορισμούς μπορεί να ταιριάξουν στην πολιτική του ΑΝΤΙ – και ας γίνει εδώ σαφές ότι ομιλούμε μόνο για λογαριασμό μας και ότι για εμάς αυτοί οι προσδιορισμοί είναι καλοδεχούμενοι. Αν, όμως, αυτή η αυριανική λογική πρέπει να εκλείψει μια για πάντα –ναι, έτσι ακριβώς!–, είναι διότι λειτουργεί στα ζητήματα πολιτικού ήθους με τρόπο που ταυτίζεται με το «αυγό του φιδιού». Και, ασφαλώς, πίσω από τη λογική αυτή εκκολάπτονται πλείστα όσα συμφέροντα – από το συμφέρον του «λαουτζίκου» και του «φούρναρη» μέχρι τα μεγαλοσυμφέροντα που μπορεί να συνδέονται με εκδοτικές «αρπαχτές» και διαδρομισμούς γκρουπούσκουλων πάσης φύσεως που διαγκωνίζονται σε προθαλάμους εξουσίας, επαιτώντας μεράδια επιρροής ή «λουφέ».

ΔΕΝ είμαστε εμείς που θα αρνηθούμε την ανάγκη της εντιμότητας, της διαφάνειας και της θεσμικής κανονάρχησης των όποιων μυστικών κονδυλίων. Πλειοδοτούμε στην πρόταξη αυτής της ανάγκης, ως απαραίτητης προϋπόθεσης για να αρχίσει, επιτέλους, ο δημόσιος βίος της χώρας να αποκαθίσταται, αρχής γενομένης από το θεσμό που υποτίθεται ότι είναι ο θεματοφύλακας ζωτικών αξιών, δηλαδή από τον Τύπο. Πιστεύουμε ότι «και ο κρίνων κριθήσεται», ότι τόσα χρόνια ο Τύπος και τα άλλα ΜΜΕ δεν μπορούσαν να διαιτητεύουν στην πολιτική κρίση ως εάν η «τέταρτη εξουσία» να ήταν αμόλυντη και άθικτη από τη γενικότερη δομική και αξιακή κρίση.

ΑΝΤΙΘΕΤΩΣ, είναι σαφές πλέον ότι η κρίση των τελευταίων χρόνων, παρά τη στρατηγική των ΜΜΕ να εισπράξουν μόνο από αυτήν, αιρόμενα «υπεράνω όλων», έχει πλήξει και τους ίδιους τους φορείς της δημοσιότητας. Η ιστορία με τα «μυστικά κονδύλια» και η ευαισθησία που φαίνεται να δείχνει η πολιτεία, απέκτησαν πρώτη φορά τέτοιες διαστάσεις, ακριβώς διότι τα ΜΜΕ δεν συνιστούν πλέον κριτές εκτός νυμφώνος αλλά συγκροτούν ένα δικό τους πεδίο πολύμορφης εξουσίας, σε αντιπαραθέση ή σε διαπλοκή με τις παραδοσιακές δομές της πολιτικής εξουσίας.

ΚΑΙ ΑΥΤΗ η κατάσταση έχει φτάσει σε σημείο κρίσιμο, δηλαδή τέτοιο που τίθεται επί τάπητος το αίτημα της αναθεώρησης της οπτικής μας. Οι κανόνες του παιχνιδιού στα ΜΜΕ δεν θυμίζουν πλέον τίποτα από το παρελθόν: τα ΜΜΕ, σήμερα, έχουν, απλούστατα, τέτοια δυναμική, τέτοια δύναμη επιρροής και τόσο βαθύτατη κοινωνική εμπέδωση που, όπως και άλλοι θεσμοί στο παρελθόν που είχαν τα ίδια γνωρίσματα, θέτουν από μόνα τους, από την ίδια την πρακτική τους, το ζήτημα της παρέμβασης και της ρύθμισης, με γνώμονα το κοινό συμφέρον και την προστασία των ελευθεριών και των δικαιωμάτων του κόσμου.

ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ είναι λεπτό και δαίνει πέραν των νομικών λογικών. Αν μη τι άλλο, διότι στα ΜΜΕ, και μέσω αυτών, η προώθηση της ιδιο-τέλειας συντελείται με πολύ λεπτές διαδικασίες χειραγώγησης και με συμβολικής τάξεως συλλογικό καταναγκασμό...

ΗΡΕΜΗ ΔΥΝΑΜΗ

του Γιώργου Φιζδισίου

ΕΧΟΥΜΕ ΜΠΕΙ
ΓΙΑ ΤΑ ΚΑΛΑ
ΜΕΣΑ!

ΚΑΙ ΜΕΤΑ ΣΟΥ ΛΕΕΙ Ο ΜΗΤΣΟ-
ΤΑΚΗΣ ΟΤΙ ΕΚΑΝΕ ΛΙΤΟΤΗΤΑ!...
ΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΑ ΘΑ ΚΑΝΟΥΜΕ ΤΟ
ΚΟΛΠΟ ΜΕ ΤΑ ΜΥΣΤΙΚΑ ΚΟΝΔΥΛΙΑ!

ΔΗΛΑΔΗ;

ΝΑ... ΘΑ ΑΥΞΗΣΟΥΜΕ ΤΟΥΣ
ΦΟΡΟΥΣ!

ΜΑ ΑΛΛΑ ΕΧΟΥΜΕ
ΥΠΟΣΧΕΘΕΙ!

ΑΥΤΟ ΕΝΝΟΩ! ΔΕΝ ΘΑ ΕΙΝΑΙ
ΦΟΡΟΙ! ΘΑ ΕΙΝΑΙ ΜΥΣΤΙΚΑ ΚΟΝΔΥ-
ΛΙΑ ΤΟΥ ΛΑΟΥ ΠΡΟΣ ΤΟ ΚΡΑΤΟΣ
ΣΤΡΑΤΗΓΕΙΟ!

ΕΓΩ ΣΕ ΤΕΤΟΙΑ ΚΟΡΟΪΔΙΑ
ΑΡΝΟΥΜΑΙ ΝΑ ΣΥΜΜΕΤΑΣΧΩ!

ΤΙ ΜΑΣ ΛΕΣ!;

ΤΑ 32.000.000 ΑΠΟ ΤΑ
ΜΥΣΤΙΚΑ ΚΟΝΔΥΛΙΑ ΤΗΣ
ΒΟΥΛΗΣ ΟΜΩΣ ΤΑ ΔΕΧΤΗ-
ΚΕΣ!

ΜΑ ΗΤΑΝ Η ΒΟΥΛΕΥ-
ΤΙΚΗ ΜΟΥ ΑΠΟΖΗΜΙΩΣΗ!
ΓΙΑ ΤΕΣΣΕΡΑ ΧΡΟΝΙΑ!

ΕΤΣΙ ΤΟ
ΛΕΝΕ ΤΩΡΑ;

ΔΗΛΑΔΗ ΤΙ ΕΠΑΘΕΣ ΚΑΙ
ΣΕ ΑΠΟΖΗΜΙΩΣΑΝ!;

Τι είδους αναβάθμιση;

ΝΕΑ ΣΕΛΙΔΑ, νέα εποχή, συστράτευση όλων των δυνάμεων του λαού. Στόχος: Να δουλέψουμε όλοι (μαζί) για μια δημιουργική τετραετία, για μια σύγχρονη ελληνική δημοκρατία, για την Ελλάδα του 21ου αιώνα...

ΜΕ ΑΥΤΟΥΣ τους χαμηλούς (και συμφιλιωτικούς) τόνους ο πρωθυπουργός κ. Α. Παπανδρέου έκλεισε, τα μεσάνυχτα της περασμένης Δευτέρας, την τριήμερη συζήτηση στη Βουλή για τις προγραμματικές δηλώσεις της κυβέρνησης, για να ακολουθήσει η ψήφος εμπιστοσύνης «με το αναμενόμενο αποτέλεσμα». Το «κλείσιμο» ήταν ολιγόλεπτο. (Κράτησε μόλις πέντε λεπτά). Παρ' όλα αυτά, ο πρωθυπουργός έστειλε δύο «μηνύματα». Το πρώτο απευθυνόταν προς τους ίδιους τους βουλευτές του κυβερνώντος κόμματος: *Σας καλώ να υπερψηφίσετε την κυβέρνηση όχι με ένα απλό «ναι», αλλά με την κριτική σας στήριξη, τη συννευθύνή σας, τη συμμετοχή σας στη μεγάλη αναγεννητική προσπάθεια που εγκαινιάζουμε...* Το δεύτερο είχε αποδέκτη την ίδια την αντιπολίτευση: *Όλοι κρινόμαστε από τις πράξεις μας... Ήταν επιλογή μου να μην αναφερθώ στο παρελθόν... Δεν είμαι αρνητικός απέναντι σε όλες τις θέσεις που αναπτύξατε.*

ΠΟΙΟΣ ΕΙΠΕ το: «Μεταξύ χειλέων και κύλικος πολλά πέλει»; Ασφαλώς δεν υπάρχει ενεργός πολίτης που δεν θα ήθελε ο τόπος αυτός να δει «άσπρη μέρα», που δεν θα ευχόταν στη νέα κυβέρνηση ευόδωση των προσπαθειών της. Όμως, προϋπόθεση κάθε επιτυχίας είναι η αντιστοιχία λόγων και έργων. Και, ατυχώς, τα πρώτα δήματα της νέας κυβέρνησης αφήνουν πολλά περιθώρια αμφιβολιών ως προς την αντιστοιχία αυτή.

Η ΓΡΑΜΜΗ ΠΛΕΥΣΕΩΣ: Ακόμα και φίλοι προς την κυβέρνηση σχολιαστές δέχονται ότι υπάρχει μια (μικρή ή μεγάλη) ασάφεια στις κατευθυντήριες γραμμές της κυβερνητικής πολιτικής. Η ασάφεια αυτή επέτρεψε στον πρώην πρωθυπουργό κ. Κ. Μητσοτάκη να υποστηρίξει ότι το ΠΑΣΟΚ υιοθέτησε, τελικά, τις πολιτικές επιλογές της Ν.Δ., αλλά και να απευθύνει στο νυν πρωθυπουργό σειρά από ερωτήματα (για τον εκλογικό νόμο, την αναθεώρηση του Συντάγματος, τη διαδικασία εκλογής του προέδρου της Δημοκρατίας, την ίδρυση συνταγματικού δικαστηρίου κ.ά.), που έμειναν, όμως, αναπάντητα. (Ο κ. Παπανδρέου δεν απάντησε, διότι τα θεωρεί -έτσι είπε- «πρόκληση»).

ΣΑΦΕΣΤΕΡΟΣ από τον πρωθυπουργό υπήρξε, ασφαλώς, ο υπουργός Εθνικής Οικονομίας κ. Γ. Γεννηματάς. Ο οποίος, αν και δεν αποκάλυψε «όλα τα χαρτιά του» (από το φόβο των κερδοσκοπών), συγκεκριμενοποίησε ορισμένους από τους άμεσους στόχους της κυβερνητικής πολιτικής -διάγνωση των αιτίων της οικονομικής κρίσης, καταπολέμηση του πληθωρισμού, αναβάθμιση της ανταγωνιστικότητας και της παραγωγικότητας κ.ά.- επιφυλασσόμενος να επανέλθει, κατά την κατάθεση του Προϋπολογισμού.

Ο κ. ΓΕΝΝΗΜΑΤΑΣ πιστεύει στο θεσμό του «κοινωνικού συμβολαίου». Τον οποίο -κατά την εκτίμησή του- ασπάζονται εκθύμως και οι διομήχανοι, και οι έμποροι και οι διιοτέχνες, εφόσον -κατά τη διαδικασία του διαλόγου, που ήδη άρχισε- «ζήτησαν ελάχιστα και πρόσφεραν πολλά». Όμως, η εκτίμηση αυτή του υπουργού Εθνικής Οικονομίας θα πρέπει να επιβεβαιωθεί -μεσοπρόθεσμα, έστω βραχυπρόθεσμα- από τα πράγματα.

Η ΣΕΙΡΑ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΩΝ: Υποτίθεται ότι το τρίπτυχο: «Ανάπτυξη - σταθερότητα - κοινωνική προστασία» βρίσκεται στο επίκεντρο των κυβερνητικών ενδιαφερόντων και προτεραιοτήτων. Όμως η κυβέρνηση ξεκίνησε με σειρά ηχηρών εξαγγελιών (βασιλική περιουσία, τρομονόμος, νόμος περί Τύπου κ.λπ.) - πρόκριση που υποβάλλει ότι το «νέο ΠΑΣΟΚ» δεν διαφέρει πολύ από το «παλαιό ΠΑΣΟΚ», σε θέματα, τουλάχιστον, εντυπωσιασμού, λαϊκισμού ή επιδόσεων που «θαμπώνουν τους βαρδάρους»...

ΠΕΡΙ ΜΗ ΡΕΒΑΝΣΙΣΜΟΥ κ.λπ.: Η κυβέρνηση επιμένει ότι είναι ξένη προς τον ρεβανσισμό και όλα τα υποπροϊόντα του. Όμως αυτή η συνεχής διευκρίνιση ότι «άλλο ρεβανσισμός και άλλο αποκατάσταση της νομιμότητας» ενισχύει την υποψία ότι ο απεχθής φαύλος κύκλος της μοχθηρίας και της ρεβάνς -τόσο «συμβατός», άλλωστε, με την ψυχοπαθολογία των κυβερνητών μας- ενδέχεται να πρυτανεύσει πάλι στο δημόσιο βίο. Και όπου υπάρχουν αδικήματα του ποινικού δικαίου, το λόγο πρέπει να έχει, ασφαλώς, η δικαιοσύνη. Τι γίνεται, όμως, όταν το «αδίκημα» εμπλέκεται απλώς με το φρόνημα του «ηττημένου»; Τι γίνεται όταν εφημερίδες και αρθρογράφοι (όπως η Καθημερινή και ο Αντώνης Καρκαγιάννης) επισημαίνουν καταστάσεις όπως οι παρακάτω: «...Τις τελευταίες μέρες καταφθάνουν στην εφημερίδα ανώνυμες καταγγελίες, με πλήρη στοιχεία, ότι στη δημόσια διοίκηση και τους οργανισμούς οι «ηττημένοι» των εκλογών υφίστανται ποικίλων μορφών βαρβαρότητες από

τους νικητές, που φτάνουν ως το σημείο κατάφωρης παρανομίας». Και λίγο παρακάτω: «Πιθανότατα η σημερινή κυβέρνηση άλλες αρχές και μεθόδους δημόσιας διοίκησης από την προηγούμενη. Έως ότου λιώσει νομοθετικά τη βούλησή της στη διοίκηση και τους οργανισμούς, ισχύει αρχή της νομιμότητας, την οποία δεν μπορεί ο καθένας αυτοδοúlως να παραβιάζει».

ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΘΕΣΜΩΝ - ΑΛΛΑΙ Μία από τις προγραμματικές διακηρύξεις της νέας κυβέρνησης ήταν και η «αναβάθμιση των θεσμών», με ειδική αναφορά, στα, στην «αναβάθμιση της Βουλής». (Είναι αυτή η «θλιβερή παράσταση» που δόθηκε αργά τη νύχτα της Δευτέρας, με τον υπ. ΠΕΧΩΔΕ να «ροκανίζει» -βάσει σχετού χρόνου (από τις 11.10 το βράδυ έμειναν δώδεκα παρά πέντε) μόνο και μόνο για δευτερολογήσει ο αρχηγός της αξιωματικής αντιπολίτευσης(!), μαρτυρεί μάλλον

ιασμα, παρά «αναβάθμιση» του Κοινοβλίου. Όσο για την ίδια την παρέμβαση κ. Λαλιώτη, ίσως θα πρέπει, κάποτε, να ροφορηθεί ότι η ιστορία της Ελλάδας δεν ισε το... 1981!

ΑΚΑΝΙΑ - ΣΚΟΠΙΑ: Η κυβέρνηση -θα ρε κανείς- μας επιστρέφει πίσω στην κική εποχή των «μακεδονομάχων». Ωστό- φαίνεται να μετακινείται τώρα από την κική της θέση, που προέβλεπε διακοπή διαλόγου, στα πλαίσια του ΟΗΕ, με το πικό ότι η σχετική διαδικασία απεδεί- «αδιέξοδη και ατελέσφορη». Τώρα, φαί- π να ζητεί από τον ΟΗΕ την άσκηση της στον κ. Γκλιγκόροφ, ώστε να επιδεί- «εποικοδομητική διάθεση», που είναι ιαράιτητη προϋπόθεση κάθε διαπραγμα- τικής διαδικασίας». Η κυβέρνηση, έως βαθμό, φαίνεται να συνειδητοποιεί ότι ο ιρός εθνικισμός και η ένταση σχέσεων με Σκόπια -ακόμα κι αν εμφανισθεί ως ιοφόρτιση» μιας γενικότερης εκκρεμότη-

τας, με τη μετατροπή της σε διμερή εκκρεμό- τητα Αθηνών - Σκοπίων- μάλλον δεν οδηγεί πουθενά. Ή μάλλον οδηγεί στην αναγνώρι- ση της ΠΓΔ της Μακεδονίας (FYROM) με το σκέτο όνομα «Μακεδονία». Στη μερική αυτή συνειδητοποίηση συνέβαλαν, άλλωστε, και οι πρόσφατες αναγνωρίσεις της ΠΓΔΜ από την Κίνα, το Βέλγιο και τη Γαλλία.

Αλλά ούτε και ο γνωστός «προβληματι- σμός», το παιγνίδι «κρύο - ζεστό - κρύο», η αναφορά στο προηγούμενο του κράτους του Ισραήλ, το παιγνίδι μεταξύ «ντε φάκτο» και «ντε γιούρε» αναγνώρισης, η επίκληση ότι η «μη αναγνώριση» προβλέπεται από το διε- θνές δίκαιο, φαίνεται να ανοίγουν δρόμους.

Και αν όλα τα παραπάνω αυτά, πριν από την προεκλογική περίοδο, «κάτι έλεγαν» -προ- κειμένου να αποδειχθεί η «ενδοτική πολιτι- κή της Νέας Δημοκρατίας» ή «να μην μας ξεπεράσει σε πατριωτισμό (πατριδοκαπη- λία) ο Σαμαράς», τίποτα δεν δικαιολογεί

σήμερα μια πολιτική που έρχεται σε κατά- φωρη αντίθεση και με την αρχή του αυτο- προσδιορισμού των λαών, και με τη φιλοδο- ξία μας να παίξουμε αποφασιστικό ρόλο στα Βαλκάνια. Πώς θα εισηγηθούμε, ως προε- δρία της ΕΟΚ, ευρύτερες πολιτικές στο βαλ- κανικό χώρο, όταν εμείς οι ίδιοι είμαστε «εμπλεκόμενο μέρος» στις σχέσεις με τους βόρειους γείτονές μας και, ειδικότερα, με τη FYROM;

★ ★ ★

ΟΙ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΚΕΣ δηλώσεις της νέας κυβέρνησης δεν αποσπούν την προσοχή των σχολιαστών από ένα άλλο γεγονός - τη «μάχη της διαδοχής» στη Νέα Δημοκρατία. Την περασμένη Τρίτη, ο πρώην πρωθυπου- ρός και πρόεδρος της υπέβαλε την παραιτή- σή του από την αρχηγία του κόμματος, δια- βεβαιώνοντας και πάλι ότι ούτε ο ίδιος ούτε η κ. Ντόρα Μπακογιάννη ούτε ο κομματικός μηχανισμός θα έχουν οποιαδήποτε ανάμιξη στην εκλογή αυτή. Η παραιτήση Μητσοτάκη θα πρέπει, βέβαια, πολλά να σημαίνει για τον ίδιο. Και όσο και αν δηλώνει ότι «επιτέ- λους, θα πρέπει, κάποτε, και εμείς, οι Έλλη- νες πολιτικοί, να μάθουμε να αποχωρούμε από την πολιτική», γεγονός παραμένει ότι η αποχώρησή του παραμένει φορτισμένη με ένα έντονο προσωπικά συγκινησιακό στοι- χείο. (Το στοιχείο αυτό κατέγραψαν όσοι έτυχε να παρακολουθήσουν, από τη μικρή οθόνη, την αποχαιρετιστήρια ομιλία του κα- τὰ τη συνεδρίαση της κοινοβουλευτικής ομάδας της Ν.Δ., την περασμένη Παρα- σκευή). Κατά τα άλλα, αύριο Σάββατο, το απόγευμα, οι 111 βουλευτές του κόμματος και οι 63 εκλέκτορες (εκπροσωπώντας τις κομματικές οργανώσεις) θα αναδείξουν το νέο πρόεδρο της Νέας Δημοκρατίας. Οι υποψήφιοι, ως την ώρα που σύρονται οι γραμμές αυτές, παραμένουν τέσσερις, οι κ. Γ. Βαρβιτσιώτης, Μ. Έδερτ, Γ. Κεφαλο- γιάννης και Σωτ. Κούβελας, αλλά όλες οι ενδείξεις πείθουν ότι η μάχη θα δοθεί ανάμε- σα στους δύο πρώτους.

★ ★ ★

Η ΧΩΡΑ γιόρτασε, προχθές, την επέτειο του «ΟΧΙ». Πριν από 53 χρόνια, ο Άγγελος Σικελιανός ήθελε την Ελλάδα με «ορθή, με- σουράνη της λευτεριάς τη δάδα», ν' ανοίγει δρόμο στον Άνθρωπο! «Ομπρός να γίνουμε ο τρανός/στρατός που θα νικήσει/σ' Ανατο- λή και Δύση/το μαύρο φίδι/ ομπρός!» Σήμε- ρα, πεζότεροι οι Έλληνες, ερίζουμε για το ύφος του πακέτου Ντελέρ και πόσα «δισ.» χάσαμε λόγω «ολιγωρίας της απελθούσης κυβερνήσεως»... Παρ' όλα αυτά, το «μήνυ- μα» της 28ης Οκτωβρίου 1940 παραμένει πάντοτε ζωντανό και επίκαιρο. Στα εκτο- πλάσματα του όποιου φαισμού, στο ρατσι- σμό, στην ξενοφοβία, στους ψευδοπροφή- τες, στους κόλακες, στους αγιογράφους (δη- μοσιογράφους και μη) ΟΧΙ! Η Ελλάδα, κομ- μάτι σήμερα της Ευρώπης, αγωνίζεται για ένα καλύτερο αύριο.

ΑΝΤΗΝΩΡ

ΟΙ ΤΡΑΜΠΟΥΚΟΙ ΤΟΥ ΜΠΕΡΙΣΑ

Αυτό που συμβαίνει με την ελληνική μειονότητα της Αλβανίας από την προεκλογική ήδη περίοδο, συνιστά ωμή καταπάτηση όχι μόνον των δικαιωμάτων μιας μειονότητας, αλλά και των στοιχειωδών όρων επιδίωξης μιας ομάδας ανθρώπων. Δεν είναι μόνον τα σχολεία που κλείνουν από την κυβέρνηση Μπερίσα με τη βία, και που αποτελεί συνέχεια της παρεμπόδισης άσκησης και άλλων πολιτισμικών δικαιωμάτων συνυφασμένων με την ίδια την έννοια της ταυτότητας. Τις τελευταίες ημέρες υπάρχουν εκθέσεις με νεκρό και τραυματίες μικρά παιδιά, υπάρχουν ξυλοδαρμοί και προπηλακισμοί από τα όργανα αυτής της «δημοκρατικής», «μετακομμουνιστικής» τάξης πραγμάτων.

Είναι συμπεριφορές κρατικής, ωμής βίας, απρόκλητες αυτή τη φορά από την πλευρά της Ελλάδας. Και λίγη σημασία έχουν οι γεννησιουργές αιτίες αυτής της βίας (η φιλολογία σχετική με την κρίση της εξουσίας στην Αλβανία, με τη φτώχεια και την πείνα κ.λπ.). Εκείνο που έχει σημασία είναι η ευαισθητοποίηση, πρωτίστως εκείνων που έχουν ήδη καταθέσει την αγωνία τους για τις ωμότητες που διαπράττονται αλλού, σε άλλες μειονότητες, αφού οι αξίες είναι ενιαίες...

ΛΑΘΟΣ ΡΟΛΟΣ, ΛΑΘΟΣ ΥΦΟΣ

Ουδείς μπορεί να παραγνωρίσει τις βλαβερές συνέπειες της ήττας στη συμπεριφορά της ηγεσίας της Ν.Δ. Και, ως ένα βαθμό, είναι κατανοήσιμο το γεγονός η ηγεσία της Ν.Δ. να επιδιώκει να υπερβεί τη βαθύτατη κρίση της μέσα από μία προ-κατ αντιπολίτευση με στόχο τη συσπείρωση των ψηφοφόρων του κόμματος.

Όμως, αυτή η στάση πρέπει να έχει κάποια όρια. Διότι, όσο και αν είναι δύσκολη η θέση του κ. Μητσοτάκη (και των περί αυτών παροιμιωδών «συμβούλων» του) ως ηττηθέντος και απερχόμενου αρχηγού, δύσκολα μπορεί να δικαιολογηθεί η σύγχυση που εμφάνισε ο κ. Μητσοτάκης στην ομιλία του επί των προγραμματικών δηλώσεων της κυβέρνησης ΠΑΣΟΚ: ο απερχόμενος αρχηγός της Ν.Δ. άλλοτε ομιλούσε ως... πρωθυπουργός και άλλοτε επεδίωκε να απολογηθεί για την ήττα, επιρρίπτοντας την ευθύνη, γι' άλλη μια φορά, στο «σφάλμα του ελληνικού λαού»· ο κ. Μητσοτάκης άλλοτε κατηγορούσε την κυβέρνηση για «διγλωσσία» και άλλοτε δεβαίωσε ότι έχει πολιτική και μάλιστα όμοια με την ηττηθείσα δική του πολιτική· άλλοτε κινδυνολογούσε, προεκτείνοντας μετεκλογικά την καταστροφολογία των οικτρά αποτυχημένων προεκλογικών «σλόγκαν» του κόμματος, και άλλοτε καθυσόχαιζε (μάλλον τον εαυτόν του) ότι δεν θα υπάρξει καμία καταστροφή αφού η κυβέρνηση ΠΑΣΟΚ είναι υποχρεωμένη να ακολουθήσει την πολιτική που, υποτίθεται ότι, χάραξε η προηγούμενη κυβέρνηση.

Δυστυχώς, ο κ. Μητσοτάκης, ο «τελευταίος βουλευτής της Βουλής του 1946», έχασε την τελευταία ευκαιρία του ως αρχηγός: να εμφανισθεί, έστω και μία φορά, με σωστή

συναίσθηση του ρόλου του και με ύφος που θα διασκέδαζε την ευρεία πεποίθηση ότι η ήττα της Ν.Δ. οφείλεται και στην ηγεσία του.

Όπως, εξάλλου, δείχνει η τελευταία δημοσκοπήση της ALKO (αυτές οι δημοσκοπήσεις...) το 47% των σημερινών ψηφοφόρων της Ν.Δ. πιστεύουν ότι το εκλογικό αποτέλεσμα θα ήταν καλύτερο για την παράταξή τους, αν ο κ. Μητσοτάκης δεν ήταν ηγέτης της.

Ο αχάριστος..

Χ. Κ.

ΤΑ ΑΠΟΜΕΙΝΑΡΙΑ

Οι διακοπές στα κυκλώματα της ΔΕΗ, λόγω ανομβρίας, είναι πασίγνωστες. Όπως γνωστές είναι και οι επ' αυτού συμπεριφορές της διοίκησης της ΔΕΗ, που διορίστηκε στα έσχατα του βίου της κυβέρνησης Μητσοτάκη για να επιταχυνθεί, ... άνευ αντιρρήσεων, η διαδικασία ιδιωτικοποιήσεων επ' ωφελεία «ανόμων συμφερόντων» της τ έως πρωθυπουργικής πλευράς.

Οι συμπεριφορές των διοικούντων της ΔΕΗ τις τελευταίες αυτές ημέρες είναι, τουλάχιστον, συνώνυμες της αδιαφορίας για τα προβλήματα στο δίκτυο. Όμως υπάρχει και κάτι περισσότερο. Στη σύσκεψη που συνεκάλεσε ο κ. Σημίτης στο ΥΒΕΤ με τη διοίκηση της Επιχείρησης δεν προσήλθε ο γεν. δ/ντής κ. Παναγιωτόπουλος (αν δεν κάνουμε λάθος ανεσύρθη εκ την συντάξεώς του από τους κ. Μάνο - Μητσοτάκη...).

Αυτή η μή προσέλευση του κ. «γενικού» ας θεωρηθεί ως άλλο ένα από τα τελευταία απομεινάρια της απελθούσας κατάστασης...

Γ.Μ.

ΤΟ ΣΥΜΒΟΛΑΙΟ

Η ιδέα ενός «κοινωνικού συμβολαίου» τόσο προεκλογικά όσο και σήμερα διακηρύσσεται ότι αποτελεί βασικό τμήμα και μηχανισμό άσκησης οικονομικής πολιτικής από την κυβέρνηση του ΠΑΣ. φαίνεται να συνιστά σταθερή επιλογή, μάλλον θα οδεύσει προς εφαρμογή και θεσμοποίηση.

Με διάφορες παραλλαγές, αυτό το συμβόλαιο συγκροτεί στην Ευρώπη το λεγόμενο τριμερές κορπορατιστικό μονήρης αποφάσεων στο κεντρικό ζήτημα κυβερνητικής πολιτικής, δηλαδή στην επινομή των πόρων. Η εφαρμογή του όμως προϋποθέτει ότι, ήδη κατά το στάδιο της επεξεργασίας του, θα υπάρξει κοινωνική κινητοποίηση και σύγκρουση σε πολλά σημαντικά ζητήματα δομής και λειτουργίας του.

Προς το παρόν, όμως, το ΠΑΣΟΚ «παί μόνο του». Και δεν θα περίμενε κανείς σοβαρότητα από τον κ. Μητσοτάκη, ο οποίος χαρακτήρισε το σχέδιο αυτό του ΠΑΣΟΚ ως «αφέλεια». Ο τ έως πρωθυπουργός, εξάλλου, είχε διαλέξει άλλες διαδικασίες για την επινομή των πόρων. Ίσως δεν περιμέναμε και τίποτα καλύτερο από το ΚΚΕ, που το απέρριψε διαρρήδην με τη «θέση» ότι το συμβόλαιο αυτό θα αποτελούσε... καταναγκασμό.

Όμως, γιατί αυτή η αφαρία από τον ΣΥ Τίποτα δεν βρήκε να πει ο κ. Γιάνναρος ανέλαβε να απαντήσει εκ μέρους του ΣΥ στις προγραμματικές δηλώσεις; Και, ει, για την οικονομία, οι «αρχαϊκές επιλογές» του ΠΑΣΟΚ κρίνοντας, κατά τον κ. Γιάνναρο, από το γεγονός ότι η κυβέρνηση δεν λέει τίποτα για την «άμεση φορολόγηση του πλούτου και των περιουσιών»;

Ή μήπως και αυτό δεν θα μπορούσε να αποτελεί θέμα στην ατζέντα περί κοινωνικού συμβολαίου;

Σ. ΜΑΝΟ

ΑΡΙΑΝΟΠΟΥΛΟ κ.λπ.

α τις επιχειρήσεις Κοινής Ωφέλειας η
ση αποτελεσματικού κρατικού ελέγχου
α εξασφαλίζει την ποιότητα και τις
χωρίς να αποτρέπει τον ιδιώτη
υτή, θα επιλύσει και το δευτερεύον
α τον ιδιοκτησιακό καθεστώς. Η
χή πρέπει να στραφεί στο κρίσιμο
του ρυθμιστικού ρόλου του κράτους,
στο ιδιοκτησιακό καθεστώς».

είναι αυτός ο «κρατιστής»; Τα
κάτα; Όχι. Το ΠΑΣΟΚ; Όχι. Η
ερά; Όχι. Κάποια «συντεχνία»; Όχι.
«άνομα συμφέροντα»; Όχι.

δεσμός Ελληνικών Βιομηχανιών είναι.
πτά τα γράφει στο υπόμνημά του από
93 προς τη νέα κυβέρνηση. (οι
αμμίσεις είναι δικές μας).

ισκεφτείτε ότι όταν ο κ.
ανόπουλος υπερασπιζόταν τις
ατικοποιήσεις των ΔΕΚΟ στη Βουλή
υριακή 24.10.93) αυτά τα είχε υπόψη

τά αναρωτιούνται για τα αίτια της

Χ. Κ.

ΝΥΣΟΣ: ΤΣΙΜΕΝΤΟ ΙΑΘΕ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ

γνωστή μέθοδο της ρυμοτόμησης η
τική Εταιρεία του Δημοσίου
λουθεί να οικοπεδοποιεί την
δειγμένα δασική έκταση στο Διόνυσο,
μένως για να προλάβει τη σχετική
ιση του Συμβουλίου της Επικρατείας.

θεση που αφορά τα κτηματικά
γα εκκρεμεί στο ΣτΕ, μετά την
υγή του Οικολογικού Ινστιτούτου και
ς πολιτών και η εκδίκασή της έχει
εί για τις 15 Ιανουαρίου.

ματική Εταιρεία του Δημοσίου εν τω
ύ, εξακολουθεί ανενόχλητη να
όζει τα πάγια σχέδιά της που αφορούν
ριοχή αυτή της Αττικής.

κριμένα, η ΚΕΔ συνεχίζει την
εδοποίηση με έργα κόστους 530
μμυριών, που περιλαμβάνουν
τιους δρόμους, δίκτυο αποχετεύσεων
κτυο ομβρίων υδάτων. Το ερώτημα

θεται είναι αν πρέπει τα έργα αυτά να
ιτήσουν και τα οικοπέδα να
μείνουν, προσωρινά έστω, μόνο

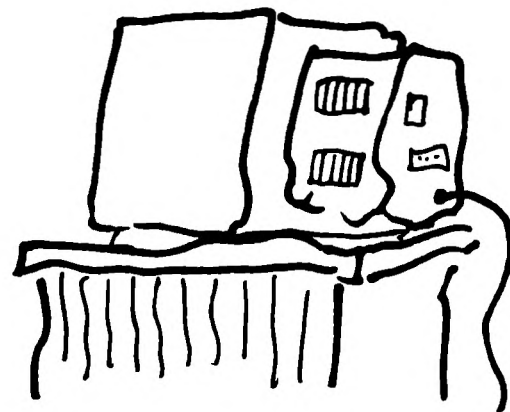
ασμένα, έως ότου γίνει γνωστή η
αση του Ανωτάτου Δικαστηρίου.

προπή οικολογίας του Συνασπισμού
γγέλλει με κοινοποίησή της προς τον

ΜΗΠΟΣ
ΘΑ ΜΠΟΡΟΥΣΑΤΕ ΝΑ ΓΙ-
ΝΕΤΕ ΠΛΟΣΑΦΗΣΟΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΠΟΥ ΘΑ ΑΚΟΛΟΥ-
ΘΗΣΕΤΕ;

ΕΙΣΘΕ ΒΕΒΑΙΗ ΟΤΙ
ΚΑΤΙ ΤΕΤΟΙΟ ΘΑ ΣΑΣ
ΨΥΧΑΓΟΓΟΥΣΕ;

του Γιώργου Φιλδισάκου

υπ. Γεωργίας, τον εισαγγελέα και άλλους
αρμόδιους φορείς τις πράξεις αυτές ως
παράνομες και αντισυνταγματικές.

Η καταγγελία βασίζεται στα δύο
παλαιότερα επίσημα έγγραφα του υπ.
Γεωργίας που εμφανίζουν την έκταση ως
δασική και καμένη τουλάχιστον κατά το
1/3. Με βάση τα αποδεικτικά στοιχεία
αυτά, ζητούν την εφαρμογή του σχετικού
άρθρου του Συντάγματος, στο οποίο
ορίζεται ότι οι καμένες εκτάσεις δεν
αλλάζουν χρήση, διατηρώντας το δασικό
χαρακτήρα τους.

Τα δύο έγγραφα του υπ. Γεωργίας, που
βεβαίως ισχύουν, φέρουν τις υπογραφές του
Διευθυντή Προστασίας Δασών κ. Πανέτσου
και του αρμόδιου εισηγητή κ.

Φραγκιουδάκη. Η κυβέρνηση της Νέας
Δημοκρατίας με σκοπό να διευκολύνει την
ΚΕΔ στη διαδικασία της δημοπρασίας,
μετέθεσε, μετά την πιστοποίηση, και τους
δύο βασικούς υπαλλήλους.

Στο έγγραφο του υπ' αριθμ. 72678/2478 της
Διεύθυνσης Προστασίας Δασών του υπ.
Γεωργίας, αναφέρεται ότι:

• Η πωλούμενη και φερόμενη ως
αγορασθείσα έκταση έως το 1960 ήταν δάσος
πεύκης.

• Η απαλλοτρίωση της έκτασης έγινε χωρίς
τη σύμφωνη γνώμη του Υπ. Γεωργίας (για

αλλαγή της χρήσης σε οικιστική).

• Το σχέδιο που επικαλείται η ΚΕΔ, είναι
παράνομο, αφού δεν φέρει την υπογραφή
του Υπ. Γεωργίας.

• Ζητεί από τη ΚΕΔ να σταματήσει η
εκποίηση.

Το δασαρχείο Πεντέλης σε έγγραφό του
αναφέρει:

– Από αεροφωτογραφίες (του 1939, 1945,
1960) εμφανίζεται ότι όλη η έκταση ήταν
πενκοδάσος.

– Το 1982 κάηκε το 1/3 της έκτασης στην
πυρκαγιά της Πεντέλης.

– Οι καμένες εκτάσεις κηρύχθηκαν
αναδασωτές.

Με την προσφυγή του το Οικολογικό
Ινστιτούτο και η ομάδα πολιτών στο
Ανώτατο Δικαστήριο ζητούν να σταματήσει
αυτό το παράνομο παζάρι σε βάρος του
καμένου δάσους, εφόσον και σήμερα έχουμε
μια συνέχεια του ανοσιουργήματος.

Με την καταγγελία τους στον υπουργό
Γεωργίας ζητούν να σταματήσει το αδίκημα
το οποίο χαρακτηρίζουν έγκλημα κατά της
ζωής μας, έως ότου εκδικαστεί η προσφυγή
από το ΣτΕ!

Προσθέτουμε τη φωνή μας στις φωνές
διαμαρτυρίας.

Γ.Δ.

ΑΝΑΣΦΑΛΗΣ

Γράφεται κατά κόρον και δηλώνεται άλλο τόσο ότι ο απειθήης ηγέτης της Ν.Δ. θα μείνει αμέτοχος στη διαδικασία της διαδοχής. Και αναφέρεται ως σχετική απόδειξη ότι μητσοτακινοί βουλευτές έχουν «διασπαρεί» μεταξύ πλειόνων υποψηφίων – και κυρίως μεταξύ Έβερτ και Βαρθιτσιώτη.

Δεδομένου, όμως, ότι ο κ. Μητσοτάκης δεν χαρακτηρίζεται ως άνθρωπος με κανόνες παιχνιδιού και δεδομένου ότι η διαδοχή στη Ν.Δ. θα πρέπει να τον εξασφαλίσει από πιθανές «ταλαιπωρίες» του, λόγω των πολλών και ανοιχτών υποθέσεων του, είναι λογικό να υποπτευθούμε, εκ συστήματος μάλιστα, ότι η πολιτική του κ. Μητσοτάκη είναι ακριβώς να «διασπείρει» τους δικούς του βουλευτές μεταξύ των υποψηφίων

προκειμένου να αυξήσει όσο μπορεί τη δύναμη, ακριβώς, της παρέμβασής του διαδικασίες και να εξασφαλιστεί το μέλλον του ίδιου και, ίσως, της κόρης του.

Είναι λογική αυτή η ανασφαλής συμπεριφορά του απελθόντος αρχηγού Ν.Δ., ύστερα από την αποτυχία της απόπειράς του να προωθήσει για υποψήφιους «αχυρανθρώπους» του...

ΩΣΟΝ, ΚΥΡΙΕ, ΤΟ ΦΥΣΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Ανάστατοι είναι οι κάτοικοι του ιστορικού κέντρου του Πειραιά, μετά την αναγγελία του Ιερού Ναού Αγ. Κωνσταντίνου ότι προτίθεται να κατασκευάσει στο παρακείμενο αλσούλλιο ημιυπόγειο και ισόγειο κτίσμα για τη στέγαση πνευματικού κέντρου. Η όλη ιστορία, που σε πολλά θυμίζει τη μεθόδευση που ακολουθήθηκε για την κατασκευή υπόγειου σταθμού αυτοκινήτων δίπλα στο Μέγαρο Μουσικής από τον κ. Χρ. Λαμπράκη, αποτελεί ένα περιβαλλοντικό, πολεοδομικό και ιδιοκτησιακό έγκλημα, που βρίσκεται σε εξέλιξη.

Αν τα σχέδια της εκκλησίας ευοδωθούν, θα καταστραφεί ένας πολύτιμος πνεύμονας πρασίνου, που αποτελεί το 25% του πρασίνου στον Πειραιά. Το σχέδιο προβλέπει την κατασκευή ημιυπόγειου πνευματικού κέντρου, που θα καταλαμβάνει το 50% του πάρκου, με άμεσο αποτέλεσμα την καταστροφή αιωνόβιων δέντρων και τη μετατροπή του χώρου σε μεγάλη ζαρντινιέρα, όπου το μόνο πράσινο που θα μπορεί να αναπτυχθεί είναι θαμνώδη φυτά. Αυτό το παραδέχτηκε και ο κ. Γ. Αλιφραγκής, στον οποίο η εκκλησία έχει αναθέσει την κατασκευή του έργου. Μιλώντας στη γενική συνέλευση του Β' Δημοτικού Διαμερίσματος, παραδέχτηκε ότι: «Όταν μιλάμε για υπόγεια ή υπέργεια κατασκευή, δεν μπορούμε να μιλάμε για την κοπή του υπάρχοντος πρασίνου. Στο χώρο θα φυτευθούν θαμνώδη φυτά και δενδρύλλια». Ανάλογης ωμότητας ήταν και η τοποθέτηση στην ίδια συνέλευση του εκπροσώπου του ναού, που είπε ότι: «Στο χώρο που διεκδικεί η εκκλησία δεν υπάρχουν δέντρα, εκτός από κάποιους φοίνικες και μερικές αγριελιές».

Ποιο χώρο όμως διεκδικεί η εκκλησία; Σύμφωνα με την από 27 / 11 / 67 έκθεση της Νομικής Υπηρεσίας του Δήμου, «... ο Δήμος Πειραιά απέκτησε κατά πλήρη κυριότητα ολόκληρου τον παρακείμενο του ναού χώρο, όστις χρησιμοποιείται σήμερα ως κοινόχρηστος τοιούτος...». Το πάρκο έχει χαρακτηριστεί ως κοινόχρηστος χώρος πρασίνου με σχετική απόφαση που δημοσιεύτηκε στο ΦΕΚ 2330 / 41 και 25Δ / 68. Περιέργως, αντίθετη γνώμη έχει η σημερινή Νομική Διεύθυνση του Δήμου Πειραιά, που όμως δεν βρίσκει έρεισμα ούτε στη μερίδα του νομικού προσώπου του Ναού στο Υποθηκοφυλακείο Πειραιά ούτε στο 22411 / 1883 συμβόλαιο.

Γιατί, όμως, το εκκλησιαστικό συμβούλιο του Αγ. Κωνσταντίνου επιμένει στην κατασκευή του πνευματικού του κέντρου σε ένα χώρο που και νομικά είναι τουλάχιστον αμφισβητήσιμος και έναν πνεύμονα πρασίνου θα καταστρέψει, αλλά και τους κατοίκους της περιοχής βρίσκει αντίθετους; Η δικαιολογία ότι το πνευματικό κέντρο πρέπει να βρίσκεται δίπλα στην εκκλησία δεν ευσταθεί, αν ληφθεί υπόψη η πείρα από πνευματικά κέντρα άλλων ναών. Εξάλλου, υπάρχει ήδη η πρόταση για εξεύρεση νεοκλασικού κτιρίου που μπορεί να αναπαλαιωθεί με το ίδιο κόστος της κατασκευής του ημιυπόγειου πνευματικού κέντρου. Εκτός κι αν ο χώρος προορίζεται για άλλες χρήσεις, όπως για παράδειγμα την τέλεση μνημοσύνων, οπότε και δικαιολογείται η επιμονή να είναι δίπλα στην εκκλησία.

Το θέμα είναι ακόμη σε εξέλιξη και η λύση αναμένεται να δοθεί από το Δημοτικό Συμβούλιο. Πρέπει όμως να τονιστεί ότι οι ανησυχίες που έχουν εκφραστεί για την τελική έκδοση είναι βάσιμες με δεδομένο ότι όταν πρωτοσυζητήθηκε δεν πέρασε, μόνο λόγω της έντονης αντίδρασης των εκπροσώπων του Δημοτικού Διαμερίσματος, που έδρασε ανασταλτικά σε κάποιους δημοτικούς συμβούλους. Μπροστά δε στον κίνδυνο να καταψηφιστεί, το θέμα παραπέμφθηκε για περαιτέρω μελέτη σε επιτροπή δημοτικών συμβούλων, που προεδρεύεται από τον κ. Γ. Αλιφραγκή, εντολοδόχο ταυτόχρονα και της εκκλησίας για τη σύνταξη της μελέτης του πνευματικού κέντρου. Εξάλλου, υπάρχει και η γνωμάτευση της Νομικής Υπηρεσίας, που δικαιώνει τις απόψεις της εκκλησίας.

Η κ. ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ

Η κ. Μπενάκη είχε λάμψει διά της παρουσίας της στην ιστορία της καθαρωσύνης του σκανδάλου Κοσκωτά. Τότε πρωτοέδξετάσεις υπό τη διπλή της ιδιότητα, ως καθηγήτρια Ποινικού Δικαίου στο Πανεπιστήμιο Αθηνών και ως πολιτικός. Και για την τότε πολιτεία της αξιώθηκε επαίνους και κέρδισε μια εικόνα ήθους σ κοινή γνώμη.

Ύστερα, ήρθε η περίοδος της εξουσίας. / τους στενούς, δυστυχώς γι' αυτήν, συνεργάτες στην υλοποίηση προσωπικών επιλογών του κ. Μητσοτάκη, η κ. Μπενάκη προσυπέγραψε σε μια σειρά αυταρχικές ρυθμίσεις στο χώρο της δικαιοσύνης, που περισσότερες εκκινούσαν από προσωπικές σκοπιμότητες και αποσκοπούσαν στο θεσμικό επίχρισμα αποφάσεων εύνοιας ή δυσμένειας, με κατάληξη τη διαμόρφωση «συμφέροντος συσχετισμού δυνάμεων».

Σε ευθεία γραμμή προς αυτήν της την πολιτεία, η κ. καθηγήτρια, ως βουλευτής αντιπολίτευσης πλέον, υποβιβάζεται σε συνήγορο των πλέον αποκρουστικών αντιλήψεων που ανθούν στην άκρα δεξιά του κόμματός της. Η κ. Μπενάκη επιτίθεται λάρδος εναντίον του υπουργού Δικαιοσύνης κ. Κουβελάκη, εκκινούσα ενδεχομένως τα όσα ο κ. Κουβελάκης εδήλωσε για τη συλλογή αρχαίων του απελθόντος αρχηγού της. Και όχι μόνον αυτό: η κ. καθηγήτρια, πιστή στη φράση του κ. Μητσοτάκη ότι ο Ι. Σκυφτούλης είναι «κλεφτρόνι του Εξαρχείου», δυσσοδομεί κατά της αποφυλάκισης του θύματος της εμπάθειας του «άλλοθι» του τέως πρωθυπουργού της και με πλήρη απώλεια ψυχραιμίας προβαίνει σε χαρακτηρισμούς όπως ότι ο Ι. Σκυφτούλης είναι «γνωστός τρομοκράτης υπερβαίνοντας έτσι και τα στοιχειώδη δέοντα που της υπαγορεύονται από την καθηγητική - νομική της ιδιότητα. Και εκφωνεί η κ. Μπενάκη κορόνες με υπαινιγμούς για σχέση ΠΑΣΟΚ - τρομοκρατίας, που αποτέλεσε προσφιλές μοτίβο των πλέον εξάλλων κύκλων της Ν.Δ. και που αποτέλεσε ένα ακόμα «όπλο» στην πορεία της Ν.Δ. στους σκοτεινούς μηχανισμούς.

Γ.Κ.

Χ

Υπέρβαση: Λόγια πάνω και πέρα

του Στέλιου Καφαντάρη

Η αναμφισβήτητη εκλογική επιτυχία της Πολιτικής Άνοιξης θα πρέπει να αναλυθεί διεξοδικά από τους ειδικούς όχι μόνο για την πρόγνωση των βραχυ-εσοπροθέσμων πολιτικών εξελίξεων αλλά και γιατί ενδέχεται να φωτίσει όψεις της ελληνικής κοινωνίας και της ενδημικής πλέον πολιτικής ιδεολογικής και θεσμικής υπανάπτυξης.

Ήδη γράφτηκαν πολλά στον Τύπο για το αποτέλεσμα Σαμαρά. Δυστυχώς, πλην των καλύτερων εξαιρέσεων, επικράτησαν τα συμβατικά, ουδέτερα έως πολύ θετικά ρόγια πασπαλισμένα με δημοσιογραφικές ανταύγειες: *Η δυναμική παρουσία, ο γάμος κερδισμένος, με τις στρατηγικές ισολογές και το ρυθμιστικό ρόλο.* Δεν τήρξε όμως πουθενά, προεκλογικά ή μεταεκλογικά, κριτική ή έστω ανάλυση των μερών του, όπως τουλάχιστον εκφράζονται στη διακήρυξη του κόμματος και τους ποικίλους μηρυκασμούς της.

Εν αναμονή διεξοδικών αναλύσεων θίω απλώς ορισμένα αρνητικά σημεία του φαινομένου. Θέλω εκ προοιμίου να δηλώσω ότι η κριτική μου είναι προλογική, ιδρυτική του κόμματος*. Το θετικό για την Άνοιξη εκλογικό αποτέλεσμα δεν αναστρέφει, τουναντίον ενισχύει αυτές τις απόψεις.

Η θεμελιώδης ανησυχία μου είναι η υπατότητα παρουσίας στη Βουλή κόμματος χωρίς εκπεφρασμένες ιδέες, ενώ αράλληλα ο Συνασπισμός με την πυκνή του ιδεολογία είναι απών. Ακόμα χειρότερο, στην προσπάθεια άγρας οριακών ήφων, σκόπιμα θυσιάστηκε κάθε δυνατότητα ευρείας διαφοροποίησης του πολιτικού προγράμματος της Άνοιξης από τους άλλους πολιτικούς σχηματισμούς.

Είθισται κάθε νέο κόμμα, ή νέα οργάνωση εν γένει, να έχει την ιδρυτική του διακήρυξη στην οποία παραπέμπει όταν

συντρέχουν σοβαροί λόγοι, επέτειοι και ιστορικές καμπές, λόγου χάρη αλλαγές ηγεσίας. Συμπεριλαμβανομένου και του Κομμουνιστικού Μανιφέστου, από τις διακηρύξεις λίγα μένουν, προχείρως ενθυμούμαι την ημερομηνία του ΠΑΣΟΚ και τον εκπονήσαντα στην περίπτωση της Ν.Δ. (Κων. Καλλίας). Η διακήρυξη, ως κείμενο πανηγυρικού χαρακτήρα, συνήθως, είναι ωραία γραμμένη και βέβαια όχι πολύ δεσμευτική ως προς τις θέσεις του κόμματος, αλλά τουλάχιστον πρέπει να περιέχει τις ιδέες εκείνες που διαφοροποιούν το νέο σχηματισμό από τους υπάρχοντες.

Η διακήρυξη της Άνοιξης δυστυχώς δεν πετυχαίνει κανέναν από τους γενικούς στόχους που προαναφέρθηκαν. Είναι ένα πλαδαρότατο θερμοπαιστικό κείμενο, φτιαγμένο πρόχειρα με εύκολες επιλογές που δυστυχώς παραπέμπουν στους επικεφαλής του «δημιουργικού» των διαφημιστών. Έτσι και αν δεν είναι αλήθεια ότι χρησιμοποίησε τους ίματζ μείκερ η διακήρυξη, πάντως, ενοχοποιεί και βάζει στην Άνοιξη το πρόσθετο βάρος να αποδιώξει τη μομφή ότι είναι κατασκευάσμα των διαφημιστών και των ΜΜΕ. Αυτό, βέβαια, ίσως φανεί πολυτέλεια. Άλλωστε, ο λαός φτιάχνει οργανισμούς κόμματα και θεσμούς κατ' εικόνα και καθ' ομοίωση. Μ' αυτήν την έννοια η Άνοιξη πράγματι έλαβε ψήφους συνείδησης και δεν χρειάζεται να δικαιολογήσει τίποτε.

Για λόγους οικονομίας σημειώνονται επιλεκτικά ελάχιστα δείγματα τετριμμένων εκφράσεων, ευχολογίων, αοριστίας και λογικών ακροδασίων:

- «...πάνω και πέρα από πολιτικές συμπάθειες...»
- «Δεν είναι προσωπική χειρονομία. Είναι πρωτοβουλία υπέρβασης της σημερινής κατεστημένης συμπεριφοράς».
- «Δεν αντιδικεί με το παρελθόν. Γιατί επιχειρεί τη ρήξη με τη νοστορπία του πολιτικού χθες στο σύνολό του».
- «... να εμπνέει (το κράτος) δικαιοσύνη, σιγουριά, στοργή και ευαισθησία...».
- «(Ο ελληνικός λαός ζητεί)... νέους ανθρώπους και νέους πολιτικούς αποφασισμένους να θυσιάσουν και να θυσιαστούν και όχι να βολέψουν και να βολευτούν».
- «(Ο ελληνικός λαός ζητεί)... να επιβάλουν το πολιτικό πρόσωπο της αλήθειας που απαιτεί η νέα πραγματικότητα».

• («Ο ελληνικός λαός ζητεί)... να επιστρέψει το χαμένο φιλότιμο του Έλληνα».

• «Δεν πρόκειται να εμπλακούμε σε αντιδικίες με το χθες. Δεν μας ενδιαφέρει το πρην. Μας απασχολεί μόνο το Αύριο».

Σε ό,τι αφορά στις προτεινόμενες επείγουσες αλλαγές, η πενία ιδεών είναι κραυγαλέα. Δεν είναι δυνατόν σαν πρώτη προτεραιότητα να τεθεί ο διαχωρισμός της ιδιότητας βουλευτή και υπουργού. Αλλά πολύ χαρακτηριστικό είναι και το παράδειγμα μέτρων για την Αθήνα που είναι γενικά ένα αβανταδόρικο θέμα και συνήθως όλοι, ακόμα και οι κυβερνήσεις, υπόσχονται τον ουρανό με τ' άστρα. Ιδού η λύση: «Για να αλλάξει η Αθήνα δεν απαιτούνται πολύπλοκες υποσχέσεις, αλλά στοιχειώδης φαντασία και ευαισθησία. Που θα φέρουν πρακτικές, ανθρώπινες λύσεις και που πρέπει προπαντός να εντάσσονται σε μακροπρόθεσμο σχεδιασμό». Παρ' όλο το στοιχειώδες του πράγματος δεν διακυβεύει ούτε ίχνος ευφάνταστης λύσης, έστω του ανέξοδου τύπου «υπερβάσεις στις μεταφορές» ή «ανάδειξη του κέντρου σε πνεύμονα πρασίνου».

Εν κατακλείδι η μόνη θέση που τόλμησε να παρουσιάσει η διακήρυξη είναι γραμμένη στην ούγια: «οικολογικό χαρτί από ελληνικά χέρια». Και όμως, αυτή η διακήρυξη που αναμασημένη έγινε θέσεις και πρόγραμμα για τις εκλογές δεν εμπόδισε το κόμμα να πάρει την περίοπτη θέση του στη Βουλή. Μπορούμε να συμπεράνουμε προχείρως ότι η (μετα)μοντέρνα προσέγγιση της πολιτικής επιτυχίας είναι η απαρίθμηση ψευδοδιαφορών, η εξιστόρηση ψευδογεγονότων, η ανάπτυξη ψευδοιδεών και η προσφορά προσωπειών απλώς για την τήρηση των σχημάτων και των τύπων.

Κρίμα, γιατί η απαρχή της κίνησης ήταν μια παραίτηση από το βουλευτικό αξίωμα όταν ακόμα τέτοιες παραιτήσεις είχαν αξία και δημιουργούσαν μια ενδιαφέρουσα δυναμική, έστω και αν, όπως φάνηκε τώρα, τα γράμματα που έγραφε στον πρωθυπουργό του ήταν έτοιμα για δημοσιεύση. Τουλάχιστον δεν είναι μακιαβελικός στις σκηνοθεσίες των κρίσεων. Φοβούμαι, όμως, ότι η ρύμη της παραίτησης και της εναντίωσης ξοδεύτηκε γρήγορα.

Τον Αντώνη Σαμαρά, βεβαίως, θα τον δούμε πρωθυπουργό. Πρωθυπουργεύει καλύτερα.

Ο Αντώνης Σαμαράς μου είναι οικείος από αιδί. Για λόγους συμβολικούς, καθώς δεν ρέφω ψευδαισθήσεις για την επιρροή της ρητορικής μου, επέλεξα να μην γράψω ναντίον του προεκλογικά.

Χωρίς να είμαι της παράταξης του χαιρόμουν να την προκοπή του με αποκορύφωμα την πουργία στο ΥΠΕΞ, έστω και αν ήταν μία σχεδόν τυχαία ωφέλεια από τη συγκυριακή ανάγκη του Μητσοτάκη να δημιουργήσει αντίπαλο δέος στον Έδερτ. Ακόμα και τα ιατρικά του αισθήματα μου ταίριαζαν ως να βαθμό.

N.Δ.: Η εκλογή νέου αρχη

του Ρεπόρτερ

Το κλίμα που επικρατεί γύρω από την εκλογή νέου αρχηγού στη Ν.Δ. κάθε άλλο παρά δείχνει ότι, στο κόμμα της αξιωματικής αντιπολίτευσης, έχουν απαλλαγεί από τα πλέγματα του πρόσφατου παρελθόντος. Οι παραγοντισμοί δίνουν και παίρνουν και τίποτα δεν πείθει ότι ο αγώνας για την ηγεσία υποκινείται από στόχους που ξεπερνούν το σύνδρομο «αντι - Ανδρέα». Κι όμως. Η εκλογή νέου αρχηγού στη Ν.Δ. σημαίνει τη στρατηγική που θα χαραχθεί στο κόμμα για τα επόμενα χρόνια. Το έχουν συνειδητοποιήσει τα στελέχη της;

Οι εξελίξεις στο χώρο της συντηρητικής παράταξης έχουν δρομολογηθεί στην τελευταία τους φάση, που είναι οι αυριανές εκλογές για τους 64 εκλέκτορες από τις νομαρχιακές επιτροπές. Οι διαδικασίες θα ολοκληρωθούν την ερχόμενη Τετάρτη, οπότε και θα εκλεγεί τελικά ο, πέμπτος στη σειρά, αρχηγός του κόμματος. Όσο πιθανή φαίνεται η παραίτηση των δύο δευτεροκλασσάτων διεκδικητών **Γιάννη Κεφαλογιάννη** και **Σωτήρη Κούδελα** από την υποψηφιότητα, άλλο τόσο απίθανη φαντάζει μια αιφνιδιαστική υποψηφιότητα της τελευταίας στιγμής, όπως εκείνη την οποία φιλοδοξεί για τον εαυτό του ο **Στέφανος Μάνος**. Υποψηφιότητα την οποία προπαγανδίζει όπου βρεθεί ο **Α. Ανδριανόπουλος** (μέχρι και κοινή συνέντευξη τύπου - υποθήκη, πρότεινε παρασκηνακά στον τέως διέφαλο υπουργό), αλλά... κατά τα άλλα υποστηρίζει την υποψηφιότητα του **Ιωάννη Βαρβιτσιώτη**. Η περίπτωση του Α. Ανδριανόπουλου είναι μια από τις τυπικές ετεροκαθορισμού - εξαιτίας της πλεγματικής του σχέσης με τον Μιλτ. Έβερτ - της πολιτικής στάσης ορισμένων βουλευτών ενόψει της αναμέτρησης. Αλλά και της προσεκτικής στάσης των δύο κύριων διεκδικητών να μην ανοίγουν τα χαρτιά τους, να μην ευνοούν ορατές ομαδοποιήσεις και δημοσιεύματα με ονόματα υπέρ και κατά.

Παρά τον πρωτόγνωρο χαρακτήρα των τεσσάρων αρχηγικών αναμετρήσεων έως σήμερα για ελληνικό συντηρητικό (αλλά και κεντρω - «σοσιαλιστικό») κόμμα εξακολουθούν να παίζονται πολλά «σετ» τέτοιου είδους αναμετρήσεων για το προσωπικό μέλλον των βουλευτών και πολλών στελεχών της Νέας Δημοκρατίας. Ιδιαίτερα, όσων έχουν - και είναι πολλοί - γίνει επαγγελματίες της πολιτικής.

Παράγοντες και παραγοντίσκοι

Είναι χαρακτηριστικό ότι ο Κων. Μητσοτάκης δεν νοιάζεται τόσο για την (όποια νομίζει αυτός) συνέχιση κάποιας πολιτικής του, αλλά για την συνέχιση του ρόλου κάποιων δικών του προσώπων με επιφανέστερη την **Ντόρα Μπακογιάννη**. Των γνωστών κομματικών γραφειοκρατών. Από αυτούς κάποιοι άλλοι όπως οι κ. **Ιωάν. Δημητρόκαλλης** και **Α. Νάτσικας** φροντίζουν να παραγοντίσουν για ίδιον όφελος και να εξασφαλίσουν την εύνοια του Ιωάν. Βαρβιτσιώτη. Ο οποίος κατά τα άλλα διακηρύσσει ότι πολεμιέται από τους συνεργάτες του

κ. Μητσοτάκη, που έχουν, λέει, ταχθεί υπέρ του Μιλτιάδη Έβερτ.

Έως πρόσφατα, ο τέως υπουργός Εθνικής Αμύνης εμφανιζόταν ως η στιβαρά χείρ του κ. Μητσοτάκη (ποιος ξεχνάει το προσκλητήριο του στους ασκούντες κριτική εάν μπορούν να ανατρέψουν τον κ. Μητσοτάκη, αλλιώς να σωπάσουν;). Τις τελευταίες ημέρες ανακάλυψαν ότι έχει συμφέρον να εμφανισθεί ως βαλλόμενος από τον κ. Μητσοτάκη και το περιβάλλον του εξαιτίας μιας συμφωνίας, που έχει γίνει ανάμεσα στη Ντόρα Μπακογιάννη και τον Μιλτιάδη Έβερτ.

Ο κ. Έβερτ δεν θέλησε να διαψεύσει τις φήμες αυτές για το αντικείμενο της συνάντησής του με την κόρη του κ. Μητσοτάκη (που έγινε ύστερα από πρωτοβουλία της ίδιας και όχι του κ. Έβερτ, όχι μόνο μέσω του Γ. Βουλγαράκη), πιστεύοντας αφελώς, ότι τον εξυπηρετεί μια τέτοια φημολογία στην κομματική βάση. Όπως το πίστευε πριν από 10 ημέρες ο **Γεώργιος Σουφλιάς**, όταν αποφάσιζε να θέσει υποψηφιότητα και όπως λίγο αργότερα, το πίστευαν ο Γιάννης Κεφαλογιάννης και ο Σωτήρης Κούδελας.

Ίσως αποδειχθεί καθοριστικό λάθος αυτή η έρπουσα και δηλητηριώδης φήμη για συμφωνίες και συναλλαγές Μητσοτάκη - Μπακογιάννη - Έβερτ. Δεν υπάρχει τίποτα περισσότερο από μια ανταλλαγή απόψεων, όσο και αν οι δύο πλευρές χρησιμοποίησαν την συνάντηση αυτή για τους δικούς της σκοπούς η κάθε μία και με δική της υστεροβουλία.

Δεν είναι αλήθεια επίσης ότι υπάρχουν συμφωνίες και συναλλαγές μεταξύ Έβερτ και στρατηγού Νικ. Γρυλλάκη. Όταν δεν είναι μόνο η κατάθεση Έβερτ για τις έκνομες δραστηριότητες Γρυλλάκη, που τους χωρίζει, αλλά και ο παραγοντισμός κατά του Μ. Έβερτ και υπέρ του Ιωάννη Βαρβιτσιώτη των τριών βουλευτών επιρροής του Νικ. Γρυλλάκη: Ιωαννίνων, Αντ. Φούσσας, Ευβοίας Νικ. Παπανδρέου (ανιψιός του), Β' Αθήνας Παν. Καμμένος (ο γνωστός συγγραφέας!).

Κατακτήσεις αλλά και παρενέργειες

Είναι σαφές ότι όσο περνούν οι μέρες, τόσο οι όποιες διαθέσεις δημοκρατικότητας και σύγχρονης διαδικασίας νοθεύονται και αλλοιώνονται και δεν αρκεί μόνο ότι απουσιάζει κάθε συζήτηση των υποψήφιων αρχηγών γύρω από πολιτικές

του ανοίγει πολλές πληγές

αι προγράμματα, αλλά και ότι φθείρονται σοβαρά τα κεντρι-
α πρόσωπα. Ίσως, εκτός του Γ. Κεφαλογιάννη, για τις
ρχηγικές φιλοδοξίες, ιδιότητες και περγαμηνές δεν υπήρξε
οτέ προσγειωμένη κατάσταση και ρεαλιστική αποτίμηση.

Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι από μια ορισμένη άποψη, οι
αδικασίες επιλογής χαρακτηρίζονται από δημοκρατική
άσταση και αποτελούν (μετά μάλιστα τις εκλογές εκπροσώ-
ων γι' αυτό το σκοπό) κατάκτηση για συντηρητικό πολιτικό
ήμμα. Ασφαλώς, οι διαδικασίες αυτές έχουν τις παρενέ-
ες και τις αδυναμίες τους, καθώς συνδέονται αναπόφευκτα
παραγοντισμούς, αμφισβητήσεις, αντιπαραθέσεις, εγω-
ούς κ.λπ.

Η ψηφοφορία για την ανάδειξη του νέου αρχηγού σε ένα
τοιο κόμμα αποτελεί ασφαλώς μεγέθυνση της εικόνας «συ-
λλαγής» στις βουλευτικές εκλογές, με επίκεντρο τον λεγόμε-
μέσο ψηφοφόρο. Όλα αυτά αποτελούν ασφαλώς το τίμημα
θε δημοκρατικής διαδικασίας ιδιαίτερα όταν δεν είναι
λύχρονη και δοκιμασμένη με σταθερούς και ολοκληρωμέ-
ς θεσμούς.

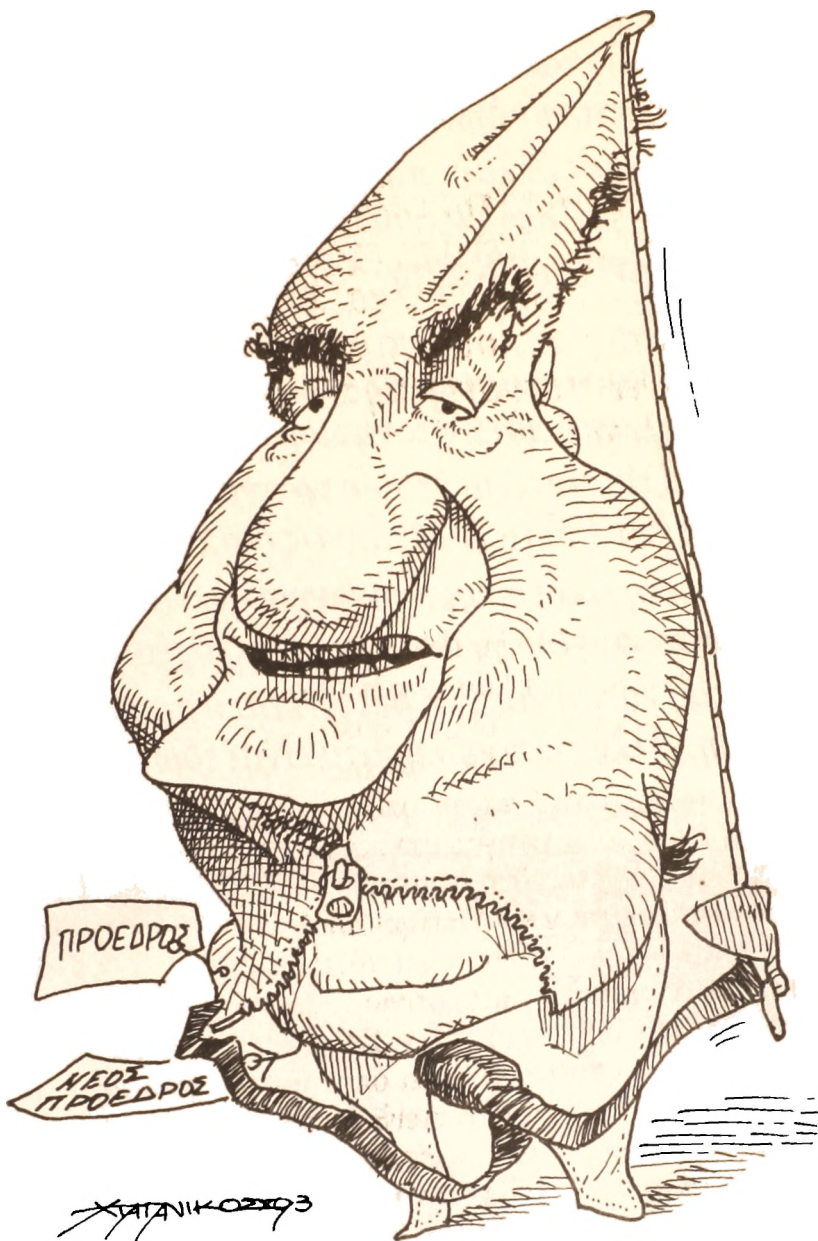
Στόσο, η αρνητική πλευρά των εσωτερικών της Νέας
μοκρατίας γίνεται όλο και περισσότερο ανησυχητική τις
ευταίες ημέρες. Όπως κατήγγειλε ως γενικά φαινόμενα ο
ργιος Σουφλιάς, με συνέπεια να αποχωρήσει από υποψή-
ς, ειδικά οι Αχ. Καραμανλής, Γιάννης Κεφαλογιάννης και
ν. Χατζηνικολάου, δεν παύει να υπάρχει ο κίνδυνος να
βούν ορισμένα αρνητικά γεγονότα και εκφυλισμοί και να
κρατήσει ένα κλίμα, που θα δηλητηριάσει τη νέα εκλογή.
ώς άρχισε ήδη να τη δηλητηριάζει με τις πρωτοφανείς
αγές συμπεριφορών και μεταμορφισμούς, με τις περιστα-
ιές συμμαχίες και ένα παιχνίδι παραγοντισμών και προ-
ικού «δούναι και λαβείν».

τοι ο κ. Κων. Μητσοτάκης πότε δηλώνει απλός στρατιώ-
και πότε θέλει να γίνει πρώτος επιτελάρχης και σε πολεμι-
ιαθεσιμότητα και εφεδρεία. Θέλει να πάει σπίτι του και
μείνει, λέει, απλός βουλευτής, αλλά κάνει πρώτος την
αση για το Πολιτικό Συμβούλιο.

Μιλτιάδης Έδερτ κερδίζοντας πόντους ως αιρετικός και
λλακτος μητσοτακικός, δείχνει να θέλει να πάρει το
μα στο παρασκήνιο από τον κ. Μητσοτάκη, ή, τουλάχισ-
να μην τον έχει αντίπαλο. Αφήνει να κυκλοφορούν
ς για συμφωνίες και συναλλαγές θολώνοντας την όποια
ογική και πολιτική του καθαρότητα για τα αμφίβολα
η ενός «κλίματος συνεργασίας και συναντίληψης» με τον
ητσοτάκη σε ορισμένους βουλευτές και στελέχη. Ο άλλοτε
ινας του κ. Μητσοτάκη, τ. αντιπρόεδρος της Κυβέρνη-
ζαννής Τζαννετάκης συμπλέει με τον Γιάννη Βαρβι-
η, ο οποίος άδειασε τον κ. Μητσοτάκη και συμμαχεί με
θαν. Τσαλδάρη, τον οποίο -ως πρόσφατα πιστό του-
σε ο κ. Μητσοτάκης από εγγυητή της ενότητας, γιατί
να εμφανίζεται ο ίδιος ο πρώην πρωθυπουργός πλέον.
στροφές, μεταλλαγές, αναδιπλώσεις στο παρασκήνιο, οι
ς είναι δεκαπλάσιες και πολύ πιο «σύνθετες» στο παρα-
ο.

Απλώς «αντι - Ανδρέας»;

και εάν φαίνεται περίεργο δεν μπορεί κανείς να προεξο-
ς με βεβαιότητα ότι ο Μιλτ. Έδερτ θα είναι ο δέδιος

νικητής της ερχόμενης Τετάρτης, και μάλιστα με άνετη διαφο-
ρά. Μπορεί να συμβεί αυτό. Μπορεί όμως και να συμβεί κάτι
διαφορετικό, καθώς μέσα σ' αυτή την υπόγεια συναλλαγή και
ρευστότητα δεν γνωρίζει κανείς πώς θα λειτουργήσουν ομα-
δοποιήσεις και προσωποποιημένα συμφέροντα. Αντιπαλότη-
τες και μικροεγωισμοί.

Δεν φαίνεται να έχει γίνει σαφές σε πολλούς ότι στις εκλο-
γές για την ανάδειξη του πέμπτου αρχηγού της, η συντηρητική
παράταξη δεν εκλέγει ένα πρόσωπο, αλλά και μια δυνατότητα
ή όχι στρατηγικής της, για τα επόμενα χρόνια. Δεν εκλέγει
έναν «αντι - Ανδρέα» και «αντι - Σαμαρά» που προσπαθεί όλο
και περισσότερο να του μοιάσει σε κινήσεις και στυλ ο κ. Γ.
Βαρβιτσιώτης, αλλά έναν αστό ηγέτη με ικανότητες και ορίζο-
ντα για το μέλλον. Ασφαλώς, δεν μπορεί κανείς να προδικάσει
τα πάντα για το αποτέλεσμα των εκλογών της ερχόμενης
Τετάρτης, που φαίνεται να οδηγούν στην άνετη επικράτηση
του Μιλτιάδη Έδερτ. Μπορεί αργότερα να αποδειχθεί ένα
άλλο είδος αρχηγού, όπως τόσες φορές έχει συμβεί στο παρελ-
θόν. Και τελευταία, με το πρότυπο του κ. Έδερτ, τον άλλοτε
αρχηγό της ΕΡΕ.

Πάντως, δεν φαίνεται ότι από την ερχόμενη Τετάρτη να
μπορεί εύκολα η Νέα Δημοκρατία να ξεπερνάει την βαθιά
κρίση της και να γίνεται ένα σύγχρονο κόμμα από ένα σχήμα
στελεχών και βαρόνων, που έχει διαμορφωθεί μετά τις εκλο-
γές. Σχήμα βαρόνων με υποθήκες, δουλείες και ανάγκες για
ρόλους, και θα βαρύνουν τον όποιο νέο αρχηγό.

Μετά την ορκωμοσία ακ

του Τάσου Παππά

Πέρασε ήδη το «διαδικαστικό» δεκαπενθήμερο μετά τις εκλογές. Ανάδειξη των βουλευτών, σχηματισμός και ορκωμοσία της νέας κυβέρνησης του ΠΑΣΟΚ, δηλώσεις υπουργών και έγκριση των προγραμματικών δηλώσεων του κ. Α. Παπανδρέου.

Όσο και αν σε άλλους πολιτικούς χώρους (κυρίως της Ν.Δ. και του ΣΥΝ) το εκλογικό αποτέλεσμα έφερε τους πρώτους κλυδωνισμούς στις κομματικές ηγεσίες, το βασικό ερώτημα για τους πολίτες είναι «τώρα τι γίνεται»; Και το «τώρα τι γίνεται» αφορά κυρίως την αναμονή για τα έργα της νέας κυβέρνησης.

Νωρίς να κρίνει κανείς. Αλλά οι δυσκολίες των πολλών προβλημάτων (κυρίως στην οικονομία και τα εθνικά θέματα) και η άτονη εμφάνιση της κυβέρνησης δεν προσιωνίζουν «καλύτερες μέρες».

Το ΠΑΣΟΚ δεν είναι έτοιμο να αναλάβει την επίλυση των καιρίων προβλημάτων. Είναι ήδη δεσμευμένο από τις ίδιες του τις διακηρύξεις αλλά και από όσα έλεγε όταν ήταν αντιπολίτευση.

Η σημερινή εικόνα της κυβέρνησης είναι μάλλον αποτέλεσμα της αμηχανίας του ΠΑΣΟΚ και το «μούδιασμα» του '93 δεν έχει καμιά σχέση με τους θριαμβευτικούς τόνους του '81 και του '85.

Στο κείμενο που ακολουθεί γίνεται η προσέγγιση αυτής της νέας κατάστασης με την καλύτερη δυνατή θέληση. Αλλά τα προβλήματα είναι εδώ...

Η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ ξεκινά τη θητεία της με καλές προϋποθέσεις στο στενά πολιτικό επίπεδο. Στα δεξιά της βρίσκεται ένα κόμμα που αντιμετωπίζει κρίση ηγεσίας· θα χρειαστεί χρόνο ο νέος αρχηγός προκειμένου να «απομητσοτακοποιήσει» τον κομματικό μηχανισμό. Αναπόφευκτα, η

Νέα Δημοκρατία θα περάσει μία περίοδο εσωστρέφειας ενώ άγνωστο πώς θα διευθετηθούν οι σχέσεις του νικητή με τους ηττημένους μνηστήρες της προεδρίας, ύστερα από το όργιο φημών για παρασκηνακές συναλλαγές. αριστερά του είναι το ΚΚΕ, το οποίο λόγω μεγέθους μη ελκυστικού προφίλ, έχει οριακές δυνατότητες να ιεραρχήσει τις διεργασίες στο κοινωνικό σώμα, ενώ ισχυρές πιέσεις θα δέχεται ο κομματικός πληθυσμός του από πολιτική της κυβέρνησης στο θεσμικό πεδίο, μια πολιτική που, αν ακολουθηθεί με συστηματικό τρόπο, είναι δυνατόν να ανατρέψει παγιωμένες ισορροπίες και να επιτρέψει την είσοδο στο προσκήνιο κοινωνικών δυνάμεων που χρι τώρα ήταν στο περιθώριο. Τέλος, σε ό,τι αφορά Πολιτική Άνοιξη, οι προβλέψεις είναι παρακινδυνευμένες. Τα φληναφήματα περί υπέρβασης του Α. Σαμαρά των συνεργατών του, αν δεν σαρκωθούν σε συγκεκριμένη πολιτική πράξη, θα οδηγήσουν το αρτιγέννητο σχήμα σε αδιέξοδο. Δεν είναι εφικτό να συντηρείται στη ζωή κόμμα, μόνο στη βάση της αντίθεσής του με τη μήτρα την οποία προέρχεται.

Κατά τη γνώμη μας, το ΠΑΣΟΚ, στο επόμενο διάστημα θα αναμετρηθεί μόνο με τον εαυτό του. Οι πράξεις παραλείψεις του θα «σπρώξουν» κόσμο στην Πολιτική Άνοιξη και στο ΚΚΕ – και όχι η πραγματική αντιπολίτευση των δύο.

Από τα πρώτα δείγματα γραφής της κυβέρνησης φαίνεται ότι μάλλον εγκαταλείπονται το αλαζονικό ύφος ακατάσχετη φλυαρία επί παντός επιστητού, οι ανέξολε λεονταρισμοί, οι ανεδαφικές εξαγγελίες – παθολογικά φαινόμενα της πασοκικής οκταετίας. Βεβαίως, ακόμη ναι πολύ νωρίς για να οδηγηθούμε σε σίγουρα συμπεράσματα, αλλά οι εναρκτήριες κινήσεις της κυβέρνησης προσεκτικές. Το τόνο έδωσε ο πρωθυπουργός με τις προγραμματικές δηλώσεις και, με ελάχιστες εξαιρέσεις, ίδιο μήκος κύματος κινήθηκαν και οι υπουργοί του. Πιο το μέλημα, η τακτοποίηση των μεγάλων εκκρεμοτήτων.

Θεί το βάπτισμα του πυρός

ν οικονομικό τομέα. Μείζονα τα προβλήματα, μεγάλη η προσπάθεια που χρειάζεται να καταβληθεί, ώστε η να βγει από την πολυδιάστατη κρίση. Η αισιοδοξία περισεύει, όταν μάλιστα το διεθνές κλίμα είναι αρνητικό για την κυβέρνηση. Ο ευρωπαϊκός Τύπος, τόσο ο παρός όσο και ο λαϊκιστικός, εν αγαστή συμπνοία, ούλκησε μετά μανίας κατά του ΠΑΣΟΚ και του Α. Παπανδρέου, αποκαλύπτοντας τουλάχιστον την αμνηστία απέναντι σ' έναν πολιτικό που επανήλθε στην ουσία εξασφαλίζοντας το 47% του λαού, ενώ μόλις πριν τρία χρόνια ήταν στα πρόθυρα της χρεοκοπίας και ως και το κόμμα του. Αν, λοιπόν, ο ευρωπαϊκός Τύπος ράξει τις απόψεις των μεγάλων οικονομικών συμφερόντων, τότε το ΠΑΣΟΚ δεν πρέπει να αναμένει ποταμό δύσεων προς τη χώρα μας, ακόμη κι αν θεμελιώσει τις και διαρκείς όρους στην οικονομική πραγματικότητα. Κάτω απ' αυτές τις συνθήκες η προτεραιότητα του υπουργού Εθνικής Οικονομίας Γ. Γεννηματά είναι εξασφαλίσει την ανοχή των συνδικάτων και να τα ξέρι στην αντίληψη του κοινωνικού συμβόλαιου που κτικώς σημαίνει λογικές αξιώσεις και αποφυγή τριβών δικότερα στον ευρύτερο δημόσιο τομέα, όπου συγκενώνεται ο κύριος όγκος των οργανωμένων δυνάμεων κινήματος με τις μεγαλύτερες διαπραγματευτικές δυνατότητες απέναντι στο κράτος. Στο χώρο όμως αυτό το ΣΟΚ διαθέτει και τις εδραιότερες αναφορές. Το δίμμα για τα ελεγχόμενα από το ΠΑΣΟΚ συνδικάτα θα μ έντονο, όταν θα κληθούν να συνδράμουν μια πολιτικού που θα θίγει τα συμφέροντα των εργαζομένων που ροσωπούν. Ποια στάση θα επιλέξουν; Θα υποστηρίν την αυτονομία του χώρου ή το κόμμα στο οποίο κουν; Φυσικά η παρουσία του Γ. Γεννηματά στο πόστο ό εγγυάται ότι δεν θα υπάρξει αιφνιδιασμός, ανακοίη τετελεσμένων και, εν πάση περιπτώσει, ό,τι γίνεται θα λειρηθεί τουλάχιστον με κομψό τρόπο. Το παρελθόν λσκει...

τα εθνικά θέματα τα περιθώρια είναι μικρά. Το ζήτημα ονόματος των Σκοπίων μπορεί να αποτελεί αδιαπραγ-ευτη συνθήκη για την κυβέρνηση, οι ελπίδες όμως νοποίησης του αιτήματος της χώρας μας είναι από χιστες έως μηδενικές. Στις ελληνοτουρκικές σχέσεις, οι θέσεις της κυβέρνησης είναι να εγκαταλειφθεί η πολι-ή της προκατόχου της, που ήταν μια πολιτική καλής ησης προς τον «προαιώνιο» αντίπαλο, η οποία τελικώς θηράσυνε και την Τουρκία και τον τοποτηρητή της στην τρο Ρ. Ντενκτάς. Θα γίνει προσπάθεια στενότερης δεσης με τις ΗΠΑ – τομέα που ανέλαβε προσωπικώς ο Παπανδρέου και θα ζητηθεί από τις ΗΠΑ να πιέσουν ς Τούρκους να υιοθετήσουν διαλλακτικότερη θέση στο τριακό

Ι υπόθεση της πανεθνικής διάσκεψης δεν φαίνεται να δώνεται, γιατί εκτός των Α. Παπανδρέου, Γ. Κληρίδη, Κυπριανού – και Β. Λυσσαρίδη, ουδείς άλλος ελλαδί-πολιτικός την επιθυμεί. Αλλά και ο πρόεδρος της οκρατίας Κ. Καραμανλής είναι πολύ επιφυλακτικός, αρνητικός, επειδή θεωρεί ότι μια σύναξη των πολιτι-ν δυνάμεων Ελλάδας και Κύπρου για να έχει απτά τελέσματα πρέπει να προετοιμαστεί καλά και, κυρίως, υπάρξει συμφωνία για τη σύγκλησή της. Δυνατότητες κησης ουσιαστικής πολιτικής έχει η κυβέρνηση κυρίως

στο θεσμικό πεδίο. Οι τομές που απαιτούνται εκεί ώστε να αλλάξει το κλίμα δεν έχουν οικονομικό κόστος, προϋποθέ-τουν όμως τη βούληση της κυβέρνησης. Η περιφερειακή αποκέντρωση με το δεύτερο βαθμό τοπικής αυτοδιοίκη-σης, οι ριζικές αλλαγές στο χώρο της Δικαιοσύνης στην κατεύθυνση του εκδημοκρατισμού και η μετατροπή του κανονισμού της Βουλής, είναι στόχοι που το ΠΑΣΟΚ έχει προεκλογικώς εξαγγείλει και οι υπουργοί του δεσμεύθη-καν από το δήμα της Βουλής να τους προχωρήσουν. Οι αντιστάσεις των κατεστημένων δυνάμεων στους τομείς αυτούς είναι δεδομένες, όπως δεδομένη είναι και η ανά-γκη να εισέλθει επιτέλους η χώρα στη φάση της αναθεώρη-σης του θεσμικού - νομικού πλέγματος, που και αναχρονι-στικό είναι και λειτουργεί ως τροχοπέδη.

Η αξιοπιστία, τέλος, του ΠΑΣΟΚ θα κριθεί και από το αν θα προωθήσει τα όσα υποσχέθηκε περί διαφάνειας των κρατικών προμηθειών, αδιάβλητων διαδικασιών στις προσλήψεις στο Δημόσιο και απελευθέρωσης του κράτους από τον ασφυκτικό εναγκαλισμό των μεγάλων συμφερό-ντων, που όλοι τα γνωρίζουν, σχεδόν όλοι τα ξορκίζουν, αλλά ουδείς τολμά να συγκρουστεί μαζί τους, γιατί τότε το πολιτικό του μέλλον θα είναι άδηλο.

ΠΑΡΙ Κ. ΔΙΑΜΑΝΤΟΥΡΟΥ

ΤΑ ΣΑΓΟΝΙΑ ΤΗΣ ΕΞΟΥΣΙΑΣ

ΚΑΦΕΣ-ΠΡΟΜΕΤ
ΚΑΛΑΜΠΟΚΙ ΓΙΟΥΓΚΟΣΛΑΒΙΚΟ
ΚΥΔΕΠ-ΔΗΜΗΤΡΙΑΚΑ

ΣΤΟΥ ΓΚΟΒΟΣΤΗ
ΚΑΙ
ΣΤΑ ΚΕΝΤΡΙΚΑ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ

του Φίλιππου Τ. Πιέρρου

Η επάνοδος του ΠΑΣΟΚ στην εξουσία θέτει επί τάπητος το πρόβλημα των ελληνοκοινοτικών σχέσεων. Είναι γνωστό ότι η κυβερνητική παράταξη διαθέτει ένα άκρως βεβαρημένο κοινοτικό μητρώο. Επιπλέον, οι φιλοευρωπαϊκές δηλώσεις ορισμένων στελεχών και οι φιλοευρωπαϊκές αποστροφές ορισμένων επισήμων κειμένων δύσκολα αποκρύπτουν την υφέρπουσα αλλά πάντα υπαρκτή αντικοινοτική αλλεργία που ανέκαθεν διέκρινε τον πολιτικό αυτό χώρο. Σε τελευταία ανάλυση ευρωπαϊκά εύσημα εξασφαλίζει η έμπρακτη προσαρμογή μας στα ευρωπαϊκά δεδομένα και όχι φιλοευρωπαϊκά ρητορικά σχήματα κενά περιεχομένου.

Στο πλαίσιο του περιορισμένου αυτού σημειώματος θα επιχειρήσω να διατυπώσω «δειγματοληπτικά» ορισμένες επισημάνσεις. Θεωρώ ότι αποτελούν δείκτες μέτρησης των εγχώριων σοσιαλιστικών «εικονομαχιών» ή μη τάσεων απέναντι στην Κοινότητα.

1 Η Ευρωπαϊκή Κοινότητα ως πλέγμα ρυθμίσεων και κατ' εξοχήν το «1992» με τη λογική και δυναμική που εμπερικλείει, εκφράζει και εντείνει τους ανταγωνιστικούς ρυθμούς. Ασκει συνεχώς ισχυρότερες πιέσεις στην οικονομία μας με όχι ανώδυνες οικονομικές και κοινωνικές απώλειες. Εμπερικλείει, όμως, την ευκαιρία για μια συνολικότερη θεσμική και πρακτική αναμόρφωση του χαστικού εγχώριου οικονομικού σκηника χωρίς τις συντεχνιακές και κρατικοπατερναλιστικές δουλείες του παρελθόντος.

Ως κοινωνία και ως κράτος, πώς αντιδρούμε πρακτικά και διανοητικά; Υιοθετούμε «αμυντική» πολιτική; Συρρικνώνουμε το ενδιαφέρον μας στην ευρηματική εφεύρεση τρόπων ν' αποφύγουμε το «κόστος» της εσωτερικής αγοράς; Επιδεικνύουμε έναν αφελή αλλά και επικίνδυνο αναπτυξιακό στρουθοκαμηλισμό με αυτοπεριχαράκωση στις δικές μας εθνικές οικονομικές και κοινωνικές αγκυλώσεις;

Δυστυχώς, δεν έχουμε κατ' ουσίαν αποτοξινωθεί από τη μονομανή αντίληψη που θέλει την Κοινότητα μόνιμο «θερμοκήπιο» εξωραϊσμού των δικών μας αντιαναπτυξιακών και μονοπωλιακών ιδιαιτεροτήτων. Δεν έχουμε εγκαταλείψει την τακτική των εξαιρέσεων των μεταβατικών περιόδων στην προσαρμογή μας στα πρότυπα της ενιαίας αγοράς, μεθόδευση που απλώς παρατείνει την υποανάπτυξή μας και αυξάνει το κόστος της προσαρμοστικής μας προσπάθειας. Και πάντως, η σχετική πρόοδος στην ενσωμάτωση της κοινοτικής νομοθεσίας στην εσωτερική έννομη τάξη δύσκολα αποκρύπτει το πάντα παρόν και διάχυτο αντεκσυγχρονιστικό και έκδηλα συντεχνιακό συλλογικό υποσυνείδητο της ελληνικής κοινωνίας.

Αρκούμαι μόνο να επισημάνω ότι η στρατηγική πρέπει να έχει επιθετικό χαρακτήρα συμμετοχής και μόδρευσης. Για το σκοπό αυτό απαιτείται η κινητοποίηση που θα έχει ως αδιάλλακτο στόχο την αναδιάρθρωση παραγωγικού δυναμικού και όχι την προστασία εγχιακών συμφερόντων ή τη διατήρηση εν ζωή κληνεκρών καταστάσεων. Κυρίως, όμως, απαιτείται να νειδητοποιήσουμε ότι η ενιαία αγορά και ο ανταγωνισμός που αυτή εκφράζει είναι εγγενής προϋπόθεση του εξισομού της ελληνικής οικονομίας και ιδεολογικό πρόγραμμα για τον εκσυγχρονισμό μας. Η Ελλάδα του 2000 υποχρεωτικά από την Ευρώπη του 1992.

2 Πριν από την ένταξη, ήταν ευρύτατα διαδεδομένη άποψη ότι η τριβή μας με τους κοινοτικούς μισμούς θ' ασκούσε εξυγιαντική επίδραση στο ασκκληρωτικό διοικητικό και οργανωτικό μας σύστημα. Προσδοκούσαμε ένα είδος εξελικτικής μεταλλαγής, αποφύγω να χρησιμοποιήσω τον όρο shock therapy. μέναμε αύξηση των ανακλαστικών αντιδράσεων, ικανότητες επιτελικού σχεδιασμού, επαρκή προγραμματισμού.

Στο χώρο αυτό φοβόμαστε ότι η δωδεκαετής εμπειρία έχει να επιδείξει πενιχρά αποτελέσματα. Το όλο σύστημα της δημόσιας διοίκησης νοσεί ευρύτατα, επιδιώκοντας να ανανέωση αναξιοκρατικής επάνδρωσής της, διακινδυνεύοντας τεχνολογική υπανάπτυξή της, συνεχίζεται η υδροκεφαλική συγκεντρωτική συγκρότησή της. Κυρίως, όμως, δεν έχουμε επιτύχει στη ριζική και μόνιμη αποδέσμευση από τους εκάστοτε κομματικούς πολιορκητικούς ούς, που μονίμως αναιρούν τη μεταμόρφωσή της σε σύγχρονο διεκπεραιωτή των κρατικών λειτουργιών.

Εκφράζω την άποψη ότι επιδιώκαμε μια σπάνια «πολιτική βελτίωση» και καταλήξαμε σε επικίνδυνες τεχνολογικές νέσεις. Η δημόσια διοίκηση συνεχίζει να λειτουργεί γκρέκα με ένα απλώς συμπαθή και οικονομικά αποδοτικό για ορισμένους ευρωπαϊκό στραβισμό.

Οι δυσλειτουργίες καθίστανται περισσότερο ανάγλυφες στην καθημερινή, τεχνοκρατική διαχείριση των ελληνοκοινοτικών σχέσεων. Η ικανοποιητική διαμόρφωση

* Ο Φίλιππος Τ. Πιέρρος είναι ευρωβουλευτής της Ν.Δ.

Είκοτες και αξιοπιστία

παρακυβερνητικά επίπεδα ευρωπαϊκής πολιτικής δεν αφορά πάντα σε επαρκή εφαρμογή και διαρκές follow-up. Θα επιλεγούν υπεύθυνοι και εξειδικευμένοι πιστοί θεμάτων; Θα αποκρύνουμε την τάση συχνής αλλαγής των εκπροσώπων μας στα κοινοτικά όργανα με αποτέλεσμα την αδυναμία μας να παγιώνουμε τη «θεσμική μνήμη» της δημόσιας διοίκησης στην αντιμετώπιση των κοινοτικών εκκρεμοτήτων; Θα επιτύχουμε τον προβλεπόμενο συντονισμό της ευρωπαϊκής μας πολιτικής να αποφεύγονται αντιφάσεις και επικίνδυνα δείγματα πολιτικής και διαχειριστικής διγλωσσίας; Θα αναβαθμίσουμε το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο στις προτεραιότητες εγχώριου κυβερνητικού και κρατικού κατεστημένου και μάλιστα τη μαστροχητική ενίσχυση του ρόλου του; Συνειδητοποιήσουμε ότι, όσο και αν ηχεί πεζό ή τεχνολογικό, ο ρόλος μας στη νέα ευρωπαϊκή αρχιτεκτονική είναι κατ' ανάγκη να είναι και ρόλος διαχειριστικός των κοινοτικών σχέσεων;

Την 1η Ιανουαρίου 1994, καλώς εχόντων των πραγμάτων εισερχόμεθα στη δεύτερη φάση της διαμορφούμενης Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης και θα έχει ισχύ το μαστροχητικό κεκτημένο. Γνωρίζουμε όλοι οι φιλόδοξους μακροοικονομικούς στόχους που έχει η Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Κατά προτίμηση αντιλαμβανόμεθα τις τεράστιες οικονομικές και κοινωνικές προσπάθειες που πρέπει να καταβάλουμε για επιτυχία του εγχειρήματος.

Προβούμε, όμως, ότι δεν συνειδητοποιούμε, κυρίως δε η κυβερνητική παράταξη, ότι το Μάαστριχτ εκφράζει και ενισχύει εμπειρικά τη μόνιμη εξυγιαντική προσπάθεια. Όμως ήδη εισέλθει στον αστερισμό του μόνιμου, θεσμοθετημένου σταθεροποιητικού προγράμματος. Αυτό ευνοεί το άρθρο 3Α της Συνθήκης όταν στην παράγραφο 3 αναφέρει ότι «οι δράσεις των κρατών μελών και της Κοινότητας συνεπάγονται την τήρηση των ακόλουθων καθήκοντων αρχών, σταθερές τιμές, υγιή δημόσια οικονομικά, υγιείς νομισματικές συνθήκες και σταθερό ισοζύγιο πληρωμών». Σταθερή, λοιπόν σταθεροποιητική πολιτική υπό πολυμερή εποπτεία, χωρίς τη δυνατότητα ανατιμών παρεκκλίσεων και με αυστηρές προβλεπόμενες ποσοτικές, ιδιαίτερα για τα υπερβολικά δημοσιονομικά μέτρα.

Προβούμε να τονίσουμε, να υπογραμμίσουμε τη δυνατότητα του εκσυγχρονιστικού αιτήματος που διατυπώνεται κατ' ουσίαν επιβάλλεται;

Προβούμε να επαναλάβουμε ότι το εν λόγω αίτημα είναι σε προφανή σύγκρουση με πολιτικές και πρακτικές δεκαετιών και κυρίως της δεκαετίας του '80; Είναι καίριο να αναφέρουμε ότι έρχεται σε καταφανή αντίθεση με τις λαϊκιστικές και πληθωριστικές προσδοκίες που διακινούν την κυβερνητική παράταξη κατεξοχήν καλλιεργεί και τις πάπιες ευημερίας που ανεύθυνα εκτρέφει;

Προβούμε, πάντως, να παρατηρήσω ότι η έγκαιρη σύστημα συμμετοχή μας στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση και κατ' επέκταση η προσαρμογή μας στο μαστροχητικό πνεύμα δεν συμβιβάζεται με την αφελή

προσπάθεια να διατηρούνται εν ζωή κλινικά νεκρές καταστάσεις στην οικονομία μας, δεν συμβιβάζεται με τις πρακτικές των συνεχών λαϊκιστικών ελλειμμάτων, δεν συμβιβάζεται με την ιδιαίτερα γνωστή στην Ελλάδα λογική των εκλογικών δημοσιονομικών κύκλων, δεν συμβιβάζεται με ένα ημιθανές ασφαλιστικό σύστημα, δεν συμβιβάζεται με την εκτεταμένη φοροδιαφυγή και παραοικονομία, δεν συμβιβάζεται, τέλος, με την τάση να ναρκοθετούμε εύθραυστες οικονομικές και νομισματικές ισορροπίες προκειμένου να δωροδοκούμε ή να εξαγοράζουμε την οποιαδήποτε εκλογική πελατεία και να χρηματοδοτούμε τις οποιεσδήποτε ρουσφετολογικές αλχημείες του οποιουδήποτε κόμματος.

4 Παράλληλα, όμως, και στο χώρο της βαθύτερης πολιτικής αντιμετώπισης της Κοινότητας, υπολειπόμεθα σε πρότυπα συμπεριφοράς ευρωπαϊκών προδιαγραφών.

Μόνον η χώρα μας με τόσο πείσμα αδυνατεί να κατανοήσει τον ρόλο και τη θέση της σε σωστές και ρεαλιστικές βάσεις στο κοινοτικό και διεθνές σύστημα χωρίς ηρωικές υπερβολές ή γραικυλικές υποτιμήσεις. Όπως επισημαίνει ο καθηγητής Πανεπιστημίου και εμπειρογνώμων του υπουργείου Εξωτερικών κ. Τάκης Ιωακείμης, η Ελλάδα δεν είναι το κέντρο ούτε ο ομφαλός της Κοινότητας. Δεν μπορούμε να συμπεριφερόμεθα ως εάν είμεθα «νησί» ξεκομμένο από τη διεθνή πραγματικότητα. Η «εποχή της αθωότητας» έχει παρέλθει ανεπιστρεπτή. Δεν μπορούμε να αναγάγουμε το εσωτερικά «ασήμαντο» σε δράμα, ιδιαίτερα όταν γύρω μας συντελούνται κοσμογονίες. Η συμμετοχή της Ελλάδας στην Κοινότητα δεν μπορεί να εξαντλείται σε χρηματοεισπρακτική επαιτεία και «μονομανή» προβολή των εθνικών μας «ψυχώσεων».

Η Ευρωπαϊκή Πολιτική Συνεργασία δεν μπορεί να συρρικνώνεται αποκλειστικά σε αρένα διευθέτησης των ελληνοτουρκικών διαφορών ούτε οι παρεμβάσεις των Ελλήνων εκπροσώπων να είναι εκ των προτέρων δέδαιο ότι θα αναλωθούν μόνο σε φιλοκυπριακές ή αντισκοπιανές κορόνες και μάλιστα υπό καθεστώς ομηρίας μαξιμαλιστικών θέσεων του εσωτερικού μετώπου.

Στο πλαίσιο των κοινοτικών διαδικασιών –και εδώ κρίνεται επίσης ο φιλοευρωπαϊκός μετασχηματισμός του ΠΑΣΟΚ– πρέπει να εθιστούμε σε μια ισορροπημένη, εποικοδομητική και συγχρόνως επιχειρηματολογικά τεκμηριωμένη και διεκδικητική παρουσία. Όχι φορτικό παρόν στα θέματα ελληνικού ενδιαφέροντος, και μάλιστα στα εθνικά, και παντελής απουσία ή τακτική yesman στα υπόλοιπα. Όχι αδιάλλακτη πλειοδοσία στα πρώτα και αιδήμων σιγή ή και φυγομαχία στα δεύτερα.

Η εγκατάλειψη του παρωχημένου και στείρου ελληνοκεντρισμού στην προσέγγιση των προβλημάτων και στον καθορισμό στόχων και επιλογών και η συνακόλουθη αποδοχή του γεγονότος ότι πρέπει να λειτουργήσουμε σ' ένα ενοποιημένο και έντονα ανταγωνιστικό ευρωπαϊκό και διεθνές περιβάλλον αποτελούν τον ασφαλέστερο τρόπο για την προώθηση των επιδιώξεών μας και τον «υγιέστερο» δείκτη της αυθεντικότητας των φιλοευρωπαϊκών μας ανακλαστικών.

Η ηθική άλλου εν

του Χρ. Κυριαζή

Με αφετηρία το αποτέλεσμα των εκλογών της 10ης Οκτωβρίου, το τμήμα της ιστορικής αριστεράς εκπροσωπείται πολιτικά από τον ΣΥΝ και άλλες, περισσότερο ή λιγότερο συγγενείς προς αυτόν, κινήσεις και ομάδες εμφανίζεται να έχει εισέλθει σε φάση έντονης ρευστότητας. Η ρευστότητα αυτή δείχνει να συνδυάζεται από έναν στοχαστικό πολυκερματισμό και μία έκκεντρη αναζήτηση καταστατικού χαρακτήρα, με έκδηλα στοιχεία κρίσης αναφορών και προσανατολισμού

Για το ΚΚΕ δεν τίθεται σχεδόν κανένα ζήτημα: το 4,5% και οι 9 βουλευτές φαίνεται να πληρούν τις προϋποθέσεις «συνέχειας» που είχε θέσει η ηγεσία του κόμματος, με κριτήρια ασφαλώς ομόλογα προς την ελαχιστοποίηση και τη συρρίκνωση επιρροής που συνεπάγεται ο στόχος δογματικής περιχαράκωσης, τον οποίο προ διετίας έχει, και πάλι, θέσει αυτή η ηγεσία.

Αντίθετα, για τον Συνασπισμό, η εκλογική ήττα θέτει επί τάπητος μία σειρά ζητήματα που, κάτω από διαφορετικούς ιστορικούς και κοινωνικούς όρους και με άλλες μορφές, είχε αντιμετωπίσει την προηγούμενη δεκαετία το ΚΚΕ εσωτερικού. Ο κανόνας της αναλογίας μπορεί να μην είναι εφαρμόσιμος εδώ, όμως, η υπόθεση ότι υπάρχουν παραλληλισμοί των δύο φαινομένων σε διάφορα επίπεδα δεν είναι ίσως αθέμιτη. Πράγματι, πέρα από ιστορικοιστικούς συλλογισμούς αλλά και ουσιολογικές προσεγγίσεις, κεντρικό πρόβλημα για την Αριστερά που ορίζεται από τον αστερισμό του ΣΥΝ είναι και πάλι η ταυτότητα του πολιτικού χώρου. Με τον όρον αυτόν εννοείται ένα πολυδιάστατο και δυναμικό πεδίο οριοθετήσεων ενός χώρου, που του εξασφαλίζουν μία αναλυτικά διττή και ζωτική συνθήκη ύπαρξης: Κανονιστική συνοχή στους όρους εσωτερικής αναπαραγωγής του ως οργανωμένου πολιτικού σχηματισμού και, συγχρόνως, διακριτή φυσιογνωμία στο πεδίο του πόλιτικού ανταγωνισμού, προκειμένου να μπορεί να διεκδικεί με επάρκεια τη συνέχειά του σε μία περιοχή του συνολικού χώρου των πολιτικών αντιπροσωπεύσεων, όπως αυτές οργανώνονται στο ελληνικό κοινοτικό σύστημα.

Ερμηνεύοντας την κρίση, διασαφηνίζοντας τις προοπτικές

Η συζήτηση για το μέλλον αυτού του χώρου της Αριστεράς έχει αρχίσει καθυστερημένα, μέσα σε δυσμενείς συνθήκες και σε κλίμακα μάλλον εσωστρεφή, που, μεταξύ άλλων, δεν βοηθά να διασαφηνιστούν αρκετοί από τους όρους

αυτής της συζήτησης μέχρι το συνέδριο του Δεκεμβρίου. Το έργο της επιτροπής επεξεργασίας των θέσεων για το συνέδριο είναι εξαιρετικά δύσκολο, αφού θα πρέπει να αρθεί υπέρ της συμψηφιστικής λογικής που διείπε μέχρι τώρα απόπειρες διατήρησης της ενότητας ενός πολιτικού σχήματος με αντιφατικής λογικής οργανωτική συγκρότηση και, ταυτόχρονα, να συνθέσει μία ερμηνευτική κρίση και μία θεματική των προοπτικών με ριζοσπαστική προσέγγιση στα ιστορικά και θεωρητικά προκείμενα του πολιτικού χώρου.

Η λογική της αναζήτησης κοινών παρονομαστών με των δυνάμεων που ορίζουν αυτή την Αριστερά, μπορεί να αποδειχθεί πλέον αρκετά εσφαλμένη. Και τούτο όχι μόνο διότι στα δύομιση χρόνια ύπαρξης του ΣΥΝ –μετά την αποχώρηση του ΚΚΕ– οι κοινοί παρονομαστές λειτουργούν περισσότερο ως οργανωτιστικής φύσεως εφευρέσεις για μία παρατακτική «συγκατοίκηση», αλλά και διότι η πρυτάνευσή τους θα εμπόδιζε μία ουσιαστική πλέον ζωτικά αναγκαία, σήμερα, αντιπαράθεση τάσεων απόψεων, με ανάλογης ευρύτητας και ανοχής και ανάπτυξής τους στην ενδοκομματική επικοινωνία. Ο στενός αυτός χώρος έχει σήμερα μία δυνατότητα: να λύσει με τόλμη και ευκρίνεια τους επιμέρους και αντικρουόμενους λόγους και τις πρακτικές που τον συγκροτούν, και αν το τμήμα θα είναι η πολυδιάσπασή του. Και ανάλυση αυτή, η τομή δεν μπορεί να τεθεί στο 1991, πέρα από οποιαδήποτε βυζαντινική ενδοσκοπήσιμη δεκαετίες που χρονοθετούν τα εγχειρήματα εκσυγχρονισμού της Αριστεράς: είναι μία ζώσα κληρονομιά με την οποία αντιστοιχεί εκείνης των συνολικότερων εξελίξεων μακροπρόθεσμες πολιτικές και κοινωνικές δομές της χώρας, με πλούσιες εμπειρίες και με αδρές εγγραφές σήμερα μέσα από τις συγκρούσεις και αναθεωρήσεις ρημάτων και αξιών που, μεταξύ άλλων, κατέστησαν εφικτή τη διεκδίκηση της πολιτικής αυτονομίας για μία –του– ΚΚΕ αριστερά.

ποιήματος»

λέσα από μία τέτοια –και, ίσως, τόσο επώδυνη– επώδυνη ανάλυση θα μπορέσει να διαφανεί το «ποιος-ποιον», οι μαχίες και τα μέτωπα στο εσωτερικό της εκσυγχρονιστικής Αριστεράς και θα μπορέσει να διαφανεί αυτό το «ποιος-ποιον», στο βαθμό που οι κανόνες του προσυνετακτικού παιχνιδιού θα επιτρέψουν ένα διάλογο με απρομάτιστη ιδεολογική σαφήνεια και μη-ωφελιμιστική γραμματική καθαρότητα μεταξύ των εξαιρετικά διαφορετικών τάσεων που συγκροτούν σήμερα τον ΣΥΝ και τις επιλέγουν να συμμετάσχουν σήμερα σε έναν ριζικό, ιστορικό, επαναπροσδιορισμό της αριστερής ανανέω-

«Εξόδος» στην κοινωνική δυναμική

παιείται για διαδικασία που δεν μπορεί να κυριαρχείται τη λογική της αυτοαναφοράς· αυτή μπορεί να εξαλείψει έναν μεγάλο πολιτικό χώρο, στον οποίο η αυτοαναφορά αποτελεί το παράλληλο της αμυντικής στρατηγικής. Αντίθετα, ο χώρος της εκσυγχρονιστικής Αριστεράς μπορεί να έχει την αντίληψη αυτής της αμυντικής στρατηγικής: οι σημερινοί 200.000 ψηφοφόροι του ΣΥΝ, δεν μπορούν να θεωρηθούν ως ασφαλής αφετηρία για αμυντικών σχεδιασμών, αφού η τάση είναι φθίνουσα και η πιθανότητα ρευστοποίησης των εκλογικών ελατηρίων ήδη επαρκώς καταγεγραμμένη. Εκτός αυτού, όμως, μία αυτοαναφερόμενη διαδικασία ερμηνείας ανάλυσης της εκσυγχρονιστικής Αριστεράς δεν θα έτε κανένα εχέγγυο αντιμετώπισης ενός βασικού προβλήματος, το οποίο προσεγγίζεται μόνο μέσα από την σαφηνισμένη προγραμματική απόπειρα «εξόδου» στην κοινωνική δυναμική και το βασικό αυτό πρόβλημα είναι η αιμορραγία του αριστερού χώρου, κυρίως προς το ΣΟΚ, αλλά και με μία διόλου ευκαταφρόνητη τάση πτώσης του από τους χώρους της Δεξιάς, είτε αυτός είναι Ν.Δ. είτε ΠΟΛ. Α.

Η εκσυγχρονιστική Αριστερά μπορεί να επιζήσει του κοινωνικού ανταγωνισμού, ως δύναμη με διώσιμη προγραμματική παρουσία και ανθεκτικές κοινωνικές και αξιακές φορές, είναι κάτι που σίγουρα δεν θα διευκρινισθεί από ρητορικές του είδους «η Αριστερά είναι εφικτή και είναι απαραίτητη». Τέτοιες κομπορρήμονες ταυτολογίες ακούγονται πολλά χρόνια, χωρίς να αποτρέπουν τις συρρικνώσεις, απορροφήσεις από άλλους χώρους, και χωρίς να εμποδίζουν την εκδίπλωση θανατηφόρων, πολύμορφων αντιφάσεων. Το ερώτημα της διώσιμης κοινωνικής αυτονομίας μιας σύγχρονης Αριστεράς θα απαντηθεί αν ο διάλογος έχει ηθική, δηλαδή αν είναι ριζικός, ιδεολογική αποσαφήνιση της σκοπούμενης προγραμματικής αυτονομίας και με «επιθετική», εξωστρεφή κοινωνική αναφορά. Από αυτά τα «πέραν του καλού και του κακού» δείγματα γραφής θα εξαρτηθούν και οι προοπτι-

ΤΟΝΙ ΜΟΡΙΣΟΝ

ΑΓΑΠΗΜΕΝΗ

Η Αγαπημένη, μυθιστόρημα που σου κόβει την ανάσα με την κοφτή και γεμάτη λυρισμό γλώσσα του, δίκαια τοποθετεί την Τόνι Μόρισον στην κορυφή των σύγχρονων συγγραφέων και της απέφερε το NOBEL Λογοτεχνίας 1993.

Άκρατος ερωτισμός, γραφή μοντέρνα και αισθησιακή, ατμόσφαιρα όλο μυστήριο, ένα έργο πράγματι σπάνιο του οποίου τις αρετές δεν αφήνει ανεκμετάλλευτες η αριστουργηματική μετάφραση της Έφης Καλλιφατίδη.

NOBEL ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ 1993

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ

ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ 6-8, ΑΘΗΝΑ 106 80, ΤΗΛ.: 3607744

Η συρρίκνωση της συνολικής δύναμης της Αριστεράς είναι μια από τις πραγματικές και ταυτόχρονα ουσιαστικές διαστάσεις του πρόσφατου εκλογικού αποτελέσματος.

Η απουσία της Ανανεωτικής Αριστεράς από το Κοινοβούλιο προβλημάτισε και ταυτόχρονα αφύπνισε τόσο όσους πίστευαν στην παρουσία της όσο και αυτούς που πίστευαν και πιστεύουν ότι νομοτελειακά οδεύει προς το τέλος της. Περισσότερο προβλημάτισε τους –από μακριά– συμπαθούντες, που την προσπέρασαν διαστικά, μια και το εκλογικό «ντέρμπυ» παιζόταν σε άλλο γήπεδο.

Η παρελκυστική χοάνη του μεταπολιτευτικού διπολισμού κατάπια την Ανανεωτική Αριστερά – για δεύτερη φορά.

Τι σκέπτονται σήμερα όσοι πραγματικά ή υποκριτικά δηλώνουν ανήσυχοι;

Τι σκέπτονται οι συμμετέχοντες, αλλά και οι αμέτοχοι;

Το **Αντί**, υπακούοντας στις απαιτήσεις των καιρών και θεωρώντας ότι όλη αυτή η υπερκινητικότητα γύρω από την Αριστερά έχει μια ιδιαίτερη πολιτική και κοινωνική σημασία, πιστεύοντας επιπλέον ότι οι επιλογές του θα είναι αντιπροσωπευτικές και ενδιαφέρουσες, ξεκινάει αυτή τη στήλη.

Αριστερά: μια... φράση που δεν τέλειωσε...

Ανδρέας Πετρόπουλος

ΣΥΝ: «Ημερομηνία λήξεως»

Γιάννης Τριάντης, ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ, 24-10-93

Πέτυχε, ταυτοχρόνως, η ανανεωτική αριστερά να εγγράψει υποθήκες: ριζοτομικές προτάσεις για την εσωτερική λειτουργία των κομμάτων, αποθέωση του διαλόγου, χαμηλοί τόνοι, ενδιαφέρον για την ελληνική γλώσσα – βήματα σπουδαία, δηλαδή, έστω κι αν η αποθέωσή τους οφειλόταν κυρίως στο ότι είχαν συγκρίσιμο μέγεθος τα ξέπνοα και σκονισμένα δώματα του Περισού.

Ακριδώς αυτή η υπεροχή, όμως, καθώς και η ενδιαφέρουσα πορεία της ανανέωσης έκρυβαν εγγενή αρνητικά στοιχεία, καθώς και κοινά, με άλλους πολιτικούς φορείς χαρακτηριστικά. Δίπλα στην υπαρκτή και διαφημισμένη πάλη των τάσεων (στο ΚΚΕ Εσ., την ΕΑΡ, τον ΣΥΝ), οι εξοντωτικές προσωπικές διαμάχες, οι φράξιες, οι αντιδημοκρατικές μεθοδεύσεις (περίπτωση Β' Πανελλαδικής). Παράλληλος με το μελίρυντο, ανθισμένο λόγο των διακηρύξεων ανένδοτος ο μικροκομματικός λόγος της κατεστημένης πολιτικής αλφαβήτου. Και οδυνηρά αποπλισμένος, όπως κατέδειξε η αμήχανη στάση του «χώρου» έναντι του ΠΑΣΟΚ.

«Πρώτες σκέψεις»

Θανάσης Γεωργακόπουλος, Αυγή 20-10-93

Το πρόβλημα ήταν αλλού. Στην ύπαρξη ομάδων χωρίς πολιτική ή άλλη συγκρότηση και διαφάνεια στις πρωσοποπαγείς συσπειρώσεις και αντιθέσεις και τους συνακόλουθους παραγοντισμούς, στην ασάφεια και αμορφία απόψεων ή στη (θετική ή αρνητική) καθήλωσή τους στο θέμα ΠΑΣΟΚ, πράγματα που οδηγούσαν συνολικά σε έναν άχρωμο και πολυερμηνεύσιμο χαρακτήρα των πε-

ρισσότερων αποφάσεων (ας θυμηθούμε πως τις «θέσεις» για το ιδρυτικό Συνέδριο είχε ψηφίσει και ο Μ. Ανδρουλάκης και ο Ν. Κωνσταντόπουλος) που με τη σειρά του έθρεφε την πολυγλωσσία. Δεν ήταν λοιπόν ο δημοκρατικός και πολυτασιικός χαρακτήρας του ΣΥΝ που έφταιγε, αλλά –αντίθετα– το ανολοκλήρωτο και ημιτελές του.

«Μαχητικά απαισιόδοξος»

Αλ. Σεβαστάκης, ΑΥΓΗ, 19-10-93

Άλλοι οδύρονται στην πλατεία Κλαυθμώνος του ΣΥΝ και άλλοι αναδιώνουν το Ζάλογγο. Όλα αυτά, εδώ, στον υπόγειο χώρο. Και έξω; Πείσμα, ανάταση, συστράτευση, συσπείρωση, αντίσταση, ορθοστασία! Αυτή η αντίφαση και η μη συστοίχιση του «εδώ» με το «έξω» με κάνει μαχητικά απαισιόδοξο.

Με σημαία ευκαιρίας

Σήφης Πολυμίλης, ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ, 20-10-93

Και είτε μας αρέσει, είτε όχι, η πολιτική εξαφάνιση του χώρου της ανανεωτικής και ριζοσπαστικής Αριστεράς αποτελεί κίνδυνο και ουσιαστική αδυναμία του πολιτικού μας συστήματος. Μ' ένα ΠΑΣΟΚ αρχηγικό και ηγεμονικό, με ένα ΚΚΕ αποκομμένο και αποκλεισμένο στο παρελθόν, με μια κοινή γνώμη να χειραγωγείται, η απουσία μιας φωνής αντίστασης είναι σοβαρό πλήγμα.

«Μετεκλογικά»

Ριχάρδος Σωμερίτης, ΤΟ ΒΗΜΑ, 17-10-93

Όσο για τον Συνασπισμό, θεβαίως και πρέπει να βρει τους νέους δρόμους για μια πραγματικά ανανεωτική Αριστερά. Κανείς δεν κέρδισε με τον εκλογικό αφανισμό του. Όχι μόνο διότι οι προβληματισμοί του χώρου αυτού παραμένουν το «άλας της Γης».

Αλλά και διότι σήμερα μαζί με το «κουκουέ (ε, ναι!) η παλαιά αυτή και χιλιοπαλωμένη Αριστερά είναι (το απέδειξαν οι εκλογές και προηγούμενα το απέδειξε και η Βουλή) το ύστατο καταφύγιο του αξιοπρεπούς πολιτικού λόγου. Και αυτό μετράει κυρίως όταν λείπει.

Θα γίνεις άντρας παιδί μου;

Άγγελος Ελεφάντης, ΕΠΟΧΗ, 17-10-93

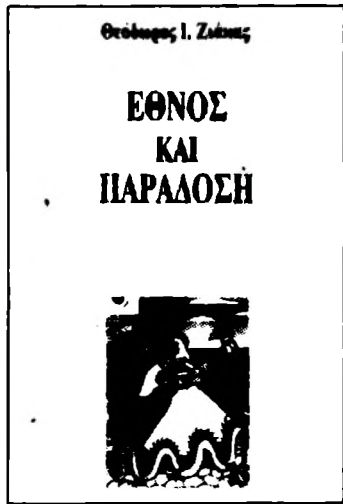
Αν στην πλήρη σχεδόν απουσία οργάνωσης απαντήσει μια στάση αυτοοργάνωσης και συστράτευσης, να μαζευτούμε δηλαδή αριστεροί στους φυσικούς μας χώρους ο «συνασπισμένοι» και οι «ασυνάσπιστοι» α κατανοήσουμε ότι η ανανεωτική Αριστερά και ο ΣΥΝ είναι πράγματι μια παράταξη θολή, πολυφωνική, μέχρι δαβούρας, ετερόκλητη και ότι το ξεπέραςμα αυτής της κατάστασης δεν είναι ζήτημα χειρισμών ή διαδικασίας εβδομάδων, αλλά ζήτημα ιστορικής διαδικασίας μέσα από την οποία θα βγει, α βγει, το πρόσωπο μιας νέας Αριστεράς α στις επόμενες πολιτικές μάχες – ευρωεκλογές, δημοτικές εκλογές, κ.λπ. ο χώρος εμφανιστεί ενωμένος και μεστός αν θεωρήσουμε ότι για τα μεγάλα προβλήματα της εποχής μας τα ιδεολογικά, τα φιλοσοφικά, τα πολιτικά, τα κοινωνικά, τα ηθικά, τα προβλήματα του πολιτισμού μας δηλαδή, όχι μόνο δε υπάρχουν τελειωμένες απαντήσεις, αλλά ότι διατελούμε εν απορία, με τη διπλή σημασία της λέξης αν αισθανόμαστε ότι αριστερο δεν είναι μαχμουρλίκι και σχολιολογία, αλλά μια πολύ δύσκολη, δυσάρεστη για του ίδιους και για τους άλλους ιδιότητα αν επιστρατευτούν αυτές οι δύσκολες και ανθυγιεινές ιδιότητες θέλοντας να επαληθεύσουν την πιθανότητα επιδίωξης και ανάπτυξης της ανανεωτικής Αριστεράς, τότε, κάποιος σύγχρονος Κίπλινγκ, που δεν τον έχουμε άλλωστε ανάγκη, θα μας έλεγε: «Θα γίνεις άντρας παιδί μου;». Οι γυναίκες νομίζω δε θα είχαν αντίρρηση.

ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

- **ΑΘΗΝΑ:** Θεμιστοκλέους 37,
τηλ. 36.26.319, 36.02.644, fax 36.39.930
- **ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ:** Αρμενοπούλου 24, τηλ. (031) 20.23.49
- **ΛΕΥΚΩΣΙΑ:** Έκτορος 40, τηλ. 003572 - 43.32.97, 34.75.22
- **ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ:**
Κοινοπρακτική Ε.Π.Ε., Ιπποκράτους 68,
τηλ. 36.20.647, 36.46.202

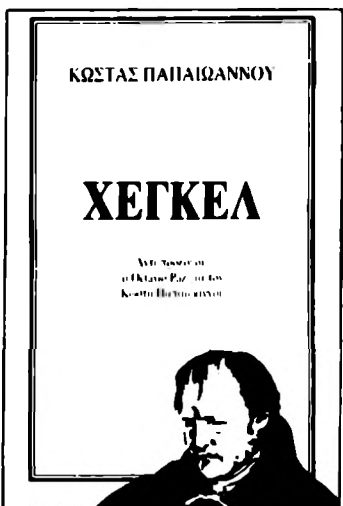
ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΑΡΑΜΠΕΛΙΑΣ
Ελλάδα, μια χώρα των συνόρων

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΖΙΑΚΑΣ
Έθνος και παράδοση

ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΠΑΪΩΑΝΝΟΥ
Η αποθέωση της ιστορίας

ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΠΑΪΩΑΝΝΟΥ
Χέγκελ

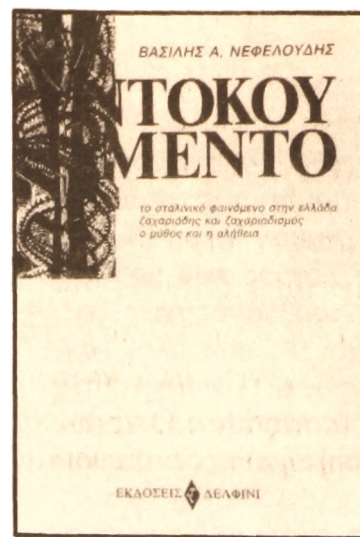

ΑΝΤΡΕ ΓΚΟΡΖ
Καπιταλισμός, σοσιαλισμός,
οικολογία

ΠΙΕΡ ΣΑΜΟΥΕΛ
Το φαινόμενο του
θερμοκηπίου

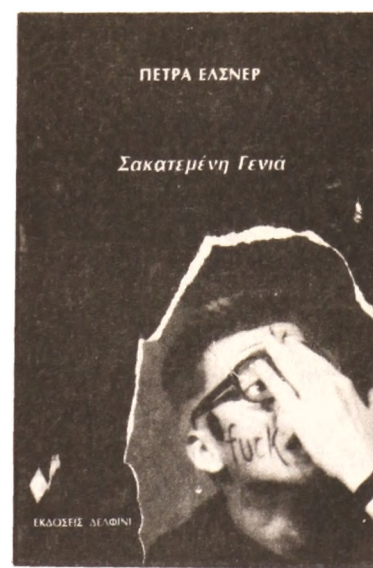
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΔΕΛΦΙΝΙ

ΒΑΣΙΛΗΣ Α. ΝΕΦΕΛΟΥΔΗΣ
Ντοκουμέντο

ΣΤΑΥΡΟΣ ΖΟΡΜΠΑΛΑΣ
ΕΠΙΟΝ

ΠΕΤΡΑ ΕΛΣΝΕΡ
Σακατεμένη γενιά

Θεμιστοκλέους 23-25, 106 77 Αθήνα
Τηλ. 36.30.955, Fax 6450764

Το στενό μαρκάρισμα της τηλεόρασης στους πολιτικούς αστέρες, με το μικρόφωνο να πεινά, συνεχίζει να κυριαρχεί στη λογική της μετεκλογικής τηλεοπτικής πραγματικότητας

Φαίνεται πως οι δεήσεις της Ιεραρχίας δεν έφθασαν «στον Θεού τ' αυτί» (για λόγους που μόνον ο ίδιος ο Παντοδύναμος γνωρίζει), κι οι βροχούλες που όλοι -άνθρωποι, καλλιέργειες και μονωτήρες της ΔΕΗ- περιμένουμε δεν πέφτουν. Ο κίνδυνος όμως της γενικής συσκότισης δεν απειλεί μόνον τα δίκτυα του ηλεκτρικού ρεύματος: επικρέμεται, μονίμως, πάνω από τις κεφαλές των τηλεθεατών. Μιλάμε για διανοητικό Black out, από το οποίο ούτε μια βροχή μάς σώζει.

Ο λόγος, κατ' αρχήν, για τα βραδινά δελτία ειδήσεων των καναλιών, τα οποία αποσπών το μεγαλύτερο μερίδιο από την πίτα της ακροαματικότητας (στην εβδομάδα 11/10/93 έως 17/10/93, οι βραδινές ειδήσεις του MEGA απέσπασαν το 16,9% της τηλεθέας, δηλαδή το υψηλότερο ποσοστό της εβδομάδας με 970.000 τηλεθεατές, σύμφωνα με την AGB Hellas).

Το στενό μαρκάρισμα των πολιτικών αστέρων με το μικρόφωνο να πεινά για μια οποιαδήποτε δήλωση, ο επιδερμικός, υποβαθμισμένος και διαστικός λόγος ως καρύκευμα της παντοδύναμης εικόνας στα ρεπορτάζ απ' τη μια, κι οι ατελείωτες λογοκοπίες των «πάνελ» απ' την άλλη, ή ο συστηματικός κατακερματισμός της πραγματικότητας, με την συνακόλουθη αναγωγή της σε αφυδατωμένη νοήματος τηλεοπτική ειδησεογραφία - όλα αυτά σαφώς δεν είναι νέα ήθη, δεν είναι όμως και ενημέρωση. Ο τηλεθεατής μετά τη λήξη του δελτίου απλώς, δεν έχει συγκρατήσει τίποτε, αν δεν έχει κρατήσει σημειώσεις: είδε λίγη Βουλή, λίγους δελφίνους, λίγη Βόρεια Ήπειρο, μια ληστεία, μια φοβερή ιατρική ανακάλυψη για την παχυσαρκία, κάμποσα πτώματα στη Βόρεια Ιρλανδία ή τη Βοσνία, μια επίδειξη μόδας, την τιμή του δολαρίου και μερικά γκολ. Σε ελαχίστους χρόνους πρόλαβε να οργιστεί, να ικανοποιηθεί, να συμπαθήσει, να ανησυχήσει, να τρομάξει, να θαυμάσει και εν τέλει να αδιαφορήσει. Συνεπώς είναι απολύτως ώριμος και εξημερωμένος (όχι ενημερωμένος) για να συσκοτισθεί με τα σίριαλ που ακολουθούν: τα εύθυμα -συχνά γελοία- ή τα δραματικά -σχεδόν πάντοτε γελοία, κοινότοπα, κακογυρισμένα και τελείως αναληθοφανή- όλα τους όμως με γλώσσα απαράδεκτη. Για παράδειγμα, την Τρίτη 19/10/93, στο σίριαλ του MEGA «και οι 4 ήταν υπέροχες» ακούγεται επί λέξει, η ατάκα: «άντε φτυστ' τα μπουτία σου να κάνεις τσουλήθρα...»!

Βέβαια, υπάρχει κι ο ακραιφνώς ειδησεογραφικός σταθμός ΣΚΑΪ TV μόνο που το σωστότερο είναι να χαρακτηριστεί ειδησεο-

μανικός. Γιατί κάθε ημίωρο ειδήσεις; Για να τις αποστηθίσουμε; Μήπως πρόκειται να εξεταστούμε, διάβολε; Όσον αφορά στο ηθικό προφίλ του σταθμού, ακόμη κι ο Κακουνάκης είναι λιγότερο χυδαίος, ενίοτε, από τον Μητσιώστα και το επιτελείο των (έτσι κι αλλιώς αναλωμένης εμπνεύσεως) κειμενογράφων του: το Σάββατο, 23/10/93, στους ΦΤΥΣΤΟΥΣ των 9.00, ο Μητσοτάκης παρουσιάζεται, και ομιλεί, ως καθυστερημένο παιδί... Πάλι καλά που ο ΣΚΑΪ τουλάχιστον ψάχνεται ακόμη, αναζητεί το πρόσωπό του. Ελπίζουμε μόνο να μην γίνουν καθοριστικά για το διαμορφούμενο ήθος και ύφος του ορισμένα ρεπορτάζ, όπως εκείνο που προβλήθηκε την Τετάρτη, 21/10/93, κι αφορούσε μεταξύ άλλων, και κάποιο κλαμπ για κονομημένες Μοσχοβίτισσες, οι οποίες παρακολουθούσαν μ' ανοιχτό το στόμα τα άρρενα κάλλη ενός στριπτιζέρ (το αρσενικό της στριπτιζέζ) να σείονται μπροστά στη μύτη τους... Ας μας συγχωρέσει ο σταθμός, μας διέφυγε το ηθικό δίδαγμα του ρεπορτάζ: τι ήταν; Το «Επιτέλους! Πολιτισμός στη Μόσχα!» ή το «κι οι γυναίκες έχουν δικαιώματα στην οφθαλμοπορνία!»;

Όσο για τα κρατικά κανάλια, ας αναφέρουμε ένα απλό περιστατικό ενδεικτικό του τρόπου με τον οποίο αντιμετωπίζουν την ενημέρωση των -συσκοτισμένων- πολιτών. Δευτέρα 25/10/93, κι η ΕΤ-1 είναι σε ζωντανή σύνδεση με τη Βουλή, για τις τοποθετήσεις των βουλευτών επί των προγραμματικών δηλώσεων της Κυβέρνησης. Στο δήμα ένας βουλευτής του ΠΑΣΟΚ, προφανώς διατελών εν οίστρω, εκτοξεύει κάτι απίθανες λεκτικές νεοπλασίες, όπως: επαναμεταπρατισμός, επαναδορυφοροποίηση, καριερίστικος μεταμορφισμός, το μοντέλο του αθηναϊσμού, κ.ά. Φρίκη! Το ΠΑΣΟΚ ξαναχτυπά (την ελληνική γλώσσα), σκεπτόμαστε και αμέσως τηλεφωνούμε στην ΕΡΤ για να πληροφορηθούμε το όνομα του πράσινου γλωσσοπλάστη, ο οποίος, εν το μεταξύ έχει τελειώσει, δίνοντας τη θέση του στον Ευάγγελο Γιαννόπουλο. Θαύμα! Κανείς δεν γνωρίζει ποιος μιλούσε πριν από ένα λεπτό, διότι κανείς δεν βλέπει την τηλεόραση στην οποία εργάζεται...

Είναι γνωστό πως η στήλη δεν καταπιάνεται με τα γεγονότα (πολιτικά ή κοινωνικά), αλλά με τις εικόνες που παράγονται από αυτά. Η σχέση όμως είναι αμφίδρομη: τα γεγονότα παράγουν εικόνες, αλλά κι οι εικόνες παράγουν κι άλλα γεγονότα, εκτός απ' αυτό της συσκότισης στους νόες των θεατών.

Ο γνωστός κύριος Χαρδαβέλλας, ας πούμε, ο οποίος «χτυπάει» υψηλή ακροαματικότητα όταν δημοσιοποιεί, χωρίς κανένα δισταγμό τις προσωπικές τραγικές ιστορίες

κάποιων πονεμένων ή ταραγμένων ανθρώπων, εισβάλλοντας στις ζωές τους με το μικρόφωνο στο χέρι. Όταν όμως κάποιος «ανώνυμος», οπωσδήποτε ταραγμένος, τριανταπεντάχρονος τον δέρνει, τη Δευτέρα 18/10/93 έξω από το μέγαρο του ΣΚΑΪ, με σιδηρολοστό, εισβάλλοντας κατ' ανάλογο βίαιο τρόπο στη ζωή του, ο Χαρδαβέλλας απορεί και εξίσταται: ποιοι τον έβαλαν να με δέρι, διερωτάται, με το χέρι στο γύψο, εμφανώς αμήχανος και σοκαρισμένος. Εμείς ευχόμαστε περαστικά και σημειώνουμε απλώς πως η κάμερα μπορεί ν' αποδεί πολύ περισσότερο συντριπτική από ένα λοστάρι.

Εκτός όμως από τον ανθρώπινο πόνο (ό,τι νιώθει, για παράδειγμα, ένας Βορειοηπειρώτης όταν τον χτυπά το κλόμπ της Σιγκουρίμι), κι οι πολιτικοί, φυσικά, αποτελούν ένα ανεξάντλητο κοίτασμα εκμεταλλεύσιμων εικόνων. Παράδειγμα η ατελείωτη...εικονοδιάρροια των καναλιών για τη διαδοχή του κ. Μητσοτάκη. Πόσες εκατοντάδες φορές τα μεγάλα κανάλια φιλοξένησαν το Έβερετ ή τον Βαρδιτσιώτη ή τον Κούβελα, τρώγοντας τηλεοπτικό χρόνο, όταν στη Βάλια Κάλντα φούντωνε πυρκαγιά, την Δευτέρα 18/10/93, όπως μόνον η ΕΤ-1 έδειξε πόσες δεκάδες βουλευτών του ΠΑΣΟΚ παρέλασαν από το Κανάλι 29 (κι όχι μόνον, επαιρόμενοι για τη μεγαλειώδη νίκη, για να δώσουν τη θέση τους στο γυαλί (την Παρασκευή 22/10/93) σε μαγνητοσκοπημένη προεκλογική ομιλία του Ευάγγελου Γιαννόπουλου στην Τρίπολη; Με κάτι τέτοια δείγματα τηλεοπτικής γραφής, κάποιος μπορεί να νοσταλγήσει ακόμη και τον αφρώδη αμερικανισμό του Μαστοράκη, που λέει ο λόγος, ειδικά όταν παρακολουθεί το στεγνό κ επίπεδο 902 TV: Δέκα μέρες μετά τις εκλογές (και σαράντα μετά την έναρξη της προεκλογικής περιόδου) ο κομματικός σταθμός προβάλλει τα προεκλογικά σπότε του ΚΚΕ διακόπτοντας μάλιστα το μουσικό του (; πρόγραμμα...

Η στήλη ήρξατο εκ Θεού, και θα κλείσει με τον προκαθήμενό Του στη χώρα: τον Παναγιώτατο Σεραφείμ, καθώς «συλλαμβάνεται» από τα κανάλια κατά την έξοδό του αν νοσοκομείο. Ο αειθαλής ιδιόμορφος και θυμοειδής ιεράρχης (κάτι σαν τον Χαρίλαο μράσα) απαντά με απαράμιλλη άνεση στη δημοσιογράφο: «Είχα κάτι παλιές αμαρτίες από το βουνό, ήρθα για το καθιερωμένο ετήσιο τσεκάπ, μην σκάτε, εμένα δεν με πιάνει τίποτα!» Σαν να απηύθυνε μήνυμα προς τους συνομήλικους (ή γεροντότερους) πολιτικούς: απ' τα χέρια του θα περάσουν όλοι είτε ως ορκιζόμενοι δημόσιοι άρχοντες, είτε ως...

Παύλος Μεθενίτη

ΣΚΙΣΜΕΝΟ ΨΑΘΑΚΙ!

ΕΝΩΦΟΡΗ ΟΤ ΣΗ 2303ΤΡ
ΣΗΚΙΠΟ3/Π

το νέο βιβλίο της

ΑΛΚΥΟΝΗΣ

ΠΑΠΑΔΑΚΗ

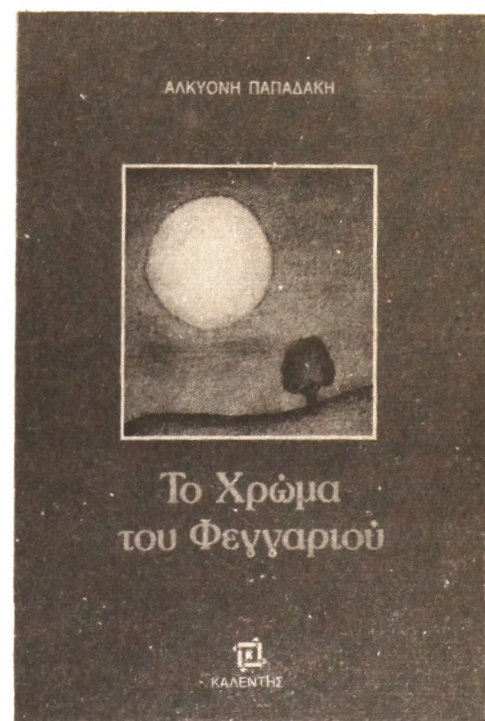
μετά το «Κόκκινο σπίτι»

τη «Μπόρα» και το

«Χρώμα του φεγγαριού»

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ
ΤΕΛΟΣ ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ

(Α' Βραβείο Εταιρίας Ελλήνων Λογοτεχνών)

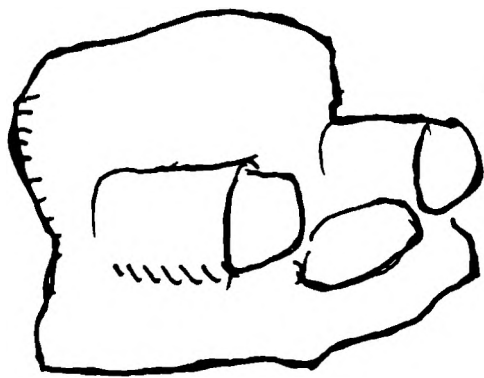
Μαυρομιάλη 5

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΛΕΝΤΗΣ

τηλ. 36.23.553

• Γράψαμε πρώτοι την είδηση περί υποψηφιότητας του κ. Λαμπράκη στην Προεδρία της Δημοκρατίας που την είχαμε εμπάργκο από διμήνου. Μας αντέγραψε η «Αυριανή», η οποία την παρουσίασε ως προσωπική επιλογή του κ. Παπανδρέου. Διάψευση της προκοπής δεν είδαμε, άρα η υποψηφιότητα ισχύει, έστω κι αν λειτουργεί πλέον ως καμένο χαρτί. Βέβαια, γνωρίζουμε πως γίνονται και κάποιες άλλες επαφές ως προς αυτό το θέμα και σ' άλλες πλευρές, ωστόσο η εξέλιξη αυτής της υπόθεσης εμπίπτει στις αρμοδιότητες άλλων στηλών. Πάντως, αν υποψιαστούμε πως... η κατάσταση στην Προεδρία της Δημοκρατίας θα γίνει το ίδιο μπάχαλο όπως και με τα δύο υπουργεία που φέρεται να ελέγχει ο κ. Λαμπράκης θα πεθάνουμε...

• Αντιγράφω την είδηση από την «Αυγή» του προηγούμενου Σαββάτου: «Ως τριτεγγυητής συμφωνίας κορυφής στη Ν.Δ. ανάμεσα στον Έδερτ και την κ. Μπακογιάννη, που θα διασφαλίζει και την ενεργό παρουσία του κ. Μητσοτάκη, φέρεται ο πιθανολογούμενος «υπερβατικός» υποψήφιος του ΠΑΣΟΚ για την Προεδρία της Δημοκρατίας κ. Λαμπράκης. Σύμφωνα με πληροφορίες που έρχονται από πολλές πλευρές, χάρη στη διαμεσολάβηση του μεγαλοεκδότη επήλθε η προσέγγιση του πρωτοδελφίνου με τον κ. Μητσοτάκη, η οποία από τη μια προσφέρει την υποστήριξη του κομματικού «μηχανισμού» στον κ. Έδερτ για να πετύχει ευχερή ανάδειξη στην ηγεσία και από την άλλη εγγυάται το πολιτικό μέλλον της κόρης του πρώην πρωθυπουργού στα πολιτικά πράγματα της Ν.Δ...». Διάψευση, και για την εν λόγω είδηση δεν υπήρξε, ή μήπως άκουσε κανείς τίποτα; Πάντως, πολύ στα πάνω του ο κ. Λαμπράκης. Από τη μία αποτελεί προσωπική επιλογή του κ. Παπανδρέου, από την άλλη έχει κύριο λόγο στα τεκταινόμενα στη Νέα Δημοκρατία, οι προσβάσεις του στην Πολιτική Άνοιξη είναι δεδομένες, τώρα το μόνο που μένει είναι να κατακτήσει και το σκληροπυρηνικό ΚΚΕ. Και τότε παιδιά, θα έχουμε

πραγματικά έναν υπερκομματικό και «υπερβατικό» Πρόεδρο της Δημοκρατίας...

• Επισκέψεις έκανε και κάνει ο υφυπουργός Τύπου και κυβερνητικός εκπρόσωπος κ. **Βενιζέλος** στις δημοσιογραφικές ενώσεις. Κι αυτό που σκέφτομαι είναι πως οι εν λόγω εθιμοτυπικές επισκέψεις το μόνο που θα 'χουν ως αντικείμενο θα είναι τα διάφορα συντεχνιακά αιτήματα, ενώ τα σημαντικά και ουσιαστικά θα παραμείνουν άλυτα -ως φαίνεται- και σε αυτή τη φάση. Μέχρι η κρίση που μαστίζει τα ΜΜΕ να φτάσει στο απροχώρητο. Αν δεν έχει φτάσει δηλαδή...

• Αναδιοργάνωση του Εθνικού Ραδιοτηλεοπτικού Συμβουλίου υπόσχεται ο κ. Βενιζέλος, το οποίο, καθώς λέει, θα αποκτήσει μεγαλύτερες αρμοδιότητες και λιγότερα μέλη. Για να είναι, λέει, πιο ευέλικτο... Πάντως, καθώς ακούγεται ο ρόλος του νέου ΕΡΣ θα περιοριστεί στα κρατικά κυρίως ΜΜΕ, ενώ ουδείς λόγος γίνεται για τα ιδιωτικά. Είπε κανείς ότι ο κ. Βενιζέλος είναι αποφασισμένος να φτάσει το μαχαίρι στο κόκαλο και δεν τον ακούσαμε... Ο χώρος των ιδιωτικών ΜΜΕ έχει καταστεί ιδιαίτερα επικίνδυνος. Το διαπίστωσε η προηγούμενη κυβέρνηση. Αφελείς νομίζετε ότι είναι οι του ΠΑΣΟΚ για να περιπέσουν στα ίδια λάθη;

• Συνελεύσεις επί συνελεύσεων προκηρύσσονται για να καθοριστεί η ημερομηνία των εκλογών για το νέο πρόεδρο της ΕΣΗΕΑ, ωστόσο οι δημοσιογράφοι απέχουν και κανείς δεν μπορεί να εξηγήσει το φαινόμενο. Να πούμε, πως οι περισσότεροι έχουν πάνω από δύο δουλειές και το

μόνο που τους αφορά είναι να εξασφαλίσουν και μία... τρίτη; Είναι λίγο; Το ότι αρνούνται έστω και να περάσουν από το συνδικαλιστικό τους όργανο ερμηνεύεται μόνο ως αδιαφορία για το μεροκάματο. Ενδιαφέρονται μόνο για το παντεσπάνι τους, κι αυτό βεβαίως δεν τους αφήνει καιρό για αδικοχαμένο χρόνο. Υποψήφιοι πάντως για την προεδρία μετά την παραίτηση του κ. **Δ. Μαθιόπουλου** είναι οι **Μ. Μαθιουδάκης** και ο αντιπρόεδρος και νυν προεδρεύων στην Ένωση κ. **Δημήτρης Γκλαβάς**. Για την αντιπροεδρία από την οποία θα παραιτηθεί ο κ. Γκλαβάς θέτουν υποψηφιότητα οι **Νίκος Κιάος**, **Β. Λαμπρόπουλος** και **Μ. Χωριανόπουλος**. Το τι παιχνίδι έχει αρχίσει να γίνεται στα παρασκήνια, δεν μπορώ να σας το περιγράψω.

• Βεβαίως, το γεγονός ότι ο κ. Δ. Γκλαβάς υποστηρίζεται από το ΠΑΣΟΚ είναι γνωστό τοις πάσι. Ενδιαφέρον όμως έχει και το εξής: Στην εφημερίδα «Νίκη» της προηγούμενης εβδομάδας, ο αρθρογράφος της **Νίκος Μακρίδης**, προτρέπει να ψηφιστεί ο κ. Μανώλης Μαθιουδάκης και όχι ο Δημήτρης Γκλαβάς, ο οποίος έχει διατελέσει και υφυπουργός του ΠΑΣΟΚ. Αλήθεια, τόσο νωρίς άρχισε ο πόλεμος μεταξύ αυριανιστών και μη; Πριν καλά καλά καταλάβουν ότι πήραν την εξουσία;

• Βεβαίως, το γεγονός ότι οι **Σούλης Αποστολόπουλος** και **Δημήτρης Μαρούδας** φέρονται -ως τη στιγμή που γράφονται αυτές οι γραμμές- ως επικρατέστεροι για τη θέση του Προέδρου της ΕΡΤ, είναι γνωστό. Θα μου πείτε, μια μερίδα από τα

ίδια. Τους έχουμε ξαναδεί παρόμοιες θέσεις. Επίσης, τη θέση του γενικού διευθυντή της ΕΤ1 αναφέρεται ο κ. Δημήτρης Κατσιμής, ενώ για τη διύθυνση του Τομέα Ειδήσεων Μηνάς Παπάζογλου. Κι αυτό λίγο -πολύ τους ξέρουμε, σε δόν αντίστοιχες θέσεις. Αλλά όμως που δεν ξέρετε είναι ότι περισσότερα μέλη του Δ.Σ. ΕΣΗΕΑ που ανήκουν στο Γ.Σ.ΟΚ είναι σε καταλόγους υποψήφιοι διευθυντές διαφόρων κρατικών ΜΜΕ. Κακενχής συνάδελφος παρατήρησε η ΕΣΗΕΑ διορίζεται... και δάμαρ πως δεν έχει καθόλου κό...

• Καλά... ε! Το τι γίνεται με γραφεία Τύπου υπουργείων δημόσιων οργανισμών δεν ληταί. Όργιο αναθέσεων σε ματαιικούς δημοσιογράφους, οι περισσότεροι εξασφαλιμ' αυτόν τον τρόπο την τρίτη και τέταρτη δουλειά τους! Είναι άλλοι απ' αυτούς που γαμε ότι σκίζονται για να σφαλίσουν το παντεσπάνι τ Ενορχηστρωτής της όλης καταστάσης φέρεται συνδικαλιστής δημοσιογράφος του ΠΑΣΟ που το τηλέφωνό του δεν σπάται να κτυπάει στην εφημερίδα που εργάζεται, ενώ ο ίδιος προορίζεται να προωθηθεί κρατικά μέσα ενημέρωσης.

• Να και μια καλή είδηση ακούσαμε από το ΠΑΣΟΚ: καταργηθεί λέει, ο μεταξικός μος περί Τύπου, ο οποίος κατά καιρούς ταλαιπωρ πολλούς δημοσιογράφους. πώθηκε κατ' αρχήν από το μόνο υπουργό Δικαιοσύνης Κουβελάκη κι έπειτα αναφέρ από τον ίδιο τον πρωθυπουργό στη διάρκεια των προγραμματικών δηλώσεων της κυβέρνησης. Θα 'χει ενδιαφέρον να έμε τι θα μας προκύψει, αν ΠΑΣΟΚ θα απαντήσει στην πρόκληση των καιρών ή θα ξεράσει και τον εαυτό του σε ιτηρητισμό...

• Πανηγύρισαν οι εργαζόμενοι στο Αθηναϊκό Πρακτορείο δήσεων μετά την υποβολή παραίτησης του κ. Στυλίου. Τον ευνοούμενο του κ. Μητσοτάκη που δημιούργησε πολλά προβλήματα στους εργαζόμενους κατά την παραμονή του στο Πρακτορείο ακούγεται ότι θα διαδεχτεί ο κ. Ανδρέας...

ριστοδουλίδης, ο οποίος άλλοτε υπήρξε και διευθυντής του κατά το παρελθόν.

Δεύτερη μέρα, σήμερα Παρασκευή, που λειτουργεί η έκθεση Music Vision Media» στο Στάδιο Ειρήνης και Φιλίας –θα παμείνει ανοικτή έως και την Κυριακή. Η ΕΟΚ συμμετέχει με το περίπτερο: Το ένα είναι το Media Desk» και το δεύτερο Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Δημοτήτων που παρουσιάζει ένα πρόγραμμα οπτικοακουστικών μέσων και το «Καλειδοσκόπιο». Οι συμμετοχές πολύ πλούσιες από τις περσινές περιλαμβάνουν τους μεγάλους τηλεοπτικούς και ραδιοφωνικούς αθμούς του κέντρου –κρατικούς και ιδιωτικούς– καθώς και άλλους από την περιφέρεια. Συμμετέχει επίσης, η Ένωση Τοπικών Ιδιωτικών Ραδιοφωνικών Σταθμών Αττικής, με δίσκους έντυπα κι ακόμη εκθέτες όσους κλάδους της δισκογραφίας, των μουσικών οργάνων γενικότερα από το χώρο των οπτικοακουστικών μέσων. Παράλληλα λειτουργεί και το 3ο Ελληνικό Συνέδριο Μέσων Επικοινωνίας, στο οποίο συμμετέχουν γνωστοί δημοσιογράφοι

Μια που τα ΜΜΕ βρίσκονται τό τον καιρό στα πάνω τους, είναι κι ένα βαλκανικό συνέδριο με το γενικό τίτλο «Η επαφή στην πληροφορία. Σύγχρονες εξελίξεις στα ΜΜΕ». Θα πραγματοποιηθεί στην Αλεξανδρόπολη από τις 4 έως τις 7 εμβόριου. Διοργανωτής είναι Βαλκανικό Κέντρο Τύπου.

Ενα ακόμη πολυτελές περιόδο κυκλοφόρησε αυτές τις μέρες. Δεν είναι άλλο από το «Π», έχει τον υπότιτλο «Ένας κόσμος ιδεών», περιοδικό που κυκλοφορεί στις εκδόσεις Λυμπέρη. Αφορά κυρίως αυτούς που παράγουν έργα τέχνης αντιμετωπίζοντάς τα αποκλειστικά ως επένδυση. Τιμή αλμυρούτσικη, 100 δρχ. Δεν μπορεί μετά θεοτήτος να πει κανείς ότι αξιότα λεφτά του...

Κι ενώ ο κ. Μπόμπολας αναεί τη στιγμή που η κυβέρνηση του δώσει το πράσινο φως για φέρει νερό στη διψασμένη ήνα, έναντι λέγεται, του προνομικού ποσού των 120, οι ανακατατάξεις επεκτείνονται

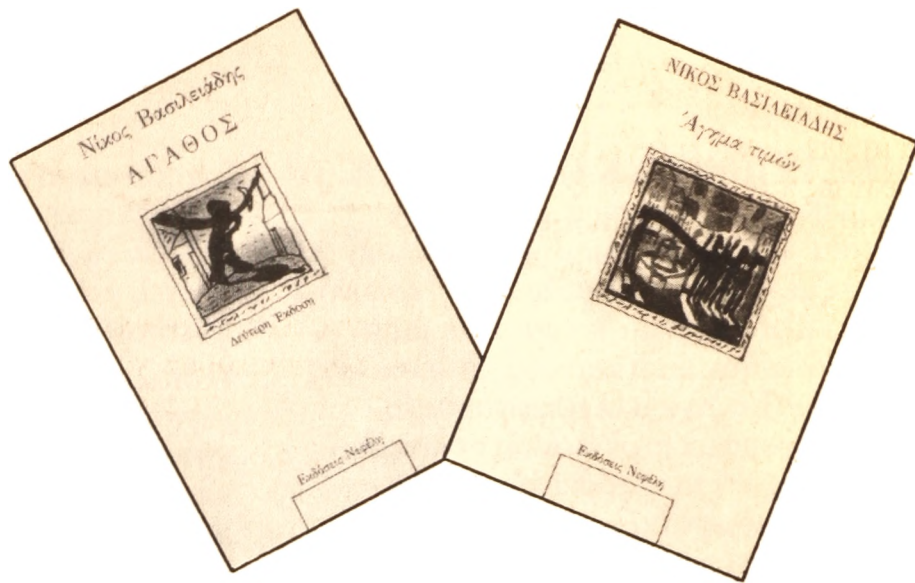
και στα ανώτατα διοικητικά στελέχη του «Έθνους». Απελύθη την προηγούμενη Παρασκευή ο διευθυντής σύνταξης κ. Γιάννης Μετσιδάκης, ύστερα από σύγκρουση με τον κ. Καλούδη.

• Και τ' όνομα αυτής: «Η Ελλάδα σήμερα». Πρόκειται για τη νέα εφημερίδα που έρχεται να προστεθεί από τη Δευτέρα στο σώμα των απογευματινών εφημερίδων και ν' ανατρέψει το «εκδοτικό κατεστημένο», όπως διαφημίζει με μεγάλες γιγαντοαφίσες στους δρόμους. Για δεσ καιρό που διάλεξε να εκτεθεί κι αυτή στα περίπτερα... Πάντως, από τίτλο σκίζει. Έχετε ακούσει άλλον τόσο εθνικιστικό; Τώρα, ποιους αναγνώστες θέλει να προσελκύσει, αυτό είναι άλλου παπά ευαγγέλιο. Εκδότης πάντως φέρεται ο κ. Μιχάλης Ανδρουλιδάκης του «Επενδυτή», ενώ διευθυντής θα είναι ο κ. Νίκος Σίμος. Η πολιτική της γραμμή καθορίζεται ως αντιπολιτευτική προς τους πάντες. Ίδωμεν.

• Έχετε ακούσει τέτοιο λόγο απόλυσης; Έχει πολύ καλό χειρόγραφο, αλλά οι νεότεροι αναγνώστες θέλουν στυλ. Η γνώση των ελληνικών είναι δευτερεύον. Το παν είναι πλέον το στυλ. Ακούστηκε από διευθυντή απογευματινής εφημερίδας για την απόλυση δημοσιογράφου μεγάλης σχετικά ηλικίας. Σκοτώνουν τ' άλογα όταν γεράσουν και πριν ακόμη προλάβουν να βγουν στη σύνταξη. Η εμπορευματοποίηση της δημοσιογραφίας είναι πλέον γεγονός, ό,τι ακούστηκε για την καλή συνάδελφο θ' ακούγεται πλέον όλο και συχνότερα. Αλλά η ΕΣΗΕΑ περί άλλα δυστυχώς τυρβάξει...

• Μετακινήσεις στα μεγάλα κανάλια, οι σταρ της δημοσιογραφίας μοσχοπουλιούνται όσο αυξάνει και ο ανταγωνισμός των μέσων. Πολύ μυστήριο πάντως καλύπτει το ταξίδι του κ. Κουίκ για το οποίο ο Αντέννα έβγαλε ειδικό δελτίο τύπου, για να σταματήσουν δήθεν οι κακές γλώσσες να λένε. Λέτε, τελικά, να τον κερδίσει το Star Channel; Το κλίμα πάντως στον Αντέννα ακούγεται ότι είναι πολύ νεφελώδες με πολλά βαρομετρικά, εξαιτίας κυρίως της χαμηλής ακροαματικότητας του δελτίου ειδήσεων. Ο καιρός πάντως θα δείξει...

ΝΙΚΟΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΑΓΑΘΟΣ

Ένα συναρπαστικό (και γνήσιο) μυθιστόρημα που σε ξαφνιάζει με τη γλωσσική του επάρκεια, το χιούμορ του, και την περιγραφική του πληρότητα.

Μια παλιά φωτογραφία της θλιβερής, μωροφιλόδοξης και άθλιας ελληνικής επαρχίας του '50 μ' έναν έκπληκτο έφηβο μες στη μέση.

ΑΓΗΜΑ ΤΙΜΩΝ

Στη νουβέλα αυτή ο συγγραφέας σατιρίζει την επίσημη ιδεολογία της μετεμφυλιακής Ελλάδας, τα σύμβολά της και τους εκπροσώπους της, ισορροπώντας διαρκώς ανάμεσα στο τραγικό και το κωμικό, ανάμεσα στον ανθρώπινο πόνο και το γέλιο, την συντροφικότητα και τη μοναχικότητα.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ
ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ 6-8, ΑΘΗΝΑ 106 80, ΤΗΛ.: 3607744

ΚΛΕΙΣΤΕ ΠΟΡΤΕΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΘΥΡΑ. Το ΠΑΣΟΚ στην κυβέρνηση, ο λαός στην εξουσία. Μολονότι, χαμηλότονα, κυλούν οι πρώτες μέρες της νέας κυβέρνησης, μολονότι και το παλιό σύνθημα δεν μας το θύμισαν οι νέοι κυβερνήτες μας (καινούργιο κοσκινάκι μου...), μολονότι και οι εκκωφαντικές σαπουνόφουσκες περί «λαϊκής πολιτικής» δεν διασχίζουν τα νεφοσκεπή αιθέρια, μολονότι ακόμη το κλίμα συγκρατημένης ευφορίας συνεχίζει να δονεί την πολιτική υπερορία μας, υπάρχουν κάποιοι που επιμένουν να θυμούνται. Ανάμεσά τους, ο αρθρογράφος της κυριακάτικης «Εποχής» Δαμιανός Παπαδημητρόπουλος. Ο οποίος, στην πρώτη μετεκλογική ανάλυση για το ΠΑΣΟΚ και την προοιωνιζόμενη πολιτική του, σημειώνει:

Όταν ακούω ΠΑΣΟΚ κλείνω πόρτες και παράθυρα...
Αέρααα...»

★ ★ ★

ΔΙΑΛΕΚΤΙΚΟΣ ΥΛΙΣΜΟΣ. Δεν ξέρω τι έχει μείνει και τι έχει φύγει από τις παλιές φανατικές κορώνες των αριστερών (ιδίως εκείνων που ονομάζαμε οπαδούς της δογματικής Αριστεράς), που είχαν σχέση με τον τρόπο κατά τον οποίο προσελάμβαναν ως μοναδική αλήθεια όσα απέρρεαν από τη θεωρία. Τώρα, τα πράγματα έχουν αλλάξει και για εκείνη την Αριστερά, που συρρικνωμένη, αλλά και ευχαριστημένη που, επιτέλους, είναι η μοναδική εν Κοινοβουλίο Αριστερά, αρκείται στη διαφύλαξη της πολύτιμης και αγκυλωμένης της καθαρότητας. Κι η εμμονή σε δόγματα του παρελθόντος, μόνο ως γραφικότητα μπορεί να ερμηνεύεται από κάθε παρατηρητή.

Όμως, παρ' όλα αυτά, εγώ νοσταλγώ εκείνες τις προμεταμοντέρνες εποχές, τότε που υπήρχε ακόμη αθωότητα. Και θυμάμαι τι υποστήριξε κνίτης τότε φοιτητής της Οδοντιατρικής, ενώπιον ακροατηρίου, σε γενική συνέλευση της σχολής του, εις επήκοον πολλών ακροατών. Ο λόγος, μετά την υλικοτεχνική υποδομή στο πανεπιστήμιο και την παιδεία, για τον ιμπεριαλισμό, περνάει στην αστική παιδεία και στα κακά της. Και, καθώς είναι φυσικό, η αγόρευση φτάνει στη θεωρία. Ο διαλεκτικός υλισμός

έρχεται ως μαγική μέθοδος που επιλύει όλες τις ανεπάρκειες που προέρχονται είτε από τα κενά της αστικής παιδείας είτε από την τεμπελιά και το χοντροκεφαλισμό των φοιτητών.

Ο διαλεκτικός υλισμός, συνάδελφοι, είναι μεγάλη υπόθεση, καταλήγει. Κι όποιοι κατέχουν καλά από διαλεκτικό υλισμό μπορούν να ασκήσουν κάθε επιστήμη με τον καλύτερο τρόπο. Ακόμη και εγχείρηση ανοιχτής καρδιάς να χρειάζεται, ο κάτοχος των εργαλείων του διαλεκτικού υλισμού μπορεί να την κάνει με τον καλύτερο και τον αποτελεσματικότερο τρόπο!...

Σήμερα, αθωότητα δεν υπάρχει, ο τότε συνδικαλιστής έχει μεγάλο οδοντιατρείο στην πρωτεύουσα και σίγουρα δεν ψηφίζει ΚΚΕ...

★ ★ ★

ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ. Πολλοί (και όχι μόνο θεωρητικοί των ΜΜΕ), είναι πλέον σίγουροι ότι για την απώλεια της αθωότητάς μας σοβαρό ρόλο έχουν παίξει τα ΜΜΕ και, κυρίως, η έκρηξη του οπτικοακουστικού και η άνθηση της τηλεόρασης. Σ' αυτή την απώλεια είναι δεδομένο ότι πιο πολύ έχει συμβάλει ο κατακλυσμός από ιδιωτικά κανάλια της καθημερινότητάς μας και λιγότερο της κρατικής τηλεόρασης. Ωστόσο, και η τελευταία έχει το δικό της μερίδιο στην πτώση. Ιδιαίτερα, επειδή πάντα λειτουργούσε ως η φωνή προπαγάνδας της κυβερνητικής μονολιθικότητας, αλλά και γιατί, ενώ είχε τη δυνατότητα, αφήνει τον πολιτισμό στο περιθώριο.

Καθώς φαίνεται, τίποτα δεν πρόκειται να αλλάξει στον τρόπο λειτουργίας της κρατικής τηλεόρασης και με την καινούργια διακυβέρνηση από το ΠΑΣΟΚ. Ως φαίνεται, διευθυντής της ΕΡΤ αναλαμβάνει ο Σούλης Αποστολόπουλος που έχει διατελέσει διευθυντής και στην ΕΤ-2 επί οκταετίας και δεν είναι άμοιρος για τη μετέπειτα κατάρρευσή της. Ο Σούλης Αποστολόπουλος, όμως, είναι γνωστός για την εμπλοκή του και στις σκανδαλώδεις σχέσεις σε οικονομικό επίπεδο της χώρας μας με την ΕΟΚ, πάντα επί ΠΑΣΟΚ.

Ίσως, για όλα αυτά πρέπει τώρα να αμειφθεί «ο άνθρωπος που εξευτέλιζε την Κοινότητα». Για να συνεχίσει να εξευτελίζει

την πραγματικότητα, από ένα καίριο πόστο...

★ ★ ★

ΠΩΣ ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΘΗΚΑΝ. Ο Βαγγέλ Παπανικολάου, βουλευτής της Ν.Δ. κατά την προηγούμενη κοινοβουλευτική περίοδο δεν επανεξελέγη στη νέα Βουλή. Υποψήφιος, πήρε κάτι λιγότερο από 7.000 σταυρούς και... σταυρώθηκε.

Ο Βαγγέλης Παπανικολάου δεν ήταν παρ' ένας μέσα στους πολλούς. Μία και μοναδική φορά ευδόκησε να γίνει πρωτοσέλιδο κι αυτό για να εμπλακεί το όνομά του σε υπόθεση χρησιμοποίησης της βουλευτικής και της δικηγορικής του ιδιότητας για να αποφυλακιστεί έμπορος ναρκωτικών.

Διαγκωνισμοί στο Κοινοβούλιο περί της άρσεως της ασυλίας του, δεν άρκεσαν για μην ξαναείναι υποψήφιος. Έφτασαν, ωστόσο, όπως φάνηκε για να μην επανεκλεγεί.

Ο Βαγγέλης Παπανικολάου, τέως βουλευτής, ευχαριστεί τους ψηφοφόρους που τελικά έφτασαν με το όνομά του στην κάλκι και σημειώνει σε πληρωμένη καταχώριση που τη βρήκαμε στην εφημερίδα «Φείδω του Άργους»:

«Οι 107.000 κάτοικοι της Αργολίδας (σ.σ. που πέρασαν από το σπίτι μου και το γραφείο μου και εξυπηρετήθηκαν μέσα σε δυνατό πλαίσιο είναι οι καλύτεροι μάρτυρες [ότι ο Βαγγέλης Παπανικολάου θα είναι πάντοτε μαζί με το λαό]».

Άραγε, στους 107.000 εξυπηρετηθέντες συγκαταλέγεται και ο ναρκέμπορος;

★ ★ ★

ΤΙΜΙΟ ΞΥΛΟ. Τελικά, ο αλθανοφάγος Θεσσαλονικεύς Στέλιος Παπαθεμελής εχρίσθη υπουργός Δημόσιας Τάξης στη κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ.

Ευτυχώς, σχολίασε παλαιίμαχος παράγον του μαζικού κινήματος, που πολλές φορές βρέθηκε αντιμέτωπος με τα ΜΑΤ στον δρόμο. Ξέρεις τι είναι από τώρα και στο να γνωρίζεις ότι στις προσεχείς αναμετρήσεις με τα όργανα καταστολής της κεφαλής μας θα πέφτει αγία ράβδος, στο εξής θα τρώμε τίμιο ξύλο;

ο Αχύρις

Πιμέλεια: Βασίλης Καπετανγιάννης

Ο ΜΑΚΡΥΣ ΔΡΟΜΟΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΑΡΙΣΤΕΡΑΣ

Ο πολιτικό εκκρεμές στην Ευρώπη δεν κινείται πάντα συγχρονικά προς την επιθυμητή κατεύθυνση για την ευρωπαϊκή αριστερά. Οι ιδιομορφίες κάθε χώρας καθορίζουν συνήθως την άνοδο και την πτώση των κομμάτων από την εξουσία. Και βαρύνουσα μάλιστα σ' αυτές τις εξελίξεις παίζουν φυσικά τα βάρα οικονομικά και κοινωνικά προβλήματα τα οποία τα κυβερνώντα κόμματα, ανεξάρτητα από τον ιδεολογικό τους προσανατολισμό, δεν ταφέρνουν να πείσουν ότι είναι σε θέση να τα αντιμετωπίσουν και να δώσουν λύσεις προς όφελος των φτωχότερων τάξεων και του κοινωνικού συνόλου.

Το Σοσιαλιστικό Κόμμα της Γαλλίας υπέστη πρόσφατα συντριπτική εκλογική ήττα. Και ίσως μην είναι καθόλου τυχαίο ότι διεξήγαγε την ηττημένη εβδομάδα το συνέδριό του εν μέσω μιας ογκούμενης εργατικής αναταραχής και κρίσης εμπιστοσύνης απέναντι στα νεο - φιλελεύθερα σχέδια της συντηρητικής κυβέρνησης και συμβολικά την επιλογή που το Τερμινάλ του Ζολά προσπαθεί να αντιπαλέψει τους αμερικανικούς δεινόσαυρους. Γιατί οι εργαζόμενοι σ' όλη την Ευρώπη ανησυχούν σήμερα να δώσουν ξανά τη μάχη ενάντια στην ανεργία, τη μάχη για αξιοπρεπή διαβίωση και διαφύλαξη των κατακτήσεών τους. Στην Ισπανία, ο Γκονζάλεθ διεσώθη αλλά με μειωμένη πλειοψηφία ενώ στη χώρα μας το ΠΑΚ επανήλθε στην εξουσία εισπράττοντας τη μαρξιστική αρεσκειά του κόσμου απέναντι σε μια σκληρή οικονομική νεοφιλελεύθερη πολιτική. Αλλά ακόμα και η αρίστη των προθέσεων σοσιαλιστική ή σοσιαλδημοκρατική κυβέρνηση είναι υποχρεωμένη να κινηθεί εκτός ορισμένων οικουμενικών ορίων που θέτουν η οικονομική κατάσταση στην Ευρώπη και οι προδιαγραφές της Ευρωπαϊκής Ενοποίησης. Κατά συ-

νέπεια, η κυβερνητική αριστερά δεν έχει εξαντλημένο πολλά περιθώρια κινήσεων χωρίς μια γενικότερη ώθηση της Ευρώπης προς πολιτικές που θα είναι περισσότερο ευαίσθητες απέναντι στα σημερινά τρομακτικά κοινωνικά προβλήματα της Γηραιάς Ηπείρου. Διορθωτικές κινήσεις, ήπιες πολιτικές, μερικές αναδιαρθρώσεις και αναδιανομές είναι μεν δυνατές, αλλά εμφανώς ανίκανες να ανατρέψουν και την κληρονομιά του νεοφιλελευθερισμού και τη σημερινή φορὰ των πραγμάτων.

Εξάλλου, είτε στην κυβέρνηση είτε όχι η σημερινή ευρωπαϊκή αριστερά βρίσκεται στην ουσία σε κατάσταση σύγχυσης. Προσπαθεί να ανασυγκροτηθεί, να στηριχθεί σε νέες κοινωνικές δυνάμεις και κινήματα για να αποκτήσει το χαμένο προσανατολισμό της και τη χαμένη της δυναμική.

Αλλά προς αυτή την κατεύθυνση ουσιαστικότερο ρόλο καλείται να παίξει η ριζοσπαστική αριστερά που ως αντίληψη, προσανατολισμός και όραμα για το μέλλον εξακολουθεί ακόμα να επιμένει σε ολοκληρωμένες εναλλακτικές πραγματικές λύσεις. Η συζήτηση, μετά τις πραγματικές αποτυχίες και την έλλειψη έρματος, έχει ήδη ξεκινήσει. Η ανασυγκρότηση όμως της Αριστεράς εν μέσω της κατάρρευσης και της διάλυσης των πάλαι ποτέ σταθερών ιδεολογικών και πολιτικών αναφορών της θα αποτελέσει βασανιστική, δύσκολη και ανηφορική υπόθεση.

Όσοι επιμένουν ακόμα να θεωρούν ότι ο κόσμος που υπάρχει σήμερα κάθε άλλο παρά ικανοποιητικός είναι στρατεύονται στην σοβαρή αναζήτηση των εναλλακτικών προτάσεων και του ιδεολογικο - πολιτικού υποβάθρου τους. Ωστόσο, προϋπόθεση πάντα για να αλλάξουμε τον κόσμο είναι πρώτα να τον καταλάβουμε. Ο δρόμος θα είναι δύσβατος και μακρύς για την ευρωπαϊκή αριστερά.

Προϋπόθεση για να αλλάξουμε τον κόσμο είναι πρώτα να τον καταλάβουμε.

Πέρασε πολύς χρόνος. Ο φόβος και η καχυποψία, η αυτόματη εχθρότητα, η αίσθηση ότι αυτή η έχθρα είναι αιώνια και άλυτη. Έκαναν τους Ισραηλινούς να πιστεύουν ότι υπάρχουν και ζουν σε απομόνωση μέσα σ' ένα εχθρικό περιβάλλον, σαν μια ανθρώπινη αποικία μακριά στον πλανήτη Άρη. Ακόμη και το άκουσμα των αραβικών προκαλεί δονήσεις στο μυαλό των Ισραηλινών. Δονήσεις που χτυπούν κάτι κουδουνάκια σαν να λένε: «Πρόσεχε... Έρχονται...».

Το Ισραήλ αποτελεί ανωμαλία. Ίσως να μην είναι, δέβαια, η μοναδική μέσα σ' έναν πολύ ασταθή κόσμο, είναι πάντως μια ξεχωριστά ιδιαίτερη πολιτική οντότητα. Μερικές φορές περιγράφουν την κατάσταση αποκαλώντας την *Club Mediterranée* για τους Εβραίους. Η γη, μας λέμε, δεν ανήκει σ' αυτούς που την κατοικούν, αλλά σε μια μεγάλη διεθνή οντότητα και αποκαλείται ο Εβραϊκός Λαός.

(Σ' αυτήν την οντότητα περιλαμβάνονται άτομα, όπως ο Βρετανός υπουργός Άμυνας και ηγετικοί γερουσιαστές του αμερικανικού κογκρέσου, καμιά φορά κάποιος πρωθυπουργός της Γαλλίας...). Οι ντόπιοι κάτοικοι υπηρετούν από το Club κι αν τυχαίνει να είναι Εβραίοι έχουν και μετοχές σ' αυτό.

Τα παιδιά στην Παλαιστίνη δεν παίζουν· κάνουν πόλεμο

Εάν όχι, τότε αποτελούν μόνο το προσωπικό του, χωρίς δικαιώματα. Και κινδυνεύουν ανά πάσα στιγμή να απολυθούν και να πεταχθούν έξω εάν δεν είναι αρεστοί στη διοίκηση του club.

Για πόσο καιρό ακόμη μπορεί να υπάρξει

ένα κράτος στηριγμένο πάνω σε μια τέτοια αρχή; Ιδέα δεν έχω. Γεγονός, πάντως, είναι ότι αυτή η κατάσταση συνεχίζεται εδώ και χρόνια και είναι περισσότερο από ποτέ ισχυρή. Ίσως, λοιπόν, να είναι ανωμαλία, αλλά μην ξεχνάμε ότι το Ισραήλ διαθέτει το πιο ισχυρό στρατό στη Μέση Ανατολή και πυρηνικό οπλοστάσιο που το κατατάσσει στο έκτο στη λίσχη των πυρηνικών κρατών.

Οι μνήμες του Ολοκαυτώματος κρατούνται ζωντανές ούτως ώστε τα δυτικά κράτη να αισθάνονται ένοχα και οι Εβραίοι πατρινοί. Η φόρμουλα αυτή δούλεψε εξαιρετικά καλά και δεν υπάρχει κανένας λόγος να δείχνει ότι δεν θα συνεχίσει να δουλεύει καλά και στο μέλλον.

Δραματική αλλαγή

Παρ' όλα αυτά, η συνεχής κατάσταση που μου είχε τα θύματά της και από κοινω και από διεθνή άποψη. Και τώρα η αιφντοδραματική αλλαγή στη διεθνή διάταξη δυνάμεων, μετά την κατάρρευση της ΕΣ υπονόμισε μερικές από τις παλαιές διευθύνσεις στη Μέση Ανατολή. Τα αραβικά κράτη δεν έχουν πλέον την πολυτέλεια επιλογής συμμάχων, αλλά πρέπει να συνδιαλέγονται με τη Δύση, είτε το θέλουν είτε όχι. Και σημαίνει ότι το Ισραήλ δεν θα παραμείνει ο μόνος σύμμαχος πάνω στο οποίο μπορούν να βασίζονται τα δυτικά συμφέροντα στην περιοχή. Δεν μπορώ, σαφώς, να υποστηρίξω ότι η αιτία της αλλαγής πολιτικής οφείλεται σ' αυτό το νέο αστερισμό συσχετισμών δυνάμεων ή ήταν αιτία μιας βαθύτερης επίγνωσης ότι οι στρατιωτικές λύσεις κάνουν τη κατάσταση εξαιρετικά δυσάρεστη, ακόμη και για πιο αυτάρεσκους. Ωστόσο, κάτι συνέβη.

Μεταξύ ελπίδας και ανησυχίας

της Yael Lotan

Η αιφνίδια και δραματική ανατροπή της εμπόλεμης κατάστασης στη Μέση Ανατολή έχει οδηγήσει σε μία «δύσκολη ειρήνη» που απομένει να δοκιμαστεί στην πράξη. Ισραηλινοί και Παλαιστίνιοι αντιμέτωποι με το παρελθόν, το παρόν και το μέλλον καλούνται να ζήσουν ειρηνικά και να εδραιώσουν αυτή την ειρήνη μ' όλα τα βάρη και τις δουλειές που φέρουν στις αποσκευές τους.

Η Ισραηλινή συγγραφέας, δημοσιογράφος και κριτικός Yael Lotan μάς δίνει τη δική της άποψη για την ταραχώδη Μέση Ανατολή.

Σεπτεμβρίου 1993: η χειραψία της ελπίδας.

...ία κυβέρνηση του Ισραήλ που έχει επικε-
...λῆστο Εργατικό Κόμμα, ξαφνικά αποφά-
...ε να αλλάξει πολιτική πορεία – αναγνώ-
...την ύπαρξη του παλαιστινιακού λαού
...την εθνική του ηγεσία και προσφέρθηκε
...συνομιλήσει για τον καθορισμό των μελ-
...τικών λύσεων.

Πικρό χάπι

...χρειάζεται να τονίσω ότι οι Παλαιστί-
...πρέπει να καταπιούν ένα πολύ πικρό
...Απωθήθηκαν βίαια και τελικά συμπιέ-
...αν να ζουν σ' ένα κομμάτι μόνο της γης
...γνώριζαν για δική τους, όπου κι εκεί
...σαν κάτω από σκληρή, στρατιωτική δια-
...έρνηση. Ξένοι, τώρα, ζουν σε χωριά και
...μεις που κάποτε ήταν δικά τους. Τους
...σφέρουν τώρα κάποιο βαθμό αυτονο-
...στο τελευταίο μικρό κομμάτι της Πα-
...πίνης κι όλοι περιμένουν από αυτούς να
...και ευγνώμονες. Ίσως, βέβαια, μια
...α αυτονομία να αποτελεί και κάποια
...κούφιση ύστερα από 26 ολόκληρα χρό-
...ισραηλινής κατοχής. Φαίνεται ότι ο πα-
...πινιακός λαός στο σύνολό του έχει κά-
...κουραστεί και έχει πονέσει τόσο πολύ,
...να μην έχει άλλη επιλογή παρά να
...ρωνήσει.

...ναι σαν να 'χει κάποιον αλυσσοδεμένο
...τόσον καιρό, ώστε ακόμα και η απλή
...θερία να κάνει μια βόλτα στην αυλή της
...κής, φαντάζει πραγματικά υπέροχη...

Τρία στρατόπεδα

...ίδια στιγμή οι Ισραηλινοί είναι διαιρε-
...σε τρία μεγάλα στρατόπεδα: Το μεγα-

...λύτερο υποστηρίζει την κυβέρνηση και λέει:
...«Οκέι. Ας φύγουμε από τα κατεχόμενα, ας
...έχουμε λιγότερη θητεία, λιγότερα προβλή-
...ματα με την Intifada. Δεν είναι καθόλου
...ευχάριστο, φυσικά, να περιπολεί κανείς πā-
...νω σε θωρακισμένα οχήματα μέσα στα κατε-
...χόμενα και τα στρατόπεδα συγκέντρωσης
...στη Λωρίδα της Γάζας και να σε πετροβο-
...λούν». Το στρατόπεδο αυτό θέλει βασικά να
...υπάρχουν λιγότεροι Άραβες στο Ισραήλ.
...Στο δεύτερο στρατόπεδο ανήκουν οι εθνικι-
...στές, αυτοί που είναι υπέρ της προσάρτησης.
...Προτιμούν να κρατήσουν τα κατεχόμενα
...εδάφη μ' οποιοδήποτε τίμημα και ελπίζουν
...ότι αργά ή γρήγορα οι Άραβες που ζουν εκεί
...θα απελπιστούν από τις άθλιες συνθήκες
...ζωής τους και θα μεταναστεύσουν για αλ-
...λού. Ή, ποιος ξέρει, κάποια άλλη ευκαιρία
...μπορεί να παρουσιαστεί για να τους εκδιώ-
...ξουν... Αυτή η κατηγορία θα κάνει τα πάντα
...για να τορπιλίσει τις ειρηνικές διευθετήσεις
...που έχουν συμφωνηθεί μεταξύ της κυβέρνη-
...σης του Ισραήλ και της ηγεσίας των Παλαι-
...στινίων. Το αν η αντίστασή τους θα φτάσει
...μέχρι και τον εμφύλιο πόλεμο όταν έρθει η
...στιγμή για να την εφαρμογή της συμφωνίας
...είναι νωρίς να το πούμε.

Δύο κράτη για δύο έθνη

...Τελικά υπάρχει κι ένα τρίτο στρατόπεδο, το
...πιο μικρό. Αποτελείται από Ισραηλίτες,
...Εβραίους και Άραβες που βλέπουν τη δια-
...δικασία με ανάμικτα αισθήματα. Από τη μια
...μεριά, θεωρούν θετικό το γεγονός ότι η ισ-
...ραηλινή κυβέρνηση αναγνώρισε τελικά την
...Οργάνωση για την Απελευθέρωση της Πα-
...λαιστίνης και προχώρησε σε κινήσεις που

...τελικά οδηγούν στη δημιουργία παλαιστι-
...νιακού κράτους, δίπλα στο Ισραήλ. Στο κά-
...τω κάτω της γραφής δεν φωνάζαμε τόσα
...χρόνια: «Ισραήλ - Παλαιστίνη: Δυο κράτη
...για δυο έθνη»; Πράγματι, μερικοί από μας
...καταδιωχτήκαμε γιατί συναντηθήκαμε με
...μέλη της ΟΑΠ (συμπεριλαμβάνομαι κι εγώ
...σ' αυτούς), κατά τη διάρκεια της πενταε-
...τίας, όπου τέτοιες συναντήσεις ήταν απαγο-
...ρευμένες από το νόμο...

...Αλλά δεν μπορούμε να επιχαιρούμε όσο
...θα θέλαμε. Πολύ αίμα έχει ποτίσει το δρόμο
...για να οδηγηθούμε εδώ, αίμα αθώων ανθρω-
...πων. Μερικοί απ' αυτούς Ισραηλίτες, οι πε-
...ρισσότεροι Παλαιστίνιοι. Ήταν, άραγε,
...ανάγκη να σκοτωθούν τόσοι πολλοί πριν οι
...πολιτικοί «δουν το φως»;

...Κι ακόμη όσοι από μας δεν είμαστε σιωνι-
...στές, που δεν ασπαζόμαστε το ιδανικό του
...ισραηλινού κράτους για πάντα, δεν είμαστε
...σίγουροι αν θα πρέπει να πανηγυρίσουμε
...για τη νέα διχοτόμηση της χώρας. Βέβαια,
...θα πρέπει να κάνουμε τα πάντα για να ζή-
...σουμε μαζί, Ισραηλίτες και Παλαιστίνιοι, με
...ειρήνη και ισότητα!

...Όμως, παρεμβαίνει η σκληρή πραγματι-
...κότητα και συνειδητοποιούμε ότι οι Παλαι-
...στίνιοι αξίζουν να έχουν τα δικά τους χωρίς
...τους Ισραηλινούς μέσα στα πόδια τους. Να
...έχουν τη δική τους Βουλή και τους δικούς
...τους νόμους, τη δική τους σημαία και το δικό
...τους Τύπο κι ούτω καθεξής. Να επανακτή-
...σουν και να επανοικοδομήσουν ό,τι μπο-
...ρούν, όσο καλύτερα γίνεται. Συνειδητοποι-
...ούμε, επίσης, ότι στο σημερινό κόσμο –στον
...κόσμο της Βοσνίας, της Γεωργίας, της Αρμε-
...νίας, κ.λπ.– είναι αφελές να περιμένουμε
...ειρηνική συνύπαρξη σ' ένα δι-εθνικό κρά-
...τος. Το καλύτερο που μπορούμε να ελπίζου-
...με είναι το αίμα να παγώσει στις φλέβες των
...ανδρών και για τις γυναίκες να σταματήσουν
...να θάβουν τα παιδιά τους, το εμπόριο να
...αντικαταστήσει τα πυρά των όπλων.

Ανοιχτές πόρτες

...Εμείς που ανήκουμε στο πρώτο στρατόπεδο
...δεν είμαστε πια τόσοι λίγοι και τόσο απο-
...κομμένοι στην ισραηλινή πολιτική σκηνή.
...Μας αρέσει να τονίζουμε: «Σας τα λέγαμε
...εμείς!», αλλά δεν χοροπηδάμε και δεν κραυ-
...γάζουμε. Υπάρχει μακρύς δρόμος μπροστά
...μας και θα υπάρξουν πολλές δύσκολες μέρες
...και πικρές ώρες, όταν θα χρειαστεί υπομονή
...και μεγάλη αποφασιστικότητα.

...Είναι καλύτερα, όμως, να 'χουμε ανοιχτή
...την πόρτα παρά να ζούμε μέσα σ' ένα κλει-
...στό άρμα μάχης ή μέσα σ' ένα κελί φυλακή

Πώς πάνε τα πράγματα; Αυτή η πολύ απλή ερώτηση είναι πράγματι δύσκολο να απαντηθεί καθώς η κατάσταση στην Τουρκία είναι πολύπλοκη, γεμάτη πολλές αντιφάσεις.

Η νέα «χαριτωμένη» πρωθυπουργός Τσιλέρ προσπαθεί να κάνει πολλά πράγματα στον τομέα της οικονομίας ενάντια σ' όλους.

Παρά δηλαδή τις αντιρρήσεις του Σοσιαλδημοκρατικού Λαϊκιστικού Κόμματος που συμμετέχει στον κυβερνητικό συνασπισμό, παρά τις αντιδράσεις που συναντά μέσα στο κόμμα της, παρά τις αντιρρήσεις του πρώην αφεντικού της και νυν προέδρου Ντεμιρέλ, παρά τις αντιδράσεις του λαού, ιδιαίτερα των εργαζομένων, η Τσιλέρ προσπαθεί να προωθήσει τις ιδιωτικοποιήσεις είτε κλείνοντας επιχειρήσεις είτε πουλώντας τις, πετώντας φυσικά τους εργάτες στο δρόμο. Κι αυτό με τη σειρά του προκαλεί την αντίσταση των εργατών και των κυβερνητικών της εταίρων, ενώ οι επιχειρηματίες της Ισταμπούλ την πιέζουν για ακόμα περισσότερες ιδιωτικοποιήσεις. Οι εργάτες την πληρώνουν, τη στιγμή που το κράτος ξοδεύει εκατομμύρια δολάρια για να ενθαρρύνει τον ιδιωτικό τομέα και χαρίζει τεράστια ποσά στους φοροφυγάδες.

Στο μεταξύ, «άγνωστοι» συνεχίζουν να δολοφονούν. Πρόσφατα δολοφονήθηκε ο

Οι Κούρδοι ζο
σε
απομακρυσμέ
υπανάπτυκτες
περιοχές και
προσπαθούν ν
διατηρήσουν
ταυτότητα και
αξιοπρέπεια τ

Πώς πάνε τα πράγματα;

του Αλή Ταρντάνογλου

Στην Τουρκία διηγούνται ένα χαρακτηριστικό ανέκδοτο. Ένας Γάλλος, ένας Αμερικανός, ένας Γερμανός κι ένας Τούρκος επισκέπτονται μια έκθεση με προϊόντα υψηλής τεχνολογίας και στέκονται μπροστά σ' έναν πολύ «έξυπνο» κομπιούτερ, την τελευταία λέξη της τεχνολογίας. Ο κομπιούτερ, για να δείξει πόσο «έξυπνος» είναι τους ζητεί να τον ρωτήσουν την πιο δύσκολη ερώτηση που μπορούν να σκεφτούν. Ο Γάλλος ερωτά πρώτος και παίρνει απάντηση σε 2 δευτερόλεπτα. Με τη σειρά του ο Αμερικανός παίρνει απάντηση σε 4 δευτερόλεπτα και κατόπιν ο Γερμανός σε 6 δευτερόλεπτα. Έρχεται και η σειρά του Τούρκου. Περνούν τα δευτερόλεπτα, τα λεπτά, ώρες ολόκληρες, καμιά απάντηση. Έπειτα από 4 ώρες, κι αφού οι τεχνικοί αγωνίζονται να δουν τι έχει συμβεί και ο κομπιούτερ παραμένει σιωπηρός, ρωτούν θυμωμένα τον Τούρκο τι ερώτηση τέλος πάντων υπέβαλε και «κομπλάρισε» τον κομπιούτερ. Τότε αυτός απογοητευμένος είπε: «Ρώτησα μια απλή ερώτηση: Πώς πάνε τα πράγματα στην Τουρκία; Αυτό όλο κι όλο».

βετεράνος δημοσιογράφος Ugur Mumcu οι δολοφόνοι του δεν έχουν ακόμα βρεθεί. Η αστυνομία συνεχίζει τις έρευνες, αυθόρνητα τις περισσότερες φορές.

Εσωτερικά προβλήματα της Τσιλέρ

Η Τσιλέρ αντιμετωπίζει σοβαρά προβλήματα μέσα στο κόμμα της, το Κόμμα του Οδού (TPP). Η αντιπολίτευση είναι ισχυρή. Όσοι απογοητεύθηκαν διότι υποψηφιοποιήθηκαν κάθε άλλο παρά αισθήματα τρέφουν απέναντί της. Ο πρόεδρος της Βουλής Cindoruk την επικρίνει ανοιχτά. Ο γενικός γραμματέας του Κόμματος Ergenekon δήλωσε ότι θα διεκδικήσει την αρχηγία στο Συνέδριο το Νοέμβριο. Ο αντιπρόεδρος του TPP Dulger την επικρίνει κι αυτός με σφοδρότητα. Και τελικά ο ίδιος

Ντεμιρέλ δεν κρύβει καθόλου τα αρνητικά αισθήματά του απέναντί της. Οι τοπικές γανώσεις του TPP είναι κι αυτές σε ανηλεή ραγή, καθώς η Τσιλέρ δεν της δίνει καμία σημασία.

Δυσεπίλυτα προβλήματα

Υπάρχουν, ωστόσο, μερικά προβλήματα που δεν αφορούν μόνο την Τσιλέρ αλλά και την Τουρκία και που η λύση τους είναι πραγματικά δύσκολη. Είναι, για παράδειγμα, το Κυπριακό και το Κουρδικό πρόβλημα.

Μηνιαία επιθεώρηση, Μαυρομιχάλη 39, Αθήνα 106 80, τηλ. 36 19 837, fax. 36 02 621.

Το φύλο των αγγέλων, της σύνταξης. Εξαφανίζοντας είδη, διακυβεύοντας τον πολιτισμό, του Μιχάλη Μοδινού. Πηνειός Ηλείας: υπάρχει σωτηρία; του Γιάννη Παπαναστασόπουλου. Πράσιнос ρατσισμός, του Αργύρη Παναγόπουλου. Κολομβία: πετρέλαιο αντί κοκαΐνης, του Γιάννη Σακιώτη. Σαρωνικός: μια καμπάνια με προεκτάσεις, του Γιάννη Παρασκευόπουλου. Ελλήνων... ρατσισμός, του Ανδρέα Πετρόπουλου. Σφαγή στον Αμαζόνιο, της Ζέφης Κόλλια. Ατύχημα σε εργοστάσιο PVC στην Ισπανία, της Greenpeace. Νεότερα από το Worldwatch, του Α. Τ. Εκτός πολιτικού σχεδιασμού οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, από το Ηλιακό Γράμμα.

Θύμιος Παπαγιάννης: Οι ελληνικοί υγρότοποι στην Ιαπωνία. Ντέρεκ Ντέννιστον: Παγωμένοι δείκτες για τη θέρμανση του πλανήτη. Νίκος Τσούλιας: Μηχανική γενετική: το κουτί της Πανδώρας. Γούεην Χωλ: Ο Κλίντον και οι πυρηνικές δοκιμές.

Μαριλένα Ιατρίδου: Τουριστικός νόμος ή σενάριο οικολογίας φρίκης. Νικόλαος Καραβάς: Παραλίες και θίνες. Αλ. Τομπάζης: Άδικη η κριτική για το Ηλιακό Χωριό. Ν. Κυπρίδης: Τα θηράματα και το Κόκκινο Βιβλίο. Γιώργος Ντούρος: Δασική οδοποιία: με τι σκοπό; Εύη Τσιπρίδου: Αποστολή στην Κλειτορία.

Φρέντερικ Τέρνερ: Προς ένα νέο περιβαλλοντικό ήθος. Ζακ Πруνεντύ: Βιασμός και πατριαρχία. Ζακ Ντεκορνό: Παγκοσμιότητα, αλλά με τι τίμημα; Φιλίπ Μπακέ: Στα στρατόπεδα προσφύγων της Μαυριτανίας.

Κι ακόμα: Ευρωοικολογικά, Πλήθη και κέραμοι, Βιβλίο, Περιφερειακά - Διεθνή, Τοπικός Τύπος, Κρωγμοί κ.ά.

Στην Τουρκία επικρατεί η άποψη ότι το κυρδικό θα είναι το πιο σοβαρό πρόβλημα τις επόμενες δεκαετίες και γι' αυτό πρέπει πρώτα να τελειώσει το Κυπριακό. Είναι κινδύνος για κάποιο συμβιβασμό. Έτσι σκέφτονται οι πολιτικοί που πρέπει φυσικά να είσουν την κοινή γνώμη ότι δεν «ξεπουλούν» τα «εθνικά συμφέροντα» κι ότι τα προβλήματα μπορούν να λυθούν μόνο με αλόγο και συμβιβασμούς. Στο Κυπριακό τα δύο μέρη της διαμάχης έχουν τα αρνητικά και τα θετικά τους, βαρύνονται με λάθη λά έχουν και τα δίκαιά τους. Αυτή είναι η πραγματικότητα. Υπάρχουν μνήμες (καλές και κακές), πολύ αίμα χύθηκε και από τις δύο μεριές. Το πρόβλημα δεν είναι μόνο το σοστό των εδαφών που θα ανήκει σε κάθε

μιας, η αναλογία των βουλευτών και τα ρόμιοι. Όχι πως αυτά δεν είναι σημαντικά προβλήματα. Κάθε άλλο, αλλά τελικά, κατά τη γνώμη μου, «τεχνικά» προβλήματα. Αλλά με τα «μαθηματικά» δεν λύνονται τα προβλήματα, χωρίς την ψυχολογία.

Τα δύο μέρη έχουν τα δικά τους ορθά χειρήματα. Όταν η ελληνοκυπριακή πλευρά ομιλεί για την τουρκική εισβολή η ιεροκυπριακή ομιλεί για τα γεγονότα του 4, τον Σαμψών και το πραξικόπημα. Ορκείται για μια ιστορία χωρίς τέλος. Ζητάται, κατ' αρχήν, να ξεκαθαρίσει ο μυαλό των απλών ανθρώπων απ' όλες τις πικρές μνήμες, τους συναισθηματισμούς. Τότε μόνο θα επέλθει η επιθυμητή σύγκλιση. Άλλα προβλήματα, όπως η ποικίλη διαμάχη εκτός των κόλπων των Τουρ-υπρίων περιπλέκουν την κατάσταση, γενικά πιστεύεται ότι η Αγκυρα ανησυ-γι' αυτή την κατάσταση κι ότι η Τσιλέρ εμμενι θέλει, υιοθετώντας μια πραγματι-κή αντίληψη στις διεθνείς σχέσεις, να «τε-σνει» με το Κυπριακό.

Το κυρδικό αγκάθι

Έχει βέβαια και το αιχμηρό αγκάθι του κυρδικού, που οι Τούρκοι συνηθίζουν να ροούν σε δύο μέρη: α) Το Κυρδικό πρό-μα γενικά και β) το πρόβλημα του ΡΚΚ. Ισχυροί και οι δημοκράτες διανοούμε-πιμένουν να διαχωρίζουν τα δύο αυτά δλήματα και να υποστηρίζουν τη δημο-ακή λύση. Λένε: «Εάν η κυρδική ταυ-τα αναγνωριστεί δημοκρατικά, οι στρα-ικές δραστηριότητες του ΡΚΚ θα στα-σουν. Διότι η αιτία του στρατιωτικού να θα εκλείψει με τη δημοκρατική λύ-ση».

Γι' αυτή τη μεριά της η κυβέρνηση, λέει: «Ναι, δημοκρατική λύση. Αλλά πρέπει πρώτα το να καταθέσει τα όπλα». Σύμφωνα με

πολιτικούς παρατηρητές, αυτό σημαίνει ότι η τουρκική κυβέρνηση δεν θέλει να κάνει το ΡΚΚ να πιστέψει ότι έχει κουραστεί από τον ένοπλο αγώνα κι ότι προσεγγίζει τη δημο-κρατική λύση, απ' την πλευρά του, το ΡΚΚ, σκέφτεται ανάλογα. Καμιά πλευρά δεν επι-στεύεται την άλλη.

Το ΡΚΚ έχει περίπου 10.000 αντάρτες στα βουνά καλά εξοπλισμένους. Είναι όμως δύ-σκολη η υποστήριξή τους και δύσκολος ο ανεφοδιασμός τους. Απ' την άλλη πλευρά, 100.000 Τούρκοι στρατιώτες, όπως λέγεται, βρίσκονται στα ίδια βουνά. Η τουρκική κυ-βέρνηση ξοδεύει τεράστια ποσά παρά τον πληθωρισμό και τα άλλα τεράστια προβλή-ματα της οικονομίας.

Η επιρροή των δυτικών δυνάμεων είναι πολύ σημαντική στο Κυρδικό ζήτημα. Η Δύση πιέζει την Τουρκία και την επικρίνει για τη στάση της στο Κυρδικό. Και οι δύο πλευρές εξοπλίζονται απ' τη Δύση. Η τουρ-κική κυβέρνηση ισχυρίζεται ότι οι αμερικα-νικές στρατιωτικές δυνάμεις που σταθμεύ-ουν στην περιοχή βοηθούν το ΡΚΚ· απ' την άλλη μεριά η ίδια ανανεώνει την παραμονή τους εκεί κάθε 6 μήνες. Η Τουρκία δεν «συ-μπαθεί» τους δικούς της Κούρδους αλλά υποστηρίζει τους Κούρδους του Ιράκ. Ακρι-βώς όπως το Ιράκ και το Ιράν ή η Συρία δεν συμπαθούν τους δικούς τους Κούρδους, αλ-λά στηρίζουν τους Κούρδους που κατοικούν στα αντίπαλα κράτη.

Μια άποψη του Κίσιινγκερ

Την περίοδο 1980-'88 είχαμε τον πόλεμο Ιράκ - Ιράν. Όπως άρχισε έτσι και τέλειωσε. Κατά τη διάρκεια του πολέμου, ο τότε υπουργός Εξωτερικών των ΗΠΑ Χένρυ Κίσιινγκερ έγραψε ένα άρθρο στην εφημερί-δα International Herald Tribune το Φε-βρουάριο του 1985 περίπου τα εξής: «Δεν θέλουμε χάος στην περιοχή. Θέλουμε σταθε-ρότητα και εσωτερική ασφάλεια. [Την ασφάλεια φυσικά των αμερικανικών συμφε-ρόντων εννοούμε]. Γι' αυτό το λόγο δεν θέ-λουμε να καταστραφούν ούτε το Ιράκ ούτε το Ιράν. Θέλουμε όμως να κουραστούν και να εξαντληθούν».

Δεν μπορούμε, λοιπόν, να συμπεράνουμε πως ο πόλεμος άρχισε κι έληξε έτσι ακριβώς όπως τον ήθελαν οι ΗΠΑ και οι δυτικές δυνάμεις; Και με βάση την εμπειρία της «Κα-ταιγίδας της Ερήμου», τον Πόλεμο στον Περσικό, δεν μπορούμε άραγε να πούμε ότι αν κάποιος δεν έχει «κουραστεί και εξαντλη-θεί αρκετά» τότε δεν μένει παρά να τον κα-ταστρέψουμε εντελώς;

Εάν συμμερίζεστε τα ερωτήματα αυτά, τώ-τε μπορεί να δώστε τη δική σας απάντηση.

■ «ΑΓΩΝΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΙΡΗΝΗ»

Ο φυλακισμένος σε απομόνωση ηγέτης του Μαοϊκού κινήματος του Περού Sendero Luminoso (Φωτεινό Μονοπάτι) Γκούζμαν, με μια εκπληκτική ανακοίνωσή του καλεί τους συναγωνιστές του να καταθέσουν τα όπλα και να «αγωνιστούν για την ειρήνη». Ο εμφύλιος πόλεμος μαίνεται στο Περού από το 1980. Από τότε που άρχισε ο ένοπλος «λαϊκός αγώνας» μέχρι σήμερα κάπου 30.000 άτομα έχουν βρει το θάνατο. Ο Γκούζμαν συνελήφθη τον περασμένο Σεπτέμβριο και αποτέλεσε σημαντικό πλήγμα των ανταρτών (Λαϊκός Ανταρτικός Στρατός), ένοπλο βραχίονα του Κ.Κ. του Περού, καθώς οι αντάρτες τον θεωρούσαν ως «το τέταρτο ξίφος του Μαρξισμού - Λενινισμού - Μαοϊσμού».

Ο πρόεδρος της χώρας Φοντζίμορι αντιμετωπίζει δημοψήφισμα στις 31/10, επιδιώκοντας να αναλάβει ακόμα πιο πολλές εξουσίες απ' αυτές που έχει, καθώς στην ουσία ανέλαβε δικτατορικές εξουσίες τον Απρίλιο του 1992. Λέγεται ότι η στροφή 180 μοιρών του Γκούζμαν τον ευνοεί εκλογικά, παρά την αντιπολίτευση που αντιμετωπίζει. Το ερώτημα είναι αν οι αντάρτες του «Φωτεινού Μονοπατιού» θα ακολουθήσουν το μήνυμα του αρχηγού τους από το κελί της φυλακής, καταθέτοντας τα όπλα, ή αν το ένοπλο κίνημα διχαστεί.

Στο βίντεο όπου εμφανίζεται ο Γκούζμαν, τελείως αλλαγμένος, έχοντας χάσει βάρος, χωρίς γενειάδα και με πολιτικά ρούχα, πολλοί δεν ήθελαν να πιστέψουν, λέγοντας ότι η δήλωση αυτή έγινε υπό την επήρεια ναρκωτικών και ψυχολογικής βίας.

■ ΘΕΡΜΗ ΥΠΟΔΟΧΗ

Στη διάσκεψη της Κοινοπολιτείας που διεξάγεται στην Κύπρο, οι Ελληνοκύπριοι επιφύλαξαν «θερμή» υποδοχή διαμαρτυρίας στη βασίλισσα Ελισάβετ. Και οι διαμαρτυρίες αυτές δεν αφορούσαν το πάντα κακόγουστο ντύσιμό της, απλώς την κακόγουστη φάρσα της αγγλικής πολιτικής που νίπτει τώρα τας χείρας της για το πρόβλημα της Κύπρου, ζητώντας σε κάθε φάση όλο και περισσότερες υποχωρήσεις από τους Ελληνοκύπριους.

■ ΤΟ ΠΡΑΞΙΚΟΠΗΜΑ ΤΗΣ ΗΜΕΡΑΣ

Αλεξιπτωτιστές ανέτρεψαν τον πρόεδρο του Μπουρουντί, όπως μετέδωσε βελγικός Ρ/Σ. Πρόεδρος και πρωθυπουργός εκτελέστηκαν, αναφέρει η είδηση. Τα πραξικοπήματα έρχονται και παρέρχονται. Η φτώχεια και η πείνα παρα-

μένουν για τη συντριπτική πλειοψηφία.

■ POLITICAL CORRECTNESS

Δικαστήριο της Καλιφόρνιας διέταξε γυναίκα να παραδώσει την επιτροπεία του δετούς παιδιού στον πρώην σύζυγό της διότι κάπνιζε κι αυτό θα μπορούσε να βλάψει σοβαρά την υγεία του παιδιού. Η 30ετής νοσοκόμα Susan Tanner, που καπνίζει τουλάχιστον 20 τσιγάρα την ημέρα, υποχρεούται να «παραδώσει» το παιδί της διότι ο σύζυγός της «απέδειξε» ότι η νικοτίνη στο αίμα της δετούς κόρης ως «παθητικής καπνιστού» ισοδυναμούσε με «8 τσιγάρα την ημέρα».

Σε μια άλλη δικαστική υπόθεση στην Καλιφόρνια, σύζυγος μήνυσε το σύζυγό της διότι καπνίζει μπροστα στις κόρες τους.

Λογική κατάληξη όλων αυτών είναι, όπως δήλωσε κάποιος δικηγόρος, «η αστυνομία να μπαίνει στα σπίτια μας για να διαπιστώνει αν οι γονείς καπνί-

ζουν μπροστά στα παιδιά τους».

Καπνιστές προφυλαχτείτε και γρηγορείτε.

■ ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΤΗΣ ΔΥΝΑΣΤΕΙΑΣ

Η Μπενάζιρ Μπούτο και πάλι στο πηδάλιο του Πακιστάν, αφού κέρδισε τις εκλογές στις 19 Οκτωβρίου. Επέτυχε πλειοψηφία στη Βουλή που της επιτρέπει να κυβερνήσει, υπό το βλέμμα φυσικά των στρατιωτικών. Έχει τώρα, λένε, την πείρα και τη «σοφία» να μην ξανακάνει τα ίδια λάθη, όπως στην πρώτη της θητεία ως πρωθυπουργός. Όπως και να 'χει το πράγμα, η επιστροφή της μεγάλης πολιτικής οικογένειας είναι γεγονός και η σπουδαγμένη στην Οξφόρδη Μπενάζιρ καλείται να κυβερνήσει τη χώρα αυτή με τα τόσα προβλήματα κατά διαφορετικό τρόπο. Προς το παρόν, όμως, όλοι παρακολουθούν τους συγγενείς της θα διορίσει σε θέσεις - κλειδιά, αν δηλαδή επαναλάβει τα του παρελθόντος.

Διαδηλωτές στη Σεούλ διαμαρτυρόνται έξω από τη ρωσική πρεσβεία για τα πυρηνικά απόβλητα (900 που έριξαν την περασμένη εβδομάδα οι Ρώσοι στη θάλασσα της Ιαπωνίας, προκαλώντας έντονες διαμαρτυρίες πυρηνική απειλή και πάλι στο προσκήνιο, και τα οικονομικά αδιέξοδα των πρώην κομμουνιστικών χωρών ωθούν εκμετάλλευση πυρηνικής ενέργειας.

Ο δήμαρχος που έσπερνε ανέμους

του Γιάννη Κωστάκη

Δημοτική Αρχή, παρά για να συμβάλει εποικοδομητικά στην προώθησή του». Και παρακάτω την κατηγορεί για υπονόμευση της Δημοτικής Αρχής και για την αντιπαλότητα που δημιούργησε με τους συναδέλφους της. Ανάλογες «ευγενείς» εκφράσεις χρησιμοποιεί και για την κυρία Στέλλα Αλφιέρη, την οποία κατηγορεί για «σοβαρότατες καθυστερήσεις στην παραγωγή έργου» και ότι με τη στάση της «ροκάνιζε το δέντρο που τη στήριζε». Βέβαια, στο εύλογο ερώτημα, αν αληθεύουν τα όσα καταμαρτυρεί ο δήμαρχος, γιατί διατηρούσε στις θέσεις τους τις δύο αντιδημάρχους, μάλλον δεν πρέπει να αναμένουμε απάντηση.

Ανεξαρτήτως πάντως των εξελίξεων που θα έχει η συγκεκριμένη ιστορία, ήδη διαφαίνεται ότι τουλάχιστον οκτώ από τους είκοσι τέσσερις συμβούλους της πλειοψηφίας, για τον έναν ή τον άλλο λόγο έχουν διαχωρίσει τη θέση τους από το δήμαρχο. Γεγονός που θέτει σε αμφισβήτηση τη λήψη ορισμένων εκκρεμών αποφάσεων, έστω και αν κάποιοι από τη μειοψηφία, προεκλογικά τουλάχιστον, είχαν συνταχθεί μαζί του. Ο ίδιος, κατανοώντας το πρόβλημα, προσπαθεί να το υποδαθμίσει, δηλώνοντας ότι όλα είναι κάτω από τον έλεγχό του.

Πασοκικότερος του ΠΑΣΟΚ

Αν τούτο είναι σωστό θα φανεί τελικά από τη στάση που θα κρατήσει το ΠΑΣΟΚ. Γιατί μπορεί μεν στελέχη του να λένε ότι «ο Λογοθέτης προσπαθεί να το παίξει ΠΑΣΟΚικότερος του ΠΑΣΟΚ, θέλοντας το ΠΑΣΟΚ να του καλύψει τα ελλείμματα που υπάρχουν στο Δήμο» και ότι «τις καταγγελίες Τσιάλτα πρέπει να τις λάβει υπ' όψιν του ο Τσοχατζόπουλος», επισήμως όμως φαίνεται ότι έχει ακόμη την πλήρη κάλυψη της κυβέρνησης. Άλλωστε η διγλωσσία του ΠΑΣΟΚ δεν είναι σημερινό φαινόμενο. Ούτε κομίζει κανείς γλαύκα εις Αθήνας όταν ισχυριστεί ότι απόψεις του τύπου: «Ο Λογοθέτης δεν έχει ερίσματα στο ΠΑΣΟΚ για να σταθεί στον Πειραιά», μπορεί να λέγονται για λόγους εσωκομματικών και μόνο ισορροπιών.

προσωπικών σας φιλοδοξιών και του εν πολλοίς αδιαφανούς και έκδηλα προσωπικού τρόπου αντιμετώπισης των μεγάλων προβλημάτων του Δήμου, που γεννά εύλογες απορίες και σοβαρές επιφυλάξεις και βλάπτει ιδέες, αξίες, και πρόσωπα». Και καταλήγει λέγοντας ότι αρνείται να ακολουθήσει «... ένα δρόμο αδιαφανών διαδικασιών, προσωπικών επιδιώξεων και κατασπατάλησης του δημοσίου χρήματος, που καθημερινά γίνεται όλο και πιο ολισθηρός και δεν εγγυάται ελπιδοφόρο μέλλον για το Δήμο του Πειραιά».

Ο δήμαρχος μιλάει για... μηδενισμό!

Από την πλευρά του ο κ. Λογοθέτης, ακολουθώντας τον προσφιλή του δρόμο των αφορισμών, αποδέχθηκε την παραίτηση της αντιδημάρχου του, λέγοντας ότι λειτούργησε «περισσότερο για παρεμπόδιση, μηδενισμό και κατασυκοφάντηση του τεράστιου ιστορικού έργου που προσφέρει η σημερινή

Οποιος σπέρνει ανέμους, θερίζει ελπίδες», λέει ο λαός και στην περίπτωση του δημάρχου Πειραιά η προίμια δικαιώνεται πλήρως. Είτε τι, έστω και αργά, κάποιοι που χι χθες συνέπλεαν μαζί του πάλαι ποτέ οδηγούν οι επιλογές, είτε διότι μπροστά στις επερχόμενες δημοτικές εκλογές λύνουν να διαχωρίσουν τη θέση τους, είτε διότι χολώθηκαν από την υποχώρησή του στο νυν κυβερνητικό κόμμα, αποφάσισαν να μην τον ακολουθήσουν και εν μέρει να λύσουν τη σιωπή τους, να συγκρουσθούν μαζί του, και να μην κινδυνεύουν να ομολογήσουν έστω και να πουν ότι όσα υποστηρίξαμε σε κάποιο χρόνο, και ενώ ο δήμαρχος Πειραιά ήταν ακόμη πανίσχυρος, και σωστά.

Η παραίτηση από τη θέση των αντιδημάρχων των Σοφία Τσιάλτα και Στέλλας Αλφιέρη, με τις καταγγελίες που τις συνόδευσαν, έχει ανοίξει τους ασκούς του Αιόλου, με προβλέψεις προς το παρόν συνέπειες. Αιτιών των παραιτήσεων είναι η συγκατάθεση του κ. Στ. Λογοθέτη στην κατεδάφιση του κλασικού κτιρίου ΑΚΤΑΙΟΝ στο Ν. Φάλο.

Η κυρία Τσιάλτα, όμως, στη δήλωση της παραίτησής της τοποθετείται γενικότερα και υπονοούμενη στο δήμαρχο λέει: «... εσείς προσωπικά, όσο και ορισμένοι άμεσοι συνεργάτες σας, όχι μόνο δεν τιμάτε, με τις απόψεις σας και τις πράξεις σας, εδώ και μετό καιρό, την εμπιστοσύνη με την οποία περιέβαλαν οι προοδευτικοί και αριστεροσυνμπολίτες που σας έφεραν σ' αυτή τη θέση, αλλά και επιχειρείτε κατ' επανάλληψη, να φοβάμαι, στο όνομα των υπέρμετρων

Μεσόγειος:

Νεκροταφείο πετρελαϊκών αποβλήτων

Τα αποτελέσματα των ερευνών της Greenpeace και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για τη ρύπανση στις ελληνικές θάλασσες και ευρύτερα στη Μεσόγειο δεν επιτρέπουν περιθώρια αισιοδοξίας.

της Γεωργίας Δάμα

Δυο εβδομάδες πέρασαν και η πετρελαιοκηλίδα της Πύλου αρμενίζει ανενόχλητη στο Ιόνιο, μαυρίζοντας ακόμη και τις περιοχές που έχουν ήδη καθαρισθεί.

Το θεσμικό πλαίσιο ή οι γνωστές συμβάσεις για την προστασία από τη ρύπανση των θαλασσών μας αποδεικνύεται ελλιπές, διαγράφοντας τον υπάρχοντα εφησυχασμό και στους πλέον αδιάφορους για τα οικολογικά θέματα.

Τα επαναλαμβανόμενα και εκτεταμένα κρούσματα ρύπανσης των ελληνικών θαλασσών απαιτούν σοβαρή αντιμετώπιση, εφόσον διαπλέκονται ευρύτερα συμφέροντα, που ξεπερνούν την ελληνική επικράτεια.

Να αποφεύγεται η διέλευση δεξαμενοπλοίων που μεταφέρουν πετρελαιοειδή και επικίνδυνες χημικές ουσίες, αποφάσισαν (25/1/93 και 15/3/93) οι υπουργοί Περιβάλλοντος και Μεταφορών της Κοινότητας. Η απόφαση που δεν εφαρμόστηκε στη χώρα μας, αφορά τις θαλάσσιες περιοχές ιδιαίτερου οικολογικού ενδιαφέροντος, όπου τα μέτρα όπως αυτό της υποχρεωτικής πλοήγησης δεν αποτρέπουν τα ατυχήματα.

Στο μεταξύ, με ανακοίνωση σε έντονο ύφος, που εξέδωσε η Greenpeace, καταγγέλλει την απόκρυψη προς τα κάτω του βαθμού ρύπανσης της Πύλου και την απροθυμία λήψης σοβαρών μέτρων από την ηγεσία του Υπ. Εμπορικής Ναυτιλίας. Στην ίδια ανακοίνωση, επισημαίνεται η προσπάθεια συγκάλυψης της υπόθεσης που εξυπηρετήθηκε από τη διπλή γλώσσα την οποία χρησιμοποίησαν ο δήμαρχος της Πύλου, το ΥΕΝ όπως και η πλοιοκτήτρια εταιρεία.

Εκτός, όμως, από την καθυστέρηση στη λήψη μέτρων απορρύπανσης, μετά το ατύχημα, και τις συνεχείς αντιφάσεις σχετικά με την αδικαιολόγητη χρήση «διασκορπιστικών» ουσιών, η οργάνωση καταγγέλλει ότι ο νέος υπουργός Γ. Κατσιφάρας προτείνει ημίμετρα επί της ουσίας, εγκαινιάζοντας έτσι μια πολιτική συμβιβασμού με ναυτιλιακά συμφέροντα.

Καλώντας την κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ να πάρει, επιτέλους, καθαρή θέση στο πρόβλη-

μα, η περιβαλλοντική οργάνωση απευθύνει τα παρακάτω ερωτήματα:

- Προτίθεται η κυβέρνηση να απαγορεύσει την είσοδο τάνκερ στον ιστορικό όρμο του Ναυαρίνου, υιοθετώντας την προεκλογική της υπόσχεση, ότι «η προστασία των σημαντικών υδροβιοτόπων της χώρας επιβάλλει την καθιέρωση ζωνών απαγόρευσης διέλευσης πετρελαιοφόρων»;
- Προτίθεται η κυβέρνηση να δημιουργήσει αμέσως ειδικό ταμείο για τη ρύπανση με εισφορές πλοιοκτητών και εταιρειών πετρελαίου, όπως υποσχέθηκε προεκλογικά;
- Προτίθεται η κυβέρνηση να απαγορεύσει τη χρήση των χημικών διασκορπιστικών ως επικίνδυνη, όπως συμβαίνει σε άλλες κοινοτικές χώρες;

Ο απολογισμός

Αρκετά είναι τα ερωτηματικά που παραμένουν για το πώς προσέκρουσε το πρωί του Σαββάτου (9/10) στα βράχια της Σφακτηρίας το πλοίο ILIAD, ενώ επικρατούσε πλήρης άπνοια και κανονική ορατότητα.

Αδύνατος θεωρείται ο ακριβής προσδιορισμός της ποσότητας πετρελαίου που χύθηκε στη θάλασσα. Τα αποτελέσματα, ωστόσο, είναι οδυνηρά. Εκτός των περιοχών ωτοκίας της θαλάσσιας χελώνας, που σκεπάστηκαν με στερεοποιημένες μάζες πετρελαίου, και ο ποταμός Ξηριάς μεταβλήθηκε σε μαύρο χείμαρρο. Νεκρά ψάρια και θαλάσσιοι οργανισμοί εξακολουθούν να εκδράζονται στις ακτές, ο τουριστικός αποκλεισμός θεωρείται δεδομένος και η λιμνοθάλασσα της Γιάζοβας παραδόθηκε στο πετρέλαιο μαζί με τους φθινοπωρινούς «επισκέπτες» που φιλέξενεί (ερωδιούς, κορμοράκους, αγριόπαπιες και αρκετά άλλα είδη υδροβίων πτηνών).

Η απορρύπανση άρχισε με μεγάλη καθυστέρηση, έγινε με στοιχειώδη μέσα, ενώ οι αρμόδιοι αποδίδονται ακόμη σε αγώνα αποφυγής των ευθυνών τους. Αποκορύφωμα: το ΥΕΝ δηλώνει ότι δεν είχε δοθεί η αντίστοιχη διαταγή. Έτσι, δίχως καμία καθοδήγηση, μικρά συνεργεία ερασιτεχνικών εργατών άρχισαν την απορρύπανση την τρίτη ημέρα,

ελπίζοντας να πνεύσει ευνοϊκός άνεμος.

Δεν ξέρω, δεν είδα, δεν άκουσα

Το ελληνικό γραφείο της Greenpeace υποστηρίζοντας την ανεπάρκεια του ισχύοντος νομοθετικού και θεσμικού πλαισίου, ανοιχτή επιστολή στις 19/1/93 προς πρωθυπουργό και τα αρμόδια υπουργεία επισημαίνει:

- Το νομοθετικό και θεσμικό πλαίσιο εξεπερασμένο και αναχρονιστικό.
- Η Ελλάδα παίζει ένα σημαντικό ρόλο στη διεθνή ναυτιλία και τη διακίνηση πετρελαιοειδών ειδικότερα – χωρίς η νομοσμία της να είναι εναρμονισμένη με την ουσία της κοινότητας.
- Πάνω από 100.000 τόνοι πετρελαίου καταλήγουν κάθε χρόνο στα θαλάσσια συστήματα Αιγαίου και Ιονίου.

Ειδικά μέτρα που έχουν προταθεί είναι αποκλεισμός των δεξαμενοπλοίων από οικολογικά ευαίσθητες περιοχές, η απεργία των πλοίων με χαμηλά επίπεδα ασφαλείας, η απόσυρση όλων των μεγάλων ηλικιακά πετρελαιοφόρων και η καθιέρωση ειδικού ταμείου από εισφορές πλοιοκτητών και εταιρειών πετρελαίου για την αντιμετώπιση της ρύπανσης.

Σύμφωνα με καταγγελίες που επανειλημμένως βλέπουν το φως της δημοσιότητας, δεξαμενόπλοια είναι υπέργηρα και εντελώς ακατάλληλα για την μεταφορά επικίνδυνων φορτίων. Με τις «τροποποιήσεις» που έχουν υποστεί ώστε να κερδηθεί χώρος και χρόνος και με την ελλιπή συντήρησή τους, η κατάσταση επιδεινώνεται.

Όσον αφορά την πολιτεία, βαρύνεται την αδιαφορία για δημιουργία εγκαταστάσεων υποδοχής πετρελαϊκών καταλοίπων. Σκανδαλώδες θεωρείται και το γεγονός έκδοσης πιστοποιητικών καταλληλότητας που συνεχίζουν να δίδονται σε δεξαμενόπλοια που δεν πληρούν τις προδιαγραφές. Επισημαίνεται ακόμη ότι οι περισσότερες εγκαταστάσεις των εταιρειών πετρελαίου κρίνονται ιδιαίτερα επικίνδυνες.

Ως θάλασσα γεμάτη προβλήματα παρου-
άζεται η Μεσόγειος σύμφωνα με σχετική
εγνα της Greenpeace. Περίπου 650.000 τό-
νι πετρελαϊκών αποβλήτων χύνονται στη
Μεσόγειο κάθε χρόνο, κυρίως, κατά τη με-
φορά του πετρελαίου και τον καθαρισμό
των δεξαμενών. Όμως, ακόμη χειρότερο εί-
ναι το γεγονός πως η Μεσόγειος χρησιμοποιεί-
ται ως τόπος εναπόθεσης αποβλήτων! Βα-
ρύνει μεταφορέας τοξικών αποβλήτων θεω-
ρείται ο ιταλικός στόλος.

**Οι συμβάσεις
προστασίας**

Το 1975 έγινε η πρώτη διακρατική συνάντη-
ση της UNEP για την προστασία της Μεσο-
γείου, γνωστή ως Σύμβαση της Βαρκελώνης.
Ο στόχος της, η δημιουργία συγκροτημένου
παρανομητικού πλαισίου που θα καθορίζει
τους μηχανισμούς ελέγχου της ρύπανσης.
Η Σύμβαση επικυρώθηκε ένα χρόνο αργό-
τερα, στις 16 Φεβρουαρίου 1976, δημιουρ-
γώντας ένα νομικό πλαίσιο που ισχύει και
σήμερα, αλλά δεν περιλαμβάνει την προστα-
σία της Μαύρης Θάλασσας. Η συμφωνία
στην οποία συμμετέχουν, οι χώρες της
ΕΚ και άλλες 16 χώρες, κάνει μνεία για τα
απόβλητα πλοίων και αεροσκαφών την συ-
μμετοχή σε περίπτωση ατυχημάτων με πε-
τρελαιοφόρα, τις χερσαίες πηγές ρύπανσης
και τις φυσικές περιοχές που χρειάζονται
ειδική προστασία.

Έπειτα από δέκα χρόνια, τον Σεπτέμβριο
του 1985, οι αρμόδιοι υπουργοί των χωρών
που συμμετέχουν στη σύμβαση υιοθετούν τη
Διακήρυξη της Γένοβα. Με τη Διακήρυξη
τη δεσμεύονται οι κυβερνήσεις να πιέσουν
βιομηχανίες, τα Κοινοβούλια, τις τοπικές
αρχές όπως και τις επιστημονικές οργανώ-
σεις για τη λήψη συγκεκριμένων μέτρων.
Η συμφωνία προβλέπει μεταξύ άλλων:

- Να κατασκευαστούν εγκαταστάσεις επε-
ξεργασίας των αστικών λυμάτων.
 - Να γίνονται μελέτες περιβαλλοντικών
επιπτώσεων πριν από την εγκατάσταση
νέων επιχειρήσεων.
 - Να δημιουργηθεί επαρκής υποδομή στα
λιμάνια, ώστε να μπορούν να δέχονται τα
εξωτερικά και τα απόβλητα των πλοίων.
 - Να ελαττωθούν οι θαλάσσιες μεταφορές
τοξικών και επικινδύνων ουσιών.
 - Να προστατευθούν απειλούμενα είδη
πανίδας όπως η μεσογειακή φώκια και οι
θαλάσσιες χελώνες.
 - Να ληφθούν προληπτικά μέτρα για την
αντιμετώπιση των δασικών πυρκαγιών.
 - Να μειωθεί η ατμοσφαιρική ρύπανση, η
οποία εκτός των άλλων ευθύνεται για την
όξινη βροχή.
- Μεταξύ, αρκετές από αυτές τις διακηρύ-
ξεις έχουν πέσει στο κενό, αν υπολογίσουμε
καταγγελίες για τη μη εφαρμογή τους –
ιδιαίτερως αυτές που αφορούν τη χώρα

Η ΕΥΡΩΠΗ ΓΕΝΝΗΘΗΚΕ ΣΤΗ ΜΕΣΟΓΕΙΟ

Η Μεσόγειος δεν ορίζεται μόνο γεωγραφικά. Τα σύνορά της δεν μπορούν να
καθοριστούν ούτε στο χώρο, ούτε στο χρόνο. Δεν ξέρουμε με ποιον τρόπο, ούτε με
ποια βάση να τα καθορίσουμε. Δεν μπορούν να καθοριστούν με βάση την ιστορία, του
λαούς, τα έθνη ή τα κράτη: κύκλος από κιμωλία που χαράσσεται και σβήνεται αδιάκοπα,
που απλώνεται ή μικραίνει από τα κύματα και τους ανέμους, τα έργα και τις εμπνεύσεις.
Κατά μήκος των ακτών της περνούσε ο δρόμος του μεταξιού και του κεχριμπαριού,
διασταυρώνονταν οι δρόμοι του αλατιού και των μπαχαρικών, του λαδιού και των
αρωμάτων, οι δρόμοι των εργαλείων και των όπλων, των τεχνών και της γνώσης, των
προφητειών και της πίστης. Η Ευρώπη γεννήθηκε στη Μεσόγειο.
Από το βιβλίο του Predrag Matvejevitich,
Bréviaire méditerranéen

Αν λάβουμε υπόψη μας ότι, κάθε χρόνο, 3
με 4 εκατομ. τόνοι πετρελαίου χύνονται στη
θάλασσα από ατυχήματα με τάνκερ, σκόπι-
μες απορρίψεις και διαρροές δεν χρειάζεται
άλλη απόδειξη για τη σημασία που δίνουν
κάποια κράτη στην υπογραφή των συμβά-
σεων...

**Πόσο πετρέλαιο
δέχονται οι ελληνικές
θάλασσες;**

Σύμφωνα με τις ίδιες έρευνες, εκτιμάται ότι,
κάθε χρόνο, χύνονται στη Μεσόγειο, 500.000
- 1.700.000 τόνοι πετρελαιοειδών. Στο Αι-
γαίο διακινούνται περίπου 65 εκατομ. τόνοι,
εκ των οποίων 15 εκατομ. τόνοι προορίζο-
νται για τα ελληνικά διυλιστήρια τα υπόλοι-
πα κατευθύνονται προς τη Μαύρη θάλασσα.

Από το Ιόνιο διέρχονται περίπου 40 εκατομ.
τόνοι πετρελαιοειδών το χρόνο, που κατευ-
θύνονται προς την Ιταλία και την Γιουγκοσ-
λαβία.

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και η Ευρω-
παϊκή Επιτροπή στις 11 Σεπτεμβρίου 1993
πρότειναν τη συγκρότηση συντονιστικού ορ-
γάνου για την αποτελεσματικότερη πρόληψη
και την καταπολέμηση της ρύπανσης, όπως
και τη σύσταση «ευρωπαϊκού παρατηρητη-
ρίου», το οποίο με υπερσύγχρονο τεχνολογι-
κό εξοπλισμό, θα ανιχνεύει έγκαιρα τη ρύ-
πανση και θα προειδοποιεί τις αρμόδιες
υπηρεσίες για τη λήψη μέτρων απορρύπαν-
σης.

**ΜΙΑ ΠΕΤΡΕΛΑΙΟΚΗΛΙΔΑ ΤΗΝ ΗΜΕΡΑ
ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ ΡΥΠΑΝΣΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΙΜΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ**

Έτος	ΠΛΟΙΑ Περιστ.	Πρόστιμα (εκατ. δρχ.)	Χερσαίες πηγές Περιστ.	Πρόστιμα (εκατ. δρχ.)	ΣΥΝΟΛΟ Περιστ.	Πρόστιμα
1980	130	17,2	58	6,2	188	23,4
1981	187	51,6	155	38,8	342	90,4
1982	235	23	140	28,5	375	51,5
1983	196	53,1	149	15,4	345	68,5
1984	193	5,3	177	28,1	370	43,4
1985	192	19,8	155	24,2	347	44
1986	158	28,6	215	26,2	373	54,8
1987	124	17,8	141	16,1	265	33,9
1988	99	14,7	184	20,1	283	34,8
1989	138	17,6	131	16,5	269	34,1
1990	218	205,9	158	48,2	376	554,1
1991	288	-	98	-	386	238,3

Πηγή: YEN

Σημείωση: Τα στοιχεία αυτά αφορούν σε περιστατικά ρύπανσης κοντά στα κατά τόπους
Λιμεναρχεία της χώρας. Περιστατικά ρύπανσης στην ανοιχτή θάλασσα συνήθως δεν
καταγράφονται.

Ο εθνικός δρυμός του Αίνου είναι σχεδόν παρελθόν

του Βαγγέλη Σακκάτου

Η μοναδική στον κόσμο Κεφαλληνιακή Ελάτη του Εθνικού Δρυμού του Αίνου είναι σχεδόν παρελθόν. Το δάσος του Αίνου, του Μεγάλου Βουνού, για το οποίο ο Ναπολέων ρώταγε το γάλλο διοικητή της Κεφαλονιάς «τι γίνεται το μαύρο βουνό», έχει σχεδόν καταστραφεί από μια τρομερή αρρώστια, λέπρα, που το έχει κτυπήσει θανάσιμα.

Το μαύρο δάσος του Αίνου. Ένα τμήμα του εν ζωή. Στο βάθος η Φάλαρη.

Το βουνό του Αίνου και το μοναδικό στον κόσμο δάσος του (η φυλλωσιά των ελάτων του είναι μοναδική, τελείως διαφορετική απ' όλα τ' άλλα έλατα που υπάρχουν παντού στον κόσμο), έχει υποστεί κι αυτό τα δεινά του τελευταίου μεγάλου πολέμου και του εμφυλίου που τον ακολούθησε.

Το πρωτοκάψανε οι Γερμανοί και οι ταγματασφαλίτικες ορδές των συνεργατών τους, κατά τις εκκαθαριστικές επιχειρήσεις τους της άνοιξης και των αρχών του καλοκαιριού του '44, προκειμένου να ξετρυνώσουν μέσα απ' αυτό τους αντάρτες.

Άλλη μεγάλη πυρκαγιά με τον ίδιο σκοπό ακολούθησε από τις «εθνικές δυνάμεις» -ταγματασφαλίτες συν στρατός- στη διάρκεια του εμφυλίου. Και τέλος, μεγάλη επίσης πυρκαγιά πριν κάμποσα χρόνια.

Ο Αίνος αφανίζεται

Αλλά η καταστροφή του από τις διαδοχικές αυτές πυρκαγιές είναι μικρή, μπροστά στον αφανισμό του από την τρομερή αρρώστια που το έχει πλήξει και έχει καταστρέψει ήδη το μεγαλύτερο μέρος του.

Ανεβαίνοντας πριν από μερικές μέρες στον Αίνο, αρρώστησα από το μακάβριο θέαμα. Μια πρωτοφανής λέπρα προσβάλλει διαδοχικά τον κορμό, τα κλαριά και τα φύλλα των ελάτων. Το δέντρο ξεραίνεται, αποσυντίθεται και σαπίζει.

Ελάχιστα σημεία του δάσους, απ' ό,τι είδαμε ανεβαίνοντας μ' αυτοκίνητο, παράλληλα με το δρόμο που ανεβαίνει στην κορυφή, στην κεραία της ΕΡΤ, δεν έχουν προσβληθεί από τη φοβερή αρρώστια.

Αλλά πηγαίνοντας και με τα πόδια, από την κορυφή που είναι η κεραία προς το Μέγα Σωρό, την ψηλότερη κορυφή του Αίνου, εκεί που υπήρχε στην αρχαιότητα ο ναός του Αινίου Διός και που σώζονται απολιθώματα οστών από τα ζώα των θυσιών, βρέθηκα μπροστά σε μικρές ερήμους, σάπιους κορμούς δένδρων στο έδαφος, που τα έχει αφανίσει η αρρώστια, η οποία δεν είναι πρόσφατη.

Μιλήσαμε με τον πυροφύλακα του Μεγάλου Βουνού, ο οποίος μας κατάγγειλε την πλήρη εγκατάλειψη του Εθνικού Δρυμού του Αίνου από τους αρμόδιους, που δεν έχουν λάβει καμιά μέριμνα για να αντιμετωπισθεί η ασθένεια η οποία αφανίζει καθημερινά το ιστορικό δάσος.

Επίσης μας είπε πως οι κτηνοτρόφοι σκοτώνουν τα περίφημα άγρια άλογα του βουνού, με την αιτιολογία πως τους χαλάνε τη βοσκή.

Μας είπε πως υπάρχουν ακόμα 22 άλογα και ένα πουλάρι, ότι είναι μεγάλα, μια εξαιρετική ράτσα δύο μέτρα και πως αυτός πιστεύει πως υπάρχουν ανέκαθεν στο βουνό, από την αρχαιότητα, κι όχι πως μείνανε από το ιταλικό ιππικό το '43, μετά τη σφαγή των Ιταλών από τους Γερμανούς στη Φάλαρη, όπως λέγεται.

Δρυμός ή βοσκότοπος;

Ακόμα, υποτίθεται, πως στον Εθνικό Δρυμό, που είναι και περιφραγμένος, απαγορεύεται η αιγοβοσκή.

Κι όμως ανεβαίνοντας στο βουνό, δεξιά αριστερά του δρόμου και μέχρι την κοίτη βλέπουμε μόνο γίδια.

Έτσι, ό,τι πάει να ξαναφυτρώσει τόπο της καταστροφής των δέντρων, δεικαμιά ελπίδα σωτηρίας από τα γίδια.

Αλλά η κτηνοτροφία και ιδιαίτερα η κτηνοτροφία -και με την ιδιαίτερη ενίσχυση και προνομή που απολαμβάνει απ' το ΕΟΚ- είναι η πιο μεγάλη μάστιγα της χώρας και μια από τις βασικές αιτίες της καταστροφής της ελληνικής χλωρίδας και ο κίνδυνος της πανίδας.

Τι θα γίνει λοιπόν το Μεγάλο Βουνό Κεφαλονιάς; Ο τοπικός Τύπος, η αυτοδιοίκηση, οι πολιτιστικές και οικολογικές οργανώσεις -αν υπάρχουν οι τελευταίες στην Κεφαλονιά κι αν δεν υπάρχουν καιρός να δημιουργηθούν τάχιστα- τα ματα και γενικά κάθε φορέας του νησιού οφείλουν να ενδιαφερθούν για να δημιουργήσουν την αναγκαία ευαισθησία στην κοινή γνώμη για τον Αίνο και το μοναδικό κόσμο δάσος του, που κινδυνεύει να οριστικά παρελθόν στο σύνολό του.

Από τις αρχές περιμένουμε άμεση αντιστοίχιση του προβλήματος και μέτρα κατάληψης της αρρώστιας, για τη διάσωσηλάχιστον όσων τμημάτων του δάσους υπάρχουν και δεν έχουν ακόμα προσβληθεί. Η αναδάσωση των καταστραφέντων και, ρίως, την αυστηρή απαγόρευση της αιγοβοσκής μέσα στον Εθνικό Δρυμό του Αίνου.

«ΚΑΛΟ ΒΟΛΙ»

Με υποχρεωτική
αθυστέρηση, δημοσιεύουμε
την επιστολή της 8ης
Κατωδρίου που απηύθυνε προς
την «Αναποφάσιστο» ο
αναγνώστης μας Κ.Σ. από τη
εσσαλονίκη:

Αγαπητέ «Αναποφάσιστε»,
Όχι πως έχει ιδιαίτερη ση-
σία μέσα στο γενικό ορυ-
γδό, αλλά στο τελευταίο,
και από τις εκλογές, κείμενό
εξοχισμοποιήσατε με λαν-
σμένο τρόπο την έκφραση
από δόλι.

Το ίδιο ακριβώς συνέβη,
και δύο - τρεις μέρες, σ' ένα
και κείμενο που διάβασα
την Ελευθεροτυπία και -ω
συμπτώσεως- το ανάλο-
προφορικώς) μόλις άνοι-
το ραδιόφωνο, στο «Ρά-
-Παρατηρητής», φτάνο-
ς στο γραφείο μου και
έτοιμος να σας γράψω
το το σημείωμα.

«Καλό δόλι», λοιπόν, δεν
καίνει «καλό σημάδι». Ση-
ίνει ευχή για ανώδυνο,
αριαίο δηλαδή, θάνατο.
σε πετύχει το (καλό) δόλι
και κείρια, ώστε να μην
ολάθεις να το καταλάβεις.
η ευχή ανταλλάσσεται
από μια μάχη, κατά τα
ινόμενα χαμένη, την
ρία για οποιοδήποτε λόγο
μπορείς να αποφύγεις.
μόζει, δηλαδή, κατά τα
ινόμενα, ή μάλλον κατά τα
ίλοπ, στους Νεοδημοκρά-
και μόνο!

Φιλικά
Ο αναγνώστης
Κ.Σ.

ΠΑΡΑΚΛΗΣΗ ΑΝΑΓΝΩΣΤΡΙΑΣ

Το μήνυμα αφορά
ποιοτικούς διαλόγους, που
ξάγονται απ' το ANTI:

«τροπή» του διαλόγου των
ποιητών Γ. Κοροπούλη - Γ. Πα-
η και λοιπών «αλεξιπτωτι-
ών», ταιριασμένες και μόνον
μίζει σε ορισμένους αναγνώ-
ες ποιήσεως. Τα κιλά τους σα-

ράντα. «Μετράτε και εσείς;»

Θρηνήστε, κατά μόνας, ώ
ποιητές, χαμένους τρόπους του
«απευθύνεσθαι» και του «αφιε-
ρώνειν». Και φυλάξτε μας τις
λέξεις σας για την άνοιξη.

Δέσποινα Γιακουμή
Αθήνα

Η ΦΑΡΜΑ ΤΩΝ ΖΩΩΝ

• Από την Κηφισιά, η αναγνώστριά
μας που γράφει τα παρακάτω:

Μετά 2 μέρες αφότου ορκίστηκε
η νέα κυβέρνηση, ο αξιότιμος
υπουργός Δικαιοσύνης έδειξε
προσωπικό ενδιαφέρον για τον
Σκυφτούλη. Λυπήθηκε που η
πολιτεία δεν μπορεί και δεν πρέ-
πει να επεμβαίνει στο έργο και
στις αποφάσεις της Δικαιοσύ-
νης.

Στις πρώτες εμφανίσεις του
στο λαό, ο κ. Παπανδρέου μάς
εδήλωσε ότι το θέμα του κ. Τσο-
υόλα (στέρηση πολιτικών δι-
καιωμάτων για 5 χρόνια κ.λπ.),
θα ρυθμιστεί λίαν συντόμως με
νομοθετικό διάταγμα και μάλι-
στα ο κ. Τσοβόλας θα προσφέρει
και τις υπηρεσίες του στη νέα
κυβέρνηση.

Η «Φάρμα των ζώων» του
Τζωρτζ Όργουελ κυκλοφόρησε
για πρώτη φορά το 1946 και με-
ταξύ των άλλων λέει:

«Όλα τα ζώα είναι ίσα, αλλά
μερικά ζώα είναι πιο ίσα από τ'
άλλα».

Ήδη Μπεκιάρη
Γαλήνης 8
Ν. Κηφισιά

ΤΟ ΓΥΑΛΙΣΤΕΡΟ ΜΑΣ ΠΡΟΣΩΠΕΙΟ

• Στο προσωπίο όσων ασελγούν
κατά κάθε «ποιητή της ζωής»
αναφέρεται η επιστολογράφος μας.

Αγαπητό Αντί,

Εκτιμώντας ιδιαίτερα την πα-
ρουσίαση Ελλήνων ποιητών σε
προηγούμενα τεύχη σου, αδρά-
χνω την ευκαιρία να αναφερθώ
στο γυαλιστερό προσωπίο του
«Νεοέλληνα» που ασελγεί καθη-

μερινά στο πρόσωπο κάθε ποιη-
τή, αλλά και κάθε «ποιητή της
ζωής». Οι ποιητές μας, λοιπόν,
μας έχουν ευαισθητοποιήσει (εί-
τε μέσα από την εσωτερική περι-
πλάνηση είτε μέσα από το δικό
τους ερωτιστικό παιγνίδι με τη
γαιά) σε ζητήματα σχέσης με το
«πρόσωπο» του άλλου, αποχω-
ρισμού και ταύτισης, ήγουν στην
υπέρβαση της ατομικότητας μέ-
σα από τη διεύρυνση της ύπαρ-
ξης και σε τόσα άλλα.

Αντίθετα, αυτό το είδος του
«Νεοέλληνα», στο οποίο θέλω
να αναφερθώ, στοιχειοθετεί ένα

πρότυπο που ενσαρκώνει τις
επιθυμίες και τα όνειρα πλήθους
γηγενών, οι οποίοι συναπαρτί-
ζουν μια κρίσιμη μάζα. Το πρό-
τυπο αυτό, κυρίως επιθετικό και
ανταγωνιστικό στις επιφανεια-
κές του αλλά και στις ουσιαστι-
κές του εκφράσεις, ενδημεί στα
ελληνικά αστικά κέντρα (επιθε-
τικότητα λεκτική και εξωλεκτι-
κή με ιδιαίτερη έμφαση στις χει-
ρονομίες, στον τρόπο που κάθο-
νται, που τρώγουν και που αρ-
θρώνουν το συρρικνωμένο λόγο,
όταν δεν μουγγανίζουν από γευ-
στική ευχαρίστηση και στομαχι-
κή πληρότητα). Εν τούτοις, όλοι

NANOS ΒΑΛΑΩΡΙΤΗΣ

Η ΖΩΗ ΜΟΥ ΜΕΤΑ ΘΑΝΑΤΟΝ ΕΓΓΥΗΜΕΝΗ

NANOS ΒΑΛΑΩΡΙΤΗΣ

Η ζωή μου
μετά θάνατον έγγυημένη

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ

Γεμάτα από το στοιχείο του θαυμάσιου, αυτά τα
πεζά ποιήματα, στοχασμοί και αφηγήματα,
ξανοίγονται επάνω σε σπάνιες και απροσδόκητες
προοπτικές της ιστορίας και του μύθου, της
γλώσσας και της ποιητικής τέχνης.
... Ο πιο διακεκριμένος κι αινιγματικός απ' τους
σύγχρονους Νεοέλληνες ποιητές, γεμάτος πλατωνική
σοφία.

ΛΩΡΕΝΣ ΝΤΑΡΕΛ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ

... Προωθούν το ελληνικό βιβλίο

ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ 6, ΑΘΗΝΑ 106 80 - ΤΗΛ.: 3607744 - FAX: 3639962

γνωρίζουμε καλά, πως τουλάχιστον, ο συνδυασμός κατάλληλης δόσης επιθετικότητας, αδιαφορίας και ανταγωνιστικότητας (όπως αναφέρει ο Ν. Chomsky) στοιχειοθετεί αυτό που όλοι ονομάζουν ο «σίγουρος», ο «δυνατός», με προοπτική πάντα την οικονομική επιτυχία. Το είδος αυτό συγγέει την ποιότητα με την ποσότητα, τα λογιστικά μεγέθη με τον ρομαντισμό, το συλλογικό συμφέρον με την κανονική καταπάτηση των νόμων (και μάλιστα με την άδεια της αστυνομίας και την ανέχεια του κράτους), συγγέουν τη φυσιολατρία με τον καταναλωτισμό ποσοτήτων εξοπλισμού για χειμερινά -

θερινά σπορ, και, ως ανίκανοι να μετουσιώσουν σε «πολιτισμό» την άκρατη επιθετικότητά τους, καταβροχθίζουν υστερικά πάσης φύσεως αντικείμενα, εκείνες τις μεγάλες μέρες της ανίας και της πλήξης, ρεπλικές, απουσία χαράς και ουσιαστικής ικανοποίησης.

Η κατανάλωση δε, ως δηλωτική πράξη δήθεν «δημιουργικής ζωής», κοινωνικής καταξίωσης και κοινωνικής προβολής, αποτελεί το δέλεαρ για τον πρώην ονειρευτή του προτύπου, νυν ενσάρκωσή του. Το είδος αυτό, βέβαια, συγγέει την εσωτερική ποιότητα με την κοινωνική επιφάνεια. Οι ανησυχίες του άπτο-

νται της φιλοσοφίας, ήτοι, περί προπονήσεων και αθλοπαιδιάς, περί οικονομικών του χρηματιστηρίου. Ετούτο το είδος, λοιπόν, που αποτελεί θαμώνα φανατικό του «κλασικού μοντέρνου σκυλάδικου» μάς απειλεί πανταχόθεν διότι συγκροτεί μέγεθος πια υπολογίσιμον.

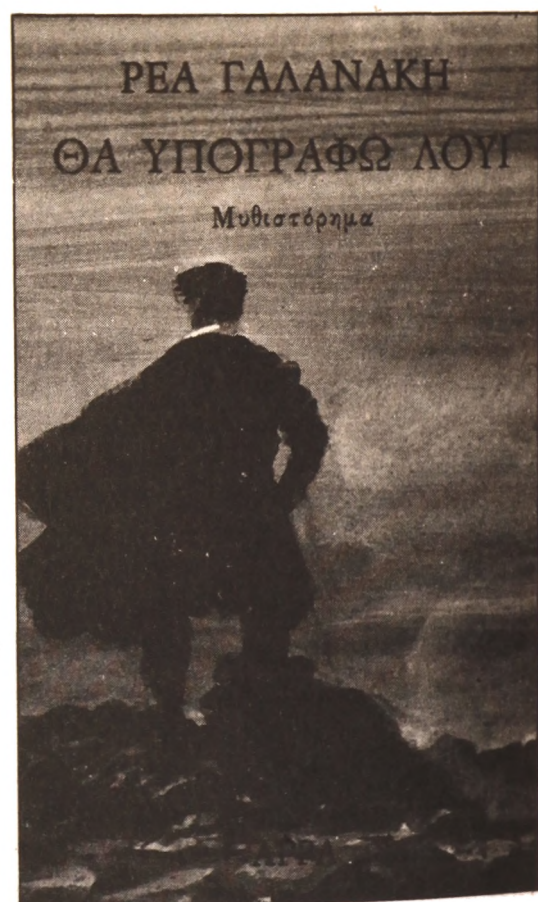
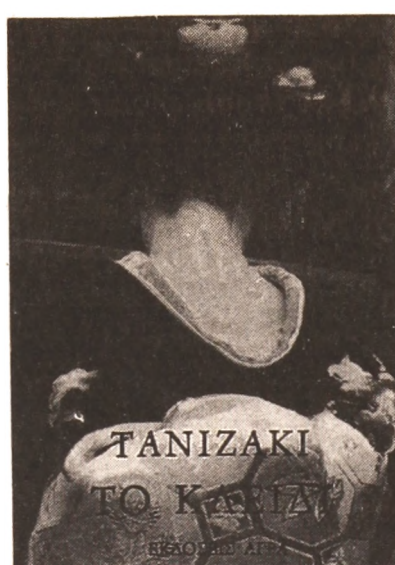
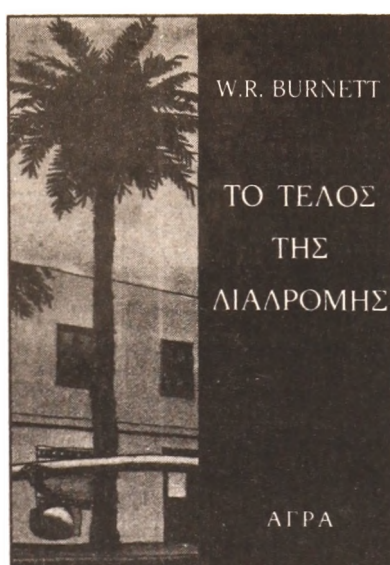
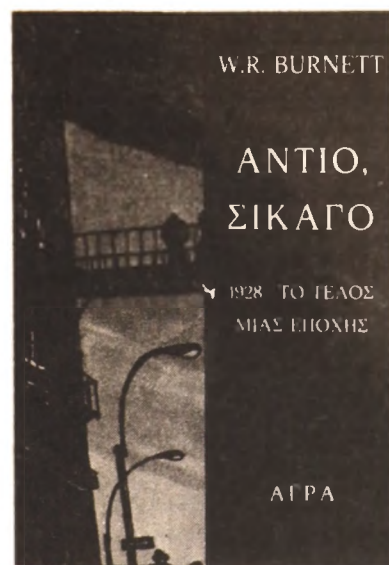
Η μέρα σβήνει στον καταυλισμό του Πλατανίτσι Μπιτς, καθώς επιδρομή από το είδος μας σαρώνει το τοπίο διάζοντας ασύστολα την ηρεμία του. Υγούν, Χ. Κυριαζής και ψησταριές, γυμνισμός και BMW, φυσιολατρία, και πλανητικό WC το δάσος. Το σχιζοειδές υποκείμενο προβάλλει την ανισορρο-

πία του στο τοπίο, διάζει τοπίο με «φυσική χάρη» και σιριά. Όλο δε ετούτο το σκηνικό που διηθίζεται και μεταγράφεται, παραμένει ως ισχυρό μεταίσθημα, ικανό να σε διοργανώσει. Το πρότυπο διδάσκει στα παιδιά του π. Ν. Ζέρβας ήταν κάποιος στήγος του 19ου αιώνα, π. Καδάφης κάποιος τραγουδιστής και μάλιστα «κλασικός μονός». Η λήθη καταλαμβάνει χώρο της μνήμης και τούτοι απόγονοι, τέτοιων προγόνων, παράγουν μυθολογία.

Χαρίκλεια Βασιλ

Καθηγή
Θεσσαλον

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΓΡΑ 1979 - 1993

Γραφτείτε συνδρομητές
στο ANTI

ΕΝΩ Ο ΦΕΛΙΝΙ ΠΕΘΑΙΝΕΙ...

Ο ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ, Η ΠΑΤΡΙΔΑ ΜΑΣ

Ο Φεντερίκο Φελίνι, ο «μαέστρος» του ιταλικού σινεμά, είναι στο νοσοκομείο και, ως φαίνεται, η πορεία της υγείας του είναι αναπότρεπτη. Παρ' όλα αυτά, ο κινηματογράφος (η πατρίδα μας) συνεχίζει να υπάρχει και να τροφοδοτεί έκκληση αισθημάτων και εξαιρετες χαρές. Ακόμη και συζητήσεις. Στο μεταξύ, αρχίζει το Φεστιβάλ Θεσσαλονίκης, και το στοίχημα της ανανέωσης του ελληνικού σινεμά έχει κιόλας μπει. Στο σημερινό τεύχος, έχουμε κριτική παρουσίαση των τριών νέων ταινιών και συνέντευξη με το διευθυντή του Φεστιβάλ. Στο επόμενο, εκτός από την αναδρομή στο έργο του Φελίνι και την παρουσίαση της «Ωραίας καβγατζούς» του Ζακ Ριβέτ, θα έχουμε πολλά και ενδιαφέροντα από το Φεστιβάλ Θεσσαλονίκης.

ΡΑΪΖΕΡ

Δέκα χρόνια μετά, ο πατέρας του «Μεγάλου Ρεμαλιού», συνεχίζει να κοιτάζει τον κόσμο μας σκασμένος στα γέλια. (σελ. 44)

ΧΑΜΠΕΡΜΑΣ

Ο Γύργκεν Χάμπερμας δρέθηκε στην Ελλάδα. Με την ευκαιρία, παρουσιάζουμε το πρώτο μέρος ενός σχετικού αφιερώματος. (σελ. 52-58)

ΠΟΙΗΣΗ

Όταν η ποίηση συναντάται με τη ζωγραφική, τότε αναμένονται ευχάριστες εκπλήξεις. Σήμερα, τις επιφυλάσσουν οι ζωγράφοι Χρ. Μπότσογλου και Γ. Ψυχοπαίδης. (σελ. 48)

Κυρία Μερκούρη, κύριε Μικρούτσικε, άρχισαν τα όργανα; Δεν είναι επιβεβαιωμένο, ωστόσο πολλά ακούγονται για κόντρες περί των αρμοδιοτήτων των δύο υπουργών επί του Πολιτισμού. Οπωσδήποτε, θεμιτές οι φιλοδοξίες. Όμως, εμάς, μας «κόφτει» περισσότερο το έργο. Κι αν από την αρχή φαίνεται να συγκρούονται δύο διαφορετικές κατευθύνσεις (δεν θα τολμήσουμε να πούμε «δύο οράματα»), αυτό δεν προοιωνίζεται μέλλον ανέφελο για το πολιτιστικό μας πρόσωπο. Μήπως, λοιπόν, υπάρχουν κι άλλοι δρόμοι, πέρα απ' αυτούς που χαράζουν το θυμικό και οι φιλοδοξίες περί το μεράδι της εξουσίας;

«Γέλια μέχρις δακρύων»

του Ηλία Κανέλλη

Πριν από δέκα χρόνια, στις αρχές του Νοεμβρίου του 1983, οι φίλοι των κόμικς, ξαφνικά, έγιναν πθλιμμένοι. Ένας πολύ αγαπημένος τους καρικατουρίστας, ο Γάλλος Ζαν Μαρκ Ράιζερ, εγκατέλειψε μάταιο τούτο κόσμο. Είχε αρρωστήσει, λίγους μήνες πριν, από καρκίνο. Δέκα χρόνια μετά, ωστόσο (πέρασαν;), κι όλα μοιάζουν σαν χθες. Τα ίδια προβλήματα που τροφοδοτούσαν τις χιουμοριστικές καρτούνες συνεχίζουν να υπάρχουν και, ίσως, ελλείψει σημαντικότερων προγόνων (με την εξαίρεση, ίσως, πολύ «δρώμικου» Βιγιεμίν), να συγκινούν και σήμερα εξίσου.

«Αυτά τα τρελά σκιτσάκια που είχαν αρχίσει να περνάνε από τα ξένα περιοδικά στα ελληνικά, είχαν την ιστορία τους, αλλά για μας ήταν απρόσωπα. Τολμηρά έβυναν την επιφάνεια της σοβαροφάνειάς μας, γελούσαν με τα ιερά μας και τα όσια, βγάλανε στη φόρα τις κρυφές κακίες μας αλλά και τις κρυφές καλοσύνες. Σοκάριζαν και ανακούφιζαν, να που βρισκόταν κάποιος να τα φτιάξει κι αυτά. Ήταν η αρχή ενός ρομάντζου και κανείς δεν περίμενε τόσο απότομο τέλος.

Αυτοί που κάνουνε τους ανθρώπους να γελάνε δε θάπρεπε να πεθαίνουνε ποτέ, τουλάχιστον θάπρεπε πρώτα να μας αφήνουν να τους χορταίνουμε.

Ο Reiser πέθανε στα 42 του, και πρώτη φορά με την αναγγελία αυτή του θανάτου, είδαμε τη φάτσα του στις εφημερίδες και μάθαμε την ιστορία της ζωής του.

Ήταν ένας τύπος πολύ ορεξάτος και πετυχημένος, ζούσε μ' όλη του την ψυχή, έδγαζε του κόσμου τα λεφτά, έκανε το σύμπαν να γελά και το γλένταγε ωραία. Για όλ' αυτά τιμωρήθηκε με καρκίνο των οστών. Ήταν «παιδί του Μάη», του '68 εννοείται γιατί οι μετέπειτα ήρθαν χωρίς τέτοια μπουμπουκία, είχε τρέλα με την ηλιακή ενέργεια και τις γυναίκες. Έκανε σκίτσα σε περιοδικά που τα κλείνανε αράδα, κι όταν πήγαινε αλλού τάκανε λίμπα. Στο τέλος έγινε μεγάλη φίρμα κι έφτιαξε μόνος του το σύστημα ηλιακής ενέργειας του σπιτιού του.

Το περιοδικό που βγάζανε το λέγανε Hagakiri και διαφημιζόταν σαν «κακό και χαζό». Τον Reiser τον λέγανε σκληρό και ωμό. Ένας ήρωάς του ήταν ο ψηλός αηδιαστικός. Έκανε φριχτά πράγματα. Κυρίως την έσπαγε σε όλο τον κόσμο.

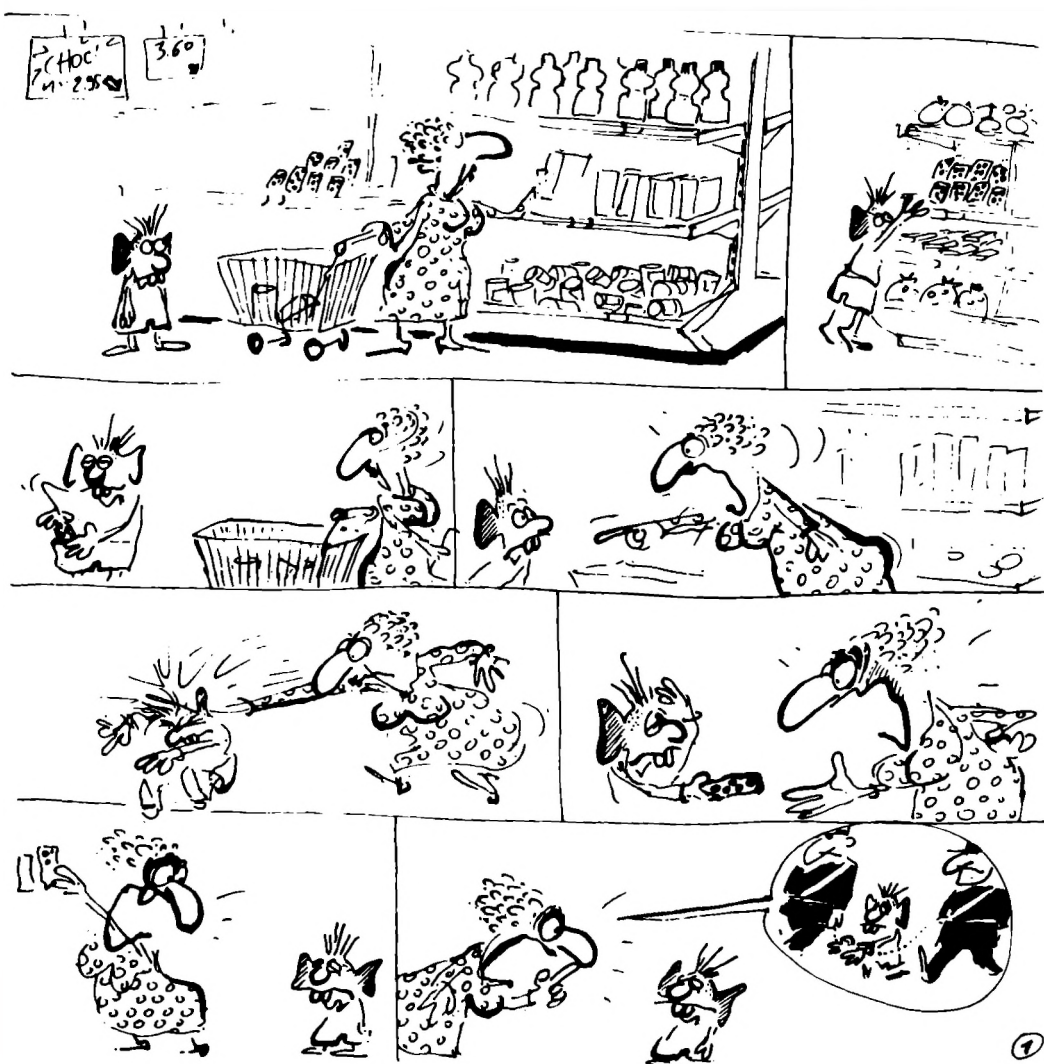
Ωστόσο άρεσε στους μεγάλους όσο και στα παιδιά, γιατί μέσα στη σκληράδα και την τόλμη υπήρχε μια απέραντη τρυφερότητα. Τι άλλη στάση μπορούσε να 'χει ένας που είναι αθώος, ευαίσθητος, που μένει παιδί.

Όλους τους κορόιδευε λοιπόν αυτός ο τύπος, αλλά υπήρχαν και κάποιοι που τους δόξαζε. Κάτι υπέροχες γκομενίτσες με το

μαλλί τρελό, τις γραμμές τονισμένες, κοστόμα να γελάει μ' ένα ύφος που το ερωτάρη σουνά. Αυτό το γέλιο, μια μικρή γραμμή που τράβαγε στ' αυτί, δε χρειαζόταν καν συμπλήρωμα. Αυτό το γέλιο, μόνο να βλέπεις δεν άφηνε τίποτα όρθιο. Σαρκοκές περιδιάβαιναν οι φιγουρίτσες αυτές γελούσαν ακούραστα μ' όλες τις ανοο

REISER

ΤΑ ΚΟΚΚΙΝΑ ΑΥΤΙΑ

υ κόσμου, τον οποίον εξάλλου ξετρέλαι-
ν καταλλήλως...».

Μ' αυτά τα λόγια είχε υποδεχθεί η Άννα
ιμανίδη τη θλιβερή είδηση, στο τακτικό
χρονογράφημα στην *Αυγή*. Τότε, τα κό-
ις τα θεωρούσαν περισσότερο υπόθεση
αίδευστων χαβαλετζήδων και λιγότερο αυ-
ταρκτη καλλιτεχνική έκφραση. Σήμερα,
πράγματα είναι λίγο καλύτερα. Και τότε
τώρα, ωστόσο, ο Reiser κέρδιζε τις εντυ-
σεις, χαρίζοντας συγκίνηση, αντλώντας
ορφιά από τις πιο άσχημες όψεις της κα-
ιερινότητας, μ' ένα σκληρό τρόπο, που
οροπούσε μεταξύ μιας εύθραυστης τρυ-
ότητας και μιας δόσης κυνισμού.

Τα κόμικς του ήταν μικρές συνθέσεις, λι-
τέλιδες. Με λίγες γραμμές σχεδίαζε καρι-
τούρες οι οποίες μετέφεραν κάτι από την
αίτηση και κάτι από βαθιά, απαρέγκλιτη
τη σε αξίες που παραμέρισαν ο κατανα-
ισμός και ο μικροαστισμός. Η μέθοδος
πτυξης της αφήγησης ήταν εκείνη της
ρικής ανατροπής των δεδομένων της,
ος περίπου γίνεται στα ανέκδοτα. Θα
τιμούσαμε, ωστόσο, τον καλλιτέχνη αν
αποδίδαμε το «εύσημο» του ανεκδοτο-
ου.

«Άσχημοι και κακοί»

πι, πριν απ' όλα και πάνω απ' όλα, ο
iser είχε ένα μοναδικό χάρισμα. Στα

«ανέκδοτά» του συμμετείχαν φιγούρες φορ-
τισμένες τόσο, ώστε οι ιστορίες που διεκπε-
ραιώναν να είναι ένα απλό πρόσχημα. Η
ουσία είναι οι ίδιοι οι χαρακτήρες, που εκ-
προσωπούσαν οι καρικατούρες του. «Κα-
κοί» και «άσχημοι» συμπύκνωναν την ενο-
χλητική ματιά στα γενικευμένα πρότυπα,
στα στερεότυπα, στους κοινούς τόπους. Οι
χοντροκομμένες φάρσες που έφερναν σε πέ-
ρας δεν ήταν παρά ένα «φτύσιμο» στις δοξα-
σίες περί ευκοσμίας, ηθικής τάξης, αισθητι-
κών ιδεωδών...

Κι αν είχε φτιάξει χαρακτήρες και χαρα-
κτήρες. Το «Μεγάλο ρεμάλι», έναν κλοσάρ
που κυκλοφορούσε μόνο με ένα μεγάλο σώ-
βρακο, αρκούμενος να σκαρώνει πλάκες σ'
όσους εκπροσωπούσαν τη μεγάλη ηθική
πλειοψηφία. Τη Ζανίν, την ερωτιάρα κι
όμορφη ζωντοχήρα, που προτιμούσε την
προσωπική της ευεξία από το να φροντίζει
την καλή ανατροφή των παιδιών της και το
σιγύρισμα του σπιτιού της. Τον πιτσιρίκο με
το παρατσούκλι «Τα κόκκινα αυτιά», που
αντί να δίνει βάση στα μαθήματά του και
στις επιταγές των γονιών του, αυτός, σεξο-
μανής και άγαρμος, κατέληγε να τον ρημά-
ζουν στη σφαλιάρα και με τα αυτιά του σαν
λαγάνες. Τον μπεκρή μπαμπά, λίγο παλιότε-
ρα, που ακόμα και το παιδί του το «χρησιμο-
ποιούσε» για να του μεταφέρει τις μπουκά-
λες, όταν εκείνος πήγαινε μόνος με «το θο-
λωμένο του μυαλό»...

Γέλια μέχρις δακρύων

Τι ήταν, λοιπόν, ο Reiser; Ένας εκφραστής
της απελπισμένης νοοτροπίας που οδηγεί
τους ευαίσθητους ανθρώπους στο (καθ'
ημάς) «σκυλάδικο»; Νομίζουμε, κάτι παρα-
πάνω. Ένας πολίτης με ευαισθησίες, ένας
καλλιτέχνης που δεν ήθελε να «μεγαλουργή-
σει» πνιγμένος στον καθωσπρεπισμό μιας
εστέτ ιντελιγκέντσας. Ένας άνθρωπος ταγ-
μένος να προασπίζει και να διευρύνει, πά-
ντα με χιούμορ, τα όρια της ατομικής ελευθε-
ρίας. Ένας Ευρωπαίος που αντιστεκόταν
στην ισοπέδωση της μεγαλύτερης πολιτιστι-
κής αξίας του γεωγραφικού του χώρου: της
πολυπολιτισμικότητας και της διαφοράς.

Ένας πολίτης που θα κοιτάει από ψηλά
τους διάφορους ψαλιδόκωλους της Κοινό-
τητας, που απεργάζονται τα καινούργια
στερεότυπα, της νέας, ενιαίας ευρωπαϊκής
«πνευματικότητας» και θα βγάζει χοντρά
γέλια. Γέλια μέχρις δακρύων.

Η ΤΟΝΙ ΜΟΡΙΣΟΝ ΚΑΙ Η ΑΦΡΟΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗ ΠΑΡΑΔΟΣΗ

ΜΟΛΟΝΟΤΙ η αφροαμερικανική πεζογραφία –όπως και η ποίηση άλλωστε– δεν γνώρισε στην Ευρώπη τη μεγάλη φήμη της νέγρικης μουσικής, η επίδρασή της, στους ίδιους τους δημιουργούς πριν απ' όλους, δεν ήταν διόλου ευκαταφρόνητη. Το γεγονός οφείλεται, προφανώς, στο ότι η αφροαμερικανική πεζογραφία μόλις το 1940 εμφανίζεται στο προσκήνιο ως ολοκληρωμένη έκφραση μιας συνειδητής προσπάθειας να δοθεί η ταυτότητα, να τονιστεί η ιδιαιτερότητα και να οριστούν τα όρια, τα κοινωνικά δεσμά και οι προοπτικές της μαύρης εθνότητας στις ΗΠΑ. Ός τότε οι μαύροι συγγραφείς προσπαθούσαν να μιμηθούν τη λογοτεχνία των λευκών. Ήταν οι «μπαρμπαθωμάδες» της λογοτεχνίας. Για τους περισσότερους άλλωστε μαύρους, το υβριστικότερο βιβλίο που γράφτηκε για το ρατσιστικό πρόβλημα υπήρξε *Η καλύδα του μπαρμπα - Θωμά* της Χάριετ Μπίτσερ Στόου.

Το βιβλίο - σταθμός που γέννησε την αφροαμερικανική πεζογραφία, υπήρξε το μυθιστόρημα *Native Son* του Ρίτσαρντ Ράιτ. Εξεδόθη το 1940 κι αμέσως έγινε best seller (γυρίστηκε μάλιστα ταινία δύο φορές). Ο Ράιτ ήταν ο πρώτος μαύρος συγγραφέας που γνώρισε τη διασημότητα και ξεπέρασε τα στεγανά του γκέτο. Πολύ σύντομα κι άλλοι μαύροι συγγραφείς εμφανίζονται στο προσκήνιο με μεγάλες επιτυχίες, όπως λ.χ. ο Ραλφ Έλισον, μ' ένα από τα καλύτερα μεταπολεμικά μυθιστορήματα –και για πολλούς κριτικούς το καλύτερο της δεκαετίας του '50–τον *Αόρατο άνθρωπο*. Δίπλα τους, ασφαλώς, θα πρέπει να τοποθετηθεί ο Τζέιμς Μπάλντουιν, παθιασμένος μαθητής του Ρίτσαρντ Ράιτ, κι από τη νεότερη γενιά η Άλις Γουόκερ.

Η σύγχρονη αφροαμερικανική πεζογραφία συνιστά μία από τις σημαντικότερες εκφάνσεις του πολιτικού μυθιστορήματος στην αγγλόφωνη πεζογραφία. Οι συγγραφείς που προανέφερα δεν γνώρισαν την τεράστια επιτυχία του Alex Haley, που με το βιβλίο του *Ρίζες* (επίσης σαρωτική ήταν και η επιτυχία

Απονέμοντας το βραβείο Νόμπελ στην Τόνι Μόρισον η Σουηδική Ακαδημία δεν τιμούσε μόνο μία από τις σημαντικότερες σύγχρονες πεζογράφους. Αναγνώριζε, επί πλέον, τόσο τη σημασία, όσο και την αξία της αφροαμερικανικής λογοτεχνίας, η οποία, στη μεταπολεμική περίοδο ιδιαίτερα, έθετε τη δική της σφραγίδα στα αμερικανικά γράμματα κι έδινε μείζονα έργα που θα αποτελούσαν, εφεξής, αναπόσπαστο τμήμα της παγκόσμιας λογοτεχνίας

Η Τόνι Μόρισον. Νόμπελ λογοτεχνίας για το 1993

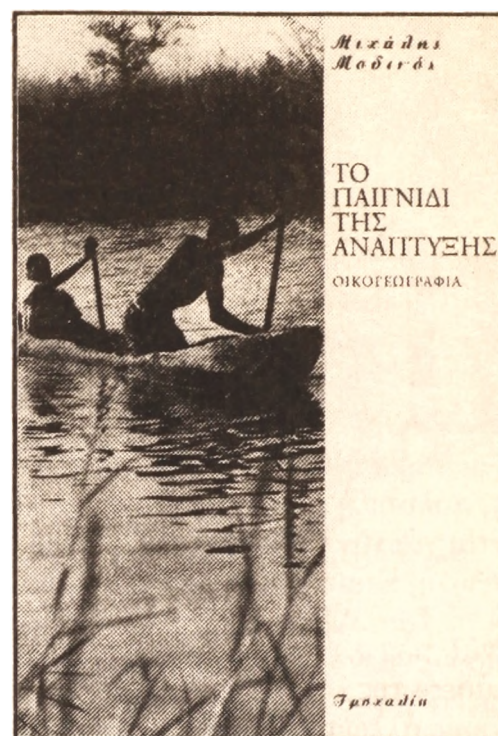
της αντίστοιχης τηλεοπτικής σειράς) έδινε τη μαύρη Saga του νέγρικού ξεριζωμού, της δουλειάς και της οδυνηρής προσαρμογής σ' έναν ξένο τόπο και πολιτισμό.

Ήταν, όμως, εκείνοι που έκτισαν τη παράδοση και δημιούργησαν αυτό που αποκαλούμε σήμερα αφροαμερικανική πεζογραφία.

ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

τροχαλία

Μιχάλης Μοδινός

ΤΟ
ΠΑΙΧΝΙΔΙ
ΤΗΣ
ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
ΟΙΚΟΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Σχήμα 14.5x21 Σελ. 174 Τιμή Δοχ. 1.800

Εννέα ταξιδιωτικά κείμενα και ένα δέκατο παράρτημα, λογοτεχνική απόπειρα του συγγραφέα, συγκροτούν «Το παιχνίδι της Ανάπτυξης».

Αποτελούν μια πρώτη επαφή του αναγνώστη με την ταυτότητα των χωρών της Ασίας, της Αφρικής και της Λατινικής Αμερικής, την ιστορία, τους μύθους που τις συνοδεύουν, καθώς και τις ραγδαίες μεταβολές που συνέβησαν στο εσωτερικό τους λόγω φαινομενικά αθώων επεμβάσεων.

Είναι γεγονός ότι τα τελευταία χρόνια η σχέση φύσης-πολιτισμού ανεδείχθη κυρίαρχο οικουμενικό ζήτημα. Η γεωγραφία συνάντησε την οικολογία σε μια προσπάθεια να αποδοθεί η ζωή μέσα στο χρόνο και στο χώρο. Έτσι προέκυψε ο όρος οικογεωγραφία.

Κεντρική διάθεση:

Εκδόσεις ΤΡΟΧΑΛΙΑ, Βιβλιοπωλείο
Γριβαίων 5 (πάρκο Σκουφά 64), 106 80

Αθήνα

Τηλ.: 3646426 - Fax: 3621932

επειδή είναι άλλοι, σε μια κοινωνία που δεν τους ανήκει.

Πρόκειται, ουσιαστικά, για την επεξεργασία του προβλήματος που τίθεται για πρώτη φορά στο *Native Son* του Ρίτσαρντ Ράιτ, όπου ο νεαρός μαύρος ήρωας Μπίγκερ Τόμας δολοφονεί την κόρη μιας προοδευτικής οικογένειας λευκών Αμερικανών επειδή δεν αντέχει στη σκέψη ότι μπορεί να είναι ίσος με τους λευκούς, παραμένοντας μαύρος. Γι' αυτό και η σκοτεινή δύναμη της φυλετικής επαφής, το ανάθεμα δηλαδή της λευκής κοινωνίας, τον οδηγεί στο έγκλημα. Το έγκλημα, για τον Ράιτ, αντιπροσωπεύει την έλλειψη κοινωνικής συνείδησης.

Τα παραπάνω εξηγούν, κάπως, τη βαθιά σχέση της αφροαμερικανικής πεζογραφίας με το ρεαλισμό. Η αξιοποίηση της ρεαλιστικής παράδοσης του προηγούμενου αιώνα στη σύγχρονη αμερικανική πεζογραφία είναι ένα άλλο, μεγάλο και δύσκολο ζήτημα. Ο ρεαλισμός της Μόρισον, ωστόσο, είναι πλέον (και ιδιαίτερα στο τελευταίο της μυθιστόρημα *Jazz*) ραφιναρισμένος και πλουτισμένος με πολλά μυθικά και ποιητικά στοιχεία.

Η κριτική εντάσσει το έργο της Μόρισον σε δύο μεγάλα ρεύματα: Τον νεορεαλισμό της δεκαετίας του '70 και το μυθικό ρεαλισμό της δεκαετίας του '80. Ο νεορεαλισμός της αναπτύσσεται μέσα στα συμφραζόμενα των διωματικών και κοινωνικών σχέσεων της σύγχρονης μαύρης Αμερικής. Κι είναι ταυτόχρονα μυθικός ρεαλισμός, αφού στο χαρακτηριστικότερο μυθιστόρημά της, *Το τραγούδι του Σόλομον*, η αφρικανική παράδοση είναι ο μύθος που κατατρύχει την ψυχή του ήρωα, ο οποίος φεύγει από το βιομηχανικό βορρά στον αγροτικό νότο και εκεί ανακαλύπτει την καταγωγή του. Η ανακάλυψη αυτή του γεννά τη βαθιά επιθυμία να επιστρέψει στη γη των προγόνων του, την Αφρική.

Η Αφρική είναι η μνήμη και το όραμα, η απελευθερωτική εικόνα πίσω από τον επιφάνη της φυτείας, τα σκοτεινά ερείπια του γκέτο και τον βιομηχανικό κόσμο των λευκών. Στη λογοτεχνία των αφροαμερικανών παίζει, αναλογικά, το ρόλο που κατέχει η προκολομβιανή Αμερική στη λατινοαμερικανική πεζογραφία. Ο αφροαμερικανικός πολιτισμός προσδιορίζεται από τρία χαρακτηριστικά: Το καταγωγικό παρελθόν, τη δουλεία και την περιθωριοποίηση στην περίοδο της βιομηχανικής ακμής. Στο έργο της Μόρισον το τραχύ πολιτικό κήρυγμα του Ράιτ, ότι μόνον η αλλαγή του κοινωνικού συστήματος θα απελευθερώσει το μαύρο έθνος, αποκτά βαθύτερη σημασία. Δεν υπάρχει κοινωνική συνείδηση χωρίς δίωση της παράδοσης, χωρίς δηλαδή συνείδηση της κουλτούρας, που για να είναι κοινωνικά δραστηρίκη οφείλει να ενσωματώνει τον περίγυρό της – και άρα να τον διαμορφώνει και να τον αλλάζει. Αυτή, άλλωστε, είναι και η άλλη πλευρά του αφρικανικού οράματος.

Αναστάσης Βιστωνίτης

Ποια είναι, ωστόσο, τα χαρακτηριστικά υ αφροαμερικανισμού; Ο αγώνας κατά φυλετικών διακρίσεων του Μάρτιν Λούθερ Κινγκ; Το μαύρο Ισλάμ του Μάλκομ Χ; γκέτο; Η νέγκρικη μουσική; Ο αθλητισμός; ένα από τα καλύτερα δοκίμιά του, τον άερο Ορφέα, ο Σαρτρ επεχείρησε, με ροπή τη νέγκρικη ποίηση, να διεισδύσει ο βάθος της αφρικανικής ψυχής, σ' έναν πιά βάση μυθικό και τοτεμικό κόσμο στον ίδιο ρυθμός, μουσική, κίνηση και δράση ον μυστικό και μαγικό χαρακτήρα. Χωρίς αμφιβολία ο αφροαμερικανισμός αποπνίγει την ιδιαιτερότητά του και προβάλλεται πρότυπο στη δεκαετία του '60. Γίνεται ελευθερωτική έκφραση όχι μόνο επειδή οκαλεί το κατεστημένο αλλά και γιατί μένι της αναζήτησης των ριζών και με την οβολή αφρικανικών εικόνων - προτύπων ονομάτων, το μαύρο έθνος ανακάλυπτε ταυτότητά του, προσδιόριζε τους σκοπύς του κι αναλάμβανε το ρόλο του: επιροφή στην Αφρική, στον ιδεατό κόσμο ν ριζών, αποκαταστάση της σχέσης με τον ομο και τον πολιτισμό της ηπείρου από ο οποία τον απέσπασαν με τη βία και τα α οι λευκοί.

Το φυλετικό πρόβλημα προσδιορίζει ο απόφευκτα- τα θέματα, την προβληματ και τα ζητήματα συνείδησης, δηλαδή την ορωπολογική βάση της αφροαμερικαν πεζογραφίας. Οι μνήμες λ.χ. της φυτείας της σκλαβιάς δεν στοίχισαν απλώς την ημερινή ζωή – και όχι μόνο των μαύρων, α και των λευκών (όπως με μοναδικό ο τις αποτύπωσε ο Φόκνερ στα διηγήα του). Οδήγησαν το μαύρο πληθυσμό σε μian απεγνωσμένη αναζήτηση ταυτόας με δύο κύριες συνιστώσες: την εκκλη και το γκέτο. Η εκκλησία αποτελεί τη κότερη μορφή συλλογικής έκφρασης, α διαφορετική από τη δυτική, χωρίς την α ο μαύρος πληθυσμός θα κινδύνευε να ει στην κοινωνική αφασία. Το γκέτο είη αρνητική εικόνα του λευκού, εικόνα κηλιδώνει τις πόλεις του και «διαβάλτο μύθο και τον πολιτισμό του.

Εξίζει, ωστόσο, να σημειωθεί πως για ο μαύρους συγγραφείς της δεκαετίας του οτους οποίους ανήκει, ουσιαστικά και η Μόρισον (σ' αυτή τη δεκαετία γίνεται, οστε, διάσημη με το μυθιστορημά της *Το ογούδι του Σόλομον*) το φυλετικό πρόβληόπως εμφανίστηκε με τους προγενέστες, τόσο τους μαύρους όσο και τους λευκ συγγραφείς, φαίνεται κάπως σχηματιΟι επιπτώσεις του δεν είναι μόνον οι κές, αλλά και ψυχολογικές και υπαρκές. Το κρισιμότερο πρόβλημα των μαύοφείλεται στο γεγονός ότι αδυνατώντας γίνουν λευκοί ή να παίξουν το ρόλο των κών, καταλήγουν να μισούν τον εαυτό ος και να συμπεριφέρονται αυτοκαταοφικά, στρεφόμενοι εναντίον των λευοί όχι για να κατακτήσουν όσα τους ανήν αλλά για να τιμωρήσουν τον εαυτό τους

Χρόνης Μπότσογλου.

«**Η** Γυναίκα της Ζάκυθος», ένα από τα πιο ενδιαφέροντα κείμενα της νεότερης ελληνικής λογοτεχνίας, σημείο αναφοράς στο έργο το Διονυσίου Σολωμού, προσφέρεται πλέον σε μια νέα έκδοση, πολυτελή αλλά και ολοκληρωμένη. Πρόκειται για την έκδοση της «Ωκεανίδας», με εισαγωγή, κείμενο και γλωσσάρι της καθηγήτριας του ΑΠΘ Ελένης Τσαντσανόγλου, κοσμούμενη από δώδεκα εικόνες με σινική μελάνη του Χρόνη Μπότσογλου. Την καλλιτεχνική επιμέλεια της έκδοσης έκανε η πάντα άξια Βουδούλα Σκούρα.

Κείμενο δύσκολο, απροσπέλαστο για πολλούς, σε μεγάλο βαθμό μεταφυσικό, έχει συγκινήσει κατά καιρούς διάφορους μελετητές. Έχει παρουσιαστεί ακόμη και στο θέατρο. Ποιος αλήθεια θα μπορούσε να παραλείψει μια αναφορά στην παράσταση του Σπύρου Βραχωρίτη με τον αξέχαστο και ξεχωριστό Νίκο Σκυλοδήμο στο ρόλο του ιερομόναχου Διονυσίου και τη Μίρκα Γεμετζάκη σ' αυτόν της γυναίκας της Ζάκυθος...

Η «Γυναίκα της Ζάκυθος» άρχισε να γράφεται απ' το Σολωμό το 1826. Έργο που τον απασχόλησε πολύ, το επεξεργάστηκε σε τρία στάδια έως ότου πάρει την τελική μορφή του. Είναι ένα κείμενο γραμμένο σε πλούσια, χυμώδη και ολοζώντανη δημοτική γλώσσα, που δεν του λείπουν μερικοί ιδιοματισμοί που το κάνουν ιδιαίτερα θελκτικό και βοηθούν τον αναγνώστη να μπει στην ατμόσφαιρα του νησιού και της εποχής που διαδραματίζονται τα γεγονότα.

Με τη «Γυναίκα της Ζάκυθος» ο Σολωμός έδωσε ένα πρότυπο κοινωνικής και πολιτικής σάτιρας και θεμελίωσε το λογοτεχνικό αυτό είδος στη νεότερη ελληνική λογοτεχνία. Με το κείμενο αυτό συμβολίζεται, πριν απ'

όλα, η έλλειψη και του παραμικρού είδους πατριωτισμού και εθνικής συνείδησης. Η γυναίκα της Ζάκυθος παίρνει το μέρος των Τούρκων, των κατακτητών, και χτυπάει τους Έλληνες που επαναστάτησαν για να κερδίσουν την ελευθερία τους. Αποκαλεί την Ελλάδα «ζουρλή» και στηρίζει όλες τις ελπίδες στην ξένη αντίδραση, στους βασιλιάδες που θα την επαναφέρουν στην τάξη και στη σκλαβιά της. Η κακία της γυναίκας της Ζάκυθος δίνεται από τον ποιητή μ' ένα χαρακτηριστικό επεισόδιο στο οποίο περιγράφεται η συμπεριφορά αυτής της «θανάσιμης έχθρισσας» του έθνους απέναντι στις Μεσολογγίτισσες που ήρθαν να ζητήσουν βοήθεια για το πολιορκημένο Μεσολόγγι.

Η ωμή και τρομακτικά ρεαλιστική καταγραφή των απεχθών πράξεων της ανώνυμης πλούσιας ζακυνθινής γυναίκας γίνεται σε πρώτο πρόσωπο από τον όχι τυχαία συνονόματό του ποιητή Ιερομόναχο Διονύσιο. Η αγιότητα του αφηγητή Ιερομόναχου δικαιολογεί άμεσα το ρόλο του επίγειου κριτή, που τον αναλαμβάνει αυτοδικαίως, καθώς και τις υπερφυσικές, σχεδόν θεικές ικανότητές του: είναι οραματιστής και προφήτης, παντογνώστης και πανταχού παρών. Αυτό που κάνει εντύπωση πάντως, είναι η δύναμη με την οποία ο ποιητής περιγράφει την ψυχική και σωματική ασχήμια της γυναίκας της Ζάκυθος έτσι που να την κάνει αρνητικό σύμβολο καθολικής σημασίας.

Οι δώδεκα εικόνες του Χρόνη Μπότσογλου αντιστοιχούν σε ισάριθμα κεφάλαια του ποιήματος, περιλαμβανομένης και μιας προσωπογραφίας του Διονυσίου Σολωμού. Οι εικόνες δεν εικονογραφούν απλώς, ούτε περιγράφουν τη δράση του κειμένου. Ο ζωγράφος ανοίγει ένα γόνιμο διάλογο με τον Σολωμό, καταγράφει εικόνες από το ποίημα, ενώ ταυτόχρονα προεκτείνει την προβληματική του ως τους σύγχρονους μας υποστηρικτές των εκάστοτε κατακτητών. Άλλωστε, ο ίδιος ο Μπότσογλου λέει, ότι, «μια εικονογράφηση είναι μια ανάγνωση του κειμένου, δηλαδή ένα πλησίασμα, μια προσπάθεια οικειοποίησής του μέσα από την οπτική που υπαγορεύουν τα σύγχρονα αιτήματα. Έτσι άλλωστε κρίνεται και η αντοχή που

Όταν η ποίηση σ

της Πέγκυ Κουνενάκη

Δυό ζωγράφοι της ίδιας γενιάς, με κοινές σχεδόν αφετηρίες στην τέχνη τους, ο Χρόνης Μπότσογλου και ο Γιάννης Ψυχοπαίδης, επιχείρησαν την εικονογράφηση δυό κλασικών μας ποιητών: Του Διονυσίου Σολωμού και του Γιώργου Σεφέρη. Ο πρώτος καταπιάστηκε με τη «Γυναίκα της Ζάκυθος» και ο δεύτερος με τη

έχει ένα έργο τέχνης στο χρόνο, μέσα απο δοκιμασία των πολλαπλών αναγνώσ του».

Ωστόσο, οι δεκατρείς εικόνες του Χρ Μπότσογλου λειτουργούν αυτόνομα και ρουσιάζονται στην αίθουσα Κλεομένους εν είδη μικρής έκθεσης. Οι ενδιαφερόμ μπορούν να τις δουν, εφόσον η έκθεση παραμείνει ανοικτή έως τις 13 Νοεμβρί

Τα εκατό σχεδόν χρόνια από τότε πς Σολωμός έκανε τα πρώτα του σχέδιασ πάνω στη «Γυναίκα της Ζάκυθος» δεν ραίνουν σήμερα το ποιητικό τούτο έργς αναγνώστης δεν μπορεί ν' αντισταθεί τη στηριακή γοητεία του. Η προκλητική τών εικόνων και η σκηνογραφική θα μ ρούσε να πει κανείς τελειότητα των δρων, με τα οποία στηλιτεύεται η εσωτερ ασχήμια της ηρωίδας που ο αγιάτρε καημός της για εξωτερική ομορφιά τη μ τρεψε σε λάγνο όργανο του διαβόλου και οδήγησε στην αυτοκαταστροφή, αποτελ χάρη στον καίριο λόγο του Ιερομόν Διονυσίου Σολωμού, μαν ανεξάντλητ γή συγκίνησης.

Η συνύπαρξη, τέλος, όλων των παραπ στοιχείων με τις εικόνες του Χρόνη Μπό γλου αποτελούν στιγμή δημιουργικής σ ντησης του ποιητή με το ζωγράφο.

τά τη ζωγραφική

...λλογή του νομπελίστα Σεφέρη
 «Ποιήματα». Παραπέμποντας στα
 ποτελέσματα θα μπορούσε
 να μιλήσει για ευτυχισμένη
 συνάντηση των ποιητών με τους
 ζωγράφους. Η συνάντηση γίνεται
 μέσα από δύο εκδόσεις που
 παρουσιάστηκαν την
 προηγούμενη εβδομάδα, από δύο
 διαφορετικούς εκδοτικούς οίκους
 και αποτελούν πλέον
 παρακαταθήκες για μελλοντικά
 πρόμοια εγχειρήματα.

Η Κίρκη είναι παρούσα, τα αρχαιοελληνικά πολιτισμικά σπαράγματα επίσης, όπως και πάμπολλα άλλα σύμβολα της σεφερικής ποίησης. Κυριαρχούν στις εικόνες του Γιάννη Ψυχοπαίδη, που εμπνεόμενος από τη σεφερική ποίηση έκανε πρόσφατα ένα βιβλίο που τιτλοφορεί «Αγγελικό και μαύρο», κοσμώντας το με είκοσι επτά εικόνες. Βόλιμα ποιητικά κομμάτια, επιλεγμένα από το ζωγράφο κι αποσπασμένα από τα «Ποιήματα» του Γιώργου Σεφέρη (Δέκατη Έκδοση, Ίκαρος, Αθήνα 1992). Εν τούτοις ο λόγος του Νάσου Βαγενά μ' ένα βιβλίο που τιτλοφορείται «Τα πέτρινα χαρτιά των αγαλμάτων», που, ανάμεσα στ' άλλα, λέει: «Αισθάνεται κανείς ότι ο Ψυχοπαίδη ζωγράφισε τις εικόνες του με θεματικά όχι τόσο από τις εικόνες με τις οποίες ο Σεφέρης έφτιαξε τους στίχους του, αλλά από τα αισθήματα (με ορισμένα από τα ποιήματα), από τα οποία ο ποιητής έφτιαξε τις εικόνες του. Είναι, πιστεύω, αυτός ο λόγος που τα σχέδια του Ψυχοπαίδη δίνουν την αίσθηση ότι αναπαράγουν νοητές σεφερικές σκηνές, περιστατικά που τα περισσότερα δεν υπάρχουν στα ποιήματα, όμως θα μπορούσαν να είχαν διαδραματιστεί. Πρόκειται για σχέδια που προεκτείνουν τα αισθήματα των στίχων: προέκταση η

οποία, μολονότι απομακρύνεται από το στοιχείο της συγκεκριμένης αναφοράς (ή μάλλον ακριβώς γι' αυτό), μας δίνουν τη γεύση μιας εσωτερικής σχέσης του ζωγράφου με τον ποιητή...».

Πράγματι, οι εικόνες του Γιάννη Ψυχοπαίδη διατηρούν την αυτοτέλειά τους, λειτουργούν πέραν αλλά και παράλληλα με το σεφερικό έργο. Τα ποιήματα που έχει επιλέξει ο ζωγράφος και περιλάβει στην έκδοση, δεν λειτουργούν ούτε καν ως έναυσμα για τις εικόνες του. Είναι αισθαντικά ερωτικά ποιητικά κομμάτια που εισάγουν στο σεφερικό κλίμα, την ατμόσφαιρα όπου κινούνται οι πίνακες του Γιάννη Ψυχοπαίδη. Έτσι, η συνάντηση των δύο δημιουργών γίνεται σ' άλλο επίπεδο, σ' αυτό της αναζήτησης μιας «άλλης ζωής, πέρα απ' τα αγάλματα» – τα σύμβολα, το χρόνο.

Η ποίηση του Σεφέρη είναι δραματική και απαισιόδοξη. Μα αυτός ο πεσιμισμός δεν είναι στείρος, κάπου στο βάθος υπάρχει φως, ένα εσωτερικό μυστικό φως που επιδιώκει απαντήσεις για την ανθρώπινη ύπαρξη. Οι εξπρεσιονιστικές εικόνες του Γιάννη Ψυχοπαίδη ακολουθούν ακριβώς αυτό το δρόμο. Η Κίρκη, στο σκοτάδι που ελάχιστα φωτίζεται από μια αδύναμη λάμπα ή το τρεμάμενο φως του κεριού, γεμάτη νωχέλεια και εγκαρτέρηση αναζητεί το πραγματικό της πρόσωπο στον καθρέφτη. Αναζητεί τον εαυτό της πέρα απ' τις μάσκες μιας μάταιης καθημερινότητας. Η κατακερματισμένη εικόνα των προσώπων του Σεφέρη εμπεριέχει τη συμφιλίωση με τον άνθρωπο και τις αδυναμίες του. Σχεδόν πάντα ο άνθρωπος μύθος είναι ο πρωταγωνιστής. Κι αυτός είναι που γοητεύει το ζωγράφο και τον οδήγησε –ως φαίνεται– στη δημιουργία εικόνων που, αν δεν έχουν ειπωθεί έχουν ωστόσο υπαινιχθεί από τον ποιητή. Γι' αυτό άλλωστε, η ποίηση του Σεφέρη και οι εικόνες του Ψυχοπαίδη χωρίς να ταυτίζονται αλληλοσυμπληρώνονται.

Αρχαιομαθής ο ποιητής, συχνά αντλεί την έμπνευση, τα σύμβολα και το υλικό της ποίησής του από το παρελθόν. Σπασμένα κιονόκρανα, πολιτισμικά στοιχεία του παρελθόντος, αρχαίες λέξεις εύκολα διακρίνονται

Γιάννης Ψυχοπαίδης.

στις εικόνες του ζωγράφου. Στοιχεία άλλων που υπήρχαν και σε προηγούμενες δουλειές του, όταν το ενδιαφέρον του δεν είχε ακόμη στραφεί στο σεφερικό έργο. Όμως τώρα, αυτά τα σπαράγματα του παρελθόντος δεν έχουν κυρίαρχο λόγο. Αφημένα λες μές στην εικόνα, υποδηλώνουν τη μνήμη και την ανάμνηση, ενώ τον κυρίαρχο λόγο έχει ο άνθρωπος, η γυναίκα – που αναζητούν ή νοσταλγούν μία πραγματική ζωή πέρα από πρόσωπα και προσωπεία.

Ας δανειστούμε όμως μια σεφερική ρήση για τις εικονογραφήσεις ποιητικών έργων από ζωγράφους, που έχει χρησιμοποιήσει ο Νάσος Βαγενάς στην αρχή του κειμένου του: «Σπάνια μου πέτυχαν τα ζευγαρώματα των τεχνών. Ήταν πάντα για μένα κάτι σαν δύο άλογα ζεμένα στο ίδιο αμάξι, που ξαφνικά τραβούν προς αντίθετες κατευθύνσεις. (...) Κάποτε μπορεί να μην υπάρχει διόλου αμάξι, παρά μόνο δύο ελεύθερα άλογα καλπάζοντας ανεξάρτητα σ' ένα πράσινο λιβάδι».

Στην προκειμένη περίπτωση όμως η σεφερική ρήση ανατρέπεται: Το ζευγάρι των δύο τεχνών πέτυχε, έστω κι αν τα δύο ελεύθερα άλογα τραβούν προς διαφορετικές κατευθύνσεις. Συνυπάρχουν όμως στο λιβάδι του πολιτιστικού γίγνεσθαι, οι ποιητικές εικόνες βρίσκουν την προέκτασή τους στο ζωγραφικό έργο. Ο νεότερος Γιάννης Ψυχοπαίδης συναντά τον αιώνιο Γιώργο Σεφέρη και αν μη τι άλλο δεν προδίδει το πνεύμα του.

Η πιο όμορφη πατρίδα είναι το σινεμά

του Ηλία Κανέλλη

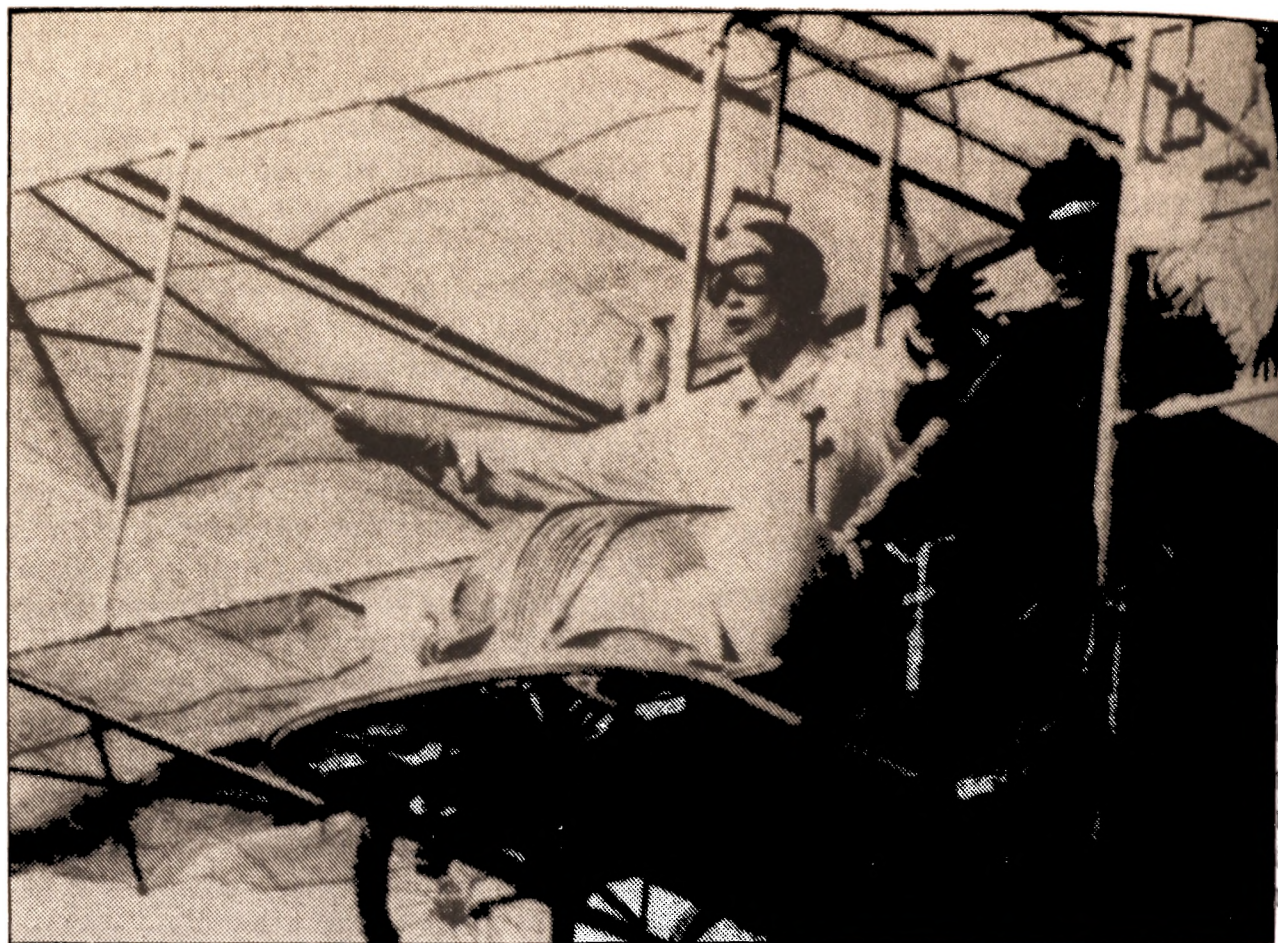
Στο πρώτο σημείωμα για τη νέα σεζόν, θα επιχειρήσουμε να σφυγμομετρήσουμε την αγωνία των κινηματογραφιστών να βρουν και να βαδίσουν σε δρόμους που να οδηγούν στο ξανακέρδιμα της κινηματογραφικής απόλαυσης από το κοινό. Από το κοινό που, πέρα από τη μαζική του προσέλευση στις ιλουστρασιόν και ομοιόμορφες μυθολογίες των box-office, αναζητεί και θέλει τις νέες καθαρήριες εικόνες, εκφράζοντας μια βαθιά ανάγκη και έσχατη καταφυγή.

Είναι το ίδιο κοινό, που κατέκλυσε τις αίθουσες που έπαιζν το *Αριζόνα Ντρεμ* του Εμίρ Κουστουρίτσα, τα *Μαθήματα πιάνου* της Τζαϊν Κάμπιον – και μέρος του το *Reservoir Dogs* του Κουεντίν Ταραντίνο. Κι είναι το κοινό που έφυγε από την αίθουσα με μια αίσθηση αμηχανίας για την ταινία του Κουστουρίτσα, με μια ευχαρίστηση που ξέφτιζε την άλλη μέρα για την ταινία της Κάμπιον – και με διχασμένα αισθήματα για την ταινία του Ταραντίνο.

Για να επιβεβαιωθεί ότι στον κινηματογράφο (όπως και στη ζωή) τα πράγματα είναι πολύ πιο περίπλοκα απ' όσο φαίνονται. Όμως, ας δούμε τις ταινίες με τη σειρά.

«Αριζόνα Ντρεμ»

Ο Βαλκάνιος Κουστουρίτσα, ύστερα από τρεις ταινίες στα πατρώα εδάφη (*Θυμάσαι τη Ντόλυ Μπελ*;, *Ο μπαμπάς λείπει σε ταξίδι για δουλειές*, *Ο καιρός των τσιγγάνων*), ύστερα κι από τα γεγονότα στο Σεράγεβο και το δίαιο κατακερματισμό της Γιουγκοσλαβίας, δρέθηκε στην Αμερική. Στο Χόλλυγουντ. Κι εκεί υποχρεώθηκε να δουλέψει χονδρικά με την τεχνική που είχε κατακτήσει, ένα είδος βαλκανικού μαγικού ρεαλισμού.

Από την ταινία «Αριζόνα Ντρεμ» του Εμίρ Κουστουρίτσα

Το τέλος της προεκλογικής περιόδου βρήκε τον κινηματογράφο σε άνθηση. Πολλές οι νέες ταινίες που δγήκαν στις αίθουσες με την αρχή της περιόδου και ενδιαφέρουσες. Πιο ενδιαφέρουσες, βεβαίως, οι «μικρές» παραγωγές, όσες γίνονται στις παρυφές των μεγάλων μηχανισμών παραγωγής, διότι μπορούν και αντικατοπτρίζουν προβληματισμούς και αγωνίες, που για το «γκανιάν» της παραγωγής έχουν λυθεί εκ των προτέρων. Έτσι, ακόμα και ταινίες στις οποίες εντοπίζονται αδυναμίες, δίνουν πολλά πατήματα για να πυροδοτηθεί μια συζήτηση για το τι είναι και πού βαδίζει ο κινηματογράφος. Άλλωστε, στις μέρες μας δεν γίνονται συζητήσεις ουσία για το σινεμά, και η όποια κατάθεση έχει μεγάλη αξία. Διότι το σινεμά προχωρεί σε πείσμα της ισοπέδωσης που επιβάλλει η διόγκωση του οπτικοακουστικού – κι όσο στην ίδια του την υφή εμπεριέχει την αγωνία της δημιουργικής του εξέλιξης τόσο θα συνεχίζει να είναι ένα ενδιαφέρον πείραμα κι ένα γοητευτικό ρίσκο.

Για να διεκπεραιώσει το θέμα του, την ελευθερία σε έναν κόσμο όπου το δικαίωμα

στο όνειρο κοντράρεται συνέχεια με τη σκληρή πραγματικότητα, δανείζεται συνέχ

χετυπικούς χαρακτήρες και σύμβολα, ως ανασύρθηκαν και πήραν αισθητική υπόσταση από το σουρεαλισμό, ενώ, ιρκώς, θύει στο δωμά της κινηματογραφο-ίας για να εκφράσει το θαυμασμό του. Ιστέλεσμα: ένα ποτ-πουρί από εικόνες που δεν συναντιούνται μεταξύ τους, χαμένες έναν μυθολογικό κυκεώνα, όπως αυτός; απέραντης Αμερικής.

Ετσι, λοιπόν, η ταινία απομένει ένα ροίσιμα αταξινόμητων και πολυσυλλεκτι-νών εικόνων, με πρόσωπα «μυθικά» για το γνόθη της που, επιτέλους, προσεγγί-ηκαν (Φαίη Νταναγουαίη, Τζέρου Λιο-), με μικρά κομματάκια που, ξεχωριστά, μπορούσαν να είναι μικρού μήκους δια-τια... Όμως, ο Βαλκάνιος που τα κατα-νει θαυμάσια, με τους ίδιους στόχους, ενορχηστρώνει τον κινηματογραφικό κόσμο, αντλώντας τα δεδομένα του από μικρόκοσμο του μικρού (γεωγραφικού πολιτισμικού) χώρου στον οποίον ζει, στο μεγάλο αχανές του Νέου Κόσμου, ζίζει αμήχανος και εκστατικός.

θα μπορούσε να ήταν μια φυσιολογική λήξη, αν ο κινηματογράφος ήταν φυσικό ενόμιμο. Όμως δεν είναι. Κι ο Κουστου-τα, στο καινούργιο κινηματογραφικό πε-λλον, όπου καλείται να εργασθεί, βρί-ται να αντιμετωπίζει ένα κενό. Η πατρί-του αγάπησε έχει χαθεί κι η καινούργια ήδα δεν είναι απτή· μόνο σημεία, έν-ς, σύμβολα, μυθολογίες, όνειρα...

ο Κουστουρίτσα, που πάντα θέλει να ιει στα πόδια του, ίπταται διχασμένος σύμβολα και στις νευρώσεις. Το τίμημα αθωότητας που πάει, χάθηκε.

«Μαθήματα πιάνου»

ο Κουστουρίτσα βρίσκεται χαμένος σε απέραντο κενό, η Τζαίην Κάμπιον (*Μα-ιατα πιάνου*) από τη Νέα Ζηλανδία μοιά-να μην έχει το ίδιο πρόβλημα. Η καινούρ-της ταινία μοιάζει να μην αντιμετωπίζει ένα πρόβλημα προσαρμογής στην ευρω-κή πολιτισμική πραγματικότητα. Σ' εκεί-την πραγματικότητα, ιδιαίτερα, που τεί-να είναι το «επίσημο» πολιτιστικό δόγμα λεγόμενης ευρωπαϊκής ιδέας, το δόγμα ίνο που οικοδομείται στις παρυφές των δοτούμενων καλλιτεχνικών εγχειρημά-από την Κοινότητα.

αυτή τα 'χει όλα, σε σωστές δόσεις. Λίγο πτισμό (μία Ευρωπαία, με το χαριτωμένο κοριτσάκι, πηγαίνει στη ζούγκλα των ορί και συναγελάζεται με τους ιθαγενείς που έχουν περιέργες συνήθειες), λίγο φολ-ρισμό (γιατί όλες αυτές οι συνήθειες μετωπίζονται σαν τουριστική ατραξιόν, μόνο από τους πολιτισμένους επισκέ-ς, αλλά και από τη σκηνοθετική ματιά), ο συναισθημα (διότι η ηρωίς, αν και ηγή είναι εξαίρετη... χειρίστρια πιάνου ικανή να εμπνέει και να εμπνέεται από λείς έρωτες), λίγη βία (εκτός πεδίου, πά-

Η Τζαίην Κάμπιον.
Η ταινία της
«Μαθήματα πιάνου»
στηρίχθηκε σε
συνταγές

ντως, μη χαλάσει η ευγενική συνταγή) και πολλά «προοδευτικά» μηνύματα (λίγος φε-μινισμός, λίγα περί χειραφετήσεως εν γένει κ.λπ.). Η συνταγή ολοκληρώνεται με τους άριστους συντελεστές στα επιμέρους κατα-σκευαστικά στοιχεία της ταινίας. Όμως, ποιος είπε ότι ο κινηματογράφος γίνεται με συνταγές;

Η αλήθεια είναι ότι η ταινία κάθε άλλο παρά «κακή» μπορεί να χαρακτηριστεί. Άλλωστε, ήταν η μεγάλη «ανακάλυψη» του τελευταίου Φεστιβάλ των Καννών. Φως φα-νάρι ότι αυτό το σινεμά επιθυμεί να αντιτά-ξει η ευρωπαϊκή «πνευματικότητα» στην «αμερικανική λαίλαπα». Ωστόσο, δεν πρό-κειται παρά για σινεμά που κλείνει τον κό-σμο σε «κουτάκια» που τον διερμηνεύει προσπαθώντας να χτίσει νέες μυθολογίες – όχι τις συνήθειες μυθολογίες που έχουν επι-βάλει το σταρ-σύστημα και το Χόλλυγουντ αλλά τις μεγάλες, ευρωπαϊκές μυθολογίες της δήθεν πνευματικής ανωτερότητας των επιγόνων του Διαφωτισμού. Ένα ανεκτικό βλέμμα, δηλαδή, απέναντι στη διαφορά και στην πολυπολιτισμικότητα. Μια καινούργια αλληλουχία στερεοτύπων, που θα λατρεύ-ουν την «εκλεπτυσμένη» παντοδυναμία των σκηνοθετών – ταγών του πνεύματος.

Η ταινία μπορεί να άρεσε στον Ζακ Λανγκ και σε όσους αισθάνονται «συγγενείς» του – αλλά γιατί, ντε και καλά, θα πρέπει να αρέ-σει και σε μας;

«Reservoir Dogs»

Η απάντηση στα παραπάνω έρχεται από τη μεριά της «πολιτισμικής λαίλαπας» που εκ-προσωπεί –υποτίθεται– το αμερικανικό σι-νεμά. Έχει σκηνοθετηθεί από, τον ιταλικής καταγωγής, Κουεντίν Ταραντίνο, έχει τίτλο *Reservoir Dogs* κι είναι μια ιστορία που θα μπορούσε να διεκπεραιώνεται μέσα από δε-κάδες κλισέ. Μια ομάδα ληστών που, από «καρφωτή» (και όχι από γκαντεμιά), παγι-δεύεται, ενώ γύρω τους σφίγγει ο κλοιός... Τελική κατάληξη, ο θάνατος.

Όμως, τι ειρωνεία, σ' αυτό το τυπικό για το αμερικανικό σινεμά φόντο, δεν υπεισέρ-χονται κλισέ (και, συνεπώς, ο όρος που απο-δόθηκε στον Ταραντίνο: οπαδός μιας τάσης κινηματογραφόφιλων που δίνουν έμφαση στη «λατρεία του αίματος» είναι, το λιγότε-ρο, άστοχος). Βεβαίως, σ' ολόκληρη την ται-νία, βλέπουμε έναν καταδιωκόμενο να αι-μορραγεί και να μη λέει να πεθάνει, όμως, πέρα από το γεγονός ότι έτσι προκαλούνται ορισμένες δυνατές σκηνές «καθαρού» κινη-ματογράφου δεν υπάρχει κανενός είδους διάθεση επιβολής. Η ταινία έχει βασικά προτερήματα: Χτίζει χαρακτήρες στιβα-ρούς, ούτε μια στιγμή δεν χρησιμοποιεί στρεψόδικες τεχνικές (π.χ. μελόδραμα) για να επιζητήσει την ταύτιση του θεατή, ούτε μια στιγμή δεν ηθικολογεί. Με ψυχρή δια-κριτικότητα παρουσιάζει την πτώση και το θάνατο μιας ομάδας τυπικών «λουζερ» και το μόνο στοιχείο «κοινωνιολογίας» που υπεισέρχεται είναι εκείνο που αφορά τη συ-σχέτιση της δράσης με τους χαρακτήρες εκεί-νων που τη διεκπεραιώνουν. Λιτοί διάλογοι, κανένα στοιχείο επιτήδευσης στη σύνθεση των πλάνων, αποδραματοποίηση των ψυχο-λογικών σχέσεων, έμφαση στη δραματο-ποίηση μέσω των δεδομένων που παρέχει η κινηματογραφική γραφή, χτίσιμο της ται-νίας σαν παζλ, με την εμβόλιμη χρήση εύστο-χων φλας-μπακ στην πορεία: αυτές είναι οι αρετές της ταινίας.

Συμπέρασμα: ένα σινεμά, στις παρυφές μιας καλολαδωμένης κινηματογραφικής μη-χανής, που δεν επιδεικνύεται αλλά γίνεται απολύτως αποτελεσματικό. Με απόλυτα μι-νιμαλιστική χρήση των δεδομένων του, με άρνηση κάθε φιλολογικής φλυαρίας, κάτι σαν ντοκυμανταίρ για το πώς θα ήταν ο κινηματογράφος αν η εμπορική του διάστα-ση δεν του υπαγόρευε άλλες τεχνικές, που να κολακεύουν όσο το δυνατόν πιο πολύ το «μέσο κοινό».

Αν ζούσε σήμερα και δημιουργούσε ο Σαμ Πέκινπα, είμαστε βέβαιοι ότι τέτοιες ταινίες θα προτιμούσε να κατασκευάζει.

Αναδιατυπώνοντας τη θεμελίωση της κριτικής θεωρίας

της Έρης Κασίμη

Το κείμενο που ακολουθεί είναι ένα συμπίλημα από επιλογές δόκιμων κειμένων που αναφέρονται στην εσωτερικά προβληματική του έργου του Jürgen Habermas, ο οποίος αναγορεύτηκε αυτές τις μέρες επίτιμος διδάκτωρ Πανεπιστημίου Αθηνών. Στη διάλεξη που έδωσε με τίτλο «Περί του εσωτερικού συνδέσμου κράτους δικαίου δημοκρατίας» είναι εμφανής η στροφή του προς το νεοφιλελευθερισμό για την οποία κατηγορήθηκε ήδη από έκδοση του βιβλίου του «Το Πραγματικό και το Κανονιστικό: Συμβολές στη διαλογική θεώρηση του δικαίου και Δημοκρατικού Κράτους δικαίου». Σκοπός μας δεν είναι να κατακρίνουμε τη στροφή του Habermas προς νεοφιλελευθερισμό, αλλά μάλλον να αναπτύξουμε την προβληματική του τελευταίου μεγάλου εκπροσώπου Σχολής της Φρανκφούρτης.

Ο Jürgen Habermas γεννήθηκε το 1929. Σπούδασε φιλοσοφία και παράλληλα ιστορία, ψυχολογία και γερμανική λογοτεχνία από το 1949 έως το 1954. Δίδαξε φιλοσοφία στη Χαϊδελβέργη (1961-'64), φιλοσοφία και κοινωνιολογία στο Ινστιτούτο Κοινωνικών Ερευνών της Φρανκφούρτης (1964-'71). Από το 1971 ως το 1983 ήταν διευθυντής στο Ινστιτούτο Max Planck στο Starnberg. Από το 1983 μέχρι σήμερα είναι καθηγητής στο Πανεπιστήμιο της Φρανκφούρτης.

Την πορεία του σηματοδοτούν, κυρίως, οι δημοσιεύσεις: *Erkenntnis und Interesse* (Γνώση και Διαφέρον), 1968, *Theorie der kommunikativen Handelns* (Θεωρία του επικοινωνιακού πράττειν), 1981, *Der Philosophische Diskurs der Moderne* (Ο φιλοσοφικός Λόγος της Νεωτερικότητας), 1985. Τα πεδία του ενδιαφέροντος του J. Habermas περιλαμβάνουν τη γνωσιολογία, τη φιλοσοφία της γλώσσας, τη γενική θεωρία των κοινωνικών επιστημών, την ηθική και, πρόσφατα όλο και περισσότερο, τη φιλοσοφία του δικαίου.

Στο επίπεδο της γνωσιοθεωρίας, ο J. Habermas διαχωρίζει τη θέση του τόσο από το θετικισμό όσο και από την ιδεαλιστική θεμελίωση των κοινωνικών επιστημών. Για τον Habermas το γνωστικό επιχείρημα το καθοδηγεί ένα ιδιαίτερο γνωστικό διαφέρον. Το διαφέρον αυτό διακρίνεται σε πρακτικό και τεχνικό και συσχετίζεται με το χειραφετητι-

κό, απελευθερωτικό διαφέρον. Ο Habermas απορρίπτει κάθε άποψη που υποστηρίζει την αξιολογική ουδετερότητα της επιστημονικής γνωστικής διαδικασίας. Στο βιβλίο του *Γνώση και Διαφέρον* που έπεται της περίφημης διαμάχης των Γερμανών κοινωνιολόγων γύρω από το θετικισμό στις αρχές της δεκαετίας του '60, στρέφεται εναντίον του θετικιστικού χωρισμού του υποκειμένου και του αντικειμένου της γνώσης. Θεωρεί ότι το αντικείμενο της γνώσης δεν είναι εκ των προτέρων δεδομένο, αλλά ανάγεται σε αντικείμενο αφού προηγουμένως οργανωθεί η γνωστική διαδικασία βάσει των γνωστικών διαφερόντων. Η γνώση, λοιπόν, με τη συνολική της δεβαιότητα, δεν στηρίζεται στην ακρίβεια της καταγραφής των αντικειμένων αλλά στη διυποκειμενική αποδοχή των αποφάνσεών μας γι' αυτά. Αυτό που εξασφαλίζει τη δεβαιότητα των γνώσεων είναι η ορθή οργάνωση της επικοινωνίας μεταξύ των υποκειμένων, ώστε να επιτυγχάνεται συναίνεση με αποφασιστικό κριτήριο τη δύναμη του επιχειρήματος.

Γλώσσα και κριτική κοινωνική θεωρία

Ο 20ός αι. υπήξε το θέατρο της μετάβασης από τη φιλοσοφία της συνείδησης στη φιλοσοφία της γλώσσας, ιδιαίτερα μετά το ύστερο φιλοσοφικό έργο του Wittgenstein. Ο Habermas ερευνά τις επιπτώσεις της «γλωσσο-

λογικής τροπής» σε μια κριτική κοινωνική θεωρία. Όπως λέει, «σήμερα, το πρώτο της γλώσσας έχει αντικαταστήσει το δοσιακό πρόβλημα της συνείδησης»: η βασική κριτική της γλώσσας υποκαθιστά εκείνη της συνείδησης. Στη δεκαετία '70 διατυπώνει τη θεωρία του περί κριτικής πραγματολογίας. Σ' αυτήν αναζητά νόημα των γλωσσικών εκφράσεων σε σχέση με την απεικόνιση της πραγματικότητας αλλά με την ανάλυση των κοινωνικών τύπων πράξεων που όλοι οι άνθρωποι κατά τη χρήση της γλώσσας.

Ως προς τη θεωρία του πράττειν, ο Habermas αποφαινεται ότι οι ανθρώπινες πράξεις μπορούν να καταταγούν σε ορισμένες βασικές κατηγορίες ανάλογα με τον τύπο της ορθολογικότητας που τις διέπει. Η επικοινωνιακή και πράξης δεν είναι μόνον η βάση της κατανόησης της σημασίας των γλωσσικών εκφράσεων, αλλά και για τη σύλληψη του νοήματος των ίδιων των πράξεων. Η κατηγορία πράξεων αποτελεί η επικοινωνιακή δράση, δηλαδή το σύνολο των κοινωνικών συμπεριφορών, οι συμμετέχοντες στις οποίες δεν επιλέγουν απλώς ταυτόχρονα μέσα για την επίτευξη δεδομένων σκοπών, ούτε δρουν ακολουθώντας παρόντες κανόνες αλλ' ανταλλάσσουν τρόπο ανυστερόβουλο επιχειρήματα μέχρι τη διαμόρφωση μιας κοινής αντίληψης για τη συμβίωσή τους και τον περιβάλλοντά τους.

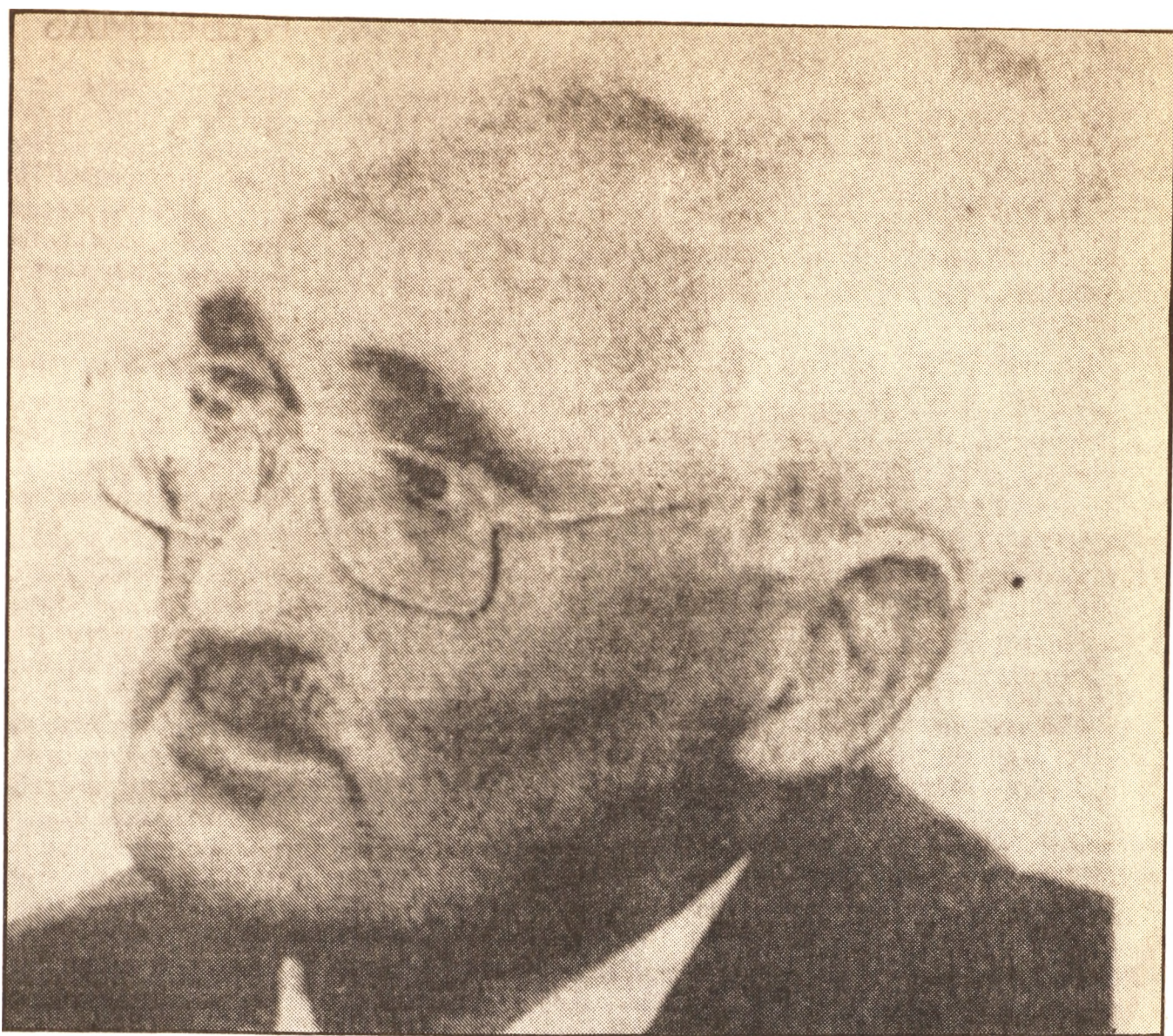
σμο. Η δύναμη του διαλόγου στηρίζεται στην αρχή της καθολικότητας. Ο Habermas υφιστάται ότι η αρχή αυτή είναι εγγενής στην αλήθεια του λόγου. Όπως υποστηρίζει η θεωρία της ικανότητας προς επικοινωνία, μια ανάλυση των «καθολικών πρακτικών» – κανόνων που αφορούν στη χρήση εντάσεων και αποφάσεων – αποκαλύπτει υπερδασιακή φύση όλων αυτών των αξιών και μάλιστα καταδεικνύει ότι «η ορθότητα της διά του διαλόγου επίλυσης των αιτημάτων που αφορούν κανονιστική ορθότητα εμπεριέχεται εξ αρχής στην ίδια δομή της διυποκειμενικότητας και καθίσταται εισαχθέντα προς τούτο αξιώματα της καθολικότητας περιττά».

Μέχρι στιγμής σημαντικότερη συνεισφορά του Habermas αφορά στο πρόβλημα της ελίωσης, της εξεύρεσης νομιμοποιούμενων κανονιστικής στήριξης μιας κριτικής κρίσης λαμβανομένης υπόψη της απόρριψης του εφικτού μιας καθαρής θεωρίας. Μεταξύ των κυρίων προϋποθέσεων αυτού του συγκαταλέγεται η δυνατότητα στήριξης των αιτημάτων περί ηθικής εγκυρότητας με τρόπον ανάλογο με εκείνον που υποτίθεται ότι οι αποφάνσεις περί «καταστάσεων των πραγμάτων», δηλαδή η υπόθεση των ηθικών ή των πρακτικών προβλημάτων να επιλυθούν διά του λόγου. Πρόκειται για μια τοποθέτηση σημαντική, τόσο στην επιστημολογία και τη μεθοδολογία και για το ζήτημα της νομιμοποίησης.

Λόγος και δίκαιο

Αν η πίστη στη δικαιοσύνη συνδέεται με αίτημα «δικαιοφροσύνης» ή «ορθοφροσύνης», τότε είναι δυνατό να προκύψουν προβλήματα που, υπερβαίνοντας την ψυχολογική δικαιολόγηση μιας τέτοιας πεποιθήσεως, αφορούν στο κατά πόσον είναι λογική. Η δικαιοσύνη δεν συνδέεται με παρόμοια προβλήματα, ο μόνος παράγοντας από τον οποίο εξαρτάται η νομιμοποίηση είναι η ύπαρξη μιας θετικά συγκροτημένης αποδεικτικής διαδικασίας, τη νομιμότητα της οποίας δέχονται οι μετέχοντες (οι πολίτες). Στην περίπτωση αυτή η αποδοχή της νομιμότητας είναι το μόνο που χρειάζεται νομιμοποίηση. Η δεύτερη θέση ανάγεται στη ντεσιονιστική ηθική σύμφωνα με την οποία οι βασικές αρχές της ηθικής (και του δικαίου) μπορούν να στηριχθούν λογικά και πρέπει να γίνουν αποδεκτές σε υποκειμενική βάση. Προκειμένου να καταρρίψει την άποψη αυτή και να υποστηρίξει την πρώτη εκδοχή του Habermas πρέπει να καταστήσει αποδεκτή δυνατότητα ύπαρξης μιας γνωστικής κρίσης (μιας ηθικής που στηρίζεται στην ορθότητα ότι τα ηθικά ζητήματα επιδέχονται λογική δικαιολόγηση).

Το πρόβλημα που έχει κατά τον Habermas η γνωστική ηθική είναι ότι δεν μπορεί να απολογηθεί τη δεσμευτικότητα του ηθικού λόγου. Στο πλαίσιο της περί νομιμοποίησης επιχειρηματολογίας αυτό σημαί-

Ο Γιούργκεν Χάμπερμας.

νει ότι μια τέτοια ηθική δεν μπορεί να παράσχει «αιτιολόγηση της καιρίας διαφοράς μεταξύ της τυφλής υπακοής σε αδιαμφισβήτητες διαταγές και της υιοθέτησης κανόνων κοινής αποδοχής».

Διεξερχόμενος το θέμα της κρίσης των κινήτρων ο Habermas διερευνά αν στις συνθετικές κοινωνίες του ύστερου καπιταλισμού τα πρότυπα εξακολουθούν να συνδέονται με μια διεργασία δικαιοσύνης.

Στην κρίση της νομιμοποίησης, ο Habermas σημειώνει ότι στην εποχή μας υφίσταται εμφανής αλλαγή της αστικής συνείδησης καθώς και προσβολή των αξιών του αστού. Το φαινόμενο αυτό μπορεί να θεωρηθεί από δύο τουλάχιστον απόψεις. Μπορεί να πρόκειται για υποχώρηση της μπουρζουαζίας από τις ίδιες τις αξίες προ της αυξανόμενης πίεσεως να καταξιώσει τα ιδανικά της. Αλλά μπορεί και να πρόκειται για κατάρρευση εκείνου που λειτουργούσε μέχρι τώρα ως γενική πολιτιστική υποδομή – μια πολιτιστική υποδομή που έχει πάψει να είναι λειτουργική στο πολιτιστικό επίπεδο. Τη δεύτερη αυτή ερμηνεία την αποκαλεί ο Habermas προς τιμήν της Σχολής της Φρανκφούρτης, «θέση του “τέλους του υποκειμένου”». Αλλά, είτε είμαστε μάρτυρες της καταστροφής της ατομικότητας του υποκειμένου, είτε όχι, αυτό είναι κάτι που δεν μπορούμε να γνωρίζουμε στο σημείο αυτό. Δεν υπάρχουν σαφή αποδεικτικά στοιχεία που θα επέτρεπαν την τεκμηρίωση της σχετικής υποθέσεως. Ακριβώς αυτή η έλλειψη αποδεικτικών στοιχείων δημιουργεί αμφιβολίες

όσον αφορά τον ισχυρισμό ότι οι κοινωνικές μεταβολές συστηματικά καταστρέφουν την ικανότητα του ατόμου να κατανοεί και προβάλλουν πρακτικά αιτήματα. Όπως επισημαίνει ο Habermas ένας τέτοιος κόσμος είναι προφανές ότι δεν υπάρχει ακόμα, η διαδικασία της καταστροφής – αν μια τέτοια διαδικασία πράγματι βρίσκεται σε εξέλιξη – μπορεί ακόμη να ανακοπεί. Ο Habermas υποστηρίζει ότι, για να επιτευχθεί κάτι τέτοιο, απαιτείται μια όλο και μεγαλύτερη προσκόλληση στο Λόγο και την κριτική και η προώθησή τους.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ

Τα κείμενα τα οποία χρησιμοποιήθηκαν για τη δημιουργία αυτού του άρθρου είναι τα ακόλουθα:

1) Αντώνης Οικονόμου: Προλογικό σημείωμα στη μετάφραση των κειμένων του J. Habermas τα οποία αποτέλεσαν τον τόμο «Κείμενα Γνωσιοθεωρίας και Κοινωνικής Κριτικής». Εκδόσεις Πλέθρον, 1990.

2) Ενημερωτικό φυλλάδιο του Πανεπιστημίου Αθηνών, το οποίο διανεμήθηκε κατά την αναγόρευση του Habermas σε επίτιμο διδάκτορα.

3) David Held: *Introduction to Critical Theory*, Hutchinson ed. 1st publ. 1980. Από το βιβλίο αυτό παρατίθεται κείμενο που αποτελεί μέρος του κεφαλαίου *the Reformulation of the Foundations of Critical Theory* μεταφρασμένο για τις ανάγκες του παρόντος δοκιμίου από την Ε.Κ.

Το κείμενο του Γύργκεν Χάμπερμας που δημοσιεύεται παρακάτω δεν ανήκει στο είδος εκείνο του φιλοσοφικού δοκιμίου, το οποίο αποτελεί για το συγγραφέα την κύρια ενασχόληση. Το άρθρο που είδε το φως της δημοσιότητας στις 11 Δεκεμβρίου 1992 υπό τον τίτλο: *Το δεύτερο ζωτικό ψεύδος της Ομοσπονδιακής Γερμανίας: Γίναμε ξανά «ομαλοί»*, στην εβδομαδιαία εφημερίδα του Αμβρούργου *Die Zeit*, συνιστά αντιπροσωπευτικό δείγμα μιας άλλης πλευράς των δραστηριοτήτων του φιλοσόφου Χάμπερμας, αυτής της ενεργού πολιτικής κριτικής και παρέμβασης. Πράγματι, όντας επιγόνος του ρεύματος εκείνου που στην ιστορία της φιλοσοφίας του 20ού αι. φέρει το προσωνύμιο «σχολή της Φραγκφούρτης» και μαθητής του Τεοντόρ Αντόρνο, ο Γ. Χάμπερμας (έ.γ. 1929) αντιμετωπίζει την φιλοσοφία και την πολιτική ως ένα κατ' αρχήν ενιαίο πλέγμα. Οι μαρξιστικές του καταβολές, ακόμη και αν η σημασία τους αμβλυνθεί πίσω από το πρόθεμα «νεο-» ή «μετά-», είναι καθοριστικές στο βαθμό που υποτυπώνουν τη διαπλοκή και τον συμφορμό πολιτικού και φιλοσοφικού λόγου.

ΣΤο κείμενο που ακολουθεί ο συγγραφέας σχολιάζει τις τεκταινόμενες (και ήδη από μηνών ολοκληρωμένες) διαδικασίες γύρω από την αλλαγή του δικαίου παροχής ασύλου στη Γερμανία. Το άρθρο της 11ης Δεκεμβρίου έπεται χρονικά μόνο κατά λίγες ημέρες του συμβιβασμού των κομμάτων του κυβερνητικού συνασπισμού (CDU-CSU, FDP) από την μια μεριά και της σοσιαλδημοκρατικής μείζονος αντιπολίτευσης (SPD) από την άλλη. Το συμβιβασμό εκείνο ακολούθησε η αναθεώρηση της περασμένης άνοιξης που τελικά κατέστησε το περιεχόμενο του ισχύουσα ήδη συνταγματική ρύθμιση. Θυμίζουμε ότι η αναθεώρηση αυτή είχε ως αντικείμενο τη ριζική ανατροπή του νομικού πλαισίου και της διαδικασίας για την παροχή ασύλου.

Έτσι, ενώ διατηρήθηκε η ιστορική διατύπωση του Θεμελιώδους Νόμου του 1949 που προέβλεπε πως οι «πολιτικά διωκόμενοι απολαμβάνουν άσυλο», η διάταξη συμπληρώθηκε με ένα νέο άρθρο (που φέρει την αρίθμηση 16a), το οποίο εισάγει μια σειρά ευρέων περιορισμών που φαλκιδεύουν, αν δεν ακυρώνουν, το δικαίωμα ασύλου, όπως αυτό ίσχυσε στη μεταχιτλερική Γερμανία ακριβώς υπό το βάρος του ιστορικού παρελθόντος. Πέρα από τη δυσχέραση και τη συντόμευση των διαδικασιών, αρκεί μόνη η αναφορά της νεοεισαγόμενης ρήτρας των λεγόμενων τρίτων «ασφαλών χωρών» για να αποδείξει την ακρίβεια του παραπάνω ισχυρισμού. Έτσι οι πολιτικοί πρόσφυγες απολαμβάνουν μεν άσυλο αλλά μόνον εφόσον προ της εισόδου τους στο γερμανικό έδαφος δεν έχουν προηγουμένως διέλθει από έδαφος τρίτης χώρας που από το γερμανό νομοθέτη κρίνεται ως ασφαλής, με την έννοια ότι

παρέχει τις θεσμικές εγγυήσεις για παροχή προστασίας στους διωκόμενους. Σ' αυτήν την περίπτωση οι πρόσφυγες οφείλουν να επιστρέψουν στην τρίτη αυτή χώρα και να κινήσουν τη διαδικασία ασύλου εκεί. Πίσω από την ευλογοφανή αυτή διάταξη κρύβεται η απτή πραγματικότητα. Καθώς οι Γερμανοί ιθύνοντες υπήγαγαν στην κατηγορία των ασφαλών χωρών το σύνολο των χωρών που έχουν κοινά σύνορα με τη Γερμανία, η πρόσβαση από χερσαίου εδάφους για όσους σκοπεύουν να ζητήσουν πολιτικό άσυλο αποκλείστηκε. Μ' αυτόν τον τρόπο, όπου προσφυώς σχολιάσθηκε, άσυλο θα απολαμβάνουν μόνο εκείνοι που θα προσεγγίζουν το γερμανικό έδαφος κολυμπώντας!

Ο Γ.Χ. δεν ασκεί απλώς κριτική στη κατ' επίφαση αυτή ορθολογική επιλογή που προγραμματικά φέρεται ως η θεσμική αντίδραση το γερμανικού κράτους στους εκατοντάδες χιλιάδες πρόσφυγες που επισείως καταφεύγουν εκεί.

Πολύ περισσότερο αναπτύσσει μια οξύτατη πολεμική. Με ειρωνικές και ενίοτε βίαιες διατυπώσεις επιχειρεί την αντιστροφή της επιχειρηματολογίας που οδήγησε στο νέο δίκαιο του ασύλου και πρωτίστως τη επανατοποθετεί στην περιρρέουσα πολιτική και κοινωνική ατμόσφαιρα της επανενωμένης Γερμανίας. Κρίνοντας και επικρίνοντας το πολιτικό γίγνεσθαι στέκεται ακριβώς στα σημεία όπου διαπιστώνει ότι ο πολιτικός διάλογος έχει μεταβληθεί σε παραπειστική δημαγωγία, καθώς επιχειρεί να υποκαταστήσει στη συνείδηση των πολιτών τα πραγματικά προβλήματα με ψευδώνυμα και ψευδοϊστορικά αξιώματα. Διακρίνουμε κανείς το κύριο μέλημα του συγγραφέα για την προβολή και προάσπιση μιας ηθικής του διαλόγου και την κατίσχυση της επικοινωνιακής ορθολογικότητας στο πεδίο του πολιτικού λόγου. Υπ' αυτήν την άποψη η πολιτική επιχειρηματολογία του φραγκφουρτιανού φιλοσόφου συμβαδίζει με τη θεωρητική του εργασία, ιδίως αυτήν που εκφράστηκε σ' μείζον έργο του «*Θεωρία του επικοινωνιακού πράττειν*» ή στα μεταγενέστερά του δοκίμια.

Για τον Έλληνα ιδίως αναγνώστη τέτοια κείμενα δεν παρουσιάζονται μόνον ενημερωτικό ή θεωρητικό ενδιαφέρον για πράγματα αλλότρια, οι αναντιστοιχίες που αναμφίβολα διακρίνει κανείς ανάμεσα στην ελληνική πραγματικότητα και σ' αυτήν άλλων χωρών ας μη μας αποσπώ την προσοχή από τις όντως υπάρχουσες, συχνά οφθαλμοφανείς, ανολογίες.

Τέλος, να σημειώσουμε ότι στο επόμενο τεύχος θα δημοσιευθεί έσ' ακόμη, συγγενές, κείμενο του Γ. Χάμπερμας, με τίτλο *Το οχυρό Ευρώπη και η Νέα Γερμανία*.

ΤΟ ΔΕΥΤΕΡΟ ΖΩΤΙΚΟ ΨΕΥΔΟΣ ΤΗΣ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΚΗΣ ΓΕΡΜΑΝΙΑΣ

«Γίναμε ξανά «ομαλοί»»...

του Γύργκεν Χάμπερμας

Η εκκλησία του Αγίου Παύλου της Φραγκφούρτης από την πεντηκοστή επέτειο του πογκρόμ του 1938 κάθε ενάτη Νοεμβρίου γίνεται τόπος μιας επιμνημόσυνης τελετής. Τούτη τη φορά ανέφερε ο Ίγκνατς Μπούμπις για τις εμπειρίες της επίσκεψής του στο Ροστόκ. Έδωσε, έτσι, στον κύριο ομιλητή της βραδιάς, τον τυβιγγιανό φιλόσοφο Μάνφρεντ Φρανκ, το σύνθημα.

Το μίσος κατά των Εβραίων από μακρού διακρινόταν από το κατά των ξένων. Ο Φρανκ απέρριψε όλους τους εσφαλμένους ραλληλισμούς, ωστόσο μια σκέψη εξήχε σαν κόκκινο πανί μέσα στην ιστορική θεώρησης: το μέλημα της εθνικής ενότητας και του καθορισμού προωθείται διαρκώς και κατ' επανάληψιν στο πρώτο από την εποχή των απελευθερωτικών πολέμων απέναντι στην διεκδίκηση των δημοκρατικών ελευθεριών. Κι αυτό έως και σή

ρεκώλυσε τη διαμόρφωση μιας ορθής κατανόησης της Δημοκρατίας: «Η κρατούσα αντίληψη περί της ουσίας της Δημοκρατίας ίσκει την έκφρασή της στο αίτημα ότι η πολιτική οφείλει να οκύπτει στην πίεση των δρόμων».

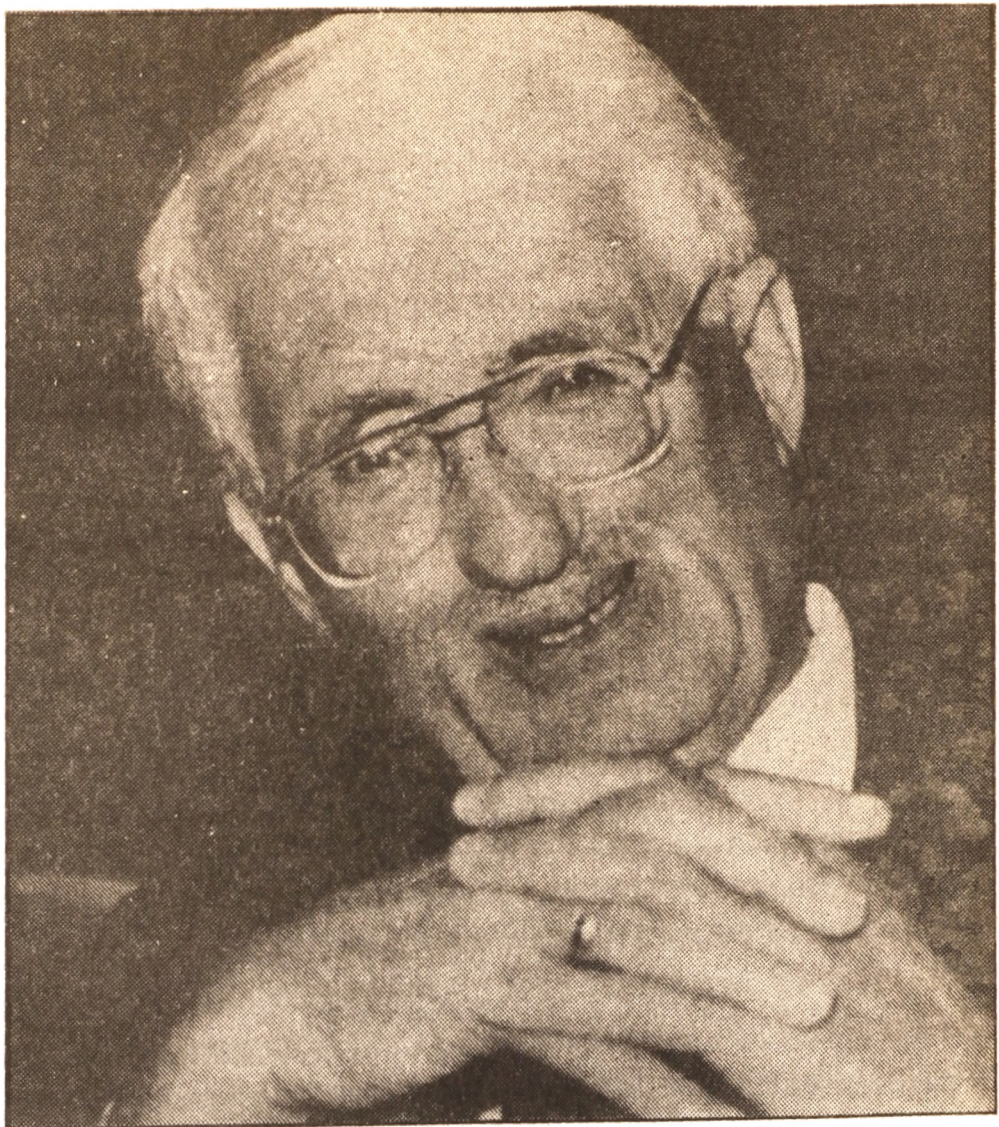
Ο Φρανκ τεκμηρίωσε τη θέση του πλαγίως με επίκαιρες αναφορές στο πολιτικό φάσμα – αναφορές του τόνου ότι το Σύνταγμα θα έπρεπε να προσαρμόζεται στις διαθέσεις που επικρατούν στη χώρα. Η κατόπιν επέλεξε μια σύγκριση που οδήγησε ερεθισμένους πολίτες έξω από την αίθουσα: «Ο λαϊκισμός του Γκαίμπελς συνάντησε επιτυχία ως συνέπεια της προσαρμογής του με τα ταπεινά λαϊκά πισκτα: Σκεπτόμαστε απλά διότι ο Λαός είναι απλός. Σκεπτόμαστε αυτόγωνα διότι ο Λαός είναι πρωτόγονος». Ο Φρανκ δεν θέτει με ένα τρόπο δημοκρατικά εκλεγμένους πολιτικούς στο ίδιο επίπεδο με τον Γκαίμπελς, πολύ περισσότερο ασκεί κριτική στην παραγνωμική κατανόηση των διαβουλεύσεων περί του ασύλου, η οποία και πλησιέστερα στον πολιτικό υπαρκτισμό ενός Καρλ Σμιτ απ' στην κρατούσα πρώην Δυτ. Γερμανία συνταγματική συναίνεση: «Θώς οι πραγματικές πλειοψηφίες είναι πάντοτε ανατρεψίμες, δεν εί μόνο η επίκληση των πλειοψηφικά δεδηλωμένων υγιών λαϊκών θυμάτων για να επενεργήσει νομιμοποιητικά. Μια δημοκρατική άφαση συνδέει την προσωρινή της νομιμοποίηση κυρίως με το ότι αμένει ανοιχτή σε μια κατ' αρχάς απεριορίστη επανεξέταση, ή την οποία η καλύτερη αιτιολόγηση μπορεί να επικρατήσει». Ίγματος, η διαμάχη περί του ασύλου των τελευταίων μηνών είχε ο πολύ απομακρυνθεί από τη διαδικαστική ορθολογικότητα ενός αρά δημοκρατικού σχηματισμού της βούλησης περί του πρά- ου, ώστε η σταθερή φωνή του Χανς - Γιόχεν Φόγκελ έπρεπε να ανίξεται όπως εκείνη ενός μοναχικού βοώντος εν τη ερήμω.

Η ομιλία του Φρανκ ήταν διαυγής – ακόμα και εξαιτίας των νδαλωδών αντιδράσεων που το εικαζόμενο σκάνδαλο απελευθέ- με. Διότι ο ο υψηλόβαθμος ερεθισμός που επί δύο εβδομάδες έπνευσε το δήμο και το δημοτικό συμβούλιο δεν μπορεί να απορρι- πτεί ως τοπική φάρσα. Η εσπευσμένη αποστασιοποίηση όλων των μάτων (των Πρασίνων περιλαμβανομένων), η αναδίπλωση του άρχου, η δυσφήμιση του ομιλητή – αυτές οι συγκινησιακές αντιδράσεις έδειξαν ότι ακόμα και σε μια από τις πιο φιλελεύθερες εις της χώρας το κλίμα είχε μεταβληθεί. Οι στήλες του τοπικού ου βούλιαζαν από απωθημένα, τα οποία η FRANKFURTER LGEMEINE ZEITUNG (FAZ) συνόψισε έτσι: «Αυτό που ο λητής προσέφερε ήταν κατά τον ίδιο τρόπο αισχρό, όπως και οι θέσεις των εξτρεμιστών στο Βερολίνο. Εκείνοι έβαλαν με πέτρες ή των αντιπροσώπων της δημοκρατίας, αυτός σπύλωσε την ομο- νδιακή κυβέρνηση και τα ηγετικά στελέχη όλων των μεγάλων σκρατικών κομμάτων με ρητορικούς ρύπους. Είναι άραγε ο αρχος σε θέση να αναλάβει τις ευθύνες του;»

ICSU (Χριστιανοκοινωνική Ένωση) πολιτεύεται ήδη από καιρό ή τη θεμελιώδη αρχή: Αν ο Σαϊνχουμπερ έχει επιτυχία, τότε πει κανείς να ακολουθήσει τις μεθόδους του. Η διαμάχη για το ολο δεν μπορεί να γίνει αλλιώς αντιληπτή παρά μόνο εάν να έχουν μουρηήσει σχολή αυτά τα μεγέθη πέραν των θαναρικών ορίων ή βαθιά μέσα στις γραμμές του SPD. Το αν ο φίλα προσκείμενος θυσμός στήνει ψησταριές για λουκάνικα μπροστά στις φλεγόμε- εστίες ασύλου, δεν προαναγγέλλει για τους δημιουργούς των οψηφιών κάποια επιθετική εργασία πειθούς, αλλά μια συμβολι- τολική – μια πολιτική για την αλλαγή του Συντάγματος, που δεν τίτζει τίποτα και που επίσης δεν αλλάζει τίποτα αλλά κομίζει στα λρότερα πνεύματα το μήνυμα: το πρόβλημα στο μίσος κατά των ων είναι οι ξένοι.

Η «αγάπη» και η ντροπή

Όμα και μετά τα γεγονότα του Ροστόκ δεν έρχεται από τη Βόννη ένα σημάδι ηθικής κατακραυγής και συμπόνοιας, δημοκρατικής ής απέναντι στην επιστροφή γεγονότων, τα οποία μπορούν να αστρέψουν κάθε κοινότητα. Οργισμένα αντιδρά ο ομοσπονδια- καγκελάριος μόνον απέναντι στους ταραξίες που κατά το μεγάλο

συλλαλητήριο του Βερολίνου βλάπτουν την εικόνα της Γερμανίας στον κόσμο – αυτό είναι, κατ' αυτόν, το «πραγματικό έγκλημα». Ακόμα και μετά το Μαϊλλν έρχεται προς συζήτηση για την FAZ της 24ης Νοεμβρίου μόνον «η αγάπη για τη χώρα, η οποία δεν επιτρέπεται να εκτεθεί στη ντροπή».

Μόνο οι αντιδράσεις απέναντι στο δεξιό κορμό –εκείνες από το πολιτικό κέντρο του πληθυσμού και εκείνες εκ των άνω: από την κυβέρνηση, τη δημόσια διοίκηση και τις κομματικές ηγεσίες– καθι- στούν το όλο μέγεθος του ηθικοπολιτικού ξεπεσμού ορατό. Δεν είναι για τα θύματα και τον εκθαρραρισμό της κοινωνίας μας το κύριο μέλημα, αλλά για την εικόνα της βιομηχανικής Γερμανίας. Ακόμη και μετά τους φόνους στο Μαϊλλν που απελευθέρωσαν στον πληθυ- σμό αισθήματα φρίκης και αυθόρμητης συμπάθειας για τα θύματα από την Τουρκία, δικαιολόγησε ο κυβερνητικός εκπρόσωπος την απουσία του καγκελάριου με ασχολίες που είναι σημαντικότερες από τον «τουρισμό της συμπόνοιας». Το πρόβλημα δεν είναι οι σκινς, αλλά οι αστυνομικοί που είτε δεν είναι εκεί είτε απλώς παρακολου- θούν χωρίς να επεμβαίνουν, είναι οι εισαγγελικοί υπάλληλοι –οι οποίοι, όταν ακριβώς δεν πρόκειται για Εβραίους αντιδιαδηλωτές από τη Γαλλία, ενεργούν διστακτικά, είναι οι αξιωματικοί του ομο- σπονδιακού στρατού– οι οποίοι πετούν τις εκπαιδευτικές χειροβομ- βίδες τους εναντίον των καταλυμμάτων των αιτούντων άσυλο είναι τα κόμματα που με την απερίγραπτη διαμάχη τους περί το άσυλο αποσπούν την προσοχή από τα πραγματικά προβλήματα μιας εσφαλ- μένα πραγματοποιημένης διαδικασίας ενοποίησης και που μετατρέ- πονται σε συνταυτουργούς ενός αμβλύνου και γεμάτου απωθημένα τμήματος της εκλογικής τους πελατείας. Πίσω από το προπέτασμα καπνού αυτής της ψευδεπίγραφης διαμάχης περί του ασύλου, η Ομοσπονδιακή Γερμανία έχει αλλάξει κατά τη διάρκεια των τελευ- ταίων τριών μηνών πνευματικά βαθύτερα και ταχύτερα απ' ό,τι στην προηγούμενη μιάμιση δεκαετία.

Η ανειλικρίνεια στη δημόσια επικοινωνία με το ερώτημα του ασύλου ξεκινά από το λανθασμένο ορισμό. Οι συζητήσεις για την «κατάχρηση» του δικαιώματος ασύλου συσκοτίζουν το γεγονός ότι χρειαζόμαστε μια πολιτική υποδοχής μεταναστών, η οποία να δια- νοίγει για τους τελευταίους άλλες νομικές προοπτικές. Τα ερωτήμα- τα του πολιτικού ασύλου και της εισροής μεταναστών, σχηματίζουν

ένα πλέγμα. Ωστόσο ουδείς αποτολμά να ωθήσει την συζήτηση πέρα από την τάξη των μεγεθών και την εξειδίκευση των ποσοστώσεων της εισροής μεταναστών η οποία δέβαια, όπως και οι εκκλησίες δικαίως ζητούν, δεν επιτρέπεται να περιοριστεί μόνο στις «ευπρόσδεκτες εργατικές δυνάμεις». Ακόμα και εκείνοι που θίγουν τα ταμπού μιλούν περισσότερο για έναν περιορισμό του μεταναστευτικού ρεύματος· αυτό μου θυμίζει το «αποδοτυρωμένο φρέσκο γάλα» της νεότητάς μου. Το γενέθλιο σφάλμα του συμβιβασμού για το νέο δικαίο παροχής ασύλου του περασμένου σαββατοκύριακου συνίσταται στο ότι υπόσχεται στο προοίμιο μια μεταναστευτική πολιτική, αλλά στο κείμενο δεν την περιλαμβάνει. Μια χώρα προέλευσης μεταναστών πραγματώνει την επίπονη μετάβαση σε χώρα υποδοχής μεταναστών. Αντικειμενικά είμαστε κάτι τέτοιο από καιρό· πρέπει όμως να αναγνωρίσουμε αυτό το γεγονός προτού μπορέσουμε να το αντιπαρέλθουμε ορθολογικά.

Η ανειλικρίνεια συνεχίζεται στην πολιτική ενημέρωσης. Τα εικαζόμενα δεδομένα κοινολογούνται ατελώς και ερμηνεύονται παραπλανητικά. Στους 400.000 αιτούντες άσυλο που αναμένονται από το 1992 έως το τέλος του έτους, αντιπαρατίθενται 200.000 απόδημοι, οι οποίοι ως γερμανικής καταγωγής, έχουν δικαίωμα στη γερμανική ιθαγένεια. Ο Όσκαρ Λαφονταίν έχει εγείρει από το 1990 ήδη το ερώτημα, εάν το κατασκεύασμα του λεγόμενου status της γερμανικής καταγωγής είναι εν γένει συμβατό με θεμελιώδεις αρχές ενός φιλελεύθερου Συντάγματος. Το επιχείρημα ωστόσο δεν παρουσίασε κάποια επενέργεια. Από τους αιτούντες άσυλο, το κατά πολύ μεγαλύτερο μέρος έρχεται από την Γιουγκοσλαβία· αυτοί οι 100.000 μετανάστες θα μπορούσαν ως πρόσφυγες πολέμου και εμφυλίου πολέμου να διακριθούν από τη διαδικασία του ασύλου και να λάβουν ένα περιορισμένο χρονικά δικαίωμα παραμονής.

Λίγο γνωστό είναι άλλωστε το γεγονός ότι το ένα τρίτο περίπου των αιτούντων άσυλο, οι οποίοι ήδη διαμένουν από μακρού στη χώρα, δεν επιτρέπεται πλέον να απελαθούν λόγω θεμελιωδών αρχών του διεθνούς δικαίου. Απουσιάζει συνεπώς μια ρεαλιστική ταξινόμηση των όλων αριθμών. Σ' αυτούς θα έπρεπε να αντιπαραβληθεί η ανάγκη για μετανάστες, στους οποίους χρειάζεται από ίδιο συμφέρον ο συρρικνούμενος πληθυσμός της Ομοσπονδιακής Γερμανίας, εάν πρόκειται να μην καταρρεύσουν τα κοινωνικά ασφαλιστικά συστήματα σε είκοσι χρόνια υπό το βάρος της αντεστραμμένης ηλικιακής πυραμίδας. Λίγο λαμβάνεται υπόψη όχι μόνο η μακροοικονομική συνεισφορά που οι αλλοδαποί εργάτες απέδωσαν και αποδίδουν για την παραγωγή του κοινωνικού μας προϊόντος, αλλά και η στατιστικά μη ανατρεπόμενη εσωτερική μετανάστευση από την Ανατολική προς τη Δυτική Γερμανία, η οποία επιβαρύνει υπερβολικά, όπως και παλιότερα, τη δυνατότητα απορρόφησης των παλαιών ομοσπονδιακών κρατιδίων.

Μεταξύ απάτης και αυταπάτης

Στην γκριζα ζώνη μεταξύ απάτης και αυταπάτης, η διαμάχη περί του ασύλου καταλήγει στην αυθυποβολή ότι μια αναθεώρηση του θεμελιώδους νόμου θα μπορούσε να λύσει το πρόβλημα. Η αλήθεια βρίσκεται πολύ περισσότερο στο ότι όλα όσα θα μπορούσαν να γίνουν αποτελεσματικά, μπορούν να συμβούν αμέσως στο πλαίσιο των υφιστάμενων νόμων, σε κάθε δε περίπτωση χωρίς συνταγματική αλλαγή. Η διαδικασία αναγνώρισης μπορεί να απλουστευθεί σε ένα στάδιο και η ατομική διαδικασία μπορεί να συντηρηθεί σε λιγότερο από τέσσερις μήνες. Κατόπιν θα έπρεπε βεβαίως οι 4.000 προβλεπόμενες θέσεις στο Τσίρντορφ να επανδρωθούν όντως· από αυτές έως και σήμερα παραμένουν κενές ακόμα 2.500. Εξάλλου η απάλειψη του ατομικού δικαιώματος ασύλου (άρθρ. 16 και 19 του Θ.Ν.) είναι ήδη για συνταγματικούς λόγους αποκλεισμένη.

Ός την προϊούσα ευρωπαϊκή εναρμόνιση, μια προσθήκη στον Θ.Ν. τίθεται σε συζήτηση μόνο για εκείνους από τους αιτούντες άσυλο, οι οποίοι έχουν καταφύγει σε χώρες όπου ισχύουν η Σύμβαση της Γενεύης για τους πρόσφυγες και η Ευρωπαϊκή Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και που η αίτησή τους έχει απορριφθεί. Ο

λόγος για το δικαίωμα ασύλου ως δικαίο χάριτος ή θεσμική εγγύηση για την εμπόδιση των προσφύγων στα σύνορα, για τους καταλόγους των ασφαλών χωρών, για επιτροπές παραπόνων, κ.ο.κ. συνορεύει μια καθαρή αυταπάτη. Αυτές οι εκδοχές άλλωστε δεν θα βοηθούσαν ιδιαίτερα. Αν οι κύριοι Ζάιτερς και Στόμπερ είχαν υπόψη τους εμπειρίες των ΗΠΑ με την παράνομη μετανάστευση από το Μεξικό θα έβλεπαν τη λιποθυμία των φαντασιώσεών τους του Βάγκεμπουργκ. Γιατί δεν θα μπορούσαν να ελέγξουν ούτε και τότε τη εισροή μεταναστών ακόμα και αν τους επιτρεπόταν να μετατρέψουν τα ανατολικά σύνορα σε γραμμή Μαζινό.

Όλα αυτά είναι τετριμμένες αλήθειες, γνωστές στους εντός των πυλών, οι οποίες δημοσίως όμως αποκηρύσσονται. Υπό το φως των κεριών του Μονάχου, οι συμμετέχοντες στις διαβουλεύσεις αποπράχθηκαν μ' έναν όλως διόλου συζητήσιμο τυπικό συμβιβασμό διατηρήσουν μόνο τα προσχήματα. Πρέπει κανείς να επιστρατεύει ψυχαναλυτικές έννοιες για να κατανοήσει την προσχηματική αυτού του πολιτικού θεάτρου. Για το καταθλιπτικό πρόβλημα των μεταναστευτικών κινήματων παγκοσμίως ούτως ή άλλως δεν υπάρχουν εύκολες λύσεις. Οι πραγματικές του διαστάσεις έχουν ερευνηθεί από νουνεχέστερους πολιτικούς, όπως ο Χάινερ Γκάισλερ ή Ντάνιελ Κον - Μπέντιτ («Heimat Babylon») από μακρού. Όποιος μεταθέτει το πραγματικό πρόβλημα θορυβωδώς στο επίπεδο μιας συνταγματικής αναθεώρησης επιδοτεί τη νοοτροπία ενός σωδισμού της ευμάρειας, η οποία αντιστρατεύεται κάθε ορθολογική λύση. Η ίδια η κυβέρνηση αυτοπαγιδεύεται σε μια μεταβολή της νοοτροπίας, την οποία ζητεί να χρησιμοποιήσει ευκαιριακά αθέση ισχύος.

Διαφορετικά, η αναισχυντία κατά το διάλογο για το Σύνταγμα είναι ακατανόητη. Όποιος μιλάει για μια συνταγματικά μη προβλεπόμενη «κατάσταση ανάγκης» και θέλει να στριμώξει στη γωνιά της αντιπολίτευση με την εξαγγελία ενός «νόμου για τη διασφάλιση του ασύλου» καθιστά εαυτόν υπαίτιο για την επίδειξη ενός νέου είδους κυβερνητικής εγκληματικότητας. Τόσο πολύ έχουν απομακρυνθεί από τη συνταγματική συναίνεση οι διάφοροι Κολ, Γκέρστερ, Στόμπερ και το πόσο λίγο διακινδυνεύουν μ' αυτό καταδεικνύει από τον ανύπαρκτο στιγματισμό αυτής της τερατώδους διαδικασίας. Μεμονωμένοι δημοσιογράφοι όπως ο Ρόμπερτ Ράιχ και ο Γκούντ Χόφμαν έχουν μετατραπεί στη φωνή της προστασίας του Συντάγματος, η οποία σήμερα πλέον λειτουργεί μόνο εκ των κάτω. Έτσι λ.χ. Χέρμπερτ Πραντλ (στην SÜDDEUTSCHE ZEITUNG της 6ης Νοεμβρίου): «Η μεγαλύτερη ομάδα στο γερμανικό κοινοβούλιο έχει φαναχτεί σκεφθεί υπό ποιες προϋποθέσεις μπορεί να διακινδυνεύσει μια συνταγματική παραβίαση. Η συνειδητή και ηθελημένη, η προχεδιασμένη και επακριβώς υπολογισμένη περιφρόνηση των θεμελιωδών κανόνων του Συντάγματος έχει αναχθεί σε μέσο πολιτικής αντιπαράθεσης». Αυτή η απλή διαπίστωση δεν θα μπορούσε εγκαρδιώσει την αντιπολίτευση. Αν αναζητούμε την κανονιστική ουσία σε ανθρώπους που το μόνο που θέλουν είναι να συγκυβερνήσουν, δεν αξίζει καμία εμπιστοσύνη. Ο ασθενής αντίλογος που επέτρεψε στον υπουργό της καγκελαρίας να τη γλυτώσει με υπεκατάγγες αφήνει τα χέρια ελεύθερα στους κυβερνώντες για τα εγκληματικά διανοητικά τους ήθη. Με απλούς νόμους επιχείρησαν να παρακάψουν το Σύνταγμα ούτως ώστε να το «σταθμίσουν» – αυτό το διανοητικό παιχνίδι έχουν εν τω μεταξύ υιοθετήσει οι κύριοι Ρίε και Ζάιτερς και ως είναι προς εκφοβισμό μόνο της αντιπολίτευσης. Επίσης προσφάτως, αναρωτήθηκαν οι δύο τους δημοσίως, πώς μπορούσαν να φέρουν σε πέρας μια στρατιωτική επέμβαση των γερμανικών ενόπλων δυνάμεων στη Γιουγκοσλαβία («νόμος για τη αποστολή στρατευμάτων») ή για της επιχειρήσεις που σχετίζονται με την προστασία των συνόρων με την Πολωνία, χωρίς τις απαραίτητες για την αναθεώρηση του Συντάγματος πλειοψηφίες. Αυτό δεν είναι μόνο σύμπτωμα κάποιων αλλαγμένων διαθέσεων, φοβάμαι πως προμηνύει μια ρήξη νοοτροπίας.

«Σήμερα ξεχειλίζει το ανείπωτο»

Για την επαναφορά των παλαιών στερεοτύπων της πρώην ΓΛΔ μπρος

ρεθούν εύλογες εξηγήσεις. Το ότι η κρατική ένωση δεν θα γίνει ακριβώς μια ώθηση φιλελευθερισμού για τη διευρυμένη ανία, το είχε κανείς προβλέψει και προειπεί. Εκείνη η επίπονη προσπάθεια της «δημιουργικής καταστροφής» που ακυρώνει τα πα- κεφάλαια και δημιουργεί καινούργιες εξοχότητες, τελείται ίως φυσιολογικά σε περιορισμένους χώρους και σε μακρούς ους μετά την κοπή του νομίσματος συνάντησε την οικονομία μαζί τον πληθυσμό της εξαρτημένης από την παγκόσμια αγορά ισοπεδωτικά και με ένα χτύπημα. Η ακύρωση του βιομηχανι- κεφαλαίου αποκρυσταλλώθηκε συμβολικά στην Treuhand που ρίδει τη λαϊκή περιουσία. Η ακύρωση του ιστορικού κεφαλαίου ολόκληρων γενεών βρίσκει την έκφρασή της στις ανώνυμες της μαζικής ανεργίας. Η ακύρωση του πνευματικού κεφαλαί- νεται ορατή στην αποδόμηση των Ακαδημιών και των λιγότερο τάτων Σχολών, στην ευθυγράμμιση των μέσων μαζικής επικοι- ας, και εκφράζεται όχι τελευταίο αναβαθμό στη φίμωση των λώς χρεοκοπημένων πάλαι ποτέ ισχυρών του λόγου του παρελ- ρος. Η επονομαζόμενη φιλολογική διένεξη εκπλήρωσε το σκοπό. Όταν παραδέχεται κανείς ότι οι συρμοί της ακραιφνούς «γερ- κής» νοοτροπίας μπόρεσαν να συντηρηθούν καλύτερα στο ακο του κρατικού σοσιαλισμού απ' ότι στη Δύση, τότε οι νικές συγκρούσεις, οι συμμορίες των νεαρών που με ρόπαλα παϊζμπωλ κάνουν γυαλιά - καρφιά αυτοκίνητα και ξεσπούν σε αχίες τέλος, το ίδιο, το ακροδεξιό φαινόμενο, αποκτούν τις ματικές τους διαστάσεις. Οφείλουμε να ομολογήσουμε ότι το εδο, από το οποίο μια τέτοια θιαυπραγός ετοιμότητα αναφύε- μπορεί να αλλάξει μόνο μαζί με τις κοινωνικές «σχέσεις», πώς λοιπόν όχι από σήμερα μέχρι αύριο. Άλλα ισχύουν για τα α της χώρας, όπου οι σχέσεις δεν έχουν αλλάξει, αλλά οι οφράκτες έχουν ανοίξει.

ώ έχουν διαμορφωθεί τα όρια και οι ρυθμιστές που είναι ματωμένοι στην κυκλοφορία μιας δημοκρατικής δημοσιότητας. ρα ξεχειλίζει το ανείπωτο που το ένα πέμπτο του πληθυσμού εί να έχει μεν ως τώρα σκεφθεί, αλλά που δεν έχει δημοσίως εριεύσει. Αυτό το φαινόμενο της καθίζησης των ορίων δεν εί να εξηγηθεί μόνο με την αποτυχία της οικογένειας και του είου. Δεν είναι οι νεαροί το πρόβλημα, αλλά οι ενήλικες: δεν ο σπόρος της βίας αλλά το παρτέρι όπου ευδοκιμεί. Στα παλαιά πονδιακά κρατίδια έχει αλλάξει λιγότερο η κοινωνική κατά- η απ' ότι η εικόνα της. Και καθώς υπάρχουν μόνο ερμηνευμένες ες, πρέπει κανείς να κοιτάξει τις ερμηνείες. Τι άλλαξε από το Όχι μόνο ο φόβος μπροστά στο μέλλον έχει μεγαλώσει, αλλά α και το Συλλογικό, στο οποίο κανείς ακουμπά και στο οποίο έλε κανείς να αφομοιωθεί.

«Ζωτικό ψεύδος»

πσενσπεργκερ πιστεύει ότι η ομοσπονδιακή Γερμανία μαστί- από ένα «ζωτικό ψεύδος»: Φυσικά γνωρίζει το φαινόμενο για οίο μιλά. Τα ζωτικά ψεύδη είναι παθολογίες που παγιώνονται σε μια ζωτική χρησιμότητα. Το άνωθεν λανσαρισμένο ζωτικό ος της εποχής του Αντενάουερ, και με το οποίο είχαμε τότε να υμε, λεγόταν: Είμαστε όλοι δημοκράτες. Μ' αυτό παραμυθια-

ζόταν η Δυτική Γερμανία για πολύ: χρειάστηκε μια νεανική εξέγερση για να απελευθερωθούμε από τις φθοροποιές κοινωνικοψυχολογι- κές συνέπειες αυτής της αυταπάτης. Αν τώρα μετά το 1989, ένα δεύτερο ζωτικό ψεύδος φαίνεται να βρίσκεται υπό διαμόρφωση, τότε πρόκειται, μάλλον για την πεποίθηση ότι «επιτέλους ξαναγίναμε ομαλοί», παρά για την ψευδαίσθηση ότι επιθυμούσαμε ανέκαθεν την επανένωση. Ένα αίσθημα ανακούφισης κρύβεται πίσω από το αμφί- σσημο τυπικό του «αποχαιρετισμού προς την παλιά Ομοσπ. Γερμα- νία». Αυτό το ξεπροβόδισμα επιβαρύνεται με παράξενες ανορθολο- γικές ερμηνείες. Η ανακουφισμένη θριαμβευτική διαπίστωση «είμα- στε επιτέλους ξανά ένα φυσιολογικό εθνικό κράτος» απαιτεί μια τέτοια προοπτική, μέσω της οποίας η έτι πανηγυριζόμενη «ιστορία των επιτυχιών» της Ομοσπ. Γερμανίας εμφανίζεται ως ο πραγματι- κός «ιδιαιτερος δρόμος». Πρέπει να ξεφύγουμε από την σπηλαιώδη ύπαρξή μας, δεν χρειάζεται πλέον να κατακουραζόμαστε ως υπο- δειγματικοί μαθητές της ηθικής, δεν επιτρέπεται να φυγοπονούμε ενώπιον της σκληρής πραγματικότητας, οφείλουμε να σταματήσουμε πλέον τα καμώματα και να αναλάβουμε έναν ευρωπαϊκό ηγετικό ρόλο, κ.ο.κ.

Ο Άρνουλφ Μπάρινγκ ανέλαβε μόνος του ως ευφραδής συνήγο- ρος αυτής της πικάντικης επιστροφής στη θέση για τον «ιδιαιτερο δρόμο». Σε μια διάλεξή του από του δήματος του ιδρύματος Μάρτιν Σλάουερ, (τομ. 36, Στουτγκάρδη 1992) ερευνά τη νέα γερμανική κατάσταση συμφερόντων που μετά την ενοποίηση φέρεται να είναι η παλαιά: «Ζούμε ακόμα, από το 1990 και εντεύθεν ζούμε ξανά στη Γερμανία του Βίσμαρκ». Η Γερμανία δεν είναι πια ένα καθαρά δυτικοευρωπαϊκό κράτος, ξαναδρέθηκε στο κέντρο της Ευρώπης. Έτσι επανέρχεται στο προσκήνιο μια επιλογή, «την οποία επιχειρή- σαμε από τις αρχές του αιώνα δυό φορές να επιβάλουμε με τη βία, η παγίωση της Γερμανίας ως σχετικής υπερδύναμης στην Ευρώπη.

Προσπαθήσαμε προ του 1945 να επιβάλουμε στην Ευρώπη τις διαθέ- σεις μας – διόλου ευφυώς ομολογώ και ως προς το αποτέλεσμα με καταστροφικές συνέπειες. Τώρα δρυσκόμαστε μπροστά στον κίνδυνο να πέσουμε στο αντίστροφο σφάλμα, αρνούμενοι, στη νέα αποστολή που οι συνθήκες μας δίνουν, τις μεγαλύτερες ευθύνες». Πρέπει να ξαναμάθουμε να λαμβάνουμε στα σοβαρά τα «δικά μας» συμφέρο- ντα, να ξεκαθαρίσουμε στους συμπολίτες μας «τα δάρη του παρελθό- ντος», να αναπτύξουμε ένα υγιές εθνικό φρόνημα, οφείλουμε «να αποκτήσουμε μια βαθύτερη κατανόηση, μια διαφορετική σχέση με την ιστορία μας, ανατρέχοντας σ' αυτήν μέχρι και το 1945». Η ομαλότητα του γερμανικού εθνικού κράτους δεν σημαίνει πλέον απλώς μια επέκταση στον κοινωνικό χώρο, αλλά και στην ανακατα- σκευή μιας παροδικά διακεκομμένης συνέχειας μέσα στο χρόνο.

Αναδρομικά παρουσιάζεται η παλαιά Δυτ. Γερμανία ως η «αντεναο- υερική ομοσπονδία του Ρήνου», η οποία θα μπορούσε το πολύ πολύ να εμπλουτίσει με τις κοσμοπολίτικες ρεπουμπλικανικές της αρχές το Ράιχ του Βίσμαρκ. Όπως στις δύο πρώτες περιπτώσεις, οφείλει η νέα Γερμανία, «μη ευφυώς» να μην συμπεριφερθεί εκ νέου. Οφείλει μεν να καθήσει στην κορυφή μιας ευρωπαϊκής διακρατικής ομο- σπονδίας με είκοσι, τριάντα ή σαράντα μέλη, ωστόσο πρέπει να μείνει σκοπίμως πιστή στο δικό της νόμισμα «διότι το Γ.Μ δεν είναι μόνο ένα μέσο πληρωμών, αλλά επίσης ένα σύμβολο της αυτοπεποί- θησής μας».

Αυτός ο καταστόλιστος, παρασκευασμένος με ιστορικιστικά λεπτίλετα νοήματα, εθνικισμός του Γ.Μ. που θυμάται τα πρωτεία της εξωτερικής πολιτικής και επαναφέρει με τιμές την κατά τον Τράιτσκε έννοια της Realpolitik έχει εισχωρήσει στις υπεροπτικές δηλώσεις πυγμής του υπουργού μας των Εξωτερικών· συντάχθηκε ήδη πάνω στον πόθο της επανόδου στην ομαλότητα με τους υποστηρικτές μιας στρατιωτικής συμμετοχής στον πόλεμο του Κόλπου και εκδηλώθηκε εκ νέου στην αντίσταση κατά του Μάαστριχτ και μιας προορμιζόμενης στη Δύση Ευρωπαϊκής Ένωσης.

«Ξανακάλεσμα στην ιστορία»!

Βέβαια η μείζων πρόταση ότι ξαναγίναμε επιτέλους ένα ομαλό εθνικό κράτος δεν είναι τόσο ευνόητη· σάν να υπήρχε εν γένει σήμερα το είδος εκείνο του εθνικού κράτους, πάνω στο οποίο θα μπορούσε να επαναπαυθεί το ιδεολογικό αντιφέγγισμα του 19ου αιώνα· και σάν η νεοπαλαιά Γερμανία, η οποία είναι εμπλεγμένη στο δίχτυ οικονομικών και πολιτικών αλληλεξαρτήσεων βαθύτερα από κάθε άλλο κράτος, να μπορούσε να ξαναστηριχθεί σ' αυτό το απαρχαιωμένο πρότυπο.

Στα ανώτερα στρώματα το «ξανακάλεσμα προς την ιστορία» (Καρλχάιντς Βάισσμαν) δεν έμεινε χωρίς ανταπόκριση. Στο Schauspielhaus του Βούπερταλ τραγούδια και ποιήματα του Χάινριχ Χάινε γαρνίρουν τα κείμενα - «γροθιές» του εθνικοσοσιαλιστή ποιητή Χανς Γιοστ. Οι νεαροί του Ένθετου, που από τη Φρανκφούρτη έχουν στο μεταξύ εξαπλωθεί παγγερμανικά, έχουν από καιρό ασχοληθεί με την κατεδάφιση της λογοτεχνίας της παλαιάς Δυτικής Γερμανίας. Εξοπλίζονται από τη νεοσυντηρητική ναφθαλίνη με κραδαινουσες τα όπλα ιδέες και εφοδιάζουν μ' αυτές τη γενιά του '68. Στα μεσαία στρώματα σχολιάζεται ήδη κάτι σκαιότερο. Ο περίφροντις αρθρογράφος της FAZ παρατηρεί στον σκιώδη κόσμο της Δημοκρατίας των Αντιπροσώπων, όπου οι σύντροφοι της κομματικής ηγεσίας της Πετςούπολης αποτολμούσαν να αντιλέγουν, «ένα ηθικοφρονηματικό παραλήρημα» και εξηγεί αυτή την αντιδημοκρατική στάση των πραγμάτων με τη μυθοπλαστική θέση για τον ιδιαίτερο δρόμο. «Στη σκιά των μεγάλων παγκόσμιων αντιθέσεων ευδοκμεί στη Δυτική Γερμανία η κουλτούρα ενός καθημερινού ουτοπισμού... Επειδή η επιρροή της γερμανικής πολιτικής στην πορεία του κόσμου ήταν ισχυρή, μπορούσε κανείς ανέμελος να περιβάλλεται την παγκόσμια ευθύνη από την προστατευτική του γωνιά». Από τα κατώτερα στρώματα που βέβαια μπροστά στα ανώτερα φρικιούν, φροντίζει το ροκ από τα δεξιά για το ανοιχτόκαρδο μήνυμα: «Το δίκιο μας ήδη από καιρό αμφισβητείται/ θα απελευθερωθούμε από αυτή τη μίζερη πληγή/ πρέπει να πολεμήσουμε για τη ράτσα μας/ γερμανική λαέ απόδειξε την αξία σου».

Στους δρόμους βέβαια των γερμανικών μεγαλουπόλεων οργανώνεται αντίσταση. Δεν είναι οι υποστηρικτές μιας αποπροσανατολιστικής διαμάχης για το δίκαιο παροχής ασύλου που αντιπολιτεύονται τη μισοξενία και τον αντισημιτισμό αποφασισμένα και αξιόπιστα· δεν είναι οι δημόσιοι λειτουργοί που ασκούνται στο συνταγματικό πατριωτισμό· δεν είναι οι πολιτικές ελίτ που επιδεικνύουν συμπάθεια και δημοκρατική ανησυχία. Είναι, όπως παρατηρεί ο Κλάους Χάρτουνγκ, η αριστερή και η φιλελεύθερη μαζική βάση που μετά το επονείδιστο παρερμηνευμένο μεγάλο συλλαλητήριο στο Μόναχο έθεσε ένα τέλος στις μισόκαρδες και αμφίσημες αντιδράσεις εκ των άνω. Όπως έδειξε το συλλαλητήριο στο Μόναχο η κουλτούρα του κινήματος διαμαρτυρίας που ωρίμασε στη δεκαετία του '80 διαγράφει ήδη περαιτέρω κύκλους. Ο πολιτικός αντίκτυπος που εξασκούν είναι προφανής: Υπερασπίζονται από κοινού τις σταθερές μιας ασκούμενης, στην παλαιά Δυτική Γερμανία, και από τα μισά του δρόμου ήδη αυτονόητης, πολιτικής επικοινωνίας. Ο πληθυσμός είναι καλύτερος από τους πολιτικούς και τους ρήτορες του. Η πολυφωνική του διαμαρτυρία βρίσκεται στη συνέχεια εκείνων των καλύτερων παραδόσεων της πρώην Δυτικής Γερμανίας, οι οποίες μόνο μέσω της αντανάκλαστικής αποχής από μια σήμερα διατυμπανιζόμενη ως πρότυπη «ομαλότητα» μπορούν να αναπτυχθούν.

Οι φίλοι στο Βίτενμπεργκ και το Ανατολικό Βερολίνο δεν προ να παρεξηγήσουν κάτι τέτοιο: δεν έχουν κανένα λόγο για ανάμεικτα συναισθήματα. Ειδάλλως θα διαμορφωθούν εκείνα τα παράδοξα μέτωπα που στις διαβουλεύσεις για την πρωτεύουσα, στην ακραία λή κοινοβουλευτική συζήτηση για την αυτεπίγνωση της διευρυνμένης Γερμανίας, ήδη μια φορά συσκότισαν την πραγματική εναλλακτική πρόταση. Ο αγώνας για τη συνέχιση του εκπολιτισμού της Γερμανίας δεν θα διεξαχθεί από εκείνους που προσκολλούνται στα ιδιόκτητα καταλύματά τους, ονειροπολούν από τη γωνιά τους λίγη ευτυχία παρακολουθούν ασυγκίνητοι το πώς ο διόκοσμος των συμπατριωτών τους στην Ανατολική ξεριζώνεται δάναυσα. Ο αγώνας αέγινε πολύ περισσότερο αναγκαίος διότι οφείλουμε, αν όχι να πληρώσουμε, τουλάχιστον να αντισταθμίσουμε εκείνη την ελλειμματική επανίδρυση της Ομοσπονδιακής Γερμανίας, κατά την οποία εκτυλίχθηκε μια οικονομικά μυωπική και διοικητικά παταγιστική διαδικασία ενοποίησης. Σήμερα τα ρυθμιστικά ελλείμματα της σπενσμένης αφετηρίας εκδικούνται. Το οικτρώ σύμβολο της σπενσμένης που ο κ. Σούμπλε με τη μορφή του κ. Κράουζε σύναψε με εαυτό του, δεν είναι υποκατάστατο ενός κοινωνικού συμβολαίου το οποίο θα έπρεπε να είχε συνομολογηθεί σε έναν δημόσιο συνταγματικό διάλογο δημοσίως. Οι κυβερνώντες τότε επαναπάθησαν, εισπραξή του διάχυτου ηθικού ενός έθνους συμπατριωτών καθ' αμείνονα αντιπαρήλθαν τη συνειδητή δούληση ενός έθνους πολιτισμικά. Ωστόσο μια ρεαλιστική προσδοκία για την εξίσωση των διαφορών συνθηκών αίρεται στο αίσθημα της κοινής εθνικής καταγωγής του κοινού ιστορικού πεπρωμένου λιγότερο καλά απ' ό,τι παγγερμανική συνείδηση, ανοιχτά συζητημένης, ως προς τις πιέσεις της, συνταγματικής επιταγής.

Η παγγερμανική συνείδηση αφυπνίζεται

Πίσω από τα φέρετρα των θυμάτων της δεξιάς βίας φαίνεται παγγερμανική συνείδηση να αφυπνίζεται ξανά. Εδώ αποσαφηνίζονται ενδεχομένως οι εναλλακτικές προτάσεις που οι ρήτορες πολιτικοί δεν θέλουν να καταλάβουν, επειδή εμμένουν σε μεταωπικές θέσεις. Πρέπει να προσέξει κανείς τις ακροβασίες, οποις περιφρουρείται η συμμετρία μεταξύ αριστερής και δεξιάς βίας. Και οι διεξαγόμενες στις φυλλάδες της ιντελιγκέντσιας συζητήσεις είναι φασματικές. Οι τσίγκινες νεκρολογίες για την Αριστερά τρέφονται στην καλύτερη περίπτωση από τα ίδια επιχειρήματα κομμουνιστική Αριστερά ήταν αρκούντως ζωτική ώστε να καθιερωθεί εγκαίρως τις αποθήκες της από τα ιστορικά - φιλοσοφικά της κληροδοτήματα και να προφυλάξει τα ουτοπικά της εγχειρήματα οζιλοφθονία των άλλων. Το ερώτημα τι έχει απομείνει από την Αριστερά, μαρτυρεί μια αξιοπρόσεκτη αδυναμία εποπτείας. Αριστερά, λ.χ., ανήκει η πληθώρα των διακρίσεων που χωρίζουν Ρίτα Ζύσσομντ και τον Χάινερ Γκάισλερ από τους αλλοτινούς δοιοπόρους.

Η πολιτική βέβαια σκηνή όντως ανασχηματίζεται, όχι ωστόσο διότι καταρρέει μια Αριστερά που αναδρομικά είναι υπερήφανη το ότι έχει συγκαθορίσει τη νοοτροπία της παλαιάς Δυτικής Γερμανίας με την επιτυχή της συναγερομολογία, αλλά διότι οι φιλελεύθεροι συντηρητικοί διχάζονται. Αφότου ο ενοποιητικός σύνδεσμος αντικομμουνισμού κατέρρευσε, διαχωρίζονται οι Ρεπουμπλικανοί από τους καθ' ἑξιν Ρεπουμπλικανούς, οι οποίοι κάνουν πανινέες παραλίες. Τώρα οφείλουν να αποστασιοποιηθούν οι Φιλελεύθεροι από εκείνους που βολεύονται καλύτερα με τα κοινωνιοδοτικά κώως φθαρμένα είδωλα της συλλογικής αυτοκατάφασής ενός έθνους απ' ό,τι σκέφτονται με τις άκαμπτες έννοιες των χειραφετητικών διαδικασιών μιας κοινότητας δικαίου. Τώρα οφείλουν να πνέουν να χωριστούν. Συναγερομολογία ή όπως και αν έχει, φοβάμαι κανένα δεύτερο '68 δεν θα εγείρει τη Γερμανία από ένα δεκαετιών ζωτικό ψεύδος.

Μετάφραση
Κώστας Κουτσουρής
Πάνος Σι...

Ένα διεθνές φεστιβάλ, κάτι σαν παράλληλο κύκλωμα διανομής ταινιών

• Ο πρόεδρος του Φεστιβάλ Θεσσαλονίκης ΜΙΣΕΛ ΔΗΜΟΠΟΥΛΟΣ μιλά στο ANTI

5 Νοεμβρίου ξεκινά στη Θεσσαλονίκη 34ο Φεστιβάλ Κινηματογράφου – το 2ο σειρά με διεθνή χαρακτήρα. Φέτος, πατην οικονομική δυσπραγία του Φεστιβάλ, πράγματα εμφανίζονται καλύτερα από υσι. Κατ' αρχάς, θα προβληθούν 17 νέες γινικές ταινίες, οι περισσότερες απ' τις ιες είναι πρώτες ή δεύτερες ταινίες νέων νοθετών (απ' αυτές, οι 12 προβάλλονται διαγωνιστικό τμήμα του ελληνικού προ-ματος, ενώ τρεις διαγωνίζονται και στο νές τμήμα). Στο διεθνές διαγωνιστικό α θα προβληθούν 10 ακόμη ταινίες, ενώ παράλληλο πρόγραμμα «Νέοι ορίζο-» θα παιχθούν πολλές ταινίες του λεγό-ν «άλλου κινηματογράφου», από Ευρώ-Ασία, Αμερική...

νάμεσα στις εκδηλώσεις του φεστιβάλ καταλέγονται το μεγάλο αφιέρωμα στον Ντασσέν, ένας κύκλος προβολών με τις τες ταινίες 10 σημαντικών κινηματογρα-ών, καθώς και αφιέρωμα στο σκηνοθέτη ηδιντ Κρόνμπεργκ, που θα συνοδευθεί μεγάλη έκθεση των σπέσιαλ εφέ, από τις ιες του. Τέλος, να σημειώσουμε και σει-κδηλώσεων που θα είναι αφιερωμένες Παύλο Ζάννα.

κινηματογράφος αντεπιτίθεται; Ίσως. φεστιβάλ, ωστόσο, παρά την εικόνα ευε-που δίνεται προς τα έξω, συνεχίζει να πολλά προβλήματα, με πρώτο το οικονο-ι. Ωστόσο, οι υπεύθυνοι για τη διεξαγω-ου είναι συγκρατημένα αισιόδοξοι – μια οδοξία που θα έχει αντίκρισμα αν, πάνω όλα, φανεί ότι η επένδυση των τελευ-ων χρόνων του Ελληνικού Κέντρου Κινη-ογράφου στις νέες κινηματογραφικές δυ-εις δρέψει καρπούς.

ια όλα αυτά –και για μερικά άλλα– μιλή-ε με τον διευθυντή του φεστιβάλ Μισέλ όπουλο. Παραθέτουμε στη συνέχεια το ιενο της συνέντευξης:

όσο δύσκολο είναι να διοργανώνει κανείς ένα νές φεστιβάλ σε μια χώρα σαν την Ελλάδα;

είναι δύσκολο κι επίπονο. Βρισκόμαστε α αρνητική συγκυρία για τον κινηματο-φο, όχι μόνο στην Ελλάδα αλλά και σ' κληρη την Ευρώπη. Δεν υπάρχουν πια

πολλές καλές ταινίες, ενώ σιγά σιγά το σινε-μά ταυτίζεται με τον αμερικανικό κινηματο-γράφο. Ένα διεθνές φεστιβάλ είναι ανα-γκαίο για την Ελλάδα. Αποτελεί εναλλακτι-κή λύση, λειτουργεί σαν ένα παράλληλο κύ-κλωμα διανομής ταινιών... Δυστυχώς, στη χώρα μας είναι τέτοια η κατάσταση, ώστε έχεις την αίσθηση ότι κάθε χρόνο πρέπει να ξεκινήσεις πάλι απ' την αρχή. Δεν υπάρχει ένας μηχανισμός που να δουλεύει αδιάκοπα. Το διεθνές Φεστιβάλ προωθήθηκε χωρίς να έχει οριστεί πλήρως το θεσμικό πλαίσιο λει-τουργίας του. Κάθε χρόνο τίθεται επί τάπη-τος το θέμα της αίθουσας, μ' αποτέλεσμα να μην γνωρίζουμε εγκαίρως την ακριβή ημέρα έναρξής του... Οι σχέσεις του Φεστιβάλ με την πόλη της Θεσσαλονίκης εξακολουθούν να είναι νεφελώδεις. Πρέπει να βρεθεί ένας τρόπος ώστε να 'χουν λόγο ο Δήμος, η Έκ-θεση, οι φορείς, χωρίς να χάσει και το Φεστι-βάλ την ευελιξία του.

Το Υπουργείο Πολιτισμού θυμόταν ως τώρα το Φεστιβάλ την τελευταία στιγμή. Ο προϋπολογισμός εγκρίθηκε τον Ιούλιο και καταβλήθηκε τον Αύγουστο! Τόσους μήνες δουλεύαμε χωρίς να πληρωνόμαστε. Λυπά-μαι που το λέω, αλλά στο εξωτερικό μας επιφυλάσσουν καλύτερη υποδοχή απ' όλους εδώ. Η απουσία συμβούλου κινηματογρα-φίας και η υποτυπώδης λειτουργία του Γνω-μοδοτικού, είχαν τεράστιες συνέπειες και στη δική μας αποτελεσματικότητα. Για να μη μιλήσω για τις τρικλοποδιές που μας έβαζε κάθε τόσο η διεύθυνση κινηματογραφίας του ΥΠΠΟ. Με την κυρία Μπακογιάννη συναντήθηκα μόνο μία φορά, για ένα δεκά-λεπτο! Η ανασφάλεια, η αβεβαιότητα, η αδιαφορία δεν είναι ό,τι καλύτερο για έναν θεσμό όπως το διεθνές Φεστιβάλ.

• Με τι κριτήρια επιλέγετε τις ταινίες που παίρνουν μέρος στο επίσημο διαγωνιστικό πρόγραμμα;

□ Κατά τη διάρκεια της χρονιάς, μαζί μ' ένα δίκτυο συνεργατών, παρακολουθούμε τις ταινίες που προβάλλονται σε αντίστοιχες διοργανώσεις του εξωτερικού, την κινημα-τογραφική παραγωγή των άλλων χωρών –και τη σχετική αρθρογραφία στα επαγγελ-ματικά περιοδικά, ερχόμαστε σ' επαφή με διανομείς, παραγωγούς και δημοσιογρά-φους και βλέπουμε δεκάδες κασέτες που μας στέλνουν οι ενδιαφερόμενοι στην Αθήνα. Φέτος, έφτασαν στα γραφεία του φεστιβάλ

γύρω στις 160 κασέτες! Ποιες απ' όλες αυτές τις ταινίες θα συμπεριληφθούν τελικά στο διαγωνιστικό πρόγραμμα εξαρτάται κατ' αρχάς από το προσωπικό μου κριτήριο. Οι αισθητικές μου προτιμήσεις, ωστόσο, δεν είναι και το αποκλειστικό κριτήριο. Φροντί-ζω να διαλέγω ταινίες που δεν έχουν φθαρεί σε άλλα φεστιβάλ ή ταινίες που δεν είναι οικείες στους Έλληνες δημοσιογράφους. Δεν τσαλαβουτούν, για παράδειγμα, στα διαγωνιστικά προγράμματα των Καννών, του Βερολίνου και της Βενετίας. Προσέχω περισσότερο τα παράλληλα τμήματα αυτών των φεστιβάλ. Κι έπειτα, ένα διαγωνιστικό πρόγραμμα, πρέπει νάχει μια στοιχειώδη ποικιλία. Νάχει εναλλαγές. Η «συνταγή» εί-ναι σημαντικός παράγοντας επιτυχίας.

• Πέρσι είχατε εκφράσει την άποψη ότι οι ελληνικές ταινίες θα 'ταν προτιμότερο να μην διαγωνίζονται, αλλά να προβάλλονται σ' ένα πανόραμα, ενδεικτικό της ετήσιας παραγωγής...

□ Κοιτάξτε, όλα είναι σχετικά. Όταν η πα-ραγωγή είναι μεγάλη –όπως συμβαίνει φέτος– καλό είναι να υπάρχει μια ευγενική άμιλλα μεταξύ των δημιουργών. Όταν όμως γυρίζονται πέντε ταινίες όλες κι όλες, είναι γελοίο να διαγωνίζονται. Γελοίο και μίζερο. Φέτος τα πράγματα είναι διαφορετικά, με τόσες ελληνικές ταινίες στο πρόγραμμα. Το Φεστιβάλ, δε, έχει αποκτήσει μια σχετική αξιοπιστία στο χώρο του ελληνικού κινημα-τογράφου. Ξανακέρδισε την εμπιστοσύνη των σκηνοθετών. Ακόμη κι εκείνοι που δεν επιθυμούν να διαγωνιστούν, στέλνουν τις ταινίες τους εκτός συναγωνισμού. Όσο πη-γαίνουν καλύτερα τα πράγματα για το ελλη-νικό σινεμά τόσο οι σχέσεις θα εξομαλύνο-νται και θα περιορίζεται η γκρίνια.

• Τι ζητάτε από την νέα ηγεσία του υπουργείου Πολιτισμού;

□ Να υποστηρίξει το Φεστιβάλ σε θεσμικό επίπεδο, και παράλληλα να το προωθήσει όπως του αξίζει. Να διευκολύνει τη δουλειά μας χωρίς να εμποδίσει την αυτονομία και την ευελιξία μας. Ευελπιστώ ότι έπειτα από πέντε συνολικά διοργανώσεις, θά 'χουμε κα-ταφέρει να εδραιώσουμε τη θέση μας στο διεθνή χώρο, και το Φεστιβάλ Θεσσαλονί-κης θά 'χει εξασφαλίσει καλή θέση στο καλα-ντάρι των κινηματογραφικών διοργανώ-σεων.

Τη συνέντευξη πήρε η Σταυρούλα Παπασπύρου

ΤΑ ΚΟΥΡΕΛΙΑ ΜΕΓΑΛΟΥΡΓΟΥΝ ΑΚΟΜΑ

Όταν σε κάποιο από τα παλαιότερα τεύχη του Αντί γράφαμε για την επίσκεψη του Bob Dylan στη χώρα μας, σχολιάσαμε, όχι χωρίς κάποια πικρία, την άνευρη παρουσία των εκπροσώπων της γενιάς του '60 στα σύγχρονα δρώμενα. Ελπίζαμε όμως αυτή η στασιμότητα να ήταν πρόσκαιρη και ευτυχώς τα γεγονότα γρήγορα διέψευσαν τις αρνητικές εντυπώσεις. Απτή απόδειξη της επανάκαμψης των παλαιμάχων αστέρων, αποτελεί η πρόσφατη κυκλοφορία κάποιων δίσκων, αφορμή για το σημερινό μας σημείωμα.

Ο ΠΡΩΤΟΣ αποτελείται από τραγούδια του Ντίλαν που ηχογραφήθηκαν ζωντανά στο Madison Square Garden της Νέας Υόρκης από διάφορους μουσικούς, ως φόρο τιμής στα 30 χρόνια παρουσίας του στο προσκήνιο.

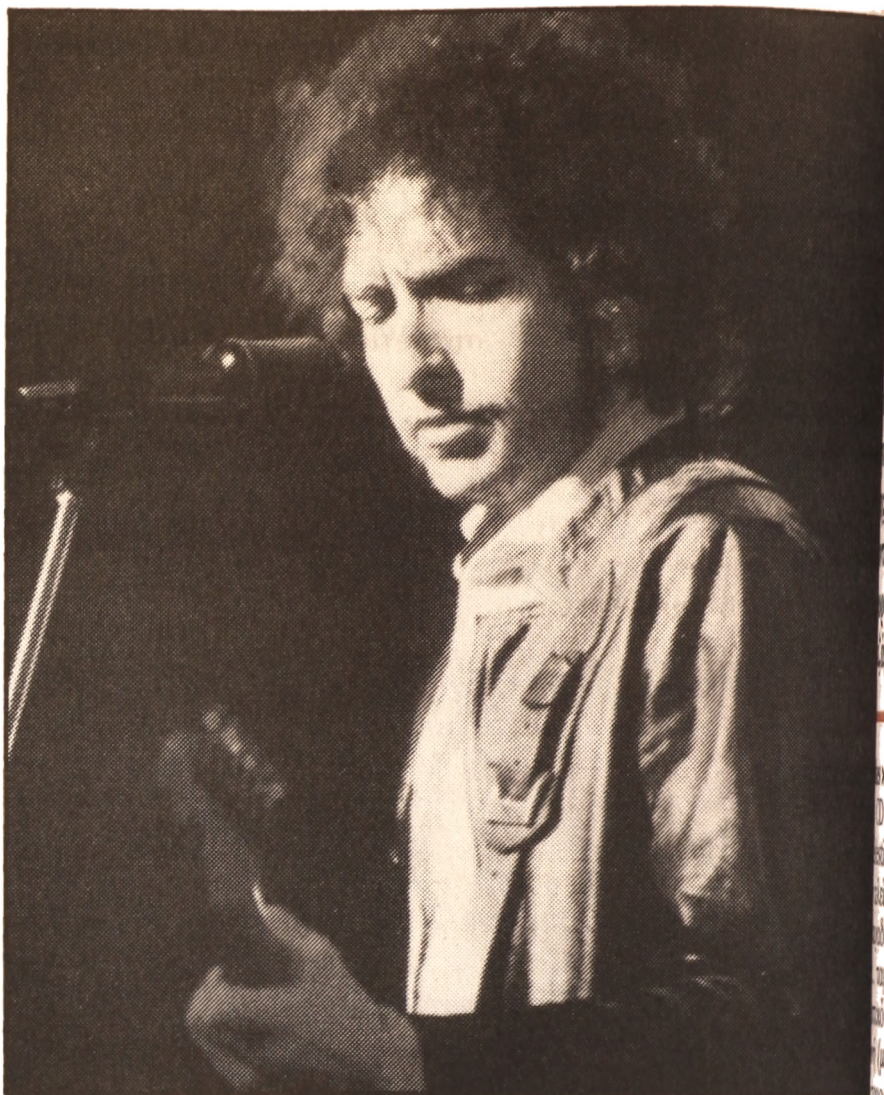
Η συμμετοχή ονομάτων όπως του Neil Young, του Eric Cla-

pton, του Stevie Wonder κ.ά., εγγυάται για κάποιες εκπληκτικές ερμηνείες, καθώς μάλιστα τα τραγούδια που επέλεξαν αποτελούν κλασικά αριστουργήματα του σύγχρονου ρεπερτορίου.

Η παρουσία του πρώην Beatle, George, Harrison φέρνει στο νου τη μεγάλη συναυλία που αυτός και ο Ντίλαν είχαν οργανώσει στον ίδιο ακριβώς χώρο, το 1971, για το δοκιμαζόμενο λαό του Μπαγκλαντές, μία από τις πρώτες προσπάθειες του ροκ να αποδείξει ότι είναι σε θέση να αρθρώνει σοβαρό πολιτικό λόγο για τα προβλήματα του πλανήτη.

Ωστόσο, ακόμη πιο συγκινητική είναι η παρουσία κάποιων ετερόκλητων ονομάτων που σίγουρα δεν ανήκουν στον αυτονόητο κύκλο προσκειμένων στον Ντίλαν. Η νεότερη φωνή της Tracy Chapman δίπλα στο βετεράνο Willie Nelson, ο θρύλος της φολκ μουσικής John Cash, το ιρλανδέζικο παραδοσιακό φωνητικό συγκρότημα των αδελφών Clancy κ.ά. δεικνύουν το ευρύ φάσμα καλλιτεχνών που έχει αγγίξει ο Ντίλαν.

Και είναι μουσικολογικά ενδιαφέρον, το πώς ο κάθε καλλιτέχνης έχει κατορθώσει να αποδώσει με το δικό του προσωπικό ηχόχρωμα το τραγούδι του Ντίλαν που διασκεύαζε. Η μήπως συμβαίνει το αντίθετο; Η επιρροή του «δασκάλου» να είναι τόσο μεγάλη, ώστε κάθε μουσικός να κρύβει λίγο Ντίλαν μέσα του;

Μπομπ Ντίλαν: Είμαστε ακόμα ζε-

Ο δεύτερος δίσκος ανήκει σ' έναν άλλο μεγάλο εκπρόσωπο της δεκαετίας του '60, τον Neil Young. Είναι μία παραγωγή του γνωστού πολυεθνικού και εν πολλοίς αμαρτίαις περιπεσούντος τηλεοπτικού οργανισμού M.T.V. Σε μια προσπάθεια να μιλήσει και στις παλαιότερες γενεές, προχώρησε σε μια σειρά ηχογραφήσεων με το γενικό τίτλο «Unplugged» («όχι στην πρίζα»), όπου καταξιωμένοι καλλι-

τέχνες εκτελούν μερικά διασημότερα τραγούδια ενώπιον μικρών ακροα- με όσο το δυνατόν λιγότε- θεια από ηλεκτρικά μέ- σχυσης.

Ο δίσκος με τον Neil είναι ο τέταρτος της σειράς καταφέρει να συλλάβει τη μαγεία της δουλειάς του, αποδώσει τη μοναχική ρε- ρεία από την έντονη πο- ποίηση του '60, στη μελα- ενδοσκόπηση του '90.

Σε καιρούς, λοιπόν, π- πουν καλλιτεχνίσκους τ- -καλοκαιρινής- επιτυχ- κυκλοφορούν «ανθολογι- να οργανώνουν περιοδ- συναλίες, είναι παρήγ- υπάρχουν ακόμη αυτοί ο- μας φίλοι και με την ωρ- τους να οδεύουν κάποια- μους, δύσβατους μεν, α- ανταμείβουν με το πα- τόσο τους ίδιους, όσο- που τους παρακολουθοί-

N. Βί

ΑΚΟΥΤΕ

Ο ΗΧΟΣ ΤΗΣ ΥΠΕΡΒΑΣΗΣ

πνεύμα της εποχής του
ροχόου, ας ψάξουμε
από τις μόδες-νύξεις
δασης. Όχι με λόγια,
με έργα! Με ήχους,
αλλάζουν τη χημεία
του σώματος και τους
τύπους της καρδιάς,
υγιαίνοντας το νου
... χωρίς ρουτίνες
και παζάρια.

David Hykes και η Harmonic
hoir στο CD «Harmonic
ngs» (Celestial Harmo-
γαίνουν τελείως έξω από
κοινά παραδεκτό στυλ,
ιδίωμα... ταμπέλα. Κυ-
εκφραστικό εργαλείο
η φωνή (με ελάχιστη
δαση ταμπουρά ή κρου-
σε μυστικιστικούς αρμο-
δρόμους που περνώντας
καθολικούς και δυζαντι-

νούς ναούς καταλήγουν κάπου
πέρα απ' το Θιβετ.

Κάπου... ψηλότερα! Με τη
βοήθεια των Timothy Hill και
Michelle Hykes, ο David ψάχνει
στις απόκρυφες αρμονικές, τη
συχνότητα επικοινωνίας με τη
Γη, το Σύμπαν, το Θεό... Θρη-
σκεία; Τέχνη; Ή Μαγεία; Ίσως
να μην υπάρχει διαφορά εδώ.
Απλώς, ο άνθρωπος ξαναγίνε-
ται φωνή της Δημιουργίας.

□ Σε εποχές υπέρβασης οδηγεί
τη φαντασία και τον ήχο της φω-
νής της και η **Therese Schroeder-
Sheker**. Παίζοντας, επίσης, άρ-
πα, ψαλτήρι, κουνουνάκια...
και με τον David Lockington να
σκορπίζει πινελιές «σκιδών»
ήχων τσέλου, μελοποιεί επτά οι-
κολογικές προσευχές. Το CD
«Rosa Mystica» είναι ένα **must**
για κάθε δισκοθήκη. Στο ονειρι-
κό σημείο συνάντησης της θρη-
σκευτικής κατανύξης (έξω από
κάθε δόγμα) και της φόλκ μυ-
σταγωγίας, γεννιέται το πιο
αφοπλιστικό ρομαντικό τραγού-
δι της νέας εποχής... Πραγματι-

κότητα δεν είναι μόνο αυτά που
«χωράει» το μυαλό μας. Είναι
και η πηγαία τρυφερότητα, που
προσδοκά από το Μέλλον ό,τι
πιο θετικό...

□ Ό,τι πιο θετικό εξ άλλου
απελευθερώνει με τα κήμπορντς
του ο **David Parsons**, στο διπλό
CD «Yatra» (Fortuna Records).
Μεταφυσικά ταξίδια στο χείλος
της συχνότητας που δονείται το
σύμπαν (: πολλοί πιστεύουν πως
πρόκειται για τον παλμό του
ultra-violet!). Πρέπει να το
ακούσετε για να το πιστέψετε.

□ Οι στενές επαφές με την επο-
χή του Υδροχόου προϋποθέτουν
καθαρό μυαλό και ευαισθησία.
Κι αν κάπου πάνω στη διασύνη-
μας αυτές τις «πολυτέλειες» τις
ξεχάσαμε, υπάρχουν ευτυχώς
κάποιοι που μας τις υπενθυμί-
ζουν. Ευγενέστατα! Με μελω-
δίες, αρμονίες, ήχους ενόρασης,
φόρμες εξιδανίκευσης... Στα
CD του **Dennis Quinn**: «Fiery
Moon» και «Amadora» (New
World). Στα CD του **Phil Thor-
nton**: «Initiation», «Transforma-

tion» (New World). Στο CD
«Medicine Woman» του **Medwyn
Goodall**. Στα CD «Zen», «Spirit
of the Rainforest» και «Cascade»
(όλα της New World), με την
υπογραφή του **Terry Oldfield** -
αδελφού του διάσημου Mike Ol-
dfield... Σ' αυτό το αισιόδοξο
ηχητικό σύμπαν ο ρομαντισμός
εκφράζεται με μελωδίες που
ρέουν ασταμάτητα, δεν στέκο-
νται, δεν πνίγονται σε μία νότα,
κυματίζουν. Κύματα εικόνων
(από την ύλη που είναι φτιαγμέ-
να τα όνειρα). Κύματα λυρικών
αισθημάτων (από αυτά που υπο-
τίθεται πως μόνο στον κόσμο
των ανθρώπων πλεονάζουν - μα
σπανίως δικαιώνονται). Δονή-
σεις θετικότητας: για το σώμα,
το μυαλό και την ψυχή... Ομορ-
φιά που γλιστράει απ' τα χέρια
σου, μα που η γοητεία της αφής
της σε στοιχειώνει. Και πώς θα
μπορούσε να συμβεί αλλιώς! Δεν
είναι βιντεοκλίπ τα συναισθή-
ματα...

Χρήστος Τσανάκας

ΑΠΟΧΡΩΣΕΙΣ

Νέοι δίσκοι λοιπόν «εδώ και τώρα»,
γιατί η μουσική «δεν γυρίζει πίσω»!
της αρέσει απλώς να μπερδεύει που
και πού τις εποχές. Φτιάχνοντάς μας
η διάθεση...

Στο τηλεοπτικό του σήριαλ (για το
BC) ο Oliver Stone - «Platoon», «Wall
reet», «The Doors»... - συνεργάζεται
τι των αναγκών του σάουντρακ με το
άσημο Ιάπωνα συνθέτη **Ριούιτσι Σακα-
το**. Τροπικοί πυρετοί και πολιτικές
αρενέργειες, «δένουν» με το κυβερνο-
πασπένς και τη μινιμαλιστική αισθα-
τικότητα δεκατριών καλαιοσκοπικών
στρουμένταλ. Από κει και πέρα τώρα
τραγουδία σαν το «She's Not There» των
ombies, φρεσκάρουν μεταξύ άλλων τη
νήμη των αμερικανών σε θέματα ασιατι-
κής στρατηγικής, ζούγκλας, κ.λπ. «Wild
alms» είναι και ο τίτλος του CD (Capi-
ol). Αξιόλογη δουλειά.

□ «Φάτα Μοργκάνα» αποκαλούνται οι
παραισθήσεις της ερήμου, αλλά άλλο να
τις συζητά κανείς και άλλο να τις βιώνει.
Και ακόμη δυσκολότερο να τις μεταμορ-
φώνει άψογα και... εν θερμώ σε ηχητικά
αραβουργήματα εκστατικών τόνων.

Ο **Brian Keane** (ηλεκτρικές και ακου-
στικές κιθάρες, συνθεσάιζερ, ηχητικά
εφέ, μπάσο, κρουστά) και ο **Omar Faruk
Tekbilek** (ντί, καβάλ, ζουρνάς, μπαγιά-
μα, νταρμπούκα, ταμπουρίνο, ουντ, συν-
θεσάιζερ) το επιχειρούν. Προς ιδιαίτερή
μας ευχαρίστηση. Δεν είναι πια παραι-
σθηση το να ακούς τον παραδοσιακό με-
σανατολικό ήχο να κυλά ζεστός στο αίμα
σου. Αν και... «ξέρεις, ο ουρανός εδώ
είναι πολύ παράξενος, έχω συχνά την
αίσθηση κοιτώντας τον πως πρόκειται
για ένα πράγμα συμπαγές εκεί ψηλά, που
μας προστατεύει απ' ό,τι κρύβεται πίσω
του».

Πολύ «δικό μας» C.D.. Ιδιαίτερος

προτεινόμενο! Μακάρι, τέτοιες πλούσιες
φλέβες πηγαίας έκφρασης να μην επιχει-
ρούσε τόσο εναγωνίως να τις... κόψει, ο
δυτικοθρεμμένος μας σνομπισμός. Ταξι-
δέψτε άφοβα Πέρα Από Τον Ουρανό:
«Beyond The Sky» (Celestial Harmonies).

□ Για «κάλτ» ονόματα δεδαίως δεν
χρειάζονται συστάσεις. Και ναι, εφόσον
κανένα άγριο κράξιμο από τους υπέρο-
χους ανθρώπους των mass media δεν...
ιδρώσε το αυτί σας, όλα πάνε καλά και
ούτε οι **U2** ούτε ο **Iggy Pop** πάτησαν τη
μπανανόφλουδα. Ίσα - ίσα που μερικοί
επιμένουν πως τουλάχιστον ετούτοι εδώ
οι λαϊκοί ήρωες επέστρεψαν φέτος δρι-
μύτεροι! Μην ακούτε λόγια. Ακούστε
απλώς τα τραγούδια των δύο CD «Zoo-
gora» (Island) και «American Caesar»
(Virgin). Ο ενθουσιασμός -καυτός ή
χλιαρός- θα προκύψει σίγουρα από μό-
νος του. Μια ασφαλής επένδυση.

Χρήστος Τσανάκας

Διάλεκτος της νέας ελληνικής

του Νικ. Γ. Κοντοσόπουλου

Η ποντιακή (ή ποντική) είναι μια από τις διαλέκτους της νέας ελληνικής, διάλεκτος με την κυριολεξία του όρου, δηλαδή μια γλωσσική μορφή της γλώσσας μας που δύσκολα την κατανοούν οι μη Πόντιοι Έλληνες. Η μορφολογία, η προφορά, η σύνταξή της και κυρίως το λεξιλόγιό της την καθιστούν αρκετά περίεργη στ' αυτιά των άλλων Ελλήνων.

Η επίδραση που δέχτηκε από τη σύνοικό της τουρκική γλώσσα της προσέδωσε μια μορφή που θυμίζει τα λεγόμενα «κρεολικά» ιδιώματα, με άλλα λόγια την έκανε να φαίνεται σαν «ελληνική γλώσσα σε τουρκικό στόμα» ή σαν «τουρκική σε ελληνικό στόμα». Αυτή όμως είναι η πρώτη εντύπωση του απληροφόρητου ακροατή της ελληνικής αυτής διαλέκτου, ο οποίος θεωρεί σαν συντακτικά λάθη ή σαν βαρβαρισμούς φαινόμενα όπως η κατάληξι -ον αντί του κοινού -ος σε έναρθρα αρσενικά ουσιαστικά (ο λύκον, ο Χρυσόστομον κ.λπ., για παράδειγμα). Όμως, παρά τον έντονο συντακτικό - λεξιλογικό φόρτο τουρκισμών, η διάλεκτος του Πόντου διατηρεί και πλήθος ελληνικών αρχαϊστικών, στοιχείων που συμπλέκονται με τα τουρκικά (και λίγα αρμενικά και στοιχεία από παλιές ντόπιες γλώσσες) σαν το στημόνι με το υφάδι στο πανί.

Αν ήθελε να περιγράψει κανείς με λίγα λόγια την ποντιακή διάλεκτο, θα παρατηρούσε σε αυτήν φαινόμενα με καθολική διάδοση σ' όλο τον ποντιακό χώρο και φαινόμενα περιορισμένα σε ένα μόνο τμήμα του. Γενικά είναι τα ακόλουθα φαινόμενα:

τα δασέα συρριστικά σύμφωνα (όπως τα γαλλικά ch και j), το δασύ χ (γνωστό από την κρητική διάλεκτο), το ανοικτό ε (όπως περίπου το γερμανικό ä) που προέρχεται τις περισσότερες φορές από συναλοιφή της παλιάς φωνηεντικής ακολουθίας εα και ια, ενώ οι ακολουθίες έα και ια έμειναν αμετάβλητες (π.χ. παλληκάρα, παρχάρα = λιβάδια, έναντι παιδιά, φωτιά αντί παιδιά φωτιά). Το γράμμα η διατηρεί σ' ορισμένες θέσεις την αρχαία προφορά του σαν ε (π.χ. Γιάννες, έρθε = ήρθε, νύφε = νύφη, Σαντέτες = ο κάτοικος της Σάντας του Πόντου). Το άρθρο συχνά παραλείπεται μπροστά από όνομα που αρχίζει από φωνήεν (π.χ. άντρας-ι-μ έρθεν = ο άντρας μου ήρθε), το άρθρο της γενικής του ενικού είναι συχνά και για τα τρία γένη τή και τα εμπρόθετα άρθρα (στον, στην, στο) προφέρονται σον, σην, σο. Χαρακτηριστικά είναι τα θηλυκά επίθετα σε -έσσα (μαναχέσσα = μόνη, ορφανέσσα = ορφανή), η υποκοριστική κατάληξη ουδετέρου γένους -όπον, από το θυζαντινό -όπουλον) (π.χ. κορτσόπον = κοριτσάκι, λαλόπον = φωνούλα), ή χρήση του ουδετ. άρθρου πληθυντ.

τα αντί του αρσεν.-θηλ. οι σε ονόματα ζώων θηλυκού γένους κοσσάρας = οι κότες), παθητικά ρήματα σε -ίσκουμαι (μετανίσκουμαι = προσεύχομαι), η γνωστή και από νησιωτικά ιδιώματα τοποθέτηση της άτονης αντωνυμίας μετά το ρήμα (π.χ. α δίγω σε = να δώσω, έγκα σε = σου 'φερα, το αρχ. ήνεγκόν σοι).

Όπως κάθε γλώσσα έτσι και η ποντιακή διάλεκτος έχει διαφορές κατά τόπους, όχι μόνο λεξιλογικές, αλλά και φωνητικές και μορφολογικές. Σε ένα μεγάλο μέρος του Πόντου διατηρείται το τελικό όπως στα Δωδεκάνησα, την Κύπρο και τη Χίο (π.χ. το πεγάδι, χώμαν), σε ένα άλλο πάλι, επίσης μεγάλο μέρος του, εξαφανίζεται το τελικό άτονο -ι και το μέσα σε λέξη άτονο ου (π.χ. το πεγάδι, τραπέζι, άκ' σον = άκου), φαινόμενο που θυμίζει τα βορειοελλαδικά γλωσσικά ιδιώματα. Η ποντιακή διάλεκτος είναι το μινωελλληνικό ιδίωμα που αγνοεί το αρνητικό μόριο δεν και αντ' αυτού χρησιμοποιεί το κι (από το αρχαίο ουκί - ουχί). Αντί του ερωτηματικού τι; οι Πόντιοι λέντε ντο; (που είναι τύπος του νησιωτικού είντα). Η αντωνυμία αυτός παρουσιάζεται στον ντο με τη μορφή αβούτος ή αούτος, εξαιτίας της οποίας οι Πόντιοι ονομάζονται από τους άλλους Έλληνες σκωπτικά Αούτηδες.

Από το ποντιακό λεξιλόγιο αναφέρομε, για δείγμα, τις εξής λέξεις: κουτσή ή πατσή = κορίτσι, κοπέλα, συνέλ'κος = συνομήλικος, ρασί(ν) = το βουνό, τ'ωτίν = το αφτί, ωδόν = αβγό, τα τραγούδια, χαμαιλέτες = αλευρόμυλος, οκνέας = τεμπέλης, έργος = εργάσιμη ημέρα, τ'εμόν = το δικό μου, εφάνθεν = φάνη, ποίσον = κάνε (αρχ. ποιήσον), άψον = άναψε, απέσ' = μέσα (έσω), άλλο καλλίον = καλύτερο.

Χάρη στους διάσημους Πόντιους φιλόλογους που ασχολήθηκαν με τη μητρική τους διάλεκτο, τα ποντιακά ελληνικά μας είναι πολύ γνωστά. Υπάρχουν λεξικά, γραμματικές, συντακτικό και συλλογές κειμένων της ποντικής διαλέκτου της Μικράς Ασίας και πλήθος γλωσσικών μελετών σε ποντιακά και σε φιλογλωσσικά περιοδικά. Η ποντιακή μας είναι πολύ γνωστή η μορφή της ποντικής που μιλιόταν στα εδάφη της παλιάς ΕΣΣΔ (Καύκασο, μαυροθαλασσίτικες ακτές, Κριμαία, παράλια της Αζοφικής). Οι διαλεκτολόγοι μας μπορούν να συμπληρώσουν αυτό το επιστημονικό κενό μελετώντας την ομιλία νεοφερμένων από τις περιοχές αυτές Ελλήνων που είναι κατά 60% ποντιακή με ρωσικά στοιχεία και λίγα ταταρικά, καυκασιανά και από τις τοπικές γλώσσες του χώρου εκείνου.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Δ.Η. Οικονομίδου, *Γραμματική της ελληνικής διαλέκτου του Πόντου* (Αθήναι, 1958).

Α.Α. Παπαδοπούλου, *Ιστορική Γραμματική της ποντικής διαλέκτου* (Αθήναι, 1955).

Του ίδιου, *Ιστορικών Λεξικών της ποντικής διαλέκτου* (δύο τόμοι) (Αθήναι, 1960, 1961).

Οδ. Λαμπρίδη, *Η γλωσσολογία ενώπιον μετοικισθέντος πληθυσμού* Αρχείον Πόντου, τομ. 29, 1968, σελ. 71-81.

*Ο Νικ. Γ. Κοντοσόπουλος είναι δ.φ., τ. δ / ντής του Κέντρου συντάξεως του Ιστορικού Λεξικού της Ακαδημίας Αθηνών

α μηνύματα του Διαφωτισμού και τα Βαλκάνια

γκάλη Μ. Κιτρομηλίδη, *Η
λική Επανάσταση και η
νοανατολική Ευρώπη*, εκδ.
αίων», Αθήνα 1990.

έτειος των 200 χρόνων από την
ξη της Γαλλικής Επανάστα-
τιμήθηκε όχι μόνο με πανηγυ-
ώς εορτασμούς αλλά και με
ίλες εκδηλώσεις ακαδημαϊκού
κτήρα: οργάνωση σχετικών
δρίων, ειδικά αφιερώματα
τών ιστορικών περιοδικών
δημοσίευση αυτοτελών μελε-
με αντικείμενο το μεγάλο αυτό
ρικό γεγονός. Στην Ελλάδα, η
ντικότερη επιστημονική εκ-
ση ήταν το συνέδριο που ορ-
σε το Κέντρο Νεοελληνικών
νών (του Εθνικού Ιδρύματος
νών), τα πρακτικά του οποί-
ημοσιεύθηκαν σε ογκώδη τόμο
τον τίτλο *La Revolution Fran-
et l' Hellenisme moderne*,
να 1989.

ιβλίο του κ. Κιτρομηλίδη
παρουσιάζεται εδώ είναι, λοι-
έπικαιρο, αλλά όχι δέδαια ευ-
ιακό. Ο συγγραφέας του έχει,
χι μακρά, ασφαλώς όμως γόνι-
ητεια στην έρευνα ποικίλων
των, ιδιαίτερα θεωρητικών,
νεοελληνικού Διαφωτισμού.
δικές σπουδές του στην Πολι-
Επιστήμη και η μετέπειτα
νητική και διδακτική του ενα-
ση με την ιστορία των πολιτι-
θεωριών του επιτρέπουν να
γγίζει με άνεση τις πολλές
ποικίλες πλευρές της βαθιάς
ωνικής και πολιτιστικής με-
αγής του ελληνικού κόσμου,
συντελέστηκε (όπως συντελέ-
ε) κυρίως κατά την περίοδο
1821 και που συμβατικά πε-
άφουμε ως νεοελληνικό Δια-
ισμό. Ωστόσο, όπως δηλώνε-
πον τίτλο του βιβλίου, ο ιστο-
ς χώρος, στον οποίο αναφέρε-
η μελέτη του κ. Κιτρομηλίδη,
θαίνει κατά πολύ τον καθαυ-
λληνικό χώρο: είναι η Νοτιοα-
λική Ευρώπη, στην οποία μά-
α εντάσσονται και οι σερβικές
ρχίες της Αυστροουγγαρίας, η
κή Μικρά Ασία, η Κύπρος και
ρθόδοξες παροικίες της Βενε-
και της Τεργέστης.

συγγραφέας οργάνωσε το υλι-
τις παρατηρήσεις και τα επί

μέρους συμπεράσματά του σε τρία
κεφάλαια: «Η σφυρηλάτηση της
επαναστατικής νοοτροπίας» (σσ.
17-69), «Η φιλελεύθερη κριτική
της Γαλλικής Επανάστασης» (σσ.
71-108) και «Ο βαλκανικός ριζο-
σπαστισμός» (σ. 109-183).

Στο πρώτο κεφάλαιο εντοπίζο-
νται οι κύριες εστίες διαδόσεως
των δημοκρατικών και επαναστα-
τικών ιδεών στην Ανατολή: γαλλο-
κρατούμενα Επτάνησα και «Ιλλυ-
ρικές επαρχίες» κυρίως, αλλά και
αστικά κέντρα της Βαλκανικής,
όπου Γάλλοι προξενικοί υπάλλη-
λοι, έμποροι και ειδικοί πράκτο-
ρες ανέπτυξαν σημαντική προπα-
γανδιστική δραστηριότητα (Gau-
din, Hortolan, Parant, Κων. Στα-
μάτης, αδελφοί Stephanopoli και
άλλοι). Το επαναστατικό τους κή-
ρυγμα δεν βρήκε απήχηση στις μά-
ζες (ούτε άλλωστε απευθυνόταν σ'
αυτές), συγκίνησε όμως μικρές δυ-
ναμικές ομάδες εμπόρων, λογίων
και σπουδαστών, ακόμη και κά-
ποιων ανήσυχων βογιάρων. Η κα-
τάσταση αντικειμενικά ήταν ελά-
χιστα ανησυχητική για τις κατε-
στημένες αρχές, μακροπρόθεσμα
όμως, όπως παρατηρεί ο συγγρα-
φέας, η υποκατάσταση των πολιτι-
κών και των θρησκευτικών αξιών
και συμβόλων (που εξασφάλιζαν
ώς τότε την ενότητα του πολυεθνι-
κού ορθόδοξου ποιμνίου) με και-
νοφανή κοσμικά ιδεώδη και πρό-
τυπα κλόνιζε τα δάθρα όχι μόνο
της οθωμανικής πολιτείας αλλά
και της ορθόδοξης εκκλησίας. Γι'
αυτό και η αντίδραση του Οικου-
μενικού Πατριαρχείου ήταν
απροσδόκητα βίαιη, και πάντως
πολύ βιαιότερη από την αντίδραση
των επισήμων τουρκικών αρχών.

Στο δεύτερο κεφάλαιο αναλύε-
ται διεξοδικά η κριτική στάση που
τήρησε ο Κοραΐς έναντι των δια-
δοχικών φάσεων της Γαλλικής
Επανάστασης. Ακολουθώντας
και στο ζήτημα αυτό μια «μέση
οδό», ο Κοραΐς συμμερίστηκε γε-
νικά την πολιτική γραμμή των Γι-
ρονδίνων αρχικά και των λεγόμε-
νων Ιδεολόγων αργότερα. Όπως
παρατηρεί ο συγγραφέας, οι απο-
κλίσεις του από τη μετριοπαθή αυ-
τή γραμμή προς κάποιες ριζοσπα-
στικότερες κατευθύνσεις ήταν πε-
ριστασιακές και εφήμερες. Αξίζει,

πάντως, να σημειωθεί ότι: 1) Τις
επικρίσεις του για τον Ιακωβι-
σμό, την Τρομοκρατία και τον Βο-
ναπαρτισμό αργότερα ο Κοραΐς
δεν τις διетύπωσε ποτέ δημόσια,
αλλά μόνο σε επιστολές του, δηλα-
δή σε κείμενα ιδιωτικά. 2) Τα μα-
χητικά φιλοδημοκρατικά και φι-
λογαλλικά του κείμενα τα δημο-
σίευσε με ψευδώνυμο.

Ο «Βαλκανικός ριζοσπαστι-
σμός» του τρίτου κεφαλαίου αντι-
προσωπεύεται κυρίως από τον Ρή-
γα Βελεστινλή και τον Ανώνυμο
της «Ελληνικής Νομαρχίας», αλλά
και από μια σειρά από ήσσονες
λογίους, επίδοξους επαναστάτες
και μέλη ποικιλώνυμων μυστικών
εταιρειών. Μεταφράζοντας έργα
του Μοντεσκιέ και του Ρουσώ,
αποκηρύσσοντας βασιλιάδες και
σουλτάνους ως τυράννους και κα-
λώντας ευκαιρώς ή ακαίρως τους
υπόδουλους συμπατριώτες τους σε
ένοπλες εξεγέρσεις, οι ρομαντικοί
εκείνοι επαναστάτες, αν και έμει-
ναν στο περιθώριο της ιστορίας,
αποτελέσαν όμως κατά κάποιο
τρόπο το ιστορικό ορόσημο ανάμε-
σα στον υπερόψιμο πολιτικό, κοι-
νωνικό και πολιτιστικό Μεσαίω-
να, στον οποίο ζούσαν ως τότε οι
βαλκανικές κοινωνίες, και στην
κοσμογονία του 19ου αιώνα, τον
αιώνα των απελευθερωτικών επα-
ναστάσεων και των εθνικών κρα-
τών.

Όπως σημειώνει ο κ. Κιτρομη-
λίδης, πρόθεσή του δεν ήταν να
συγκεντρώσει στο βιβλίο του όλες
τις μαρτυρίες για τις απηχήσεις της
Γαλλικής Επανάστασης στη Νο-
τιοανατολική Ευρώπη. Αρκέστηκε
να περιγράψει και να σχολιάσει
τους κύριους διαύλους, τους πο-
μπούς και τους δέκτες της επανα-
στατικής νοοτροπίας, καθώς και
των δημοκρατικών ιδεών και συμ-
βόλων, που εκπορεύτηκαν από τη
Γαλλία από το 1789 και εξής. Αν τα
καινοφανή εκείνα κηρύγματα δεν
βρήκαν τότε μεγάλη απήχηση στις
βαλκανικές κοινωνίες της εποχής
εκείνης, διηθήθηκαν όμως και εν-
σωματώθηκαν αργότερα στα συν-
τάγματα, τις νομοθεσίες και στην
οργάνωση των νεοσύστατων βαλ-
κανικών κρατών.

Χ.Γ. Πατρινέλης

Ελλάδα - Αίγυπτος
περιοδική έκδοση του
Συνδέσμου
Ελληνοαιγυπτιακής
Φιλίας (Πατησίων 56, τ.κ.
10683) και *Παναιγύπτια*
περιοδική έκδοση του
Συνδέσμου Αιγυπτιωτών
Ελλήνων (3ης Σεπτεμβρίου
56, τ.κ. 10433): δύο έντυπα
που δηλώνουν την ύπαρξη
δεσμών μεταξύ της
Ελλάδας και της
Αιγύπτου, καθώς και
υπενθυμίζουν την
ιδιαιτερότητα ενός
τμήματος του ελληνισμού
της διασποράς, των
Αιγυπτιωτών. Χρήσιμα
αλλά όχι δραστικά, καθώς
δεν υπερβαίνουν τα όρια
του ενημερωτικού δελτίου.

Ζωρζ Μπατάιγ, Η
αγιοσύνη, ο ερωτισμός και
η μοναξιά (μετάφραση:
Λίξης Τσιριμώκου, εκδ. *Το*
Ροδακίό, 1993)· μία
διάλεξη του 1955, που
αποκτά μια εξέχουσα
σημασία η ανάγνωσή της
σήμερα, καθώς επικυρώνει
υποψίες, ανησυχίες και
αβεβαιότητες για τα όρια
της φιλοσοφίας. «Σ' αυτό
το σταυροδρόμι
προτείνεται, εξίσου με τον
ερωτισμό, και η αγιοσύνη.
Η αγιοσύνη, σε σχέση με
την εξειδικευμένη
προσπάθεια, δρiscεται
αρχικά από τη μεριά της
ιδιοτροπίας. Ο άγιος δεν
επιζητεί την
αποτελεσματικότητα. Τον
κινεί η επιθυμία και μόνο η
επιθυμία: ως προς αυτό
είναι όμοιος με τον
άνθρωπο του ερωτισμού».
Έξοχη η μετάφραση της
Λίξης Τσιριμώκου,
εξαιρετικά φροντισμένη
έκδοση, μ' ένα πολύ ωραίο
εξώφυλλο, ζωγραφισμένο
από την Πελαγία Κυριαζή.
Η έκδοση
«συμπληρώνεται»
—αντιστικτικά, αλλά και
κάπως αμήχανα— με την
κινεζική «Ιστορία της
Πηγής με τα
Ροδακινάνθια» του Τάο
Γιουάν Μινγκ,
μεταφρασμένη με
ευαισθησία από την
Τζούλια Τσακίρη.

Ηδικοισύνη και το
Σύνταγμα. Ορισμένα
κρίσιμα προβλήματα
(πρόλογος Γ.
Παπαδημητρίου, εκδ.

Αντ. Ν. Σάκκουλα, Κομοτηνή 1993): στον τόμο περιλαμβάνονται πέντε εισηγήσεις που πραγματεύονται ζητήματα δικαιοσύνης, τα οποία θα ήταν δυνατό να απασχολήσουν στο μέλλον το συντακτικό νομοθέτη, των: Γερ. Θεοδόση, Ανδρ. Τάκη, Χρ. Χατζή, Μιχ. Πικραμένου, Αδ. Παπαδαμάκη, Χαρ. Χρυσανθάκη. Στην ίδια σειρά κυκλοφορεί ακόμη ένα βιβλίο ειδικού ενδιαφέροντος: *Το Σύνταγμα και τα πολιτικά δικαιώματα των δημοσίων υπαλλήλων* (εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα, Κομοτηνή 1993), στο οποίο περιλαμβάνονται τρεις εισηγήσεις: της Ν. Κανελλοπούλου, του Χ. Χρυσανθάκη και του Αντ. Μακρυδημήτρη.

«Θα προτιμούσα ίσως να μη βλέπω, / αλλά δεν έχει τόση σημασία, / αφού μαζί θα δούμε σε replay / το φόνο, στη Δευτέρα Παρουσία»: Μιχάλη Γκανά, «Όχι στην πίκρα», από το βιβλίο *Ανθοδέσμη, Ποιήματα και τραγούδια για μια νύχτα των Μιχάλη Γκανά, Διονύση Καψάλη, Γιώργου Κοροπούλη, Ηλία Λάγιου* (εκδ. Άγρα, 1993).

Ιερομόναχος Συμεών, *Νηφάλιος μέθη* (εκδ. Άγρα, 6' ανατύπωση 1993). «Παρακαλώ προσεύχεσθε υπέρ εμού να συντύχω κωπηλάτες τους νόας και τη δύναμη του Θεού να τιμονεύ με νου και λόγο σοφά, την ψυχή μου, ακάτιον στον γλυκύ οίνοπα πόντο, έχοντας στο κατάρτι υψηλά τον Σταυρό και το λευκό ιστίο αναπεπταμένο και πλήρες βοτρυών της αμπέλου, ώστε "θείω" βακχευόμενος πνεύματι να διεξέλθω την ατρύγετο του δίου θάλασσα».

Κωνσταντίνος Θεοτόκης, *Ιστορία της Ινδικής Λογοτεχνίας* (μεταγραφή: Φίλιππος Βλάχος, επιμέλεια: Γεωργία Παπαγεωργίου, εκδ. Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης, 1993). Μία μνημειώδης έκδοση με

Αντ. Ν. Σάκκουλα, Κομοτηνή 1993): στον τόμο περιλαμβάνονται πέντε εισηγήσεις που πραγματεύονται ζητήματα δικαιοσύνης, τα οποία θα ήταν δυνατό να απασχολήσουν στο μέλλον το συντακτικό νομοθέτη, των: Γερ. Θεοδόση, Ανδρ. Τάκη, Χρ. Χατζή, Μιχ. Πικραμένου, Αδ. Παπαδαμάκη, Χαρ. Χρυσανθάκη. Στην ίδια σειρά κυκλοφορεί ακόμη ένα βιβλίο ειδικού ενδιαφέροντος: *Το Σύνταγμα και τα πολιτικά δικαιώματα των δημοσίων υπαλλήλων* (εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα, Κομοτηνή 1993), στο οποίο περιλαμβάνονται τρεις εισηγήσεις: της Ν. Κανελλοπούλου, του Χ. Χρυσανθάκη και του Αντ. Μακρυδημήτρη.

Ασ' το να κυλάει...

Ίρβιν Στάμπλερ
Εγκυκλοπαίδεια της POP, ROCK και SOUL (Α' τόμος, εκδόσεις Νεφέλη).

Η εγκυκλοπαίδεια αυτή δεν η πρώτη, στο είδος της, που κυκλοφορεί στην Ελλάδα. Έχει προηγηθεί, το 1979, πάλι από τις εκδόσεις ΝΕΦΕΛΗ, η *Εγκυκλοπαίδεια ΡΟΚ*, ενώ υπάρχουν και τέσσερις προσπάθειες από Έλληνες συγγραφείς: το 1975 - '76 μέσα από τις στήλες του περιοδικού *ΗΧΟΣ* από τον Πητ Κωνσταντέα (ολοκληρώθηκε), το '78-'79 πάλι από τις στήλες του *ΗΧΟΥ* με συντάκτη τον Αργύρη Ζήλο (μια απόπειρα που διακόπηκε γρήγορα) και ακόμα δύο βιβλία: *Το ΡΟΚ* του Ανδρέα Μάχου (1976) από τις εκδόσεις ΜΥ (σταμάτησε στο γράμμα Β) και η *Εγκυκλοπαίδεια ΡΟΚ* του Νίκου Κοντογούρη (1980) από τις εκδόσεις Διάσταση (έφτασε ως και το Κ). Από τα προαναφερθέντα ξεχωρίζουν οι εργασίες του Ζήλου και του Κοντογούρη. Λιτές και περιεκτικές, περιλαμβάνουν σημαντικά ονόματα που παραλείπονται ακόμα και από τις πλέον έγκυρες αντίστοιχες ξένες εκδόσεις.

Η *Εγκυκλοπαίδεια της POP, ROCK SOUL* (ο δεύτερος τόμος θα κυκλοφορήσει τον Οκτώβριο και ο τρίτος τα Χριστούγεννα) είναι γραμμένη από τον πασίγνωστο Αμερικανό μουσικοκριτικό Ίρβιν Στάμπλερ, φτάνει ως το 1958 και έρχεται να καλύψει ένα σημαντικό κενό στη βιβλιογραφία της σύγχρονης μουσικής. Ο Α' τόμος καλύπτει μέχρι και το γράμμα F, περιλαμβάνοντας 185 λήμματα εκ των οποίων τα 29 παραπέμπουν σε άλλα λήμματα, π.χ. οι *Argent* στους *Zombies*, ο *Ritchie Blackmore* στους *Deep Purple*, ο *Jack Bruce* στους *Cream*, κ.λπ. Κάνοντας όμως μια σύγκριση με μια παλιότερη εγκυκλοπαίδεια και συγκεκριμένα με την *The Illustrated NME* εγκυκλοπαίδεια του ροκ, που φτάνει μέχρι τα τέλη του 1976 -και θεωρείται ίσως η πληρέστερη που έχει κυκλοφορήσει ως σήμερα- διαπιστώνει κανείς ότι μέχρι το γράμμα F περιλαμβάνονται 256 ονόματα και επίσης αλλά 6 λήμματα με θέματα γενικού περιεχομένου όπως το αμερικανικό μπλουζ, το βρετανικό μπλουζ, το φολκ -

ροκ, κ.λπ. Οπότε τίθεται το ερώτημα γιατί μια εγκυκλοπαίδεια που φτάνει μέχρι το 1988 περιέχει λιγότερα ονόματα από μια που γράφτηκε 11 χρόνια πριν.

Ο Ίρβιν Στάμπλερ υποστηρίζει ότι είναι αδύνατον μια εγκυκλοπαίδεια να συμπεριλαμβάνει το επιθυμητό πλήθος λεπτομερειών για καθέναν από τους χιλιάδες καλλιτέχνες, που έχουν συντελέσει στη διαμόρφωση της εικόνας της σύγχρονης μουσικής σκηνής από τη δεκαετία του '80. Όμως, ακριβώς αυτό το πλήθος των λεπτομερειών αποτελεί μπουμέραγκ για μια εγκυκλοπαίδεια. Η συγκεκριμένη, παρ' ότι είναι σε γενικές γραμμές καλογραμμένη, περιλαμβάνει μεγάλο αριθμό στοιχείων (βιογραφικά, θέσεις που κατέλαβαν οι καλλιτέχνες στους καταλόγους επιτυχιών, προσωπικές συνεντεύξεις τους, παρασκηνιακές πληροφορίες και φυσικά δισκογραφία) τα οποία συχνά καταναλώνουν παντελώς αδιάφορα για τον αναγνώστη. Το πιο ακραίο παράδειγμα, ίσως, εντοπίζεται στο λήμμα *Ashford & Simpson*, όπου ο πρώτος αφηγείται πως γνώρισε τη δεύτερη: «Για πρώτη φορά συναντήθηκαμε στην Εκκλησία των Βαπτιστών Γουάιτ Ροκ στο Χάρλεμ, όπου μένουμε μέχρι σήμερα. Στεκόμουν εκεί και ξαφνικά είδα τη Βαλερί. Ξετρελάθηκα μαζί της. Ήταν πολύ όμορφη. Είχε κάτι το ξεχωριστό στην κίνησή της, στη φωνή της. Έπρεπε να τη γνωρίσω». Λεπτομέρειες αυτού του τύπου δεν θα έπρεπε να υπάρχουν σε καμιά εγκυκλοπαίδεια. Η διάκριση του σημαντικού από το ασήμαντο δεν είναι πάντα μια εύκολη υπόθεση και η εγκυκλοπαίδεια αυτή παρασύρεται μερικές φορές σε τέτοιου είδους παγίδες.

Επίσης, υπάρχουν κάποιες παραλείψεις στη δισκογραφία, καθώς και ατυχείς εκτιμήσεις, όσον αφορά στην αξιολόγησή της. Μερικά παραδείγματα: στο λήμμα *Animals* - *Eric Burdon and the Animals*, τα δύο γκρουπ καταχωρούνται, ουσιαστικά, σαν ένα συγκρότημα. Δεν διευκρινίζεται ότι οι παλιοί *Animals* διαλύθηκαν το 1966 και ότι το καινούργιο συγκρότημα είχε ριζικά διαφορετική κατεύθυνση, ενώ επίσης δεν αναγράφονται οι δύο τελευταίοι δι-

σκοί τους. Στο λήμμα *Beach* αναφέρεται το εξής: «Οι μόνο γάλοι δίσκοι της πρώτης περιόδου συγκροτήματος, που δεν ναν χρυσοί ήταν οι δίσκοι *Beach* και *Pet Sounds*, χωρίς αυτό να μαίνει ότι ήταν χειρότεροι τους άλλους». Η έμφαση, δηλαδή δίνεται στους καταλόγους των τυχιών και δεν επισημαίνεται πουθενά η καινοτομική λογική χαρακτηρίζει το *Pet Sounds*. Πράγματι, το έργο αυτό επηρέασε όλη την πορεία της ποπ και σίγουρα είναι ίσως το «απόλυτο» άλμπουμ. Επιπλέον, αναφέρονται όλοι οι μεταγενέστεροι δίσκοι *Beach Boys* πλην του πλέον λογού, του δυσνόητου *Smiley* (1967), που ήταν κατά κάποιον τρόπο η συνέχεια του *Pet Sounds*. Στο λήμμα *Eric Clapton*, δεν φέρεται η συνεργασία του με *Delaney & Bonnie* που απέδωσαν ένα άλμπουμ, το πρώτο προσωπικό του άλμπουμ και επίσης το καλό λάιβ άλμπουμ *Eric Clapton Was Here*. Στο λήμμα *Deep Purple* αναφερόμενος στην προσωπική πορεία του *Jon Lord*, ο Στάμπλερ υπενθυμίζει τη συμμετοχή του *Lord* στους αδιάφορους χέβι μέτ *Whitesnake* και παραλείπει προσωπικό του άλμπουμ *Sarge* (1975), το πληρέστερο ίσως που γράφτηκε για γκρουπ καλίστρα.

Η διαδικασία επιλογής του Στάμπλερ ξεκινά, όπως λέει κι ο ίδιος, από ένα σχετικά περιορισμένο αριθμό ονομάτων που διλογημένα μοιράζονται το χρίσμα «αστέρες πρώτου μθους». Για τους υπόλοιπους ψηφίους τα κριτήρια επιλογής ήταν:

1) Οι καλλιτέχνες αυτοί να επηρεάσει σαφώς με το πέρα τους τη σύγχρονη μουσική σκηνή και

2) να εκπροσωπούνται οι έκοτερες μουσικές υποκατηγορίες οι οποίες θα μπορούσαν να τριδοτήσουν, η κάθε μια ξεχωριστά τη συγγραφή πολλών βιβλίων

Σκοπός της εγκυκλοπαίδειας να να απεικονίσει όλες τις κριστικές επιρροές στη διαμόρφωση του σημερινού μουσικού φάτος, επιλέγοντας τους ανάλο καλλιτέχνες.

σκεπτικό του Στάμπλερ στη-
ται σε τέσσερις άξονες, για
οποίους μπορούν να γίνουν οι
ουθες επισημάνσεις:

Ο χαρακτηρισμός «αστέρες
του μεγέθους» είναι σχετικά
ρήξ και όπως προκύπτει από
μένα λήμματα αφορά πε-
ότερο την εμπορική απήχηση
μουσικών παρά την καλλιτε-
ή τους υπόσταση.

Ο σχετικά περιορισμένος αριθ-
ονομάτων είναι απαραίτητος
για εγκυκλοπαίδεια. Εδώ,
ο αριθμός είναι εξαιρετικά
ορισμένος, γεγονός που οφεί-
στην έκταση των λημμάτων
ή ακόμη και τέσσερις σελί-
Με άλλα λόγια, η απάλειψη
μένων άχρηστων λεπτομε-
και η επικέντρωση της προ-
στην ουσία -που δεν είναι
από το έργο των
τεχνών- θα μπορούσε να επι-
ει την ένταξη και άλλων ονο-
στην εγκυκλοπαίδεια. Οι
λείψεις είναι όντως εντυπω-
ές (θα αναφερθούν στο τέλος
ημειώματος) ενώ από την άλ-
ναντά κανείς ονόματα που σε
περίπτωση δεν θά 'πρεπε να
επιληφθούν (π.χ. οι Bangles,
Benater, ο Jon Bon Jovi, η
da Carlisle, η Kim Cernes, η
na Easton κ.τ.λ.).

Οι καλλιτέχνες που έχουν επη-
ει, σαφώς, με το πέρασμά
τη σύγχρονη μουσική σκηνή
πολλοί αλλά ελάχιστοι από
ύς είναι καθολικά αποδεκτοί
τοιοι. Τα κριτήρια μεταβάλ-
ι συνεχώς, με αποτέλεσμα
ημερινή εγκυκλοπαίδεια να
ελάχιστη σχέση με μια που
τηκε προ δεκαπενταετίας.
παράδειγμα, η εγκυκλοπαί-
του «New musical express!»,
δόθηκε το 1976, περιλαμβά-
ολλά ονόματα από τους χώ-
του συμφωνικού ροκ, του
ροκ, του φολκ ροκ, του «κο-
ού» ροκ κ.λπ. Αντίθετα, δίνει
ή σημασία στη σόουλ και πα-
ίπει τελείως τα γνωστά είδω-
ων την έιτζ της περιόδου
1963. Στην εγκυκλοπαίδεια
ROCK & SOUL περιλαμβά-
αι τα τελευταία και λείπουν
όν όλα τα προηγούμενα, δη-
ότι συνδέεται με τις αποκλί-
από την καθαρόαιμη φόρμα
ροκ. Κατά συνέπεια, άλλοι
τέχνες επανεκτιμούνται και
ιμπαίνουν στο περιθώριο ενώ
λίσεις παρατηρούνται μόνο

σε ό,τι αφορά μουσικούς του ορθό-
δοξου ροκ. Γεγονός όχι ιδιαίτερα
ενθαρρυντικό διότι έτσι δίνεται
στον αναγνώστη μια μονοδιάστατη
εικόνα της μουσικής γλώσσας που
αποκαλείται -αν ακόμη οι όροι
έχουν κάποια σημασία- ποπ. Γιατί
η ποπ δεν ταυτίζεται, απαραίτητα,
με διάφορα είδη ελαφρού τραγου-
διού. Με την ευρύτερή της έννοια
περιλαμβάνει όλα τα είδη του ροκ
(λευκή ποπ) και όλα τα είδη της
σόουλ (μαύρη ποπ).

★ Οι βασικότερες μουσικές υπο-
κατηγορίες που εκπροσωπούνται
στην εγκυκλοπαίδεια αυτή θα μπο-
ρούσαν πράγματι να τροφοδοτή-
σουν, η καθεμιά ξεχωριστά, τη
συγγραφή πολλών διδλίων. Μόνο
που εδώ εκπροσωπείται απλώς ένα
μέρος τους, το οποίο είναι στενά
δεμένο με την εγγλέζικη και κυ-
ρίως την αμερικανική ποπ (είναι
αξιοσημείωτη η σχεδόν ολοκληρω-
τική απουσία ονομάτων από την
Ευρώπη).

Στις μέρες μας, όμως, μια εγκυ-
κλοπαίδεια ποπ δεν μπορεί να πε-
ριχαράκωνεται, πλέον, στο πλαι-
σιο του ορθόδοξου ροκ, της σόουλ
και ορισμένων παραφυάδων τους.
Αυτό ίσχυε παλαιότερα όταν
υπήρχαν σαφείς διαχωρισμοί ανά-
μεσα στα μουσικά είδη και ταυτό-
χρονα ανύπαρκτη ή έστω ελλιπής
πληροφόρηση για τα τεκταινόμενα
σε άλλα μέλη του πλανήτη (δηλα-
δή, πλην Αγγλίας και ΗΠΑ). Σή-
μερα, τα πράγματα έχουν αντι-
στραφεί. Αρχίζει σιγά σιγά να γί-
νεται ευρύτερα γνωστός ο πλούτος
των εξωευρωπαϊκών μουσικών πο-
λιτισμών (Βραζιλία, ισπανόφωνη
Λατινική Αμερική, Αφρική, Ιαπω-
νία κ.λπ.), ενώ επίσης οικείες θεω-
ρούνται πλέον η μουσική μίνιμαλ,
η νιου έιτζ κ.λπ. Μουσικές που
διατηρούν άλλοτε μια άμεση και
άλλοτε μια έμμεση σχέση με ό,τι
αποκαλείται ποπ. Αυτές τις δια-
πολιτιστικές επιμειξίες οφείλει να
λάβει υπόψη της μια σημερινή
εγκυκλοπαίδεια και όχι να περιο-
ρίζεται στους τυπικούς εκπροσώ-
πους της αγγλικής και της αμερι-
κανικής μουσικής σκηνής. Αυτοί
μπορεί να προβάλλονται κατά κό-
ρον από τα μέσα ενημέρωσης, αλλά
η αλήθεια είναι ότι τόσο η εγγλέζι-
κη όσο και η αμερικανική ποπ
έχουν πάψει εδώ και πάρα πολλά
χρόνια να ανανεώνονται.

Παρ' όλα αυτά, η εγκυκλοπαί-
δεια του 'Ιρβιν Στάμπλερ αποτελεί
ένα χρήσιμο εγχειρίδιο για όποιον
θέλει να έχει μια γενική εικόνα της

ποπ των τελευταίων 30 ετών. Για
όποιον όμως επιθυμεί να ασχολη-
θεί περισσότερο με το συγκεκριμέ-
νο τομέα, η εγκυκλοπαίδεια αυτή
πρέπει να συνδυαστεί και με άλλες
παρεμφερείς εργασίες.

Ανέστης Αναγνωστάκης

Υ.Γ.1. Συγκρίνοντας την POP,
ROCK & SOUL του 'Ιρβιν Στάμπλερ
με την έγκυρη NME του 1976,
διαπιστώνει κανείς ότι παρουσιάζει
σημαντικές ελλείψεις, οι κυριότερες
από τις οποίες είναι οι εξής:

A. Jan Akkerman, America, Amon
Duul II, Atomic Rooster, Audience,
Brian Auger, Kevin Ayers.

B. Bad Company, Joan Baez, Banco,
Barkley James Harvest, Syd Barrett,
Mike Batt, David Bedford, Maggie
Bell, Bleak Oak Arkansas, Graham
Bond, Bonzo Dos (Doo Deh) Band,
Arthur Brown, Roy Buchanan, Tim
Buckley.

C. Cactus, J.J. Cale, John Caie,
Camel, Can, Canned Heat, Caravan,
Charlie Daniels Band, Chichen shack,
Billy Cobhem, Cockney Rebel,
Leonard Cohen, Colosseum, Judy
Collins, Kevin Coyne, Jim Crose,
Crusaders, Curved Air.

D. Miles Davis, Delaney & Bonnie,
Sandy Denny, Donovan, Dr.
Feelgood, Dr. Hook and the
Medicine Show, Nick Drake.

E. Edgar Broughton Band, Egg,
David Essex.

F. Fairport Convention, Family,
Focus, Free, Fugs.

Υ.Γ.2. Αξίζει όμως να προστεθεί και
ένας ακόμη κατάλογος ονομάτων
που απουσιάζουν και από τις δύο
προαναφερθείσες εγκυκλοπαίδειες.
(Μερικά δε από αυτά δύσκολα
συναντώνται σε οποιαδήποτε
εγκυκλοπαίδεια του είδους):

A. Deavid Allen, Amazing Blondel,
Leurie Anderson, Area, Ars Nova,
Art bears, Art of Noise, Art Zoyd,
Ash Ra Tempel, Patti Austin.

B. Tony Banks, Peter Bardens, John
Berry, Beggars Opera, Ruben
Blades, Blackburds, Glenn Branca,
Angelo Branduardi, Brand X, Harold
Budd, Kate Bush, Buzzcooks,
Byzantium.

C. Catharsis, Chic, Clannad,
Clearlight, Cluster, Shirley Collins,
Paolo Conte, Commodores, Randy
Crawford, Holger Czykay.

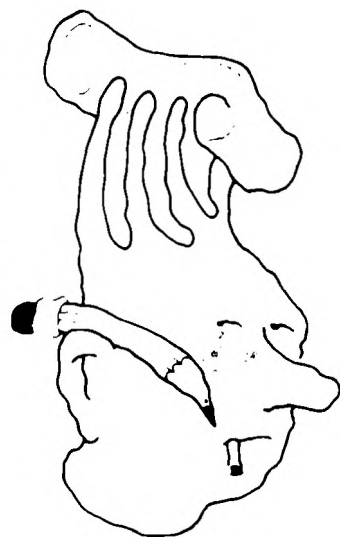
D. Lucio Dalla, Dead Can Dance,
Deuter, Manu Dibango, Al Di Meola,
Djavan, George Duke.

E. East of Eden, Electric Prunes,
Enid.

F. Faust, Flock, Eddie Floyd, Flying
Lizards, Michael Franks, Fred Frith.

μακρά περιπέτεια: διβλίο
ολοκληρωμένο από το
1904, άγνωστο ως το 1980,
όταν ο Φίλιππος Βλάχος
ξετύρωσε το χειρόγραφο
στην Κέρκυρα, στο σπίτι
των Θεοτόκηδων. Η
μεταγραφή του
χειρογράφου
ολοκληρώθηκε από τον
ίδιο και άρχισε η
στοιχειοθεσία του
δύσκολου αυτού διβλίου
το 1987 - αλλά ο θάνατος
δεν νοιάζεται για τέτοια.

Έτσι, το διβλίο που
έχουμε στα χέρια μας είναι
ένας άθλος επιμονής και
πίστης, που κρατάει
τουλάχιστον ενενήντα
χρόνια!

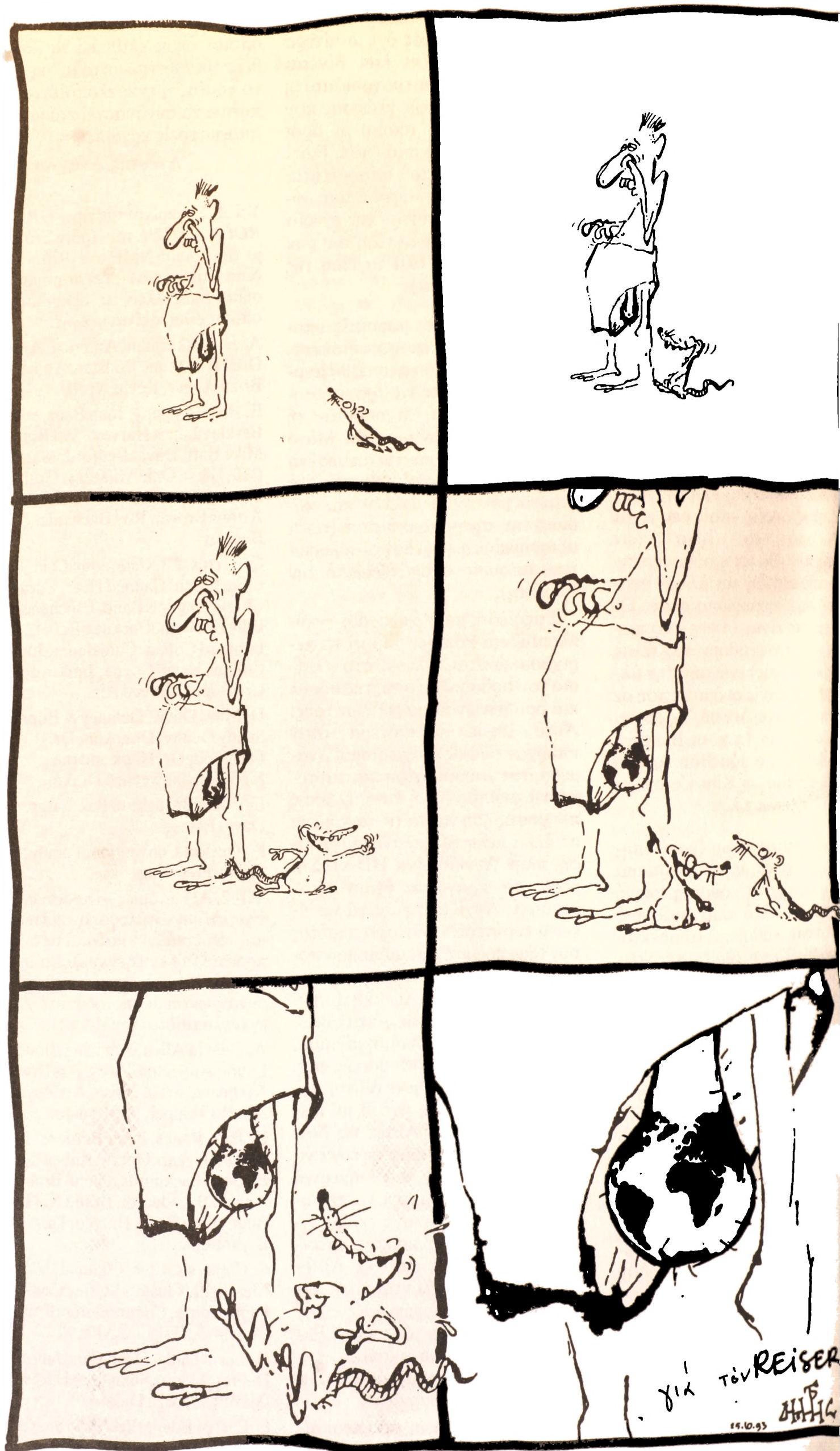
Λανθάνω συστηματικά ως
χαρτοκόπτης' ωστόσο,
'Ακου, λευκέ/Διηγήσεις
και ομιλίες Ινδιάνων στους
κατακτητές (1470 - 1976),
(μετάφραση: Ακριβή
Κονιδάρη - Νίκος
Σερβετάς, εκδ. Σύγχρονη
Εποχή, 1993)· ένα διβλίο
φτιαγμένο από τον Σουηδό
ανθρωπολόγο Λαρς
Πέρσον, που περιέχει
διηγήσεις και ομιλίες
διαφόρων ινδιάνικων
φυλών από τη Βόρεια αλλά
και τη Νότια Αμερική:

«Έπειτα δημιουργήθηκε η
γη. Πράγματι, αυτά
δημιούργησαν τη γη. "Γη",
είπαν, και εμφανίστηκε
μέσα σε μια στιγμή. Σαν
ομίχλη, σαν σύννεφο, ένα
σύννεφο από τη σκόνη της
γης ήταν η δημιουργία, και
τα βουνά υψώθηκαν από
το νερό και άρχισαν να
μεγαλώνουν. Μόνο από
θαύμα, από τη μαγική
γνώση σχηματίστηκαν τα
βουνά και οι πεδιάδες και
σ' αυτά φύτεψαν τα
κυπαρίσσια και τα πεύκα
στην επιφάνεια της γης».

Ο Χαρτοκόπτης

και τώρα...

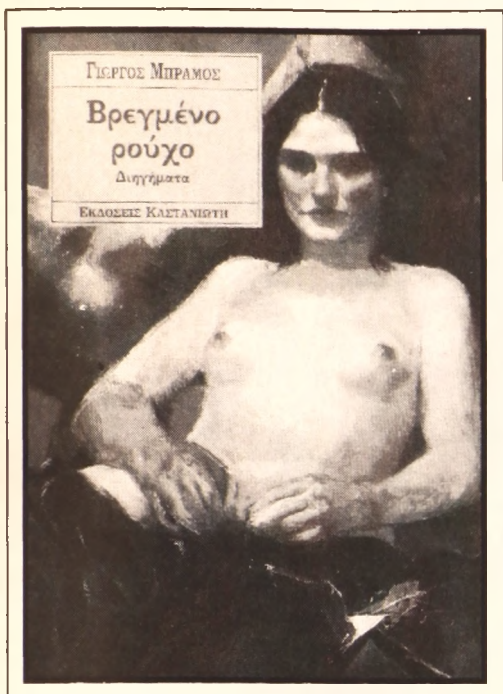
ΑΠΟ ΤΟΝ
ΔΗΜΗΤΡΗ
ΧΑΝΤΖΟΠΟΥΛΟ

1993 ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ 1993

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ

Η ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑ ΣΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

**ΓΙΩΡΓΟΣ
ΜΠΡΑΜΟΣ**

ΒΡΕΓΜΕΝΟ ΡΟΥΧΟ

Διηγήματα

Εννιά διηγήματα στην Εθνική Οδό.

Γυναίκες που συναντούν τους άντρες μέσα στα σκοτάδια, άντρες που δεν μπορούν να καταλάβουν το χάσιμο των γυναικών, νταλικέρηδες που τρακάρουν παρασυρμένοι από ξετρελαμένα θηλυκά, ο δρόμος και η νύχτα, τα ξενοδοχεία και οι πόλεις.

Μικρές ιστορίες ανθρώπων της απώλειας και της φθοράς, που ταξιδεύουν και ερωτεύονται άγνωστους, που αγκαλιάζουν μες στην απελπισία και δραπετεύουν χωρίς εξήγηση.

**ΖΥΡΑΝΝΑ
ΖΑΤΕΛΗ**

ΚΑΙ ΜΕ ΤΟ ΦΩΣ ΤΟΥ ΛΥΚΟΥ ΕΠΑΝΕΡΧΟΝΤΑΙ

Μυθιστόρημα
σε δέκα ιστορίες

Με την ανεξίτηλη περιστροφή που θα ακολουθούσε ένα ηλιοτρόπιο της νύχτας, η τέχνη της Ζ.Ζ. —επαληθευμένη χαρμόсуна σε αυτό το τρίτο της βιβλίο, που είναι και το πρώτο της μυθιστόρημα— αποδεικνύει ότι μπορεί κανείς να γράφει σαν να προσπαθεί να λύσει τα μάγια του κόσμου ή σαν να ξορκίζει τη λύση τους.

**ΝΕΝΗ
ΕΦΤΥΜΙΑΔΗ**

ΟΙ ΠΟΛΙΤΕΣ ΤΗΣ ΣΙΩΠΗΣ

Μυθιστόρημα

Ένα κατοικημένο κτήριο πρόκειται να ανατιναχθεί. Υποψήφια δράστις μία γυναίκα που το παρακολουθεί καθημερινά πίσω από τη βιτρίνα του ανθοπωλείου της. Υποψήφια θύματα άνθρωποι απλοί ή σύνθετοι ή και εξεζητημένοι, που εκπροσωπούν πολύμορφα τη μεσοαστική νοοτροπία. Όσπου κάποια στιγμή οι υποψίες μιας ασυνήθιστης δωδεκάχρονης δίνουν την αφορμή για ένα παιχνίδι παράδοξο.

γιατί ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ ΔΥΝΑΜΩΝΟΥΝ ΤΟ ΜΥΑΛΟ

ΣΗΜΕΡΑ, Ο ΕΝΑΣ ΣΤΟΥΣ ΔΥΟ ΕΛΛΗΝΕΣ ΕΙΝΑΙ ΚΑΤΑΘΕΤΗΣ ΤΟΥ ΤΑΧΥΔΡΟΜΙΚΟΥ ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΙΟΥ ΞΕΡΕΤΕ ΓΙΑΤΙ ;

**Γιατί ο τόκος τρέχει
από την πρώτη δραχμή
χωρίς ειδικά έξοδα
και προμήθειες**

κι ακόμα γιατί:

- ✓ Προσφέρει σύγχρονες τραπεζικές υπηρεσίες.
- ✓ Έχει το μεγαλύτερο τόκο στις προθεσμιακές καταθέσεις.
- ✓ Προσφέρει εξυπηρέτηση συναλλάγματος.
- ✓ Προσφέρει Αμοιβαία Κεφάλαια και Τίτλους Δημοσίου.
- ✓ Παρέχει χαμηλότοκα δάνεια σε Δημόσιους Υπαλλήλους και Συνταξιούχους.
- ✓ Προσφέρει ταχύτατη εξυπηρέτηση με εξειδικευμένο προσωπικό κι ένα δίκτυο 900 περίπου σημείων συναλλαγής σε ολόκληρη τη χώρα.
- ✓ Συμβάλλει στην οικονομική ανάπτυξη του τόπου.

TACHYDROMIKO TAMIEYTHRIO